

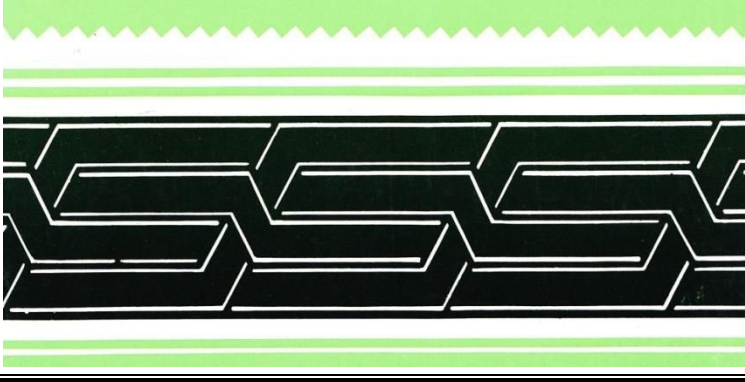
Îmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

**ÎMÂN'IN ASLI
VE
İMTİHÂN-I İLÂHÎ**

Y A Z A N

Ali.Celâleddin Karakılıç

2013

Îmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

**ÎMÂN'IN ASLI
VE
İMTİHÂN-I İLÂHÎ**

Y A Z A N

Ali.Celâleddin Karakılıç

2013

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlahî

Besmele, Hamdele, Salvele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. لَا مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ. ط. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ. ط.
إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ. صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ لَا غَيْرِ الْمَعْصُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ.

أَحْمَدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيَْنَا لِلْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ. وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.
أَحْمَدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى.

الصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ
إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Bütün âlemlerin Rabb'i, Rahmân ve Rahîm, Din Günü'nün sâhibi olan Allâh'a hamd olsun. Yâ Rabb, biz Yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizleri doğru yola hidâyet eyle. O kendilerine ni'met verdiklerinin yoluna ilet. Gazâba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.

Bizi, imân'a ve (fıtrat dîni olan) İslâm'a hidâyet eden Allâh'a hamd olsun. Allâh, kimi dilerse onu, (kendisinde hayır gördüğü kimseleri) doğru yola iletir.

Hamd olsun Allâh'a ve selâm olsun O'nun beğenip seçtiği (kendisinde hayır görüp doğru yola iletlediği) kullarına.

Salât ve selâm, Rasûl'ümüz Hazreti Muhammed üzerine, tayyîb ve tâhir olan Âl ve Ashâb'ının üzerine ve Kıyâmet'e kadar ihsân ile Âl ve Ashâb'ına tâbi' olanların üzerine olsun. Âmîn.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yarattım”¹.

¹ -Zâriyât, 56.

Bu kitâbın özeti

**Muhterem Müslümân
Dikkât et ve iyi düşün**

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzehtir kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yaratdım”.²

Âyet-i kerîme'sine göre yaratılışın amacı, **“Ma'rifetü'llâh”** dır: *ya'nî Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilip O'na inanma; O'nu noksan sıfatlardan münezzehtir kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak “O'na kulluk etme”* dir.

Bunun için Allâhü Teâlâ,

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ،

“Ben gizli bir hazîne idim, bilinmek istedim, bilinmek için de mahlûkâtı yaratdım”.³

² -Zâriyât, 56.

³ -Keşfü'l-Hafâ,II,173.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.5161 ve Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsiri C.8.ss.183. Elmalılı. M. Hamdi Yazır.

Bu Hadîs-i kudsî hakkında ba'zı kimseler senedi zayıf demişlerse de, **Aliyyü'l-Kârî** gibi bir kısım büyük **muhaddis**'ler de, bu Hadîs-i Kudsî hakkında, **“Senedi olmasa da ma'nâsı sahîhdür, hakk ve hakikate uygundur”** demişlerdir.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

خَلَقْتَنِي مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتَ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ

“*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım*”.⁴

kudsî hadis’lerinde bildirildiğine göre, sevgili Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*’in mübârek Rûh-i şerîf’lerini (*nûrunu*) yarattığı zaman, ismini “**Muhammed**” koyarak O’na “**Habîbim**” demiş ve ismini kendi ismi ile berâber yazıp **Tevhîd**’in aslı, esâsı ve kaynağı olan,

“ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü’r-Rasûlü’llâh :Allâh’dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma’bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi’s-selâm*- Allâh’ın (*kulu ve*) Rasûlü’dür”.

Kelime-i Tevhîd’ini, **Levh-ı mahfûz**’a yazmış, yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*kendisini tesbih ve tenzih etmekle*) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuşdur ki **imân’ın ve İslâm’ın aslı, esâsı ve temeli olan bu mübârek cümleye “Kelime-i Tevhîd”, bunu söylemeye de “Tehfîl” denir.**⁵

⁴ -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175;

İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ I-265/827.

⁵ -**Levh-ı mahfuz**: Korunmuş levha anlamındadır ki kazâ ve kaderin yazıldığı ezeli ve ebedî ilm-i ilâhî’dir. Allâhü Teâlâ’dan başka hiçbir kimse bunu bilemez.

Âdem aleyhi’s-selâm Cennet’den çıkarılıp Serendib’e indirildikten sonra, afv ve mağfiret edilmesi için ikiyüz sene ağlayarak tevbe ve istiğfâr etmiştir. Bir cevab alamayınca “Yâ Rabb, âhir zaman peygamberi Hazreti Muhammed aleyhi’s-selâm hürmetine beni afv ve mağfiret et” diye duâ edince, Cenâb-ı Hakk “Sen O’nu nereden biliyorsun?” demiş, O da, “Yâ Rabb, beni halk edib yarattığın zaman başımı kaldırırken Levh’ı Mahfûz’da -Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü’r-Rasûlü’llâh- yazılı olduğunu gördüm de ondan biliyorum” cevabını verince, “Eğer

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

Yerlerin göklerin yaratıcısı, âlemlerin Rabbi ve sâhibi Allâhü Teâlâ, Mâsivâ'yi⁶ (*kâinâtı*) îcâd için (*yaratmak için*)

O olmasaydı seni yaratmazdım” denilerek *afv* ve *mağfiret* edildiği müjdelenmiştir ki böyle bir rivâyet, bu konuyu te'vîd etmektedir.

Ayrıca diğer bir rivâyette de, Allâhü Teâlâ tarafından şu âyet-i kerîme telkin edilince bu âyet-i kerîme ile duâ etdi ve duâsı kabul olundu.

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ .

“Ey Rabb'imiz, biz kendimize yazık etdik. Eğer bizi bağışlamaz, bizi esirgemezsen her halde (maddî ve ma'nevî en büyük) zarara uğrayanlardan olacağız”. A'râf, 23. Tefsîr-i Mevâkib, Osmanlıca.ss.5. Ed-Dürrü'l-Mensur.C.1.s.142.

Aynı şekilde, aşağıdaki **Hadîs-i şerif** de, her mahlûkun, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a karşı olan inancını, sevgisini ve O'ndan ayrı düşmenin üzüntüsünü ifade eder:

Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, ilk zamanlar, Mescid-i Nebî'de, mihrâbın sağ tarafına konulmuş bir hurma kütüğüne dayanarak (*veyâ üzerine çikarak*) hutbe okurdu. Daha sonra üç basamaklı minber yapıp mihrâbın sağ tarafına konulunca onun üzerine çıkarak hutbelerini okumaya başladı.

Bir Cum'a günü bu minbere çıkıp hutbe okurken, bir köşeye konulmuş olan bu hurma kütüğü, *-bir ananın kendisinden ayrılan evlâdına hüznün ve kederinden dolayı şiddetli bir arzû ve iştiyâk ile ağlayıp inlediği gibi-* inleyip feryâd etmeğe başladı. O'nun bu hâlini gören Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, minberden inip O'nu kucakladı ve *“İstersen seni eskiden yetişip büyüdüğün yere götürüp yeniden dikeyim. Sen de yeni başdan olduğun gibi yetiş. İstersen cennet'de dikeyim de cennet ırmaklarından, pınarlarından kana kana iç, güzelce yetiş, meyve ver ve meyveni Allâh'ın sevgili kulları yesin. Nasıl istersen öyle yapayım”* dedi. O da, (*kendi lisânı ile*) âhireti ve cenneti, dünyâ'ya tercih ettiğini ifade edip *-susturulan bir çocuk gibi-* hafif hafif inleyerek susdu. Bunun üzerine Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, şöyle buyurdu:

“Eğer ben O'nu kucaklamamış olsaydım, kıyâmet gününe kadar hep böyle inleyip duracaktı. Siz O'nu ayıplamayınız. Zîrâ Allâh'ın Rasûlü hangi şey'den ayrı düsseldorf, o şey' mutlakâ mahzûn olur”.

Bu hâdis, **Mescid-i Nebî'de** bir Cum'a günü bir mescid dolusu Ashâb-ı Kirâm'ın huzûrunda cereyan etmiştir ki Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in nübüvvetine delâlet eden ap-açık mu'cizelerden birisidir. Bu hâdisi bildiren Hadîs-i şerîf'e, **“Hanin-i Ciz”**: *Hurma kütüğünün feryâd-ı iştiyâkı* ” hadîsi denir ki Kur'ân-ı Kerîm âyetleri gibi **mütevâtir**'dir.

⁶ -**Mâ sivâ**: Bir şey'den başka olan şey'lerin hepsi. Allâhü Teâlâ'dan başka olan bütün varlıklar, âlemler, kâinât.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

irâdesini izhâr ettiği zaman, kendi nûrundan yaratmış olduğu bu nûra, (كُونِي مُحَمَّدًا : Muhammed ol, (yerlerdeki göklerdeki mahlûkâtıma, sonsuz rahmetimin müjdecisi olarak, eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık ol) diye hitâb etti ki böyle bir hitâb-ı ilâhî, “ (Habîbim), **biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik** (yarattık)”.⁷ Âyet-i kerimesinde ifâde buyurulan hakikate de uygundur.

Bu rûh, (bu nûr) da, âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu ifâde etmek üzere Allâhü Teâlâ'nın hicâbına kadar her şey'i aydınlatıp büyük bir teslîmiyetle secdeye kapanarak (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ : Her türlü hamd-ü senâ', yalnız Allâhü Teâlâ'yadır) deyip Muhammediyyetini (eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık olarak âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu) ifâde etdi.⁸

⁷ -Enbiyâ',107.

⁸ -Böyle bir hamd-ü senâ'da “**Rabbî'l-âlemîn**: âlemlerin Rabbi” ifâdesi yoktur. Çünkü henüz âlemler yaratılmamıştır. Bu ifâde, âlemler yaratıldıktan sonra,

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. لَا مَالِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ. ط

“Bütün âlemlerin Rabb'i, Rahmân ve Rahîm, Din Günü'nün sâhibi olan Allâh'a hamd olsun”.

şeklinde kemâlini bulmuştur.

Aynı hâdisenin bir tekrârı da, **Allâhü a'lem**, Hâtemü'l-enbiyâ' (peygamberlerin sonuncusu) olarak Mi'râc Gecesi'nde, " **R e f r e f** " denilen ve mâhiyyeti beşer akıl ve idrâkine sığmayan bir vâsıtâ ile yüксеle yüксеle yükseldi de O, bir ve tek olan mukaddes, münezzehten varlığın, Allâhü Teâlâ Hazretlerinin dilediği bir makama (yakınlığa) ulaştı. Esrar perdesi kaldırıldı. Allâhü Teâlâ Hazretleri zaman ve mekândan münezzehten olarak, her türlü teşbîh ve temsillerden uzak bulunarak kabûl buyurduğu *Harem-i Akdes* 'inde, *Habîbi'ne* ve *Hâtemü'l-Enbiyâ* 'sına, vahy edeceği şey'leri vahy etdi ki bu hâl, Kur'ân-ı Kerîm'in Necm sûresi'nde şöyle ifâde buyrulur:

مَا كَذَبَ الْغُورَادُ مَا رَأَى.

“**O'nun gördüğünü kalbi yalana çıkarmadı**”. Necm,11.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Allâhü Teâlâ da, “Ben de, yarattığım varlık âlemini, seninle şereflendirip övdüm ve Mahmûdiyyet’imi (*her türlü hamd-ü senâ'nun yalnız bana olduğunu*) bildirdim. Bunun için de dünyâyı ve âlemleri yaratmaya senden başlayıp seni hilkatin başlangıcı ve risâlet’in sonuncusu yaptım. Çünkü, “
لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْآفَلَآكَ (Habîbim)! Sen olmasaydın, sen olmasaydın, (seni yaratmaydım, seni yaratmasaydım) felekleri, (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım”.⁹

Bu nûr, Allâh’ın kudretiyle O’nun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh, ne kalem, ne cennet, ne ateş (*ne cehennem*), ne melek, ne gök, ne yer, ne güneş, ne ay, ne cin ve ne de insan vardı”.

Allâhü Teâlâ, (إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ). **Yaratan Rabb’inin adı ile oku**”.¹⁰ âyet-i kerîme’sindeki ilk emirde belirtildiği gibi, mahlûkları yaratmak istediği vakit, bu nûru dört parçaya ayırdı.¹¹ Birinci parçasından **kalem**’i (*akl’i*), ikinci parçasından **Levh**’i (*Levh-i Mahfûz’u*) yarattı da kalem’e (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ: **Yaz**) dedi. Kalem, bu emrin heybetinden, dehşetinden titredi ve “*Yâ Rabb, ne yazayım?*” dedi. Allâhü Teâlâ da, (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ): **Lâ ilâhe illâ’Ilâh, Muhammedü’r-Rasûlü’Ilâh** :*Allâh’dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma’bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi’s-selâm- Allâh’ın (kulu ve) Rasûlü’dür*” diye yaz, buyurdu.

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى.

“**And olsun ki O, Rabb’inin en büyük âyetlerinden bir kısmını görmüştür**”.

Necm,18.

⁹ -Rıfıkı Melül Meriç, A.Ü.İlahiyat Fakültesi Paleografi notları. 1955.

¹⁰ -Alâk, 1.

¹¹ -Bu dört parça ifâdesi için, aşağıda gelecek olan Câbir r.a.hadîs-i şerîf’ine bak:

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Ve tekrar Kalem'e (اُنْتُبُ :Yaz) dedi. O da “*Yâ rabb, ne yazayım? Dedi. Kaderi yaz dedi. işte o saatde kalem, (sonsuzca kadar) olmuş ve olacak şey'leri (her türlü vasıfları ile) yazdı*”.¹²

Bunun için Kâinatta **en büyük hâdise**, hiç şüphe yok ki, âlemlerin efendisi Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in, “لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ. (Habîbim)! Sen olmasaydın, sen olmasaydın eflâki (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım. Ya'nî bilinmek için seni yaratmasaydım, bilinmek için seni yaratmasaydım yerleri

¹² -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5262-5263.Elmalılı M.H.Yazır.

Tirmizî, (ġarîbün isnâden), Kader, 17. Ahmed bin Hanbel, V. 317. Keşfü'l-Hafâ',1.309. El-Hâkim. El-Müstedrek, 2/498. Beyhakî, Es-Sünenü'l-Kübrâ', III. 9. X, 204.

Kâinât'da olmuş ve olacak şey'lerin yazılması Allâhü Teâlâ'nın bu emri ile Kalem tarafından yazılmış, bundan sonra da aşağıdaki âyet-i kerîme'de bildirildiğine gibi, insanların amellerini ve fiillerini yazmaya me'mûr melekler tarafından yazılmaya başlanmıştır. İnsanlardan ilk yazı yazan da ilk insan ve ilk peygamber Âdem *aleyhi's-selâm* olmuştur.

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ. كِرَامًا كَاتِبِينَ. يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ.

“**Muhakkak ki sizin üstünüzde hakîki bekçiler** (amel ve hareketlerinizi dâimâ murakabe eden melekler)”.

“(Allâh indinde) **çok şerefli yazıcılar vardır**”.

“**ki onlar ne yapıyorsanız hepsini bilirler**”.¹² İnfitar, 10-11-12.

✽

“Rivayete göre Adnan ibn-i uded'in hükümdarlığı zamanında Tasm kabilesinden (اَبْجَدُ :Ebced), (هَوُزُ :Hevvez), (حُطَّى :Hutti), (كَلَمَنُ :Kelemen), (سَا'فَسُ :Sa'fes), (قَرَشَتُ :Karaşet) isimli altı kişi kendi isimlerinde bulunan (*ma'nâsı bilinmeyen fakat Arab harflerine konu olan*) harfleri ilk defa vaz etmişlerdir. Kendi isimlerinde bulunmayan (ث خ ذ) (تَحْدُ :Sehhaz) ve (ض ظ غ) (دَاظِغُ :Dazığ) + (لِنُ :Len) harflerini de önceki 22 harfe ilave ederek Arab yazısının harflerini tamamlamışlar ve son altı harfe Revâdîf ismini vermişlerdir”.¹²

Rıfıkî Melül Meriç. A.Ü.İlâhiyat Fakültesi Paleoġrafi notları.1955.

*gökleri -âlemleri- yaratmazdım”*¹³ kudsî hadisinde belirtildiği üzere, **rûhunun** yaratılıp **âlemlere rahmet** vesilesi olarak Levh-ı mahfûz'a “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ”

Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh” olarak yazılması **hâdisesi'** dir.

En son ve en büyük bir peygamber olarak âlemlere rahmet, inse ve cinne peygamber olarak gönderilmesi; Mi'râc'da Sidretü'l-müntehâ'ya varınca kâinâtın künhüne vâkıf olarak Cennet ve Cehennem'in temâşâ etdirilmesi ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltilmesi, Mescid-i Aksâ'da Mi'râc'a çıkarken ve Mi'rac'dan dönerken tüm peygamberlerin tecessüm eden rûhlarına imâm olup namaz kıldırması, mahşerin en sıkıntılı bir zamânında Makâm-ı mahmûd'a (*en büyük şefâat makâmına*) sâhib olması gibi hâdiseler de, **bu büyük** ve **eşsiz şerefli hâdisesi'** nin birer uzantısıdır.

Çünkü, “**Hilkat ağacı**” nın çekirdeği O'dur. Eğer Kâdir-i Zül'celâl, bilinmek için, “**Ma'rifetü'llâh için**”, O'nun yaratılışını; âlemlere rahmet, inse ve cinne en son peygamber olarak gönderilmesini takdîr etmemiş olsaydı, kâinatda, hiçbir şey' olmadığı gibi **halifelik vâsîfina namzet insan** da olmayacaktı. Dolayısıyla imtihan dünyasının kapısı da açılmayacak, bunun neticesi olarak Cennet ve Cehennem hayâtı da olmayacaktı.

¹³ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.7.ss.4937 .Elmalılı M.H.Yazır.
Ed-Dürrü'l-Mensur.C.1.s.142. Müstedrek. C.2.s.671.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Bunun için Yaratan Rabb'ini iyi tanı ve O'na iyi kulluk yap ki **-O senden râzı, sen O'ndan râzı olarak-** imtihan-ı ilâhî'yi kazanmış olasın.

01-Eylül-2013

25-Şevvâl-1434

A.Celâleddin Karakılıç

İ M Â N ' I N A S L I V E İ M T İ H Â N - I İ L Â H İ

Ö N S Ö Z

İslâm'a ve Müslümân'lara büyük bir hizmet şevki ve özlemi ile çalışan **Mütekaddimîn** ve **Müteahhirîn** âlimlerinden bir çok kimse,¹⁴ te'lif ettikleri eserlerinde, İslâm Dîni esâslarını, Kur'ân-ı Kerîm'in ve Hadîs-i şerîf'lerin ışıĒı altında tefekkür edip öğrenmek isteyen **din kardeşlerimize**, husûsiyle **Mü'min ve Mü'mine gençlerimize**, bir hizmet ümidi ile fedâkarca çalışmışlar ve bir çok değerli eserler bırakıp gitmişlerse de onların bu değerli eserlerinden ilhâm alarak, unutulmaya yüz tutmuş bir kısım îmân esâsları ile ilgili bu kitabcığı, Yüce Rabb'imizin afv ve mağfiretine sığınarak, hazırlamaya çalıştım.

¹⁴-Moğol faciâsından sonra İslâm ilim müesseseleri sönmeye başladığı bir zamanda yetişen ve asıl ismi *Mes'ud bin Ömer olan Allâme Sa'dü'd-din Taftazani Hazretleri'nin çalışmaları ile İslâm ilimleri yeniden canlanıp kuvvetlenmeye başlamış, yazdığı değerli eserleri talebeleri tarafından İslâm âleminin her tarafına yayılarak yeniden neşv-ü nema' bulmuştur.* Bunun için Allâme Teftezânî'den evvelki devirlerdeki âlimlere (**Mütekellimîn** veyâ **Mütekaddimîn**: Selef: Öncekiler), O'ndan sonraki devirlerdeki âlimlere de **Müteahhirîn**: Halef: Sonrakiler) ismi verilmiştir. Hicrî 727 veyâ 722 de Teftezân'da doğmuş ve 793 veyâ 792 târihinde Semerkand'da vefât etmiş, na'sı Serahs'e nakl edilmiştir.

Hukûk-i İslâmiyye ve İstilâhât-i Fıkhiyye Kâmûsu,C.1.ss.448.Ömer Nasûhi Bilmen.

Ruhu'l Beyan Tefsiri, Cilt 1 sahife 25.

Mütekaddimîn alimleri, daha ziyade **Selef-i salihin** diye bilinen ilk üç asır alimleridir ki bunlar, **Sahabe**, **Tâbiin** ve **Tebe-i tabiin** âlimleridir.

Müteahhirîn âlimleri ise, İmam **Eş'arî** ve **Maturidî** ile başlayıp günümüze kadar gelen âlimlerdir.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzehe kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yarattım”.¹⁵

Âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulduğu üzere yaratılışın hikmeti ve amacı bu olunca, her akıl ve îmân sâhibi Mü'min ve Mü'mine'nin Rabb'ine ibâdet ve kulluğunun mükemmel olabilmesi için **îmân** esâslarını ve her an bir **imtihân-ı ilâhî** ile karşı karşıya bulunduğunu bilmesi, kaçınılmaz bir netîce olur.

Ayrıca, kulları içerisinde kimlerin daha iyi ibâdet ve kulluk edeceğini imtihân edip göstermek ve hesâb gününde herkesin ameline kendisinin şahidlik edip bir i'tiraz hakkının kalmayacağını gözler önüne sermek amacı ile yerleri gökleri, ölümü ve hayâtı yaratıp *-İblîs'den başka-* tüm yaratıkları insanın hizmetine verip ona itâatkâr kılmak sûretiyle **halifelik** gibi yüce bir vasfa namzet kılan Allâhü Teâlâ, elbeteki kendisinin var ve bir olduğunun, noksan sıfatlardan münezzehe olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunun bilinmesini ister ki bu, O'nun *-hiçbir şekilde kaçınılması mümkün olmayan-* hakkıdır. Bunun için her mükellef insanın, **“Ma'rifetü'llâh ile -Allâhü Teâlâ'yı bilme ve O'na inanma duygusu ile, ya'nî Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilme ve noksan sıfatlardan münezzehe olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna inanma duygusu ile-** ilgili îmân esâslarını bilmesi, her şey'den önce üzerine **farz** olan hususlardır.

¹⁵ -Zâriyât, 56.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Bu küçük kitâbcıktan istifâde ederek hayâtı boyunca bu ilâhî gerçeği gereği gibi anlayıp amel etmeye çalışan din kardeşlerimize Cenâb-ı Hakk'ın hidâyetini, nusratını, rahmetini ve ulu rızasını niyaz eder hayırlı başarılar dilerim.

Tevfik ve hidâyet, yalnız ve yalnız Allâhü Teâlâ'dandır.

A.Celâleddin Karakılıç

10-Ramazân-1434

18-Temmuz-2013

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Î M Â N

İslâmî konuların tamâmı, îmân esâsları üzerine binâ edilmiş olduğundan îmân esâsları ile ilgili konuları bilmek, dînen bilinmesi ve inanılması lâzım gelen (*zorunlu olan*) şey'lerden (*Zarûrât-i dîniyye'den*) dir. Aynı zamanda bu îmân esâslarını son nefese kadar muhâfaza etmek de, yine dînen zorunlu olarak yapılması gerekli olan hususlardandır.

Lügatda, inanmak ma'nâsına olan îmân, istilâhda (*dinde*), Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* ile diğer peygamberlerin Cenâb-ı Hakk'dan vahy ile alıp ümmetlerine bildirmiş oldukları haberlere *-istisnâsız olarak-* şeksiz ve şübhesiz inanmaktır. Böyle bir îmân her şey'den önce kalbin bir fiili, onu ifâde eden lisânın bir sözüdür. Bunun için bir hadîs-i şerîf'de şöyle buyurulmuştur: (إِيمَانُ قَوْلٌ وَفِعْلٌ). İmân, fiil ve sözdür).¹⁶

Buradaki **fiil**, kalbin bir fiili, inanışı; **kavil** de inanılan bu fiilin dil ile ifâde edilmesi olarak tefsir edildiğinden Ehl-i sünnet ulemâ'sınca "**Îmân, kalb ile tasdik, dil ile ikrâr'dır**" diye ta'rîf edilmiştir.

Bunun için her akl-ı selîm sâhibi mükellef bir kimsenin, Cenâb-ı Hakk'ın varlığına, birliğine, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, her türlü kuvvet ve kudretin O'na âit olduğuna, yakinen ve kat'î

¹⁶ -Buhârî, Kitâbü'l-îmân, ss.10.

olarak bilib inanması **farzdır** ki böyle bir inaniş, îmânın ana esâsını (*ruknünü ya 'ni farzını*) teşkil eder.

Aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın (**Mülkün tek** :مَالِكُ الْمَلِكِ)
:**sâhibi**) olduğuna şeksiz şubhesiz inanıp, - (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ) .-

O'nun benzeri hiçbir şey' yokdur.¹⁷) âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulduğu gibi-, O'nun bir şerîkinin ve ortağının olmadığına, bir benzerinin bulunmadığına da bütün varlığı ile inanarak açık ve gizli her türlü **şirk** hallerinden kendisini uzak tutup hakîkî **Tevhîd**'e yönelmesi şarttır ki şu âyet-i kerîme'ler bunun en açık birer delilidir:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ.

“De ki: **O, Allâh'dır, birdir (tekdir)**”.

“**Allâh, Samed'dir**, (zevâl bulmayan bir Bâkî'dir. Hiç bir şey'e muhtaç değildir, fakat her şey' ve herkes doğrudan doğruya her an O'na muhtaçtır”.

“**O, doğurmamış ve doğurulmamışdır**”.

“**Hiç bir şey' de O'nun dengi (ve benzeri) değildir**”.¹⁸

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ. ٢

“**Hepinizin ilâhı** (zâtında ve sıfatlarında aslâ benzeri bulunmayan) **bir tek ilâhdır. Ondak başka hiçbir İläh** (hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd) **yokdur. Rahmân ve Rahîm** (olan da ancak) **O'dur.**¹⁹

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَاۙ فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يُصِفُونَ.

¹⁷ -Şûrâ, 11.

¹⁸ -İhlâs, 1-2-3-4.

¹⁹ -Bakara, 163.

Eğer göklerde ve yerde Allâh'dan başka ilâhlar olsaydı bunların ikisi de (gökler ve yer), muhakkak fesâda uğrayıp giderdi. O halde Arş'ın Rabb'i olan Allâh, onların vasf (ve isnâd) edegeldikleri her şey'den uzaktır, münezzehtir”.²⁰

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا.

“Allâh'a ibâdet (ve kulluk) edin. O'na hiç bir şey'i eş (ortak) tutmayın”.²¹

إِنَّ اللَّهَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ شَيْءٌ وَلَا يَعْزُبُ عَنْهُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا.

“Muhakkak ki Allâhü Teâlâ, kendisine şirk (ortak, eş) koşulmasını aslâ mağfîret etmez (bağışlamaz). Bundan başkasını (şirkden başka olan günahları), dilediği kimseler için (kendisinde hayır gördüğü kimseler için) mağfîret eder (bağışlar). Kim Allâh'a şirk koşarsa, muhakkak ki o, çok büyük bir günah ile iftirâ' etmiş olur”.²²

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ.

“Şübhesiz, şirk, çok büyük bir zulümdür”.²³

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ. 4

“Onların çoğu, Allâh'a şirk (ortak) koşmaksızın îmân etmez”.²⁴

Bunun için bu esâslar dâhilinde Rabb'ine yönelmesini ve O'na teslîm olmasını bilen îmân sâhibi bir kimse, her yönü ile mükemmel bir Bilgisayara benzer. Bu bakımdan îmân sâhibi

²⁰ -Enbiyâ', 22.

²¹ -Nisâ', 36

²² -Nisâ', 48.

²³ -Lukmân, 13.

²⁴ -Yüsûf, 106.

böyle bir kimse, sâhib olduğu îmân esâslarını, her yönü ile her zaman ve her yerde **şirk** ve **küfür** virüslerinden koruması lâzımdır.

Nasıl ki bir bilgisayara her hangi bir şekilde bir veyâ bir kaç virüs girince, bütün bilgileri ve çalışmaları bir anda alt-üst edip bozar ve işe yaramaz bir hâle getirirse, her hangi bir şekilde insanın îmânına musallat olan bir **şirk** veyâ **küfür** hâli de, o kimsenin **îmân** ve **tevhîd** esâslarını bir anda yok eder.

Bu bakımdan bozulan bir bilgisayarı temizleyip yeniden bilgiler yüklemek gerektiği gibi, yok olan veyâ işe yaramaz bir hâle gelen **îmân** ve **tevhîd** esâslarını da yeniden tâzeleyip tevbe ederek şirk ve küfür virüslerinden temizlemek lâzımdır ki hadîs-i şerîf'de ve âyet-i kerîme'lerde şöyle buyurulmuştur:

إِنَّ الْإِيمَانَ لِيُخْلَقَ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبَ فَاسْتَلُوا اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ.
إِنَّ لِلْقُلُوبِ صِدَاءً كَصِدَاءِ الْحَدِيدِ وَجَلَاؤُهَا الْإِسْتِغْفَارُ.

“İmân, sizin içinizde (kalblerinizde) elbisenin eskidiği gibi eskir (köhnelendiği gibi köhnelenir). Allâhü Teâlâ'dan onun tecdîdini (yenilenmesini) talep ediniz.

“Kalbler, demirin paslandığı gibi paslanır. Onun cilası, istiğfâr'dur, (**Estağfiru'llâh**: **Estâğfiru'llâh**: Yâ Rabb, beni afv et, beni mağfiret et) demektir”.

فَدَأْفَلَحَ مَنْ رَزَقَهَا. ص لا

“Onu (nefsini, şirk, küfür ve günahlardan) **tertemiz yapan, muhakkak** (dünyâ ve âhîret selâmetine) **ermiştir**”.²⁵

²⁵ -Şems, 9.

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا. ط

“Onu (nefsini, şirk, küfür ve günahlar ile) **alabildiğine örten** (hakîkâtleri göremez, işitemez, anlayamaz hâle getiren) **ise, elbetde** (dünyâda ve âhiretde) **ziyana uğramıştır**”.²⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ط عَسَىٰ رُبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۝

"Ey îmân edenler, **tam bir sıdk-u hulûsa mâlik bir tevbe ile** (bir daha günâha dönmek şartıyla) **Allâh'a dönün. Olur ki Rabb'iniz kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar**".²⁷

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ط إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ط إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ.

“(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden (günahkâr) kullarım. Allâh'ın rahmetinden ümid kesmeyin.** (Eğer Tevhîd'e yönelir, şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, Ğafûr ve Rahîm'dir,** (çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir)”.²⁸

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلَمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ.

²⁶ -Şems, 10.

²⁷ -Tahrîm, 8.

Hazreti Ali radiye'llâhü anh, İyi bir tevbeyi şu altı şart ile ifade etmiştir:

1-Geçmiş günahlara karşı pişmanlık duymak,

2-Terk edilmiş farzları ödemek,

3-Kul hakkını redd ve edâ' etmek,

4-Hısımlarla halâllaşmak,

5-Bir daha günâha dönmek,

6-Nefsini ma'siyet içinde terbiye ettiği gibi Allâh'a itâatte de terbiye etmek.

Kur'ân-i Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1038. Hasan Basri Çantay.

²⁸ -Zümer, 53.

“Size azâb gelib çatmadan Rabb’inize dönün. O’na teslim olun. Sonra size yardım edilmez”.²⁹

وَأْتِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ الْعَذَابُ بِعَتَّةٍ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ. لَا

“Ansızın ve hiç farkına varmadığımız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb’inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur’ân-ı Kerîm’e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muammed) e uyun”.³⁰

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ.

“Mü’min’ler muhakkak kurtuluşa ermiştir”.³¹

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى. لَا وَدَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى. ط

“Hakîkat, (küfürden, şirkden, günahlardan) iyi temizlenen”.

“Ve Rabb’inin adını zikir edib de namaz kılan kimse umduğuna erişmiştir”.³²

Bunun için azâb-ı ilâhî gelmeden, kuş kafesden uçmadan, sâhip olduğumuz yüce imkânlar elden gitmeden, hayât son bulmadan, sonunda da -Eyvâh, aldanmışım, aldatılmışım- demeden, bütün varlığımızla yüce Rabb’imizin sonsuz rahmet ve merhametine sığınıp O’na yönelerek, O’nun emir ve nehiyelerine kayıtsız şartsız teslim olup tam bir **Tevhîd** inancına sâhib olalım ki dünyâda ve âhiretde mutlu olalım.

✱

✱ ✱

²⁹ -Zümer, 54.

³⁰ -Zümer, 55.

³¹ -Mü’minûn, 1.

³² -A’lâ, 14-15.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

YARATILIŞIMIZIN AMACI

VE

ÎMÂN'IN ASLI

Yaratılışımızın amacı, “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ”

): **Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh** :Allâh'dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”

Kelime-i Tevhîd'inin ikinci rûknü olan **Hazreti Muhammed** *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in **Nûrunu** (*Rûhunu*), kendisinden başka hiç bir şey' yok iken, ezeldeki rûhlar âleminde, **halifelik vasfı** ile bir **nûr** (*bir rûh*) olarak yokdan var eden; veyâ “*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan, diğer şey'leri de Senin nûrundan yarattım*”³³ hadîs-i kudsî'sine göre kendi nûrundan **halifelik** vasfı ile bir **nûr** (*bir rûh*) olarak yokdan var eden; ismini “**Muhammed**”³⁴ koyarak Levh-ı mahfûz'a kendi ismi ile **Habibi Hazreti Muhammed** *aleyhi's-selâm*'ın ismini “**Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh**” şeklinde yazan; “*أُولَآ هُوَ مَا خَلَقْتِكَ (Ey Âdem) O, olmasaydı (Muhammed aleyhi's-selâm'ı yaratmasaydım) Seni yaratmazdım*”³⁵ hadîs-i kudsî'sine göre de, rûhlar âleminde, O'nun nûrundan

³³ -Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV-127. Hâkim, Müstedrek,II-600-4175.

³⁴ -**Muhammed**: Her yerde ve her zamanda övgü ile anılan, övülüp sevilen.

³⁵ -Ahmed bin Hanbel, Müsned,C.4.ss.128. Ed-Dürü'l-Mensur.C.1.s.142. Müstedrek, C.2.s.671.

(*rûhundan*) **Âdem aleyhi's-selâm**'ın **nûrunu** (*rûhunu*) yaratan; "**Hani Rabb'in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) zürriyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş**"³⁶ âyet-i kerîme'sine göre O'nun **nûrânî (rûhî) sulbünden** de kıyâmete kadar ne kadar insan gelip geçecekse hepsini **Âdem aleyhi's-selâm**'ın **nûrânî (rûhî) sulbünden** yaratarak eğitim ve öğretimini yapıp mükellef bir hâle getirerek "**Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?**" sualini sorup "**Evet, Rabb'imizsin, şâhid olduk**"³⁷ cevâbını alarak kendisini tanıtan; bundan sonra meleklerle hitâben "**Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıktan bir beşer (bir halîfe) yaratacağım**"³⁸, "**Ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman siz onun için (onu kible edinerek bana) secde edin**, (veyâ O'nun ve evlâtlarının hizmetine girin)"³⁹, "**And olsun, sizi (evvelâ ruhlar âleminde) yarattık, sonra (maddî varlığınızı yaratarak) size sûret verdik**"⁴⁰, "**Sonra onu (Âdem aleyhi's-selâm'ın nesli olan insanı) sarp ve metin bir karargâhda (rahimde) bir nutfe yaptık**"⁴¹. gibi âyet-i kerîme'lerde belirtildiğine göre de, **Âdem aleyhi's-selâm**'ın fizikî (*maddî*) varlığını topraktan yarattıktan sonra tüm insanları O'nun sulbünden çıkan zürriyetler hâlinde yazıp takdir eden; sayamayacağımız kadar sayısız ni'metler verip **Halîfe**'lik vasfına namzet olma vasfı ile şereflendiren; İblîs'den başka tüm varlıkları hizmetimize âmâde kılıb "**Rabb**" ism-i şerîfinin muktezâsı olarak eğitim ve öğretimimizi en güzel bir

³⁶ -A'râf, 172

³⁷ -A'râf, 172

³⁸ -Hicr, 28.

³⁹ -Hicr, 29.

⁴⁰ -A'râf, 11.

⁴¹ -Mü'minûn, 13

şekilde yapıldıktan sonra **Kur'ân-ı Kerîm**'in ve **Emânet Duygusu**'nun bütün özelliklerini *-daha rûhlar âleminde iken-* kalblerimizin derinliklerine indirib mükellef bir insan hâle getiren; **Yüce Rabb'imizin var olduğunu, bir olduğunu, noksan sıfatlardan münezzehtir olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu idrâk edib bilmek ve O'na kulluk etmektir** **ki bu yüce hakikate "Ma'rifetü'llâh"** denir.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

"Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzehtir kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), **diye yarattım**".⁴²

Âyet-i kerîme'si, bu yüce hakikati, en belirgin bir şekilde ifade buyurup gözlerimizin önüne serer.

✱

✱ ✱

Nûr (rûh) nedir?

Burada bahs edilen "**Nûr**" veyâ "**Rûh**", nedir? Nasıl bir şey'dir? Mâhiyeti nedir? Bunların hiç birisi, bizim bilgimiz ve idrâkimiz dâhilinde değildir. Her gün bir çok işlerimizde çeşitli şekillerde kullandığımız elektriğin veyâ bir cep telefonu ile bir tanıdığımız ile konuşurken bizi konuşturan şey'in veyâ elektriğin (*elektrik meleşinin*) mâhiyetini, keyfiyetini ve ne olduğunu bilmediğimiz gibi; veyâ her

⁴² -Zâriyât, 56.

hangi bir şekilde kendisine bir hareket verdiğimiz zaman mekanik enerjiyi elektrik enerjisine çevirip elektrik akımı üreten bir dinamonun veyâ bir jeneratörün elektrik enerjisini nasıl meydana getirdiğini bilmediğimiz gibi.⁴³

Bildiğimiz bir şey' varsa o da, **Âdem aleyhi's-selâm**'ın **maddî varlığını (fizikî yapısını) çamurdan ve sûretlenmiş bir balçıkdan** yaratıp,

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ۚ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۚ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ.

“O, yarattığı her şey'i güzel yapan, insanı yaratmaya da çamurdan başlayandır”.

“Sonra O, bunun zürriyetini hakîr bir sudan meydana gelen nutfeden (menîden) yapmıştır”.

“Sonra onu düzeltip tamamladı. İçine rûhundan üfürdü (can verdi). Sizin için kulaklar, gözler, gönüller yarattı. Ne az şükredersiniz!”⁴⁴

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمِيمٍ مَسْنُونٍ. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ.

“Hatırla o vakti ki Rabb'in meleklere: Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan bir beşer yaratacağım, demişdi”.

“O halde ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman siz derhal onun için secdeye kapanın”⁴⁵

⁴³ -Bu konuyu az-çok anlayabilmek için aşağıda gelecek olan Atom'un yapısı konusuna bak.

⁴⁴ -Secde, 7-8-9.

âyet-i kerîme'lerinde ifâde buyurulan,

(ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ : **Sonra onu düzeltib tamamladı.**

Ona rûhundan üfürdü (can verdi)".⁴⁶ ve

(فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي)

bitirdiğim ve O'na rûhumdan üflediğim (can verdiğim) **zaman"**.⁴⁷

âyet-i kerîme'lerindeki **"Rûh'un üfürülmesi"** konusudur ki o da,

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

"O'nun emri, bir şey'i dilediği zaman, ona ancak -Ol- demesinden ibâretidir; O da (hemen) oluverir".⁴⁸

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan **-Ol-** emrinin, şeksiz şubhesiz bir gereğidir. Keyfiyyetinin ve mâhiyyetinin ne olduğunu, kendisinden başka hiçbir kimse bilmez. Çünkü böyle bir konu, âyet-i kerîme'de şöyle ifâde edilmiş ve **rûhun** (can vermenin), bir emr-i ilâhî olduğu bildirilmiştir.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ط قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا.

"Sana -Rûh- u sorarlar. De ki: Rûh, Rabb'immin emri (cümlesi) ndendir. (Zâten) size az bir ilimden başka (bir şey') de verilmemiştir".⁴⁹

Bunun için **"O'na rûhundan üfürdü** (can verdi)" veya **"O'na rûhumdan üflediğim** (can verdiğim) **zaman"** fâdesi

⁴⁵ -hıcr, 28-29.

⁴⁶ -Secde, 9.

⁴⁷ -Hıcr, 29.

⁴⁸ -Yâsin, 82.

Bu âyet-i kerîme, Cenâb-ı Hakk'ın **"Tekvîn"** sıfatının bir ifâdesidir. **Tekvîn, Kevn:** olmak'dan **Tef'îl** dir ki oldurmak, var etmek, demektir. Bunun için olana **kâine, hâdise** derler ki cemi'leri **Kâinât** ve **Hâdisât'** dir.

Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2. ss.758. Hasan Basri Çantay.

⁴⁹ -İsrâ', 85.

ile, “*Seni kendi nûrundan, diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım*”.⁵⁰ hadîs-i kudsi’sinde ifade edilen “*Seni kendi nûrundan yarattım*” ifâdesinde, mahiyyeti ve keyfiyeti bizim tarafımızdan bilinib idrâk edilmeyen bir benzerlik vardır ki o da, **-Ol-** emrinin, rast gele bir oluş değil, ezelde, bir hikmete istinâden, Levh-ı mahfûz’a, *-hesablî-kitâblî bir şekilde-* yazılmış olduğu gibi **-Ol-** emrinin bir gereği olarak, şeksiz şübhesiz hemen oluvermesidir ki şu hadîs-i şerîf’ler, bunun açık bir delilidir:

أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي (وفي رواية: رُوحِي، ومعناها واحد). (اول ما خلق الله نور محمد)

“*Allâh’ın yarattığı şeylerin ilki, benim nûrumdur (benim rûhumdur)*”.⁵¹ (Allâh’ın yarattığı şey’lerin ilki, Muhammed’in nûrudur).

خَلَقْتَكُ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ. (أنا نور الله وكل شيء من نوري)

“*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım*”.⁵² (Ben, Allâh’ın nûrundanım; diğer şey’ler de benim nûrumdandır).

خَلَقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنَ النُّورِ، وَخَلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخَلِقَ آدَمُ مِمَّا
وُصِفَ لَكُمْ (رواه مسلم في الصحيح من حديث عائشة رضي الله عنها.)

“*Melekler nûrdan halk olundu, cânn da (cinn yâhud cinnin babası İblîs de) yalın bir ateşden yaratıldı*”,⁵³ *Âdem (aleyhi’s-selâm) da daha önce vasfedildiği gibi (bardak gibi çınlayan kupkuru bir balçıkdan)*⁵⁴ *yaratıldı*”. Hazreti İsâ aleyhi’s-selâm da babasız yaratıldı.

⁵⁰ -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175; İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûni, Keşfü’l-Hafâ I-265/827.

⁵¹ -Tirmizî, (ğarîbün isnâden). Keşfü’l-Hafâ. I, 309, 311.

⁵² -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175; İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûni, Keşfü’l-Hafâ I-265/827.

⁵³ -Rahmân, 15.

⁵⁴ -Rahmân, 14.

إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ خَلَقَ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ: اكْتُبْ قَالَ يَا رَبِّ وَمَا اَكْتُبُ قَالَ
اَكْتُبِ الْقَدَرَ قَالَ فَجَرَى الْقَلَمُ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا كَانَ وَمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى الْأَبَدِ

“*Haberiniz olsun ki Allâh ilk halk etdiğinde kalemi (aklı) halk etdi de ona yaz dedi. Yâ rabb, ne yazayım? Dedi. Kaderi yaz dedi. (Hazreti Muhammed sallâ'llâhü aleyhi vesellem buyurdu ki:) Dedi ki, işte o saatde kalem, olmuştuk ve (sonsuza kadar) olacak şey'leri (her türlü vasıfları ile) yazdı*”.⁵⁵

Bunun için kâinat'da olmuş ve olacak her şey', zamânı ve mekânı meydana gelince, Cenâb-ı Hakk'ın **-Ol-** veyâ **-Olma-** emri ile, Levh-ı mahfûz'da yazıldığı gibi aynen vukû' bulur ki Hazreti Muhammed sallâ'llâhü aleyhi ve sellem'in Vedâ' Haccı hutbesindeki “*Ey insanlar, bu âlemde olan işler Allâh'ın kazâ ve kaderine tâbi'dir. Her şey' vaktini bekler. Allâh acele etmez. Takdîre galebe etmek isteyenler mağlûb ve mahcûb, Allâh'a hîle etmek isteyenler perîşân olur*”. sözleri, bu husûsu, açık bir şekilde te'yîd eder.

Ayrıca, şu âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulan Âdem aleyhi's-selâm'ın maddî varlığının (fizikî yapısının) yaratılış konusu da, bu husûsun başka bir ifâdesidir:

فَدَخَلْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ج. ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ص.
ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا
الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ط فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.

“And olsun biz insanı (Âdem aleyhi's-selâm'ı) çamurdan (süzülmüş) bir hulâsadan yaratdık”.

⁵⁵ -Hak Dîni Kur'an Dili Türkçe Tefsîr, C.8, ss.5262-5263. Elmalılı M.H. Yazır.

Tirmizî, (ğarîbün isnâden), Kader, 17. Ahmed bin Hanbel, V.317. Keşfü'l-Hafâ', 1.309. El-Hâkim. El-Müstedrek, 2/498. Beyhakî, Es-Sünenü'l-Kübrâ', III.9.X, 204.

“Sonra onu (Âdem aleyhi's-selâm'ın nesli olan insanı) sarp ve metin bir karargâhda (rahimde) bir nutfe yaptık”.

“Sonra o nutfeyi bir kan pıhtısı hâline getirdik, derken o kan pıhtısını bir çiğdem et yaptık, o bir çiğdem eti de kemik (ler) e kalb etdik de o kemiklere de et giydirdik. Daha sonra da onu başka yaratılışla inşâ' etdik, (şekilden şekile sokarak yarattık, can verdik, nutuk verdik). Sûret yapanların en güzeli olan Allâh'ın şânı ne yücedir; (ki O, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıftır)”.⁵⁶

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ'nın, **Habîbim** diye şereflendirdiği ve **halîfelik** vasfına sâhib kıldığı Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek **nûr-i şerîf**leri (*rûh-i şerîf'leri*) başta olmak üzere, bütün insanların rûhları, ebedî olarak ölmez. Ölen, ancak, *-yukarıdaki âyet-i kerîme'lerde belirtildiği gibi-* topraktan yaratılmış olan ceseddır ki bu cesedler çürür. Fakat gözle görülemeyecek kadar küçük olan ve haşır vaktine kadar kendi rûhu ile dâimâ irtibat hâlinde bulunan ve **Acbü'z-zenb** denilen **insan tohomu** ile peygamberlerin ve hakîkî velîlerin cesedleri çürümez.

Bu gün tıb âleminin daha çok mezarlık topraklarında mikroskopla inceleyip görebildiği insan şeklindeki küçük zerrecikler, aşağıdaki hadîs-i şerîf'lerde ifâde buyurulan *“Acbü'z-zenb”* dinilen insan timsâli bir cüz'ün kendisi olsa gerek ki bu küçük cüz'ler, *-bitki tohumları gibi-* her türlü insan özelliğini kendisinde bulunduran parçacıklardır ki canlı olup çürümezler

⁵⁶ -Mü'minûn, 12-13-14.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجَبَ ذَنْبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ.

"İnsan (ın vücûdun) dan her cüz'ü çürür, yalnız kuyruk sokumundaki **-acbü'z-zenb** dinilen- cüz'ü çürümez. (İkinci) hilkat, o cüz'ü ile yağrur".⁵⁷

وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجَبَ ذَنْبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ ثُمَّ يُنَزِّلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ.

"İnsanın her cüz'ü çürür. Yalnız **-Acbü'z-zenb-** denilen kuyruk sokumundaki hurda kemik kalır. İkinci hilkat, ondan teşekkül eder. Sonra Allâhü Teâlâ gökden hayat yağmuru indirir, bunun üzerine insanlar yer yüzünden, mevsiminde tohumundan biten nebat gibi, zuhûr ederler".⁵⁸

ثُمَّ نُفِّحُ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ.

"Sonra ona (Sûr'a) bir daha üfürülmüştür (üfürülecektir). O anda görürsün ki (ölüler dirilip) ayakda bakınıp duruyorlar".⁵⁹

يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَكْرٍ لَا

خُشَعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ حِرَادٌ مُنْتَشِرَةٌ.

مُهِطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ ط يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِيرٌ.

"O günkü da'vetci (İsrâfil aleyhi's-selâm), görülmedik müdhiş bir hısâba çağırır".

"(Bunun üzerine insanlar), gözleri düşük (zelîl ve hakîr) bir halde kabirlerinden çıkar. Sanki onlar bir çekirge dalgası hâlinde".

⁵⁷ -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.11.ss.174. (1732 nolu h.ş.). Kâmil Miras.

⁵⁸ -Riyâzî'u's-Sâlihîn,C.3.ss.341. (1868 nolu h.ş.). Buhârî ve Müslim.

⁵⁹ -Zümer, 68.

"(Boyunlarımı uzatıp) **çağırana doğru koşarlar.** (İçlerinde bulunan) **Kâfirler** (ise), *-(Aman) bu ne müşkil bir gündür"*.⁶⁰

Yaratılışın, ölümün ve tekrar dirilişin hakikati böyle olunca da, Allâhü Teâlâ'nın **Habîbi** şerefi ile şereflenen ve **halîfelik** vasfına sâhib olan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, hem rûhlar âleminde, hem dünyâ hayâtına teşriflerinde ve hem de Mele-i A'lâ'da, (حَسِبُ اللَّهُ : Habîbu'llâh), (رَسُولَ الرَّحْمَةِ : Rasûlü'r-Rahme), (خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ : Hâtemü'l-enbiyâ'), (حَاتَمُ الرَّسُولِ : Hâtemü'r-Rasûl), (سَيِّدُ : Seyyidü'l-mürselîn), (إِمَامُ الْمُتَّقِينَ : İmâmü'l-müttetekîn), (رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ.: Rahmetün li'l-âlemîn), (سَيِّدُ الْأَوْلِيَاءِ : Seyyidü'l-evvelîne ve'l-âhirîn) isimleri ile şereflenir ve anılır.

Bundan dolayı da O, Allâhü Teâlâ'nın Habîbi olan ilk **insan**, tüm insanların rûhlar âlemindeki ilk **babası**, Allâhü Teâlâ'nın tüm insanlara **bir şâhid**, **bir müjdecî**, **bir korkutucu**, **bir da'vetci** ve **nûr saçan bir kandil** olarak **gönderdiği hem ilk, hem de son peygamber'dir.**

Yüce Rabb'imize sonsuz hamd-ü senâ'lar olsun ki *-eğer kıymetini ve değerini bilirse-* böyle bir peygamberin ümmeti olmuşuz.

⁶⁰ -Kamer, 6-7-8.

Mâhiyeti ve keyfiyeti
bizim tarafımızdan bilinmeyen
“Ol” veyâ “Olma” emrinin gereğine
bir kaç örnek

Hazreti İbrâhîm *aleyhi's-selâm* ateşe atılırken, yalnız Yüce Rabb'i Allâhü Teâlâ'ya dayanıp güvenerek “حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ: **Hasbüne'llâh ve ni'me'l-vekîl** : *Allâh bize yeter. O ne güzel vekildir*” deyince Cenâb-ı Hakk da,

فُلْنَا يَا نَارُ كُوفِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ.

" Ey ateş, İbrâhîm'e karşı serin ve selâmet ol, dedik" ⁶¹

Bunun üzerine sıcaklık ve yakıcılık vasıfları giden ateş de, Hazreti İbrâhîm *aleyhi's-selâm*' ı yakmadı ve o anda, güzel bir bahçe hâline gelib güllük gülistanlık oldu ve Hazreti İbrâhîm *aleyhi's-selâm* 'ı korudu. Nemrûd ve adamlarına karşı da, üç veyâ yedi gün ibretli sahneler arz etdi.

Kezâ,

Süleyman *aleyhi's-selâm*, (يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ)

يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ : **Ey ileri gelenler, o'nun (Belkîs'im) tahtını, o**

buraya gelip Müslüman olmadan önce, hanginiz bana getirir”⁶² deyince,

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفَكَ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقَرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي ^ف

⁶¹ -Enbiyâ, 69.

⁶² -Neml, 38.

“Yanında bulunan kitâbdan ilim sâhibi olan bir (zât veyâ veziri Âsaf bin Berhiyâ) sen gözünü yumub açmadan ben sana onu getiririm dedi ve o anda (Belkıs'ın) tahtı (nı), orada gördü ve -Bu, Rabb'imîn fazl (-u lûtf) undandır- dedi (ve Rabb'ine şükr etdi)”⁶³

Kezâ,

Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın göstermiş olduğu mu'cizeleri, sihir zann eden Fir'avn ve adamları, bütün sihirbazlarını ve sihirlerini toplayıp Mûsâ *aleyhi's-selâm* ile mücâdele etmeye karar verdiler ve büyük bir meydanda her türlü sihir ve ma'rifetlerini ortaya koyup onları türlü şekillerde hareket ettirmeye başladılar ve halkın gözlerini büyüleyip onlara korku saldılar. Sıra Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a gelince, O da, *-Allâhü Teâlâ'nın emri ile-* elindeki asâ'sını yere bıraktı. O anda büyük bir yılan hâline gelen asâ da onların hepsini yutmaya başladı ve meydanda hiç bir şey bırakmayıp yutdu. Bunu gören sihirbazlar da derhal, **“Âlemlerin Rabb'ine, Mûsâ ve Hârûn'un Rabb'ine îmân Etdik”** diyerek îmân edip secdeye kapandılar ki şu âyet-i kerîme'ler bunun apaçık birer delilidir:

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ ۚ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ. ٤

“Biz de Mûsâ'ya: -Bırak asânı- diye vahy etdik. Bir de ne görsünler: Bu, onların uydurub düzdükleri her şey'lerini yakalayıp yutuyor”⁶⁴

وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ. ٥ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ. ٦ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ.

“(Bunu gören) sihirbazlar, hep birden secdeye kapandılar”.

⁶³ -Neml, 40

⁶⁴ -A'râf, 117.

“Âlemlerin Rabb'ine, Mûsâ ve Hârûn'un Rabb'ine imân etdik, dediler”.⁶⁵

Kezâ,

Fir'avn, Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ı ve ashâbını öldürmek için İsrâil Oğulları ile Kıbt kavminden oluşan ordusu ile ta'kîb etmeye başlayınca, Cenâb-ı Hakk, Mûsâ *aleyhi's-selâm*' a, **“Asânı denize vur”** dedi ve O da vurunca Kızıl deniz yarılıp koca iki dağ gibi oldu ve esbâtının adedince kupkuru oniki yol açıldı. Mûsâ *aleyhi's-selâm* ve ashâbı kurtuldu. Denizi kapatınca da arkalarından gelen Firâvn ve orduları boğulup helâk oldu ki şu âyet-i kerîme'ler de bu hakîkâtî ifâde eder.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرْكًا وَلَا نَخَشَىٰ. فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ. ط
وَأَصْلًا فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ.

“And olsun ki biz Mûsâ'ya, -Kullarım ile geceleyin yola çık da, (düşmanların) yetişmesinden korkmayarak, (buğulmanızdan da) endîşe etmeyerek, onlara, denizde kuru bir yol aç- diye vahy etdik”.

“Derken (Fir'avn), orduları ile arkalarına düştü. Deniz de, kendilerini nasıl kapladıysa öylece kaplayıverdi (de hepsi birden boğulup helâk oldular)”.

“(Böylece) Fir'avn, kavmini saptırdığı (gibi onları doğru yola da iletmedi)”.⁶⁶

فَلَمَّا تَرَأَ الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ. ج قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ. فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ط فَاَنْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ

⁶⁵ -A'râf, 120-121-122.

⁶⁶ -Tâ Hâ ,77-78-79.

كَالطُّودِ الْعَظِيمِ. ج وَأَزْلَفْنَا تَمَّ الْآخِرِينَ. ج وَأَجْبَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ. ج ثُمَّ
أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ. ج إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً ط وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ.

“İki ordu birbirini görünce, Mûsâ'nın ashâbı -Eyvah, yakalandık- dediler”.

“(Mûsâ), Hayır, dedi, şübhesiz ki Rabb'im benimle berâberdir. O, beni (selâmet) yol (una) iletecektir”.

“Bunun üzerine Mûsâ'ya: -Asâmi denize vur- diye vahy etdik. (Vurunca deniz) derhâl yarıldı, her parça (sı) koca bir dağ gibi oldu, (ve kupkuru oniki yol açıldı)”.

“Ötekilerini de buraya yaklaştırdık”.

“Mûsâ ile mayiyetinde bulunanların hepsini kurtardık”.

“Sonra öbürlerini (denizi kapayarak suda) boğduk”.

“Bunda elbetde bir ibret vardır. (Buna rağmen) onların çoğu îmân etmiş değillerdi”.⁶⁷

Kezâ,

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا. فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ ج قَالَتْ
يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنَسِيًّا. فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ
رَبُّكَ تَحْتِكَ سَرِيًّا. وَهُرِّي إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا حَبِيًّا. ز فَكُلِّي
وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا ج

“Nihâyet, (Meryem, Cebrâil aleyhi's-selâm'ın üfürmesi ile) O'na (Îsâ aleyhi's-selâm'a) gebe kaldı da, bununla (karnındaki bu çocuğu ile) uzak bir yere (bir dağın arkasına) çekildi”.

⁶⁷ -Şuarâ', 61-67.

“Derken doğum sancısı O’nu bir hurma ağacına (dayanmaya) sevk etdi. -*Keşki, bundan evvel öleydim de unutulub gideydim- dedi*”.

“Aşağısından O’na şu nidâ geldi: -*Tasalanma, Rabb’in senin alt (yan) ında bir su arki vücûde getirmişdir. Hurma ağacını kendine doğru silk, üstüne derilmiş tâze hurma dökülecektir.*⁶⁸ *Artık ye, iç. Gözün aydın olsun*”.⁶⁹

Kezâ,

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ انْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَاخذنا الَّذِينَ ظَلَمُوا
بِعَذَابٍ بَيِّسٍ بما كانوا يَفْسُقُونَ.

"Vaktâki onlar artık yapılan va'zları unuttular. Biz de kötülükden vaz geçirmekte sebât edenleri selâmete çıkardık. Zulm edenleri de yapmakda oldukları fisklar yüzünden şiddetli bir azâb ile yakaladık".

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ.

"Bu sûretle onlar (kibir ve inatları yüzünden) serkeşliğe devam ederek yasak edileni yapmakda ısrâr edince kendilerine: -*Hor ve zelîl maymunlar olun- dedik*".⁷⁰

⁶⁸ -Rivâyet olduğuna göre bu hurma ağacı başı ve meyvesi olmayan kupkuru bir kütükdü. Mevsim de kışdı. Meryem silkince Cenâb-ı Hakk ona baş verdi, yaprak verdi, tâze hurma verdi. Bu da O'nun nezâhet ve iffetine delâlet eden bir mu'cize idi. Beyzâvî, Kâdî, Celâleyn.

Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2. ss.522. Hasan Basri Çantay.

⁶⁹ -Meryem, 22-25.

⁷⁰ -A'raf, 165-166.

Bu hâdiseye işâretle Kur'ân-ı Kerîm'in Bakara sûresinde şöyle buyrulur:

"**And olsun, içinizden Cumartesi günü (ne saygı göstermek) hakkında (ki dînî emri) tanımayıp geçen (Eyle'li) ler (in başına gelenler) i her halde bil (ib öğren) mişsinizdir. İşte biz onlara -Hor ve zelîl maymunlar olun- dedik**".

"**Bunun için onu (bu kıssayı), hem önündekilere (hâzır olanlara), hem de ardındakilere (sonra gelecekleri) ibret verici bir cezâ', takvâya enlere de bir öğüt yaptık**". Bakara, 65-66.

Âyet-i kerîme'lerinde belirtildiği üzere, isyân eden bir toplum, O'nun **-Ol-** emri ile, ânında bir maymun toplumu hâline döndürülmüştür ki bu mesh hâli (*bir şey'in şeklini değiştirerek çirkin bir hâle getirme hâli*) gibi haller, şu âyet-i kerîme ve benzerleri ile açıkça ifâde buyurulmuştur:

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَاتَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ.

“Eğer dileyseydik onları oldukları yerde suratlarını değiştirip bam başka çirkin bir hâle getirirdik de ne ileri gitmeye, ne de geri dönüb gelmiye güçleri yetmezdi”.⁷¹

İşte, bu âyet-i kerîme ve benzerlerinde ifâde buyurulduğu gibi, koskoca bir ateş kütesinin İbrâhim *aleyhi's-selâm* için derhâl güllük gülistanlık bir bahçe hâline gelmesi; Belkîs'in tahtının bir anda Süleymân *aleyhi's-selâm*'ın huzuruna getirilmesi; Hazreti Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın asâsının yılan hâline gelip her şey'i yutup yok etdikden sonra tekrar asâ hâline gelmesi; yine Hazreti Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın asâsını denize vurunca denizin her parçasının koca bir dağ gibi olup kupkuru oniki yol hâline gelmesi ve kapanıp Fir'avn ve ordularını boğup helâk etmesi; Hazreti Meryem'in kupkuru bir hurma kütüğünü sallayınca o anda yeşerip üzerine tâze hurmaların dökülmesi; isyanında ısrâr eden bir toplumun bir anda sefil bir maymun sürüsü hâline gelmesi; Yüce Rabb'imizin, *-belki de o anda enerjînin maddeye, maddenin enerjiye dönüşmesi veyâ benzeri haller gibi-* mâhiyetini ve keyfiyetini bilmediğimiz **-Ol-** emrinin bir gereğidir ki bir atomun yapısı, elektron mikroskopları ile incelendiği zaman, kudret-i ilâhî'nin tecellisi daha iyi anlaşılabilir.

✱

✱ ✱

⁷¹ -Yâsin, 67.

Zamânımızın Dâbbe'sinde
(televizyon ve benzerlerinde) bu gibi halleri
seyr edip görmek mümkün müdür?

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ ۚ إِنَّ النَّاسَ كَانُوا
بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ. ٤

"Söylenen söz (kıyâmet ve azâb günü) **kendilerinin aleyhinde vukûa geldiği** (kıyâmet alâmetleri tahakkuk etmeye başladığı) zaman, **yerden bir dâbbe çıkarırız ki bu, onlara insanların âyetlerimize kat'î bir kanâat ile (yakîn bir inanış ile) inanmaz olduklarını** (başlarına kakarak) **kendilerine söyler** (hatırlatır)".⁷²

Âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan ve kıyâmetin on büyük alâmetinden birisi olan "yerden bir dâbbe çıkarırız ki bu, onlara **insanların âyetlerimize kat'î bir kanâat ile inanmaz olduklarını** (başlarına kakarak) **kendilerine söyler**" ifâdesinde belirtilen "Dâbbe", zamânımızda bir takım elektronik âletler ile televizyon, bilgisayar ve cep telefonu gibi elektronik âlet ekranlarında her gün görüp seyr ettiğimiz görüntülerin, seslerin, yazıların, resimlerin, heberlerin, oyunların, *-henüz mâhiyetini ve keyfiyetini bilmediğimiz fakat her gün bir çok yerlerde kullandığımız-* elektrik enerjisinin (*elektrik meleklerinin*) muhtelif şekillerde,

⁷² -Neml, 82.

Bir kısım müfessir ve muhaddisler, **Dâbbe'nin, insanların en kötüsü, en zararlısı ve en şerlisi anlamında, yalan haberler yayan bir "Cessâse" olduğunu ifâde etmişler ve Deccâl'ler için yalan-yanlış bir takım haberler tecessüs eden (araştırıp yayan) câsus'dur, kanâatinde bulunmuşlardır.**

Hazret-i Ali *radıye'llâhü anh* da,

"Dâbbe, *kuyruğu olan bir dâbbe değil, sakalı olan (anteni olan) bir dâbbe'dir*".

demiş ve Dâbbe'nin bir insan veyâ insana benzeyen bir şey olduğu husûsuna işâret etmiştir.

ânında şekil değiştirip ses, görüntü, enerji, sıcaklık, soğukluk gibi şekillerde bize hizmet vermesinden başka bir şey' değildir. Böyle bir enerjinin maddeye dönüşme hâli ise, henüz keşf edilmemiştir.

Göklerin ve yerin nûru ve mâhiyeti

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ ط الْمِصْبَاحُ فِي رُجَاحَةٍ ط الرُّجَاحَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ لَا يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ أَمْ تَمَسَّهُ نَارٌ ط نُورٌ عَلَى نُورٍ ط يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ ط وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ ط وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ لَّا .

“Allâh, göklerin ve yerin nûrudur. O'nun nûrunun sıfatı, sanki içinde bir çerâğ bulunan bir hücre gibidir. (O'nun nûrunun temsîli, sanki içinde bir fitil, bir lamba bulunan bir kandil gibidir). O çerâğ da bir sırça içindedir. (O fitil, o lamba da cam bir kandil içindedir). O sırça da sanki bir inci (gibi parlayan) bir yıldız gibidir ki (O kandil de sanki bir inci gibi parlayan bir yıldız gibidir ki) güneşin doğduğu yere de, batdığı yere de nisbeti olmayan mübârek bir ağacdan, zeytinden tutuşturulub yakılır. O'nun yağı, kendisine bir ateş dokunmasa da, hemen hemen ışık verir. (Bu ışık da) nûr üstüne nûrdur (îmân nûru üstüne bir nûrdur). Allâh kimi dilerse onu (kendisinde hayır gördüğü kimseyi bu) nûruna kavuşturur. Allâh insanlara (yaratılışın amacı olan Kesbî îmâna yönelik kulluk

yapmaları için) **meseller îrâd eder. O, her şey'i hakkıyla bilendir**”.⁷³

Âyet-i krîme'sinde ifâde buyurulan **Nûr-i ilâhî**, bütün âlemleri aydınlıklar içinde bırakacak bir mâhiyetdedir ve her türlü tasavvurların, ulviyyetlerin üstündedir. Bu nûru anlamak, onun kühüne ermek, beşeriyet için mümkün değildir.

Ancak Cenâb-ı Hakk, bu kudsî nûrun ebedî şa'şaağını (*parlaklığını*) zihinlerimizde bir dereceye kadar tasavvur edip anlayabilmemiz için “

مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ لَا يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ أَمْ تَمَسَّهُ نَارٌ

O'nun nûrunun sıfati (meseli), sanki içinde bir çerâğ (bir fitil, bir lâmba) bulunan bir hücre (bir kandil) gibidir. O çerâğ bir sırça (cam bir kandil) içindedir. O sırça (kandil) de sanki bir inci (gibi parlayan) bir yıldızdır gibidir ki güneşin doğduğu yere de, batdığı yere de nisbeti olmayan mübârek bir ağacdan, zeytinden tutuşturulub yakılır. O'nun yağı, kendisine bir ateş dokunmasa da, hemen hemen ışık verir” diyerek bir temsil ile konuyu beyan buyurmaktadır.

İşte Kur'ân-ı Kerîm, bu güzel ve eşsiz beyânı ile nüzul târihine nazaran keşfi istikbâle âit olan elektrik kuvvetinin özel vasıflarını tasvîr edip açıklar gibidir ki bu da Kur'ân'ın mu'cizelerinden birisi olsa gerekdir.

Aynı şekilde İnsan göğsünün içinde bulunan ve mâhiyeti bizce bilinmeyen ma'nevî kalbdeki, *-gökleri ve yeri*

⁷³ -Nûr, 35.

aydınlatan nûrdan daha kuvvetli ve te'sirli olan- "İmân nuru" da, aynı şekilde şarka garbe nisbeti olmayan ve etrafına ışıklar saçan çerağ içindeki bir sırça gibidir ki. Allâhü Teâlâ dilediği kullarına (*kendisinde hayır görüp doğru yola ilettiği ve peygamberler, siddîklar, şehîdler, sâlihler zümresine ilhâk ettiği kullarına*) **bu imân nûrunu** nasîb eder.

Bunun için,

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ.

"-Gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve nûru (aydınlığı) var eden- Allâh'a hamd olsun. Kâfir olanlar (bu âyet ve delillerin zuhûrundan) **sonra** (onları, ay, güneş, yıldız v.b. gibi şey'leri veyâ bir kısmını) **Rabb'leriyle denk tutarlar"**.⁷⁴

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan **nûr**, Allâhü Teâlâ'nın kendisi değildir. O, hakikati ve mâhiyyeti bizim tarafımızdan bilinmeyen ve âlemlerin esâsını teşkil edip ismine **"Nûr"** denilen hakîkatin yaratıcısıdır ki bu **nûr**, her türlü maddî ve ma'nevî zulmetlerin karşılığı olarak yaratılmıştır. Bunun için Allâhü Teâlâ'ya **nûr** demek aslâ câiz değildir. Çünkü bu konudaki **nûr** ifâdesi, hem **müteşâbih** bir ifâdedir⁷⁵, hem de

⁷⁴ -En'âm, 1.

⁷⁵ **-Müteşâbih:** Kendisi ile ne kasd edildiği herkes tarafından bilinemeyen âyet'ler; ma'nâsı gizli olup lügâten anlaşılmadığı gibi, akıl ve nakil yolu ile de ma'nâsı anlaşılmayan, başka bir deyimle ibâresi (*ya'nî lâfız ve kelimeleri*), Şârî-i Mübin'in murâdına delâlet husûsunda şübheli olan ve ihtimâlden uzak bulunmayan âyetlere denir ki böyle âyetlerin ma'nâları açık olmayıp kapalıdır ve kendileri ile ne kasd edildiği belli değildir. Bu özellikleri ile de, Muhkem âyet'lerin zıddıdır.

Müteşâbih olan âyet-i kerîmeler, başlıca iki kısım dırlar:

Bunlardan bir kısmı, hem lâfzı hem de ma'nâsı ciheti ile *Müteşâbih* olanlardır.

Ba'zı sûrelerin başlarında bulunan ve "*Mukattaa Harfleri*" ismi verilen (طه - يس - ق)

“**O'nun benzeri hiçbir şey' yokdur**”.⁷⁶ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ.

âyet-i kerîme'sine aykırıdır.

Bu iki âyet-i kerîme'yi mukâyese ettiğimiz zaman, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın nûrunun güneşin nûrundan daha kuvvetli ve daha mühim olduğunu anlarız.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, güneş hakkında (تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي)
Gökde burçlar yaratan,
onların içinde bir çerâğ (güneş) ve nurlu bir ay barındıran
(Allâh) **ın şânı ne yücedir!**”.⁷⁷ buyurduğu halde,

Habîbi Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* hakkında (وَدَاعِيَا إِلَى اللَّهِ)
ve Allâh'a, O'nun emiri ile bir da'vetci ve
Nur saçan bir kandil”⁷⁸ buyurmuşdur ki bu âyet-i
kerîme'nin tamâmı şöyledir:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا.^ل

وَ دَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا.

“**Ey peygamber, biz seni hakikaten bir şâhid,**
(kendilerine peygamber olarak gönderildiğin insanların seni

– (ا ل) âyet-i kerîmeleri gibi. Bunların ne lâfızları ve ne de ma'nâları, bizim için ma'lûm değildir. Allâhü Teâlâ ile Rasûl'ü arasında birer şifre mesâbesindedir.

Diğer bir kısmı da, yalnız ma'nâ ciheti ile Müteşâbih olanlardır. (يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) :

Allâh'ın eli, onların ellerinin üstündedir (el : يَدُ) âyet-i kerîmesindeki ta'bîri gibi. Bu şekilde müteşâbih olan âyet-i kerîmelerin, lûgat ma'nâları ma'lûm ise de hakikî ma'nâlarını ve keyfiyyetlerini anlamak mümkün değildir.

⁷⁶ -Şûrâ, 11.

⁷⁷ -Fûrkân, 61.

⁷⁸ -Ahzâb, 46.

tasdik veyâ tekzîb etdiklerine bir şâhid), **bir müjdecî** (Seni tasdik edenlere cenneti müjdeleyici bir müjdecî) **ve bir korkutucu** (Seni tekzîb edenleri cehennemle korkutucu)”.
“ve Allâh’a, O’nun emiri ile (Allâhü Teâlâ’nın var ve bir olduğunu, O’nu noksan sıfatlardan münezzehe kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak O’na kulluk yapmayı tebliğ eden) **bir da’vetci ve** (nûr üstüne) **nûr saçan** (îmân nûru saçan) **bir kandil olarak gönderdik”**.⁷⁹

İşte bu **îmân nûru**, öyle bir nûrdur ki bu **nûr**, “ نُورٌ عَلَى نُورٍ ط
يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ ط وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ ط وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
. نûr üstüne nûdur. Allâhü (Teâlâ) kimi dilerse onu,
(kendisinde hayır görüp doğru yolailetlediği ve peygamberler, siddikler, şehidler, sâlihler zümresine ilhâk ettiği kullarını) **bu nûruna kavuşdurur. Allâh insanlara** (yaratılışın amacı olan **Kesbî îmâna** yönelip kulluk yapmaları için) **meseller îrâd eder. O, her şey’i hakkıyla bilendir**

Zerreler âlemindeki atom (Cüz’-i lâ yetecezzâ) ve Atom’un (Cüz’-i lâ yetecezzâ’nun) içinde bulunan enerjî, etrafına ışık saçan bir kandil gibi midir?

Elektron mikroskopları’nın keşfi ve gelişmesi ile meydana çıkan ve görenleri şaşkına uğratacak kadar küçük ve muazzam âlemleri içine alan en küçük evrene, “**Kozmos**” veyâ “**Zerreler âlemi**” denildiği gibi, bu âlemlerden her bir

⁷⁹ -Ahzâb, 45-46.

elementin bütün kimyasal özelliklerini taşıyan en küçük birime de, İslâm âlimlerine göre “**Cüz’-i lâ yetecezzâ**”, Batılı âlimlere göre de “**Atom**” denir. İlk zamanlarda bölünmesi mümkün olmayan en küçük parçacıklar olarak düşünülen bu küçüğün küçüğü küçücük parçacıklar, bu günkü bilim gerçeklerine göre bölünebilir bir özelliğe sâhip bir bütündür.

Küçük bir çekirdek ile bunu çevreleyen elektronlardan oluşur. 1900 yıllarından sonra elektron ve radyoaktiflik keşf edilince de, atomlar tek tek ayırt edilir, sayılır ve tartılabilir bir hâle gelmiştir. Bu suretle de **maddenin** atomlardan oluştuğu kesinlik kazanmıştır.

Deneysel bulguların ve kurumsal çalışmaların ışığında, her atomda küçük bir çekirdeğin bulunduğu ve elektronların bu çekirdek çevresinde dolandığı bilinir bir hâle gelmiştir. Bir atomun yarı çapı 10^{-8} cm dolaylarında, çekirdeğin yarı çapı ise 10^{-12} cm kadardır. Atomun büyüklüğü elementten elemente büyük bir değişiklik göstermez. Fakat çekirdeğin büyüklüğü, kütlesi ile doğru orantılı olarak artar. Bir atomdaki tüm elektronların kütesinin kabaca 4.000 katı olan **çekirdek**, atomun toplam kütesinin yüzde %99,9’undan fazlasını oluşturur. **Çekirdek ise**, birim artı elektrik yüklü protonlardan ve elektrik yüklü olmayan nötronlardan oluşur. Çekirdekteki protonların sayısı, o elementin atom numarası olarak kabul edilir. Nötronların sayısı değişebilir ve atom numarası aynı olduğu halde değişik sayıda nötron içeren atomlara, o elementin **izotopları** denir.

Çekirdeğin kararlı bir bütün olmasını sağlayan iki ayrı kuvvet vardır. Bunlardan **çekirdek kuvveti**, **çekme özelliği** gösterir ve hem protonlar, hem nötronlar arasında rol oynar.

Elektrostatik kuvvet ise, yalnız protonlar arasında vardır ki bu kuvvet de yalnız **itme özelliği** gösterir.

Çekirdeğin çevresinde, proton sayısına eşit sayıda **elektron** yer alır. Her elektron, birim eksi elektrik yükü taşıdığından, elektronlar protonlardaki artı yükleri tam olarak dengeler.

Bu bakımdan **atomun bütünü, elektron yükü açısından nötrdür**. Bununla beraber atomun, artı yüklerinden daha çok veyâ daha az sayıda elektronu bulunabilir. Bunun için de böyle eksi veyâ artı yüklü atomlara **İyon** denir.

Başka bir deyimle, normal olarak nötral olan atoma dışarıdan bir elektron girecek veyâ bir elektron çıkacak olursa, atomun elektrik dengesi bozulur. Bu halde atom nötralliğini kaybederek dışarıdaki bir noktaya karşı pozitif veyâ negatif elektrik te'siri yapar ki bu hâle iyonlaşma denir. Atom elektron kaybederse **negatif iyon**, dışarıdan elektron alırsa **pozitif iyon** hâline gelir.

Bir protonda mevcut olan pozitif elektrikli yük, elektronda mevcut olan negatif elektrik yüke, miktar bakımından eşittir. Bunun için normal olarak atom, bütünü ile elektrik bakımından **nötraldir**. Çünkü, normal olarak bir atomda mevcut olan protonların sayısı, elektronların sayısına eşittir. Arzın, güneşin câzibesine tâbi' olarak onun etrâfında dönmesi gibi ki elektronlar da pozitif ve negatif yükler arasındaki çekme kuvvetine tâbi' olarak çekirdek etrâfında bir elips çizerek dönerler.

Atom veyâ iyondaki elektronlar **durağan** değildir. Birbirlerini iterek yapıdan uzaklaşmaya çalışan elektronlar, bu kaçıışı engelleyen **çekirdeğin çevresinde, sürekli hareket**

hâlinde olurlar. Bu suretle de atomun neredeyse tüm hacmini kaplayan **eksi yüklü bir bulut** hâli oluştururlar.

Bu çekirdeğin çevresindeki elektronların **uzamda** yerleştikleri veyâ yoğunlaştıkları özel bölgelere de **yörümgemsî** adı verilir. Bu yörümgemsiler, taşıdıkları enerjiye bağlı olarak ve **kuvantum** mekaniğinin kuralları gereğince, kabuklar veyâ guruplar hâlinde bir düzenleniş gösterir.⁸⁰

Bunun için yapılan incelemeler, yıldızlar âlemindeki kânunların aynen atomlar dâhilinde de hüküm sürdüğünü göstermiştir. Nâmütenâhî büyük olan kâinata âit kânunları, nâmütenâhî küçük olan atomlar içine sığdıran ezeli ve ebedî kudret'e hayranlık duymamak mümkün değildir.

Atom bombası ise, **Plütonyum** veyâ **Uranyum** gibi ağır elementlerin **çekirdeklerinin bölünmesi** sonucunda açığa çıkan enerjiden kaynaklanan büyük bir patlama gücüdür.⁸¹ Bu güç, uzun bir zamanda açığa çıkan enerjinin, kısa bir zamanda açığa çıkarılmasından başka bir şey' değildir. Bir atom bombası infilâkında, milyonlarca atom çekirdeği parçalanarak atom bombasını, o muazzam tahrip kudretini, meydana getirir.

Böyle bir enerjinin meydana gelmesi için bir veyâ birkaç atomun parçalanması kâfi değildir. Milyonlarca atom

⁸⁰ -**Uzam**: Bir nesnenin uzayda kapladığı yer.

Uzamsal biçimlenme: Kimyâda, bir molekül içindeki atomların uzamdaki dağılım veyâ yerleşim düzeni.

Uzamsal yerleşme: Bir molekül içindeki atomların, molekülü oluşturan atom guruplarının tek bir bağ çerçevesinde dönmesi nedeni ile uzamda alabileceği sonsuz sayıdaki yerleşim düzenininin her biri.⁸⁰

AnaBritannica, Genel Kültür Ansiklopedisi,C.21.ss.489

⁸¹ -AnaBritannica, Genel Kültür Ansiklopedisi,C.2.ss.587-588.

çekirdeğinin bir biri arkasında parçalanması lâzımdır. Bir atomdan açığa çıkan nötronlar, diğer atom çekirdeklerini bombalar ve bu suretle de zincirleme bir reaksiyon meydana gelir ki buna zincirleme reaksiyon denir.⁸²

Bu bakımdan **atom enerjisi veyâ nükleer enerjî, atom çekirdeğini etkileyen süreçler sonucunda açığa çıkan bir enerjidir.** Bu enerjii elde etmenin yolu, atom çekirdeğinin reaktörde denetimli bir şekilde bölünmesidir (filyon). Bir başka yol da çekirdek kaynaşmasıdır (füsyon). Bunun için hem çekirdek bölünmesi, hem de çekirdek kaynaşması yolu ile **nükleer enerjii**, patlamalı bir şekilde açığa çıkarılabilir.

Atom çekirdeğini oluşturan ve atomun kendisinden 10 bin kez daha küçük olan protonlar ve nötronlar, birbirlerini son derece güçlü nükleer kuvvetlerle çekerler. Bu suretle de atom çekirdeklerinin enerjisi, atomların kendi enerjilerinden bir milyon kez daha büyük olur.⁸³

Bu günkü bilim adamlarının bu ifâdelerindeki “**Atom çekirdeğini etkileyen süreçler sonucunda açığa çıkan Atom enerjisi veyâ nükleer enerjî**” ifâdesi, âyet-i kerîme’de ifade buyurulan “**O’nun yağı, kendisine bir ateş dokunmasa da, hemen hemen ışık verir**” ifâdesi ile örtüşüp aynı hakikati ifâde eder gibidir ki onun yağının **ışığı** (nûru), kendindedir.

İşte bunun için bu hakikatlerin hepsi, Allâhü Teâlâ’nın ilminin ve kudretinin ne kadar muazzam ve sonsuz olduğunun açık bir delili olduğu gibi, Allâhü Teâlâ’nın, “**El-اللَّطِيفُ**”

⁸² -Yeni bir tabiye silâhı: Atom. Mehmet Özgüneş.

⁸³ - AnaBritannica, Genel Kültür Ansiklopedisi, C.17.ss.16.

Lâtîf: *En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, rûh ve akıl gibi şeylerin nasıl yapıldığına nüfûz edilemeyen en ince ve en gizli şeyleri yapan, görülüp bilinemeyen yollardan kullarına çeşitli menfaatler sağlayan”, ism-i şerîf’inin bir tecellisidir.*

Rasûlü’lîlâh aleyhi’s-selâm hakkındaki **diğer rivâyet ve haberler**

Bir hadîs-i kudsi’de şöyle buyurulmuştur:

خَلَقْتُكَ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ.

“*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım*”.⁸⁴

خَلَقْتُكَ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِ مُحَمَّدٍ كُلَّ الْأَشْيَاءِ.

“*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nurundan, diğer şey’leri de Muhammed’in nûrundan yaratdım*”.⁸⁵

يَا آدَمَ لَوْلَا مُحَمَّدٌ مَا خَلَقْتُكَ.

“*Ey Âdem, Muhammed olmasaydı (Muhammed’i yaratmasaydım) Seni yaratmazdım*”.⁸⁶

كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ (قال الألباني: أخرجه أحمد بن حنبل في المسند)

“*Âdem, rûh ile cesed arasında iken ben peygamberdim*”.⁸⁷

كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ.

“*Âdem, su ve çamur arasında iken ben peygamberdim*”.

⁸⁴ -Îmân Ahmed, Mûsned IV-127; Hâkim, Mûstedrek II-600/4175; İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ I-265/827.

⁸⁵ -Ahmed bin Hanbel.Mûsned,C.4.ss.128

⁸⁶ -Ahmed bin Hanbel.Mûsned,C.4.ss.128.

⁸⁷ -Ahmed bin Hanbel.Mûsned,C.5.ss.59.

إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لِحَاتِمِ النَّبِيِّينَ ، وَإِنَّ آدَمَ لَمُنْجَدِلٍ فِي طَيْبَتِهِ. وَسَأَنْبِئُكُمْ بِتَأْوِيلِ ذَلِكَ.

“Ben, Âdem (aleyhi's-selâm) balçıkda yuğrulurken Ümmü'l-kitâb'da (Levh-ı Mahfûa'da veyâ Kur'ân'da) haber verilen peygamberlerin sonuncusu Abdu'llâh idim”; ki bunun böyle olduğuna şu âyet-i kerîme'lerde işâret vardır.⁸⁸

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. ٤

“Ey Rabb'imiz, onların (müslim olan o soyumuzun) içinden onlara Senin âyetlerini okuyacak, onlara Kitâbı (Kur'ân'ı), hıkmeti öğretecek, onları (şirkden) temizleyecek bir peygamber gönder.⁸⁹ Şübhesiz Sen, Azîz ve Hakîm'sin”.⁹⁰

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ.

“Meryem oğlu îsâ da bir zaman şöyle demişdi: Ey İsrâîl Oğulları, ben size Allâh'ın peygamberiyim. Benden evvelki Tevrât'ı tasdik edici, benden sonra gelecek bir peygamberi de -adı Ahmed'dir- müjdeleyici olarak (geldim). Fakat O, kendilerine açık açık bürhanlar getirince -Bu, apâşikâr bir büyüdür- dediler”.⁹¹

⁸⁸ -Ahmed bin Hanbel. Müsned, C.4. ss.127-128. Hâkim, Müstedrek, C.2-ss.600.

⁸⁹ -Bu husûsda, “Ben Atam İbrâhîm'in duâsının mahsulüyüm” veyâ “Ben, ceddîm İbrâhîm (a.s.)'in duâsı, kardeşim İsâ (a.s.)'nın müjdesi ve annemin rüyastayım”. meâlinde bir hadîs-i şerîf rivâyet edilir.

Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1. ss.39. Hasan Basri Çantay.

⁹⁰ -Bakara, 129.

⁹¹ -Saf, 6.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

وَرُؤْيَا أُمِّي ، رَأَتْ فِي مَنَامِهَا أَنَّهَا وَضَعَتْ نُورًا أَضَاءَتْ مِنْهُ قُصُورَ الشَّامِ.

“Âmine'nin rü'yâsı:

“Annem beni rü'yâsında dünyaya getirirken bir nûr doğduğunu ve bu nûrun şam saraylarına kadar her yeri aydınlattığını gördü”.⁹²

كُنْتُ أَوَّلَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْخَلْقِ وَأَخِرُهُمْ فِي الْبَعْثِ.

“Ben yaratılış bakımından peygamberlerin ilki olduğum halde, onların hepsinden sonra gönderildim”.⁹³

İbn-i Mes'ûd radiye'llâhü anhumâ'dan rivâyet edilen şâzz bir kırâet'de de şöyle buyurulmuştur: “ O : وَ هُوَ أَبُو لَهُمْ (peygamber) onların babasıdır”.⁹⁴

Peygamberler arasında bir fark varmıdır?

Allâhü Teâlâ'nın sevdiği ve peygamber olarak seçtiği kulları arasında bir fark yoktur. Fakat aralarında sâhib oldukları meziyetler ve özellikler bakımından ba'zı farklar vardır ki şu âyet-i kerîme'ler, bunun açık bir ifâdesidir:

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ تَف

“Onun (Allâh'ın) peygamberlerinden hiç birini diğerinden ayırmayız (hepsine inanırız)”.⁹⁵

Bu husûsda Abdu'llâh ibn-i Selâm radiye'llâhü anh şöyle der: “Tevrât'da (Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in sıfatı yazılıdır. Meryem oğlu İsâ *aleyhi's-selâm* da O'nun yanına defn edilecektir”. Ebû Dâvud ve Tirmizî de, Ravza-i mutahhare'de bir kişilik kabir yeri kalmış olduğunu rivâyet ederler.

Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1038. Hasan Basri Çantay.

⁹² -Ahmed bin Hanbel.Müsned,C.4.ss.127.

⁹³ -Hâkim. Taberî.

⁹⁴ -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.2.ss.708. Hasan Basri Çantay.

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ

“Onlardan (O peygamberlerden) hiç birini diğerinden ayırmayız”.⁹⁶

وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ

“And olsun ki, biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kılmışızdır”.⁹⁷

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَاتٍ ط

“O peygamberler ki biz onların kimine kiminden üstün meziyetler verdik, (bunun için birinde bulunan bir meziyet diğerinde bulunmaz). Allâh onlardan biri ile söylemiş, (Mûsâ aleyhi's-selâm ile Tûri sînâ'da, Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm ile de Mi'râc gecesinde). Birini de (Habîbi Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'ı da) bir çok derecelerle yükseltmişdir”.⁹⁸

Bu âyet-i kerîme'de ifâde buyurulduğuna göre, Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi vesellem*; Allâhü Teâlâ'nın **Habîbi** olduğundan rûhlar âlemindeki ilk insan ve ilk peygamber olduğu gibi diğer peygamberlerden farklı olarak bir çok dereceler ile yükseltilmiş bir Hâtemü'l-enbiyâ'dır. O'nun şerîati, diğer şerîatlerin hepsini nesh edip hükümsüz bıraktığından en yüksek bir derece vasfına sâhibdir. O, Mescid-i Aksâ'da Mi'râc'a çıkarken ve Mi'rac'dan dönerken tüm peygamberlerin tecessüm eden rûhlarına imâm olup namaz kıldırılmış, Mi'râc Gecesi'nde **Sidretü'l-müntehâ'**ya

⁹⁵ -Bakara, 285

⁹⁶ -Âl-i İmrân, 84.

⁹⁷ -İsrâ', 55.

⁹⁸ -Bakara, 253.

varınca kâinâtın künhüne vâkîf olmuş, Cennet ve Cehennem temâşâ etdirilmiş ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltilerek orada ilâhî vahye bi'z-zât nâil olmuşdur. O'nun ümmetleri diğer ümmetlerden daha fazla olduğu gibi, diğer ümmetlere göre de daha efdaldır. O, mahşerin en dehşetli bir ânında **Makâm-i mahmûd** (*en büyük şefâat makâmı*) sâhibidir. İsmi, Kelime-i Tevhîd ve Kelime-i Şehâdet'de Allâhü Teâlâ'nın ismi ile berâber yazılmış olduğundan İmân'ın ve İslâm'ın esâsını ve temelini teşkil etmiştir. Bunun için kendisine itâatin Allâhü Teâlâ'ya itâat olacağı, kendisine isyânın Allâhü Teâlâ'ya isyân olacağı ve kendisine bîat edilmesinin Allâhü Teâlâ'ya bîat olacağı husûsu da âyet-i kerîme'lerde ve hadîs-i şerîf'lerde belirtilmiştir. Bu bakımdan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in sâhib olduğu dereceler, tüm peygamberlerin derecelerinden daha yücedir ki bu konuda **İcmâ-i ümmet** vardır.

O, âlemlere rahmetdir; bütün insanların, bütün ins-ü cinn'in peygamberidir; **Makâm-i mahmûd**'da ilk şefâat sâhibidir; tüm peygamberlerde bulunan meziyetlerin hepsine sâhib olduğu gibi diğer meziyetlerin de hepsinin üstündedir. En büyük mu'cizesi olan Kur'ân Kerîm ise, kıyâmete kadar bâkî'dir.

Allâhü Teâlâ, göndermiş olduğu tüm peygamberlere, O'nun eşsiz vasıflarını zikr etmesi, bu vasıfları ümmetlerine teblîğ edip bildirmesi ve O'na inanıp îmân etmeleri gerektiğini anlatması konusunda da kendilerinden ahd-ü mîsâk almıştır.

Hazreti Ali *radiye'llâhü anh ve kerreme'llâhü vecheh* de bu konuya işâretle şöyle der: "*Allâhü Teâlâ, Âdem aleyhi's-*

selâm'dan ve ondan sonra gelen her peygamberden -eğer Muhammed aleyhi'selâm ba's olduğu zaman kendileri hayatta bulunurlarsa- O'na Îmân edip dînine yardım etmeleri ve ümmetlerinden de bu konuda kat'î söz almaları husûsunda ahz-i mîsâk etmiştir”⁹⁹ ki şu âyet-i kerîme'de de bu hususa işâret edilmiştir:

وَأُخِذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا.

“Hatırla o zamânı ki biz peygamberlerden mîsâklarını almışdık. Senden de, Nûh'dan da, İbrâhim'den de, Mûsâ ile Meryem'in oğlu İsâ'dan da. (Evet) biz onlardan (ahidlerine sâdık kalacakları hakkında) sapasağlam bir mîsâk aldık”.¹⁰⁰

Bu âyet-i kerîme'de “Peygamberlerden yalnız beşinin zikr edilmesi, her birinin kitâb ve şeriat sâhibi ulû'l-azîm peygamber olmasından; peygamberimizi daha evvel beyan buyurması da O'nun şeref ve faziletçe hepsinden daha üstün bulunmasındandır”¹⁰¹.

İşte Allâhü Teâlâ'nın, **Kelime-i Tevhîd**'i, Levh-i mahfûz'a, kendi ismi ile berâber yazdıktan sonra yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla (*kendisini tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirmesi de -**Allâhü a'lem**- bundandır ki **îmânın ve İslâm'ın aslı, esâsı ve temeli de budur**. Bunun için de bu yüce konuya işâretle âyet-i kerîme'lerde şöyle buyurulmuştur:

⁹⁹ -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.1.ss.97. Hasan Basri Çantay.

¹⁰⁰ -Ahzâb,7.

¹⁰¹ -Medârik. Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.2.ss.709. Hasan Basri Çantay.

وَالَّذِينَ وَالزَّالِمِينَ. لَا وَطُورِ سِينِينَ. لَا وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ. ط ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ. لَا إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ. ط فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ. ط أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ.

"Tîn, Zeytûn, Sînîn dağı ve bu Emîn şehir hakkı için yemîn ederim ki biz, insani, (halifeliğe lâyük olabilmesi için) Ahsen-i takvîm üzere (en güzel bir sûrette) yarattık. Sonra da O'nu, (halifeliğe lâyük olup olmadığını denemek için) aşağıların aşağısı olan Eşfel-i sâfilîn'e redd etdik. (Cehennem'in en alt tabakalarına kadar götüren şehvî arzûlarına, hevâ ve hevesine düşkün bir nefis ile berâber kıldık ve onun arzûlarına meyyâl bir hâle çevirdik). Ancak îmân edip güzel güzel amel ve hareketlerde bulunan kimseler, (halifeliğe lâyük olup) bundan müstesnâdır. Onlar için bitmez, tükenmez (başâ kakılmaz) mükâfât vardır. O hâlde (Sen bu hakîkate inandıktan sonra) sana dîni (bu hakikatleri) ne tekzîb etdirebilir? Allâh, hâkimlerin hâkimi değil midir?"¹⁰²

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

"And olsun ki biz Âdem oğullarını üstün bir izzet ve şerefe mazhar kıldık".¹⁰³

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىكُمْ ط إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.

"Şübhesiz ki sizin Allâh nezdinde en şerefliniz takvâca en ileride olanınız (samîmî bir îmân ile sâlih ameller işleyerek Eşfel-i sâfilîn'den kendisini kurtarıp halîfe olmaya

¹⁰² -Tîn, 1-8.

¹⁰³ -İsrâ', 70.

lâyık olanınız) **dır**". **Allâh her şey'i bilen, her şey'den haberdâr olandır**".¹⁰⁴

"Rabb" ism-i şerifi'nin
muktezâsı

Yaratılmışların her türlü eğitim ve öğretimini (*ta'lîm ve terbiyesini*) yapan, Yaratan Rabb'ine karşı nasıl kulluk ve ibâdet yapılmasını öğreten Allâhü Teâlâ'dır. Böyle yüce bir vasıf, Allâhü Teâlâ'nın sonsuz "**Rahmetinin**" ve "**Rabb**" ism-i şerîfinin bir muktezâsıdır ki **Rabb**, "Esmâü'l-Husnâ: *En güzel isimler*" sâhibi olan Allâhü Teâlâ'nın isimlerinden birisi olup yarattığı her şey'i gereği gibi terbiye edip kemâle îsâl edici (*ulaştırıcı*) ma'nâsıdır.

Eğer, Allâhü Teâlâ'nın, mahlûkâta (*yaratılmışlara*) karşı "**Rabb**" ism-i şerîfinin muktezâsı olan bu eğitim ve öğretim "*ta'lîm ve terbiye*" olmasaydı, bütün mahlûkât ve mükevvenâtın, bi'l-hâssa insanlığın, kendisini her türlü zarar ve noksanlıklardan kurtarıp kemâle ulaştırması ve istenilen gâyeye vâsıl olması, hiç şübhesiz mümkün olmazdı.

Fâtiha-i şerîf'in ve Kur'ân-ı Kerîm'in ilk âyet-i kerîme'si olan (**الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ** : **El-hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn**: **Her türlü Hamd-ü senâ', âlemlerin Rabb'i olan Allâh'a mahsûsdur**) buyurulması da bundandır. Bu i'tibârla var olan, bir olan, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olan ve bildiğimiz ve bilmediğimiz her türlü eğitim ve öğretmimizi yapan eşsiz kudret sâhibi yüce Rabb'imize

¹⁰⁴ -Hucurât, 13.

sonsuz hamd-ü senâ'lar eder, O'nu her an tesbîh ve tenzîh ederiz.

İnsanlığın en büyük ihtiyâcı olan bu inâyet-i ilâhiyyeyi (*Allâhü Teâlâ'nın bu lûtuflar ve ihsânını*), mahlûkâtın en güzeli, en şerefli ve en üstünü olmak isteyen her insanın, iyi düşünmesi ve ona göre değerlendirmesi, ancak kendi menfeati icâbıdır.

Bunun için İmâm Ca'fer-i Sâdık *radiye'llâhü anh* şöyle der: “*Kim bir derde ve mûsibete giriftâr olur veyâ olacağından endişe eder de beş def'a (رَبَّنَا : Rabbenâ) derse, (Rabbenâ, diye duâ ederse), Allâhü Teâlâ onu lûtfu ile selâmete çıkarır*”.

Tâbiîn'in büyüklerinden olan Hasan-ı Basrî *rahmetü'llâhi aleyh* de bunu te'yîd eder.¹⁰⁵ Bunun için duâlarımızda (**Yâ Rabb'i**: Ey benim Rabb'im) veyâ (**Yâ Rabbenâ**: Ey bizim Rabb'imiz) diye hitâb ederek duâ ve isteklerde bulunmamızda büyük yararlar vardır.

Yaratılmışların en efdali olan insan

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

“**And olsun ki biz Âdem oğullarını üstün bir izzet ve şerefe mazhar kıldık**”.¹⁰⁶

Âyet-i kerîme'sine göre Cenâb-ı Hakk, halîfe olarak vasıflandırdığı “**insanı**, yaratıklarının hepsinden üstün

¹⁰⁵ - Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.116. Hasan Basri Çantay.

¹⁰⁶ - İsrâ', 70.

kılmış ve İblîs'den başka her şey'i onun hizmetine âmâde kılmıştır. Bunun için Allâhü Teâlâ katında Mü'min, meleklerden şereflidir. Çünkü meleklerde şehvetsiz akıl, hayvanlarda akılsız şehvet, insanlarda ise hem akıl, hem şehvet vardır. Bunun için kimin akli şehvetine gâlib olursa o, meleklerden mükerremdir; kimin de şehveti aklına galebe ederse o, yalnız meleklerden değil, hayvanlardan da aşağıdır”.

“Mükerremlik, cismânî ve rûhânî olmak üzere iki nevi'dir: Cismânî olanı mü'mine de, kâfire de şamildir. Rûhânî olanı ise ancak Cenâb-ı Hakk'ın ikrâm ettiği nübüvve, risâlete, velâyete, îmân ve İslâm'a ve hidâyete mazhar olan peygamberlere, velîlere ve mü'min kullarına hâsır”.¹⁰⁷

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ, yukarıdaki âyet-i kerîme'de ifâde buyurulan “**Mükerrem insan vasfını: izzet ve şeref sâhibi insan vasfını**”, aşağıdaki âyet-i kerîme'lerde de ayrı bir şekilde ifâde buyurarak, yerleri gökleri, ölümü ve hayâtı yaratıp *-İblîs'den başka-* tüm yaratıkları mükerrem kıldığı bu insanın hizmetine verip ona itâatkâr kılmak sûretiyle **Halifelik** vasfı gibi yüce bir vasfa namzet kılmıştır ki bu yüce **vasıf**, dünyâda ve âhiretde, ancak **Aslı** (fitrî) îmânını **Kesbî** îmâna çevirerek takvâ sâhibi bir Müslümân olmaya çalışanlara mahsûsdur.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

“**Rabb'in meleklerle:-Ben, Yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me'mûr olacak) bir halife (bir insan) yaratacağım- demişdi**”.¹⁰⁸

¹⁰⁷ -(Keşşâf, Medârik, Te'vilât-ı Necmiyye). Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2.ss. 488-489. Hasan Basri Çantay.

¹⁰⁸ -Bakara, 30.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً

“O (Allâh), Yerde (ve gökde) ne varsa hepsini sizin için (sizin fâideniz için, sizi imtihan etmek için) yaratdı”.¹⁰⁹

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ ط إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ.

“Allâh’ın sana verdiği (ni’metler ile) âhîret yurdunu ara. Dünyâdan nasibini de unutma. Allâh’ın sana ihsân ettiği gibi sen de ihsânda bulun. Yer yüzünde fesad arama. Çünkü Allâh, fesadçıları sevmez”.¹¹⁰

Bu bakımdan böyle yüce bir vasıf ile şereflenen insanlar, sâhib oldukları meziyetler ve özellikler bakımından birbirinden farklı olduğu için, şöyle sınıflandırılmışlardır:

1-Bütün yaratılmışların en efdali, **Hazreti Muhammed** *sallâ ‘llâhü aleyhi ve sellem*’ dir.

Aynı zamanda ezeldeki rûhlar âleminde iken hem ilk insan, hem ilk peygamber, hem de dünyâ âlemine teşrif edince âlemlere rahmet, **Ma’rifetü’llâh**’a da’vet, insanlara ve cinlere nûr saçan **Raûf** ve **Rahîm** sıfatlarının sâhibi, kendisinden önce gelenler ile kendisinden sonra gelenlerin en son ve en büyük bir peygamber olarak inandığı müjdeleyici ve uyarıcı bir **peygamber** olarak gönderilen son peygamberdir ki tüm peygamberler, Tevrat ve İncil gibi kitâblar, böyle bir peygamberin geleceğini *-sıfatları ile birlikde-* ümmetlerine müjdeleyip haber vermişlerdir.

Hattâ mi’râca çıkarken gök kapılarını vuran Cebrâîl *aleyhi's-selâm*’a, semâ’yı muhâfaza eden me’mûr Melekler

¹⁰⁹ -Bakara 29.

¹¹⁰ -Kasas, 77.

tarafından “*Kimdir o?*” denilince, “*Ben Cebrâîl 'im, açınız*” dedi. “*Yanında kim vardır?*” diye sorulunca da “*Muhammed -sallâ'llâhü aleyhi ve sellem- vardır*” diye cevâb verdi. Böyle bir da'vetin vukû' bulacağını daha önceden bilen melekler de “*O'na Mi'râc da'veti, vahiy gönderildi mi?*” diyerek böyle bir peygamberin geleceğinden haberdar olduklarını belirttiler ki bu da O'nun için ayrı bir şeref idi.

Böyle olduğu için de **Kelime_i Tevhîd**'in ikinci rûknü olan **ismi**, Levh-i mahfûz'a, “(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) :**Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh**: Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi's-selâm*- Allâh'ın (*kulu ve*) Rasûlü'dür” şeklinde yazılan Allâhü Teâlâ'nın Habîbi, kulu ve son peygamberidir.

2-O'ndan sonra diğer peygamberler;

3-O'nlardan sonra meleklerin büyükleri olan Cebrâîl, İsrâfil, Mikâil, Azrâil *aleyhimü's-selâm*'dır.

4-O'nlardan sonra peygamberlerin dışındaki **halifelik** vasfına namzet tüm insanlar;

“Peygamberlerden sonra insanların en efdali (en şerefli), Hazreti Ebû Bekri's-sıddîk, sonra Hazreti Ömer ibni'l-Hattâb, sonra Hazreti Osmân ibn-i Affân, sonra Hazreti Ali ibn-i Ebî Tâlib *radıye'llâhü anhüm*'dür. Onlardan sonra da Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın Ashâb-ı Kirâm'ı ve -sıdk, ihlâs, huşû', hudû' ile ibâdet ve kulluk yapan diğer Müslümân'lardır”.¹¹¹

¹¹¹ -Fıkıh-ı ekber, İmâm A'zâm rahmetü'llâhi aleyh

Hadîsi şerîf'de, bu güzîde şahıslar hakkında şöyle buyurulmuştur:

5-O'nlardan sonra da Büyük meleklerden başka tüm meleklerdir.¹¹²

Bunun için de böyle yüce vasıflara sâhib olan Âdem oğulları hakkında şöyle denilmiştir:

**“Asluhû nûr, cismuhû âdem;
Ve lekad kerremnâ benî Âdem”.**

Ya'nî, aslı nûr, görünüşü beşer, öyle bir benî âdem ki; **“Biz Âdem oğullarını üstün bir izzet ve şerefe mazhar kıldık”** şerefi ile **Halîfelik** vasfına namzet olan insan. Ne mutlu böyle bir vasfı kazanmasını bilenlere.

Yaratılışımızın başlangıcı

Ezel'de ve ebed'de, (*başlangıcı ve sonu olmayan bir zamanda*), zamandan ve mekândan münezzehten olan, var olan, bir olan, noksan sıfatlardan münezzehten olup kemâl sıfatları ile muttasıf olan **Allâhü Teâlâ**, zâtı ile, sıfâtı ile, e'âlî ile, sonsuz kudreti ve azameti ile vardı ve O'ndan başka hiçbir

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّتِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي

“Benim sünnetime ve benden sonra hidâyete mazhar olmuş Hulefâ'-i Râşidîn'in sünnetlerine yapışınız. -İttibâ' ediniz, ittibâ' etmeniz vâcibdir-“.

Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.2.ss.452. Elmalılı Hamdi Yazır.
Keşfü'l-Hafâ. 1. 148. (381).

أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ يَا بَيْتَهُمْ أَقْتَدَيْتُمْ إِيَّاهُمْ

“Ashâb'im, yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız yolunuzu şaşırmasınız -hidâyete ulaşırsınız-“.

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecdîd-i Sarih Tercemesi, C.1.ss.60. C.2.ss.452. Ahmad Naim. Ve C.4.ss.83 ve 92. C.8.ss.213. Kâmil Miras.

¹¹² -Fıkh-ı ekber, İmâm A'zâm rahmetü'llâhi aleyh.

İslâm Dini (İtikad, İbâdet ve Ahlâk). Ahmed Hamdi Akseki.

şey' yokdu. Ehadiyyet veyâ vahdâniyyet **mertebesinde**, “ya'nî var olmak, bir olmak, zâtında, sıfâtında, işlerinde tek olup eşi, benzeri ve ortağı olmamak; doğmamış ve doğurulmamış olmak; varlığı vâcib ve zâtının muktezâsı olmak i'tibârıyla hiç bir benzeri, ortağı, örneği ve cüz'leri olmamak ve her bakımdan bir ve tek olmak; **Samed** olmak (ya'nî hiç bir şey'e muhtaç olmamak, fakat her şey' ve herkes her an O'na muhtaç olmak), dilediği her şey'i yaratmaya **-Ol** veyâ **Olma** emri ile- kayıtsız şartsız muktedir olmak **mertebesinde” gizli bir hazîne** idi. Mahlûkâtı yaratmadan önce nasıl idiyse, yarattıktan sonra da ebedî olarak aynıdır. Bunun için bir hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuşdur:

كَانَ اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ

“(Ezelde) Allâh vardı ve Allâh'dan başka bir şey' yokdu”.¹¹³

Bu hususlara işâretle âyet-i kerîme'lerde de şöyle buyurulmuşdur:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۗ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ.

“O, evvel ve âhirdir. Zâhir ve bâtıdır. O, her şey'i kemâliyle bilendir”.¹¹⁴

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ.

“O'nun benzeri hiçbir şey' yokdur”.¹¹⁵

رَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ط

“Rahmetim, her şey'i kuşatmıştır”.¹¹⁶

¹¹³ -Buhârî, Kitâbü bed'i'l-halk.

S.B.M. Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.9.ss.6.(1317 n.h.).Kâmil Miras

¹¹⁴ -Hadîd, 3.

¹¹⁵ -Şûrâ, 11.

¹¹⁶ -A'râf, 156.

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفَدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

“Yer yüzündeki (her bir) ağaç birer kalem, deniz de, arkasından yedi deniz daha kendisine yardım ederek, (mürekkebi) olsa, yine Allâh’ın kelimeleri tükenmez. Şübhesiz ki Allâh, Azîz ve Hakîm’dir”.¹¹⁷

بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ.

“Göklerin ve yerin (örneksiz, misâlsiz) Yaratıcısı O’dur. O, bir şey’e hukm etdi mi ona ancak - Ol- der, o da oluverir”.¹¹⁸

بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط

“Gökleri ve yeri yok iken (örneksiz, misâlsiz) var eden O’dur”.¹¹⁹

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ط وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ط أَفَلَا يُؤْمِنُونَ.

“Göklerle yer bitişik bir halde iken biz onları birbirinden yarıb ayırdığımızı, her canlı şey’i de sudan

¹¹⁷ -Lukmân, 27.

¹¹⁸ -Bakara, 117.

¹¹⁹ -En’âm, 101.

“Allâhü Teâlâ’nın âlemi var etmesi bakımından değişmez üç sıfatı vardır:

1-İbdâ’: Bir şey’i bir şey’den olmayarak (örneksiz, misâlsiz) var etmek. Bu âyet-i kerîme’de olduğu gibi.

2-Halk: Bir şey’i bir şey’den var etmek. Âdem aleyhi’s-selâm’ı topraktan, cinni de ateşten yaratması gibi.

3-Tedbîr: Yaratılan âlemlerin tamamını büyük bir nizam ve intizam içinde gereği gibi idâre etmek. Bulutdan yağmurun yağması, Ateşe atılan İbrâhîm aleyhi’s-selâm’ı koruyarak o ateşi güllük gülistanlık bir hâle getirmesi gibi.

Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1. ss.200. Hasan Basri Çantay.

yaratdığımızı o küfr edenler görmedi mi? Onlar, hâlâ inanmayacaklar mı?”.¹²⁰

Bu yüce hakikatleri çok iyi bilen imâmların imâmı **İmâm A'zam rahmetü'llâhi aleyh'e**, “**Allâhü Teâlâ, İnsanları, cinleri ve kâinâtı yaratmazdan önce nasıldı?**” diye soranlara “**Kendi kudreti ile berâberdi**” cevâbını vermiştir.

Bu bakımdan Allâhü Teâlâ da, bir **Hadîs-i Kudsî**'de, şöyle buyurmuştur:

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ،

“*Ben gizli bir hazîne idim, bilinmek istedim, bilinmek için de mahlûkâtı yaratdım*”.¹²¹

¹²⁰ -Enbiyâ', 30.

¹²¹ -Keşfü'l-Hafâ,II,173.

Hak Dîni Kur'an Dili Türkçe Tefsîr, C.8.ss.183. Elmalılı. M. Hamdi Yazır. (Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsirinden).

Bu Hadîs-i kudsî hakkında ba'zı kimseler senedi zayıf demişlerse de, **Aliyyü'l-Kârî** gibi bir kısım büyük muhaddis'ler de, bu Hadîs-i Kudsî hakkında, “*Senedi olmasa da ma'nâsı sahîhdür, hakk ve hakikate uygundur*” demişlerdir.

Bu hadîs-i şerîf, kudsî bir kelâmdır ve Kur'an-ı Kerîm'den sonra ikinci derecede bulunan Allâh kelâmıdır. Allâhü Teâlâ, bu şekildeki hadislerin ma'nâsını ilhâm yolu ile Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e haber vermiş, O da o ma'nâyı kendi ifâdesi ile ümmetlerine tebliğ etmiştir.

Kudsî olmayan hadîs-i şerîf'lerin hem ma'nâsı hem de lâfzî Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e âiddir

Çünkü bu şekildeki hadîs-i şerîf'ler de, aşağıdaki âyet-i kerîme'lere göre, yine vahye ve ilhâma müsteniddir:

وَمَا يُنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ . إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ . عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ .

“**O, kendi (re'y ve) hevâsından söylemez. O, kendisine vahyedilen bir vahiyden başka (bir şey') değildir. Onu müthiş kuvvetlere mâlik olan (Cebrâil aleyhi's-selâm.) öğretti**” (Necm, 3-4-5)

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ . لَا لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ . لَا تُمْ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ . فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِرِينَ .

“**Eğer (Peygamber söylemediğimiz) ba'zı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı**”.

“**Elbetde O'nun sağ elini (kuvvet ve kudretini) alıverirdik (boynunu vururduk)**”.

Ma'nâsı, hem sahîh, hem de hakk ve hakikate uygun olan bu Hadîs-i Kudsî'nin ifâde buyurduğu hakikati, şu âyet-i kerîme ve benzerleri de açık bir şekilde te'yîd edip ifâde buyurmaktadır:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yaratdım”.¹²²

Bunun için (**لِيَعْبُدُونِ**: **Bana kulluk etsinler**) lâfzını, (**لِيَعْرِفُونِ**: **Beni tanınsınlar**) diye tefsir edenlerin maksatları da budur.¹²³

Şu halde her yaratılışın bir **amacı**, bir **hikmeti** vardır. Bunun için de yaratılmış olan her şey', bu amaca hizmet etmek için yaratılmışdır. **Kâinatın ve insanların yaratılış amacının da**, yaratıcısı olan Allahü Teâlâ'nın varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğunu; O'nun ilminin, iradesinin, kudretinin, rahmetinin, hâkimiyetinin, rubûbiyyetinin (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğunun*), ulûhiyyetinin (*tanrılık vasfının*), hallâkiyyetinin (*yaratılıcığının*), razzâkiyyetinin (*rızık vericiliğinin*) büyüklüğünü, sonsuzluğunu, eşsizliğini anlatıp **idrâk ettirerek** göstermekdir. Bunun için de her mahlûkat, kendine mahsus özel halleri ile, **kendine mahsus bir şuur ile**

“Sonra da, hiç şübhesiz, O'nun kalb damarını koparırdık (da yaşatmazdık)”.

“O vakit sizden hiç biriniz buna (bu katlimize) mâni' de olamazdınız”.

Hâkka ,44-45-46-47.

¹²² -Zâriyât, 56.

¹²³ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.8.ss.183. Elmahlı. M. Hamdi Yazır. (Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsirinden).

(iç güdüsü ile) yaratıcısı olan Allahü Teâlâ'yı tanıyarak O'nu tesbîh ve tenzih eder ki şu ve benzeri âyet-i kerîme'ler bunun en açık bir delilidir:

يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nu tesbîh (ve tenzîh) eder”.

“O, Azîz’dir (gâlib-i mutlakdır)”.

“Hakîm’dir (Yegâne hüküm ve hikmet sâhibidir)”.¹²⁴

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَافَاتٍ ۖ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ.

“Görmedin mi? Göklerdekiler, yerdekiler ve havada kanatlarını çarpa çarpa uçan kuşlar, hakikatde, hep Allâh’ı tesbîh (ve tenzîh) ediyorlar. Onların her biri duâsını da, tesbîhini de muhakkak bilir. Allâh, ne yaparlarsa hepsini hakkıyla bilendir”.¹²⁵

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ۗ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ۗ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَمُورًا.

“Yedi gök ile yer ve bunların içinde bulunan (melekler, cinler, insanlar ve en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm yaratılmış) lar O’nu tesbîh (ve tenzih) eder (ler). **Hiçbir şey’ hâric değil, hepsi** (kendilerine mahsus bir şuur ile, bir iç güdü ile) O’na hamd ile tesbîh eder. Fakat siz, onların tesbîhini iyi anlamazsınız. O, hakikaten Halîm’dir, (gücü yetdiği halde suçluların cezasını hemen vermeyip yumuşak

¹²⁴ -Haşr, 24.

¹²⁵ -Nûr, 41.

Burada ifade buyurulan bilgi, akıl sâhibleri için ihtiyârî, diğerleri için tabiîdir. Allâhü Teâlâ her birinin namazını da, duâsını da, tesbîhini de bilir.

Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2. ss.605. Hasan Basri Çantay.

davranan, tevbe ve istiğfâr etmeleri için mühlet verip cezâlarını geriye bırakandır), **hakikaten Gafûr'dur** (Avf ve mağfireti çok olandır)".¹²⁶

İslâm Dînî'nin

diğer dinlerden üstün kılınması

Kelime-i Tevhîd'in, *-gerek lâfız olarak gerek ma'nâ olarak-* ifâde buyurduğu yüce İslâm dîni'nin **aslı ve esâsı**, tüm peygamberlerin teblîğ ettiği imân esâslarında aynı olduğu gibi, imân esâslarına te'sîr etmeyen ba'zı ameli konulardaki değişlikler ile de *-ba'zı sebab ve hikmetlere binâen-* aynıdır. Bunun için Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in bi'z-zât yaşayarak teblîğ ettiği yüce **İslâm Dîni**, kendisinden önceki şerâatlerin amelî konulardaki ba'zı hükümlerini nesh ederek yüceliğini i'lân etmiş ve İslâm dışı fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekillerinin Allâhü Teâlâ indinde hiç bir şekilde kabul olunmayacağı husûsunu, aşağıdaki âyet-i kerîme'lerde açık bir şekilde belirtmiştir.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ قف

"Hak dîn, (insanları dünyevî ve uhrevî mutluluğa erdiren gerçek düzen, gerçek sistem, gerçek rejim, gerçek inanış), **Allâh indinde (ancak) İslâm'dır"**.¹²⁷

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

¹²⁶ -İsrâ', 44.

¹²⁷ -Âl-i İmrân 19.

"Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak İslâm'ı beğenip seçtim, ondan (ve onun îcâblarını yerine getirenlerden) râzı oldum".¹²⁸

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa (İslâm dışı fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekillerine uyarsa) ondan (bu dîn, İslâm dışı bu fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekilleri) aslâ kabûl olunmaz ve o, âhirette de en büyük zarara uğrayanlardandır".¹²⁹

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. ٤

"Müşriklerin hoşuna gitmese de O, dînini (İslâm dînini) diğer bütün dinlerden üstün kılmak için peygamberini hidâyetle (Tevhîd ve Kur'ân ile) ve hakk dîn ile (İslâm dini ile) gönderendir".¹³⁰

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا. ٥

"Onu (İslâm dînini), diğer tüm dinlerden üstün kılmak için peygamberini hidâyetle (Tevhîd ve Kur'ân ile) ve hakk dîn ile (İslâm Dîni ile) gönderen O'dur. (Buna) şahid olarak da Allâh yeter".¹³¹

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.

¹²⁸ -Mâide, 3.

¹²⁹ -Âl-i İmrân, 85.

¹³⁰ -Saff, 9.

¹³¹ -Fetih, 28.

“O, Müşrikler hoşlanmasalar da Rasûlünü hidâyetle (Tevhîd ve Kur’ân ile), hakk dîn ile (İslâm dîni ile) -o dîni (İslâm dînini) diğer dinlere ğâlib kılmak için (nesh edib üstün kılmak için)- gönderen O’dur”.¹³²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ

“Ey îmân edenler, Allâh’ın (dîninin) yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsâ havârîlerine -Allâh (yolunda) benim yardımcılarım kim (olacak)? deyince, havârîler de -Allâh’ın yardımcıları biziz- demişlerdi...”¹³³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ.

“Ey îmân edenler, siz Allâh (ın dînine) yardım ederseniz, O da size (her zaman ve her yerde) yardım eder ve ayaklarınızı sâbit kılar (mücâdelenizde size sebât verir)”.¹³⁴

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ

“Meryem oğlu İsâ şöyle demişdi: Ey İsrâîl oğulları, ben size Allâh’ın rasûlüyüm. Benden evvelki Tevrât’ı tasdik edici ve benden sonra gelecek bir rasûlün müjdecisi olarak gönderildim ki o rasûlün ismi Ahmed’dir”.¹³⁵

¹³² -Tevbe, 33.

¹³³ -Saff, 14.

¹³⁴ -Muhammed, 7.

¹³⁵ -Saff, 6.

Abdu’llâh ibn-i Selâm radiye’llâhü anh şöyle der: “Tevrat’da Muhammed *salla’llâhü aleyhi ve sellem*’in sıfatı yazılıdır. Meryem oğlu İsâ *aleyhi’s-selâm* da onun yanına derfn edilecektir”.

Ebû Dâvûd ile Tirmizî de, Ravza-i mutahhera’da bir kişilik bir kabir yeri kalmış olduğunu rivâyet ederler.

Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1014.

Cübeyr ibn-i Mud'im *radiye'llâhü anh*'dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuştur:

إِنَّ لِي أَسْمَاءَ أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَيَّ قَدَمِي وَأَنَا
الْمَاحِي يَمْحُو اللَّهُ بِي الْكُفْرَ وَأَنَا الْعَاقِبُ.

*"Benim müteaddid isimlerim vardır: Ben Muhammed'im; Ben Ahmed'im; Ben Hâşir'im (toplayıcıyım) ki insanlar benim kademim (ayaklarım) üzere haşr olunacaklardır (toplanacaklardır). Ben Mâhî'yim (mahvediciyim) ki Allâh benimle küfrü mahvedecektir. Ben Âkâb'im (sonuncuyum, Hâtemü'l-Enbiyâ'yım) ki benden sonra peygamber gelmeyecektir".*¹³⁶

Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerde açık bir şekilde bildirilen Allâhü Teâlâ'nın **va'd-i ilâhîsi** ve **müjdesi**, her zaman ve her yerde bütün mü'minlere şâmindir. Bunun için Allâh'ın yardımcıları olmayanlar, *-zamânımızda olduğu gibi-* Allâh'ın yardımından mahrum kalıp perişan bir duruma düşüyorlarsa, bu mahrûmiyetlerinin sebebini Dîn-i Hakk'da değil, kendi günahlarında, davranışlarında, İslân dışı düzenlerin peşinde koşuşlarında ve **Tevhîd** anlayışlarında aramalıdır.

Çünkü İslâm Dîni ile hiçbir ilgisi olmayan lâiklik, sınırsız bir özgürlük, demokrasi ve demokrasi kültürü nâmı altında yapılan tüm hareketler, İslâm'ı çökertip yerine kendisini geçirmek için yapılan bir mücadeleden başka bir şey' değildir ki şu âyet-i kerîme ve benzerleri, bunun açık bir delilidir:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ ط

¹³⁶ -Bu hadîs-i şerîf'i, İmâm Mâlik, Buhârî, Müslim, Dârimî, Tirmizî, Neseî rivâyet etmiştir. Hak Dîni Kur'an Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.4930 .Elmalılı M.H.Yazır.

“Sana gelen her iyilik Allâh’dandır. Sana gelen her fenalık da kendindedir”.¹³⁷

İsâ aleyhi's-selâm'ın yardımcıları nasıl havâriîler olmuşsa Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in yardımcıları (*havâriîleri*) de, en başta Aşere-i mübeşşere ile Hazreti Hamza ve Osmân ibn-i Maz'ûn *radiye'llâhü anhümâ* ile Ashâb-ı Kirâm olmuşdur ki bunların can-siperâne yardımları ile Dîn-i Hakk, diğer dinlerin ve bâtil inançların hepsine gâlib gelib her cihetden kıyâmete kadar olan üstünlüğünü îlân etmiştir.

Böyle bir üstünlük için çalışmayı da fânî hevesler ve şehvetler peşinde koşan fâcirlerin, haksızların, zâlimlerin, dinsizlerin, müşriklerin başına kıyâmet koparken; diğer bir deyimle reform nâmı altında İlâhî dinlere karşı çıkıp Allâh'a karşı isyankâr bir tavır takınan bir takım **Tâğut**'ların, **Deccâl**'lerin, **Mücrim**'lerin ve **Bâtil fikirleri ile büyüklük taslayanlar**'ın başına kıyâmet koparken; Cenâb-ı Hakk'a gönül verib de bu üstünlük için çalışan **Ehl-i hakk**'ın hayâtı, Cenâb-ı Hakk'ın himâyesinde Arş'ın gölgesi altında gölgelenerek büyük bir murada ercekdir.

Bunun için bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerden anlaşıldığına göre, **“Risâlet-i Ahmediyye'nin hikmet ve gâyesi, Kur'ân'ı ve hakk dîn olan İslâm'ı, diğer dinlerin ve bâtil inançların hepsini nesh edib üstün kılmaktır.** Bu suretle de bu dînin zuhur ve galebesi, Allâhü Teâlâ'nın beyânı (*açıklaması*), va'di (*müjdesi*), irâdesi (*dilemesi*) ve şehâdeti muktezasıdır (*gereğidir*). Buna Tasavvûf lisânında **Mazhariyyet-i Muhammediyye** denildiği gibi, bu

¹³⁷ -Nisâ', 79.

Îmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

mazhariyyetin (*şerefin*) **hamd-ü senâ'** hakikati ile birleştirilmesi mertebesine de **Hakikat-i Muhammediye** denir. Bu bakımdan bu ma'nâ ile Hakikat-i Muhammediye'nin zuhuru (*ortaya çıkışı*), bütün hilkatin (*yaratılışın*) gâyesi demektir ki (لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ).

Sen olmasaydın, Sen olmasaydın eflâki yaratmazdım ifâdesindeki ma'nâ da, aynı hakikâti ortaya koyan başka bir delildir”¹³⁸.

Yaratılışın amacı ve şekli

Yaratılışın amacını ve şeklini bildiren âyet-i kerîme ve Hadîs-i Kudîsî'lerden ba'zıları şöyledir:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) **ancak bana kulluk etsinler**, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzehe kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), **diye yaratdım”**.¹³⁹

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ،

“Ben gizli bir hazîne idim, bilinmek istedim, bilinmek için de mahlûkâtı yaratdım”.¹⁴⁰

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ.

¹³⁸ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.4937 .Elmalılı M.H.Yazır.

¹³⁹ -Zâriyât, 56.

¹⁴⁰ -Keşfü'l-Hafâ, II, 173.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.5161 ve Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsiri C.8.ss.183. Elmalılı. M. Hamdi Yazır.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

(Habîbim)! Sen olmasaydın, sen olmasaydın eflâki (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım".¹⁴¹

"Ya'nî bilinmek için seni yaratmasaydım, bilinmek için seni yaratmasaydım yerleri gökleri - âlemleri- yaratmazdım".

خَلَقْتُكَ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ.

"Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım".¹⁴²

خَلَقْتُكَ مِنْ نُورِ مُحَمَّدٍ كُلَّ الْأَشْيَاءِ.

"Diğer şey'leri de Muhammed'in nûrundan yarattım".¹⁴³

يَا آدَمَ كَوْلَا مُحَمَّدًا مَا خَلَقْتُكَ.

"Ey Âdem, Muhammed olmasaydı (Muhammed'i yaratmasaydım) Seni yaratmazdım".¹⁴⁴

أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي (وفي رواية: رُوحِي، ومعناها واحد)

"Allâh'ın yarattığı şeylerin ilki, benim nûrumdur (benim rûhumdur)".¹⁴⁵

Câbir radiye'llâhü anh'dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuştur:

أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورَ نَبِيِّكَ يَا حَابِرَ.....

¹⁴¹ -Keşfü'l-Hafâ,II,214 (2123. Hâkim, Müstedrek. C.2.s.671.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.18.E.M.H.Yazır.(Sadeleştirilmiş'den).

Bu Hadîs-i kutsî hakkında da bir takım zayıf iddiâlar ileri sürülmüş ise de Kur'ân-ı Kerîm'in bir çok Âyet-i kerîme'leri ile Hadîs-i şerîfler, bunun mevzû bir hadîs-i şerîf olmadığını açık bir şekilde ifade buyurmaktadırlar ki bunlar ile ilgili âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler, bundan sonraki konularda delil olarak getirilip anlatılacaktır.

¹⁴² -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175;

İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ I-265/827.

¹⁴³ -Ahmed bin Hanbel.Müsned,C.4.ss.128

¹⁴⁴ -Ahmed bin Hanbel.Müsned,C.4.ss.128.

¹⁴⁵ -Tirmizî, (ğarîbün isnâden). Keşfü'l-Hafâ. 1, 309, 311.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

(Yâ Câbir), Allâh'ın ilk yarattığı şey' senin peygamberinin nûrudur. O nûr, Allâh'ın kudretiyle O'nun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh, ne kalem, ne cennet, ne ateş (ne cehennem) vardı. Ne melek, ne gök, ne yer, ne güneş, ne ay, ne cin ve ne de insan vardı”.

“Allâh mahlûkları yaratmak istediği vakit, bu nûru dört parçaya ayırdı. Birinci parçasından **kalem**'i (akl'ı), ikinci parçasından **Levh**'i (Levh-i Mahfûz'u), üçüncü parçasından **Arş**'i yarattı. Dördüncü parçayı ayrıca **dört** parçaya böldü: Birinci parçadan **Hamele-i Arşı** (Arşın taşıyıcılarını), ikinci parçadan **Kürsi**'yi, üçüncü parçadan **diğer melekleri** yarattı. Dördüncü kısmı tekrar dört parçaya böldü: Birinci parçadan **gökleri**, ikinci parçadan **yerleri**, üçüncü parçadan **cennet** ve **cehennemi** yarattı. Sonra dördüncü parçayı yine dörde böldü: Birinci parçadan mü'minlerin **basîret nurûnu** (imân şuurunu), ikinci parçadan kalblerin nûru olan **Ma'rifetü'llâh**'ı, üçüncü parçadan **Tevhîd nûrunu** (**La ilâhe illâ'llâh Muhammedu'r-resûlü'llâh** nûrunu) yarattı”.¹⁴⁶

Bunun için Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a salât edib selâm verirken (يَا نُورَ عَرْشِ اللَّهِ :Yâ hayra halkı'llâh), (يَا حَيِّرَ خَلْقِ اللَّهِ :Yâ nûra Arşı'llâh), (خُلَاصَةُ الْمَوْجُودَاتِ :Hulâsatü'l-mevcûdât (Hulâsa-i mevcûdât) (مَفْخَرُ الْمَوْجُودَاتِ :Mefharu'l-mevcûdât (Mefhar-i mevcûdât) (يَا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ :Yâ Rahmeten li'l-âlemîm). diye hitâb edilmesi de bundandır.

Başka bir hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuştur:

¹⁴⁶ -İmâm Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175; İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Kastalanî, Mevâhibü'l-Ledünniye: 1/6; Krş. Aclunî, I/262-6

إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ خَلَقَ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ: اُكْتُبْ قَالَ يَا رَبِّ وَمَا اُكْتُبُ قَالَ
اُكْتُبِ الْقَدَرَ قَالَ فَحَرَى الْقَلَمُ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا كَانَّ وَمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى
الْآبَدِ.

“Haberiniz olsun ki Allâh ilk halk etdiğinde **kalemi** (aklı) halk etdi de ona yaz dedi. Yâ rabb, ne yazayım? Dedi. **Kaderi** yaz dedi. (Hazreti Muhammed sallâ'llâhü aleyhi vesellem buyurdu ki:) Dedi ki, işte o saatde kalem, olmuş ve ile'l-ebed olacak şey'leri yazdı”.¹⁴⁷

Başka haberlerde de şu bilgiler vârid olmuşdur ki bunların hepsi -ya'nî mahlûkâtın aslı olan **nûr** (cevher), **akıl** ve **kalem**'in hepsi- aynı şey'dir. Bu konuda bir tenâkuz ve bir çelişki yoktur.¹⁴⁸

(...أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ التُّورُ...): Allâh'ın ilk yarattığı Nûr'dur (Cevher'dir). Ona heybetle nazar buyurdu, o eridi ve sühnet -sıcaklık- meydana getirdi, ondan bir duman ve köpük çıktı. Dumandan Semâvât, köpükden de arz yaratıldı).¹⁴⁹

(أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلُ): Allâh'ın ilk yarattığı Akıl'dır (-Nûr'dur-).¹⁵⁰

(أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمُ): Allâh'ın ilk yarattığı Kalem'dir).¹⁵¹

¹⁴⁷ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5262-5263.Elmalılı M.H.Yazır. Tirmizî, Kader, 17. Ahmed bin Hanbel,V.317. Keşfü'l-Hafâ',1.309. El-Hâkim, El-Müstedrek,2/498. Beyhakî, Es-Sünenü'l-Kübrâ',III.9.X,204.

¹⁴⁸ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5263-5264 .Elmalılı M.H.Yazır.

¹⁴⁹ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5263-5264 .Elmalılı M.H.Yazır. Fahru'r-Râzî, Mefâtihu'l-Ğayb,XXX,78.

¹⁵⁰ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5263.Elmalılı M.H.Yazır. Keşfü'l-Hafâ',1,309 (823).

¹⁵¹ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5263.Elmalılı M.H.Yazır. Ebû Dâvud, Sünen 16. Tirmizî, Kader, 17. Ahmed bin Hanbel,V.317. Keşfü'l-Hafâ',1,309 (823).

(فَدَّ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ)
Olacak şey'leri kalem yazmış
bitirmişdir".¹⁵² Artık yeniden yazılacak hiçbir şey' yokdur.

Bu hadîs-i kudsî ve hadîs-i şerîf'lerden anlaşıldığına göre Allâhü Teâlâ, ilk önce **Nûr**'u (cevher'i), sonra **Akl**'ı, sonra da **Kalem**'i yarattı da ona "**Yaz**" dedi. O da "**Ne yazayım**" deyince "**Kaderi** (olmuş ve olacak şey'leri) **yaz**" buyurdu ki bu, **Levh-i mahfûz**'dur.¹⁵³ Bunların hepsinin mâhiyeti ve keyfiyeti, bizim bilgimiz ve idrâkimiz dışında olup hakikatini ancak sonsuz ilim ve kudret sâhibi yüce Rabb'imiz bilir.

Levh-ı mahfuz ve özelliği

Levh-ı mahfuz hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır:

بَانَ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ لَا . فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ .

“(Kâfirlerin tekzîb etdikleri) **o** (Kitâb) **çok şerefli** (ve kadri çok yüce) **bir Kur'ân'dır**”;

“**Ki mahfûz bir levhadadır**”.¹⁵⁴

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أُمَّتًا لَكُمْ ط مَا فَرَطْنَا فِي
الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ .

“**Yerde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadı ile uçan hiç bir kuş hâric olmamak üzere hepsi sizin gibi**

¹⁵² -Buhârî, Nikâh, 8. Neseî, Nikâh, 4.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.3. ss.1920. C.4. ss.3004. Elmalılı M.H. Yazır.

¹⁵³ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.8. ss.5262-5263. Elmalılı M.H. Yazır.

¹⁵⁴ -Bürûc, 21-22.

ümmetlerdir. (Hepsi muhtelif birer cins olup Tevhîd ve Ma'rifet'de, gıdâlanmakda, rızıkların aramada, tehlikelerden korunmakda, yaratılışda, ölümdede, ba'sde sizin gibidirler). **Biz o Kitâb'da** (Levh-ı mahfûz'da) **hiçbir şey'i eksik bırakmadık;** (âlemde cereyan edecek her şey'in ahvâli tamamen ve mufassalan yazılmış, hiç biri ihmâl edilmemiştir). **Nihâyet hepsi de Rabb'lerinin huzûruna toplanıp getirilirler** (de herkes yaptığının karşılığını görür, boynuzsuzlar boynuzlulardan hakkını alır, ilâhî adâlet yerini bulur)".¹⁵⁵

“Vahşî hayvanlar da korktukları şey'leri unutarak ne birbirlerine, ne de insanlara her hangi bir zarar vermeden **kısa** için ba's olunup mahşerde toplanacaklar; birbirlerinden haklarını alıp ödeşecekler, herkesin hakkı kendine verilip **adalet-i ilâhî** tecellî etdikden ve boynussuz koyun boynuzlu koyundan hakkını aldıktan sonra, taraf-ı ilâhî'den kendilerine **"Toprak olun"** denilecek, bu sûretle de bütün hayvânât toprak olacaklardır".¹⁵⁶ Kâfirler ise, bu hâle imrenerek,

وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا.

“(O gün) **kâfir, -Keşke (insan olacağıma) toprak olaydım- diyecek**”.¹⁵⁷

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا.

“**Biz her şey'i** (Levh-ı mahfûz'da) **yazıp (tesbit etmişizdir)**”.¹⁵⁸

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ.

¹⁵⁵ -En'âm,38.

¹⁵⁶ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir,C.8.ss.5599 ve 5549. Elmalılı M.H. Yazır.

¹⁵⁷ -Nebe',40.

¹⁵⁸ -Nebe', 29.

“Biz her şey’i ap-açık bir kitâbda (Levh-ı mahfûz’da yazılı) saymışızdır”.¹⁵⁹

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ ط وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ ط وَمَا تَسْقُطُ
مِنَ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مُّبِينٍ.

“Gaybin anahtarları O’nun yanındadır. Kendinden başkası bunları bilmez. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. O’nun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. Yer (yüzün) ün karanlıkları içindeki tek bir tâne, yaş ve kuru (hiçbir şey’) müstesnâ’ olmamak üzere hepsi ap-açık bir Kitâb’dadır, (Levh-ı mahfûz’da, İlm-i ilâhî’dedir)”.¹⁶⁰

Bu âyet-i kerîme’lerde ifâde buyurulan ve Allâhü Teâlâ’nın koruması ile her türlü tağyir ve tahrîfden korunmuş anlamına gelen **Levh-ı mahfuz** ismi, Kur’ân-ı kerîm’de, **Kitâb, Kitâb-ı mübîn, İmâm-ı mübîn, Kitâb-ı müeccel, Kitâb-ı ma’lûm, Kitâb-ı hafız, Kitâb-ı meknûn, Ümmü’l-kitâb** isimleri ile de geçer ki âlemin yaratılışından sonuna kadar ne olub bitecekse Allâhü Teâlâ hepsini takdir ve kazâ’ edip yazmış, mahlûklar da yazıldığı gibi meydana gelmiş, sâbit olmuştur.

Biz böyle bir **Levh-ı mahfûz**’un (ve kalemin) varlığına inanırız, fakat mâhiyetinin nasıl olduğunu Allâhü Teâlâ’nın ilmine havâle ederiz. Bildiğimiz bir şey’ varsa o da, şu âyet-i kerîme’de belirtildiği gibi, olmuş ve olacak her şey’in yazılıb muhâfaza edildiği sahifelerin varlığına inanmaktır ki onun da aslı **Ümmü’l-kitâb** olan **ilmü’llâh**’dır.¹⁶¹

¹⁵⁹ -Yâsîn, 12.

¹⁶⁰ -En’âm, 59.

¹⁶¹ -Hak Dîni Kur’ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5696.Elmahlû M.H.Yazır.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ ۗ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ. ٤

“Şübhesiz, ölüleri diriltecek olan, önden gönderdikleri şey’leri ve (bıraktıkları) eserleri yazmakta bulunan biziz biz. (Zâten) biz her şey’i ap-açık bir kitab’da (Levh-1 mahfûz’da yazı) saymışızdır”.¹⁶²

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ.

“Şübhesiz ki biz, her şey’i bir kader ile (kulun kendi isteği ve ameli doğrultusunda bir takdir ile) yarattık”.¹⁶³

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ ۚ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ.

“Allâh dilediğini mahveder, dilediğini yerinde bırakır. (Tağyîre uğramayan şey’, ancak) kendi yanındaki Ana kitâb’dır (Levh-1 mahfûz’dur)”.¹⁶⁴

Âyet-i kerîme’lerinde ifâde buyurulan İmâm-ı mübîn, Kitâb, Ümmü’l-kitâb ifâdeleri, **Levh-1 mahfûz, kader** ve **ezelî ilm-i ilâhî**’dir. Mahv ve isbât sûretiyle tağyîre uğrayan ise **kazâ**’dır.

✱

✱ ✱

Kazâ ve kader

Ehl-i sünnet ve’l-cemâat âlimleri, kazâ ve kader hakkında şöyle demişlerdir:

“Cenâb-ı Hakk, eşyâyı yaratmazdan önce eşyânın miktarlarını, hallerini, îcâd zamanlarını takdîr edib bilir. Sonra takdîr ettiği o şey’i, bu ilmi îcâbı îcâd eder. Bunun için

¹⁶² -Yâsîn, 12.

¹⁶³ -Kamer, 49.

¹⁶⁴ -Ra’d, 39.

îmân, küfür, hayır, şerr, menfaat, mazarrat gibi bütün şuûnât (işler), Cenâb-ı Hakk'ın ezeli ilmi, irâdesi ve kudreti ile vücûd bulur. O'nun mülkünde, O'nun hüküm ve takdîrinden başka hiç bir kimsenin ve hiç bir kuvvetin hüküm ve nüfûsu yoktur. Cenâb-ı Hakk, bu ezeli ilmi icâbı lâ-yezâlde (*zeval bulmayan bir zamanda*) eşyâya vücûd verir". Çünkü O, "فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ".

O ne dilerse onu hakkıyla yapandır".¹⁶⁵

"Bununla berâber kazâ ve kader bahsinde en doğru bilgi kaynağı Kitâb ve Sünnet'dir. En doğru hareket de bunlardan ilhâm olarak tevakkuf etmektir, (*ya'nî sükût edip her hangi bir fikirde bulunmamaktır*). Çünkü kazâ ve kader bilgisi, Allâhü Teâlâ'nın kendisine tahsîs ettiği bir sırdır".¹⁶⁶

Şukadar var ki kulun işlediği şerr işler, Cenâb-ı Hakk'ın irâdesi, İlmi (*dilemesi*), kazâ'sı (*yaratması*) ve takdîri iledir. Rızâsı, muhabbeti ve emri ile değildir. Bu bakımdan şerr işlerde Cenâb-ı Hakk'ın rızâsı, muhabbeti ve emri yoktur.

"Kazâ ve kadere îmân, sebeblere teşebbüse mâni' değildir. Ancak kazâ ve kadere îmân, Cenâb-ı Hakk'a tevekkül ve i'timâddan ibâretdir. Bunun için Müslümanlar, kazâ ve kaderin neden ibâret olduğunu bilmediklerinden her şey'den evvel sebeplere tevessül eder, sonra da Cenâb-ı Hakk'a tevekkül ve i'timâd ederek hakkındaki ilâhî kazâ'nın zuhûrunu bekler ve her ne zuhûr ederse onu takdîre havâle etmekle kalpleri müsterih olur"¹⁶⁷ ki **Allâh onlardan râzı olmuştur, onlar da O'ndan (Allâh'dan) râzı olmuştur.**

✱

✱ ✱

¹⁶⁵ -Bürûc, 16.

¹⁶⁶ -S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.12.ss. 222-225. Kâmil Miras.

¹⁶⁷ -Akâid-i Hayriyye Tercemesi,ss.138.Mehmed Vehbi.

Yaratılış amacımızın tescili ve
Âdem aleyhi's-selâm'ın yaratılışı

Yukarıdaki âyeti-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerden anlaşıldığına göre, Cenâb-ı Hakk'ın, “**Bilinmek için**”, ilk def'a, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın **nûrunu** yaratıp Levh-ı mahfûz'a, **Kelime-i Tevhîd**'in aslı ve esâsı olan “**Lâ ilâhe illâ'llâh, :لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ**” (**Muhammedü'r-Rasûlü'llâh**) Kelime-i Tevhîd'ini, *-diğer bir deyimle kendi ismi ile Habîbi'nin ismini berâber-* yazdıktan sonra, Habîbi'nin, âlemlere rahmet, **Ma'rifetü'llâh**'a da'vet, insanlara ve cinlere **nûr** saçan **Raûf** ve **Rahîm** sıfatlarına sâhib **son peygamber olarak gönderilmesi için**, daha rûhlar âleminde iken, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın nûrundan¹⁶⁸ Âdem *aleyhi's-selâm*'ın nûrunu yaratıp, kıyâmete kadar gelib gelecek zürriyyetin tamâmını Âdem *aleyhi's-selâm*'ın zahrından (*sırtından*) karınca misüllü zerrecikler hâlinde çıkarıp şuur sâhibi mükellef bir insan timsâli hâline getirmesinin; bundan sonra kendilerini kendilerine şâhid tuarak “**Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?**” sûâline karşı “**Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk**”-sözünü alıp bir andlaşma yapmasının; böyle bir andlaşmada samîmî olup olmadıklarını denemek için de, *-göklere ve yeri altı günde yaratıp insanların*

¹⁶⁸ **-Rasûlü'llâh** *aleyhi's-selâm*'ın bu **nûru**, kıyâmete kadar devam edecek olan nûrdur. Tâ Âdem *aleyhi's-selâm*'dan i'tibaren gelen bütün peygamberler hep Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın bu nûru ile geldiler. Bu nûr, her birinin alınında parlıyordu. Nihayet bu nûr, sahibine kadar (Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e kadar) geldi. Zâten bu nûr, O'nun nûru idi. Bu suretle de nûr nûra kavuşmuş oldu. Çünkü Allâhü Teâlâ, göndermiş olduğu tüm peygamberlere, O'nun eşsiz vasıflarını zikr etmesi, bu vasıfları ümmetlerine tebliğ edip bildirmesi ve O'na inanıp imân etmeleri gerektiğini anlatması konusunda da kendilerinden ahd-ü misâk almışdır.

ve mahlûkâtın hizmetine âmâde kıldıktan sonra- kimin ameli daha güzel olduğu husûsunda imtihana tâbi' tutmak için, Âdem *aleyhi's-selâm*'ın **maddî varlığını çamurdan ve sûretlenmiş bir balçıktan** yaratıp ona can vermesinin ve O'nun neslinden kıyâmete kadar gelib geçecek tüm insanları bir **Halife namzedi** olarak yaratmasının **asıl amacı**, **“Ma'rifetü'llâh”** dır. *Ya'nî Allâhü teâlâ'nın varlığını, birliğini bilib ona inanma; o'nu noksan sıfatlardan münezzehtir kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak O'na kulluk etme”* dir ki şu âyet-i kerîme'ler bunun açık bir ifâdesidir:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

“Rabb'in meleklerle:-Ben Yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me'mûr olacak) **bir halife** (bir insan) **yaratacağım- demişdi”**.¹⁶⁹

Ya'nî, *“Öyle bir halife yapacağım, öyle bir halife ta'yîn edeceğim ki ona kendi irâdemden irâde, kendi kudretimden kudret, kendi sıfatımdan ba'zı selâhiyyetler vereceğim. Bu sûretle de o, bana izâfeten, bana niyâbeten (bana vekâleten) mahlûkâtım üzerinde bir takım tasarrufâta sâhip olacak, benim nâmıma ahkâmımı icrâ ve tenfiz edecek; fakat o bu hususda asîl olmayacak, kendi zâtı ve şahsı nâmına bi'l-asâle icrâyı ahkâm edecek değil, ancak benim bir nâibim (benim bir vekîlim), bir kalfam olacak, kendi hür irâdesi ile benim irâdelerimi, benim emirlerimi, benim kânûnlarımı tatbîke me'mûr bulunacak, sonra onun arkasından gelenler ve ona halef olarak aynı vazîfeyi icrâ edecek olanlar bulunacaktır”*.¹⁷⁰

¹⁶⁹ -Bakara, 30.

¹⁷⁰ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir,C.1.ss.299. Elmalılı M.Hamdi Yazır.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ. فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ. إِلَّا إِبْلِيسَ ط أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ.

“Hatırla o vakti ki Rabb’in meleklerle: *-Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan bir beşer (halife) yaratacağım- demişdi*”.

“-O halde ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman siz derhâl onun için (O’nu kible edinerek bana) secde edin, (veyâ O’nun ve evlâtlarının hizmetine girin)”.

“Bunun üzerine meleklerin hepsi topdan secde etdiler”.

“Ancak İblîs secde edenler ile berâber olmaktan çekinerek dayandı”.¹⁷¹

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ. فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ. إِلَّا إِبْلِيسَ ط اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ.

¹⁷¹ -Hicr, 28-29-30-31.

Buradaki “Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan bir beşer (halife) yaratacağım” sözü ve “ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman” sözü, İsâ *aleyhi’s-selâm*’ın bir mu’cize olarak ifâde buyurduğu “Hakikat, ben size çamurdan kuş biçimi gibi bir şey’ yapar, ona üfürürüm de Allâh’ın izni ile derhâl (canlı) bir kuş olur” sözünün bir başka şekilde ifâdesidir ki sonsuz kudret sâhibi Allâhü Teâlâ’nın -Ol- veyâ -Olma- emrinin bir gereğidir. Bunun için Rûh (can), Allâhü Teâlâ’nın emrinin bir tecellisidir ki şu âyet-i kerime bunun açık bir delilidir:

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

“Sana -Rûh- u sorarlar. De ki: Rûh, Rabb’imin emri (cümlesi) ndendir”.İsrâ’,85.

“O vakit Rabb’in meleklere -Ben çamurdan bir insan (halîfe) yaratacağım- demişdi”.

“Onun yaratılışını tamamlayıp ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman hepiniz dehal onun için (O’nu kıble edinerek bana) secde edin, (veyâ O’nun ve evlâtlarının hizmetine girin)”.

“Bunun üzerine bütün melekler topdan secde etdiler”.

“Yalnız İblîs secde etmedi. Çünkü o, büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu; (zâten o, ılm-i ilâhîde kâfirlerdendi)”.¹⁷²

Bu âyet-i kerîme’lerde ifâde buyurulduğu gibi, Âdem *aleyhi’s-selâm*’ın *maddî varlığı (fizikî yapısı)* toprakdan (*kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan*) yaratılmadan önce, âlemde nûrdan yaratılmış olan ve **“Melek”** adı verilen değerli varlıklar ile **“İblîs”** yaratılmış ve onlara insan hakkında ba’zı bilgiler verilmişti. Bunun için Cenâb-ı Hakk’ın **“Ben Yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me’mûr olacak) bir halîfe (bir insan) yaratacağım”** sözüne karşı, **“Biz seni hamd ile tesbîh ve takdîs edip dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek kimseler mi yaratacaksın?”** demişlerdi ki şu âyet-i kerîme’ler de, bir taraftan bu hususları te’yîd edib açıklarken, diğer taraftan da Âdem *aleyhi’s-selâm*’ın ve neslinin yaratılış hikmetini ifâde buyurmaktadır:

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ط

“O, sizi yer yüzünde halîfeler yapan, (yer yüzünde her türlü tasarrufa iktidâr veren ve onun menfaatlerini ihsân eden) dir”.¹⁷³

¹⁷² -Sâd, 71-72-73-74.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيُبْلُوكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ط إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَعَمُورٌ رَّحِيمٌ.

“O, sizi yer yüzünün halifeleri yapan; sizi, size verdiği şey’lerde imtihana çekmek için kiminizi derecelerle kiminizin üstüne çıkarandır”.¹⁷⁴

وَلْيُبْلُوكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۗ وَنَبْلُوكُمْ بِمَا آتَاكُمْ ط

"And olsun, sizi imtihan edeceğiz. Tâki içinizden mücâhidleri ve sabr-u sebât edenleri (halifelîğe lâayık olanlar ile olmayanları) belirtelim. Haberlerinizi açıklıyalım".¹⁷⁵

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ط
إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ط إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.

“Ey insanlar, hakîkat, biz sizi bir erkek ile bir dişiden yaratdık. Sizi, (sırf) birbiriniz ile tanışasınız diye, büyük büyük cem’iyyetlere, küçük küçük kabîlelere ayırdık. Sübhesiz ki sizin Allâh nezdinde en şerefliniz, (halifelîğe hakk kazananınız) takvâca en ileride olanınızdır. Hakîkaten Allâh, her şey’i bilen, her şey’den haberdâr olandır”.¹⁷⁶

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَوْمَ الْحِسَابِ.

“Ey Dâvûd, biz seni yer yüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hakk (ve adâlet) ile hukmet.

¹⁷³ -Fâtır, 39.

¹⁷⁴ -En’âm, 165.

¹⁷⁵ -Muhammed, 31.

¹⁷⁶ -Hucurât, 13.

(Hukmünde) **hevâ** (ve heves) e uyma ki bu, seni Allâh yolundan sapdırır. Çünkü Allâh yolundan sapanlar, hesap gününü unutdukları için onlara pek acıklı bir azâb vardır”.¹⁷⁷

أَنْظُرُ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ط وَلَا خِرَّةَ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا.

“**Bak, biz onların kimini kiminden,** (mü'min olarak âhireti dileyip halîfelik şerefine sahip olmak için çalışan kimse ile dünyâ ni'metini dileyip dünyâ için çalışan kimseyi birbirinden) **nasıl üstün kıldık. Elbetde âhîret,** (inanan insanların dünyâda yapmış oldukları işlere göre) **dereceler bakımından da, üstünlük bakımından da daha büyükdür,** (eşit olmayıp birbirinden farklıdır)”.¹⁷⁸

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ
أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ط.

“(Halîfelik vasfını kazanabilmeniz için) **hanginizin ameli daha güzel olduğu** (husûsunda) **sizi imtîhana çekmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur.** (Bundan evvel ise) **Arş'ı, su üstünde idi**”.¹⁷⁹

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَوَةَ لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ط وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ لَا.

“**O,** (halîfelik vasfını kazanabilmeniz için) **hanginizin daha güzel amel** (ve hareket) **de bulunacağını imtîhân etmek için ölümü de, dirimi de takdîr eden ve yaratandır. O, Azîz'dir,** (kendisine isyân edenlerden intikam almakda Gâlib-i mutlak'dır). **Gâfûr'dur,** (Kendisine tevbe ile yönelip

¹⁷⁷ -Sâd, 26.

¹⁷⁸ -İsrâ', 21.

¹⁷⁹ -Hûd, 7.

emir ve nehiy'lerine teslîm olanlar hakkında da bağışlayıcıdır)".¹⁸⁰

وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ. ۞ وَطُورِ سِينِينَ. ۞ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ. ۞ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ. ۞ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ. ۞ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّكْرِ. ۞ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ.

"Tîn, Zeytûn, Sînîn dağı ve bu Emîn şehir hakkı için yemîn ederim ki biz, insanı, (halifeliğe lâayık olabilmesi için) **Ahsen-i takvîm üzere** (en güzel bir sûretde) **yaratdık. Sonra da O'nu**, (halifeliğe lâayık olup olmadığını denemek için) **aşağıların aşağısı olan Esfel-i sâfilîn'e redd etdik.** (Cehennem'in en alt tabakalarına kadar götüren şehvî arzûlarına, hevâ ve hevesine düşkün bir nefis ile berâber kıldık ve onun arzûlarına meyyâl bir hâlde çevirdik). **Ancak îmân edip güzel güzel amel ve hareketlerde bulunan kimseler**, (halifeliğe lâayık olup) **bundan müstesnâdır. Onlar için bitmez, tükenmez** (başa kakılmaz) **mükâfât vardır. O hâlde** (*Sen bu hakîkate inandıktan sonra*) **sana dîni** (bu hakikatleri) **ne tekzîb etdirebilir? Allâh, hâkimlerin hâkimi değil midir?"**.¹⁸¹

¹⁸⁰ -Mülk, 2.

¹⁸¹ -Tîn, 1-8.

Yaratılış amacımız
ve
Kelime-i Tevhîd'in aslı

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yarattım”.¹⁸²

Âyet-i kerîme'sine göre yaratılışın amacı, **“Ma'rifetü'llâh”** dır: *ya'nî Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilib O'na inanma; O'nu noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak “O'na kulluk etme”* dir.

Bunun için Allâhü Teâlâ,

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ،

“Ben gizli bir hazîne idim, bilinmek istedim, bilinmek için de mahlûkâtı yarattım”.¹⁸³

خَلَقْتُكَ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ

“Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım”.¹⁸⁴

¹⁸² -Zâriyât, 56.

¹⁸³ -Keşfü'l-Hafâ,II,173.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.5161 ve Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsiri C.8.ss.183. Elmalılı. M. Hamdi Yazır.

Bu Hadîs-i kudsî hakkında ba'zı kimseler senedi zayıf demişlerse de, **Aliyyü'l-Kârî** gibi bir kısım büyük **muhaddis**'ler de, bu Hadîs-i Kudsî hakkında, “Senedi olmasa da ma'nâsı sahîhdır, hakk ve hakikate uygundur” demişlerdir.

¹⁸⁴ -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175;

İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûni, Keşfü'l-Hafâ I-265/827.

kudsî hadis'lerinde bildirildiğine göre, sevgili Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek Rûh-i şerif'lerini (*nûrunu*) yarattığı zaman, ismini “**Muhammed**” koyarak O'na “**Habîbim**” demiş ve ismini kendi ismi ile berâber yazıp **Tevhîd**'in aslı, esâsı ve kaynağı olan,

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi's-selâm*- Allâh'ın (*kulu ve*) Rasûlü'dür”.

Kelime-i Tevhîd'ini, **Levh-ı mahfûz**'a yazmış, yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*kendisini tesbih ve tenzih etmekle*) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuşdur ki **îmân'ın ve İslâm'ın aslı, esâsı ve temeli olan bu mübârek cümleye “Kelime-i Tevhîd”, bunu söylemeye de “Tehlîl” denir.**¹⁸⁵

¹⁸⁵ -**Levh-ı mahfuz**: Korunmuş levha anlamındadır ki kazâ ve kaderin yazıldığı ezeli ve ebedî ilm-i ilâhî'dir. Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir kimse bunu bilemez.

Âdem aleyhi's-selâm Cennet'den çıkarılıp Serendib'e indirildikten sonra, afv ve mağfîret edilmesi için ikiyüz sene ağlayarak tevbe ve istiğfâr etmiştir. Bir cevap alamayınca “**Yâ Rabb, âhir zaman peygamberi Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm hürmetine beni afv ve mağfîret et**” diye duâ edince, Cenâb-ı Hakk “**Sen O'nu nereden biliyorsun?**” demiş, O da, “**Yâ Rabb, beni halk edip yarattığın zaman başımı kardırırken Levh'ı Mahfûz'da -Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh- yazılı olduğunu gördüm de ondan biliyorum**” cevâbını verince, “**Eğer O olmasaydı seni yaratmazdım**” denilerek afv ve mağfîret edildiği müjdelenmiştir ki böyle bir rivâyet, bu konuyu te'yîd etmektedir.

Ayrıca diğer bir rivâyetde de, Allâhü Teâlâ tarafından şu âyet-i kerîme telkin edilince bu âyet-i kerîme ile duâ etdi ve duâsı kabul olundu.

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ .

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

Yerlerin göklerin yaratıcısı, âlemlerin Rabbi ve sâhibi Allâhü Teâlâ, Mâsivâ'yı¹⁸⁶ (*kâinâtı*) icâd için (*yaratmak için*) irâdesini izhâr ettiği zaman, kendi nûrundan yaratmış olduğu bu nûra, (*كُونِي مُحَمَّدًا* : Muhammed ol, (*yerlerdeki göklerdeki mahlûkâtıma, sonsuz rahmetimin müjdecisi olarak, eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık ol*) diye hitâb etti ki böyle bir hitâb-ı ilâhî, “(Habîbim), **biz seni ancak**

“Ey Rabb'imiz, biz kendimize yazık ettik. Eğer bizi bağışlamaz, bizi esirgemezsen her halde (maddî ve ma'nevî en büyük) zarara uğrayanlardan olacağız”. A'râf, 23. Tefsîr-i Mevâkib, Osmanlıca.ss.5. Ed-Dürri'l-Mensur.C.1.s.142.

Aynı şekilde, aşağıdaki **Hadîs-i şerîf** de, her mahlûkun, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a karşı olan inancını, sevgisini ve O'ndan ayrı düşmenin üzüntüsünü ifade eder:

Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, ilk zamanlar, Mescid-i Nebî'de, mihrâbın sağ tarafına konulmuş bir hurma kütüğüne dayanarak (*veyâ üzerine çıkarak*) hutbe okurdu. Daha sonra üç basamaklı minber yapıp mihrâbın sağ tarafına konulunca onun üzerine çıkarak hutbelerini okumaya başladı.

Bir Cum'a günü bu minbere çıkıp hutbe okurken, bir köşeye konulmuş olan bu hurma kütüğü, -*bir ananın kendisinden ayrılan evlâdına hüznün ve kederinden dolayı şiddetli bir arzû ve iştiyâk ile ağlayıp inlediği gibi*- inleyip feryâd etmeğe başladı. O'nun bu hâlini gören Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, minberden inip O'nu kucakladı ve “*İstersen seni eskiden yetişip büyüdüğün yere götürüp yeniden dikeyim. Sen de yeni başdan olduğun gibi yetiş. İstersen cennet'de dikeyim de cennet ırmaklarından, pınarlarından kana kana iç, güzelce yetiş, meyve ver ve meyveni Allâh'ın sevgili kulları yesin. Nasıl istersen öyle yapayım*” dedi. O da, (*kendi lisânı ile*) âhireti ve cenneti, dünyâ'ya tercih ettiğini ifade edip -*susturulan bir çocuk gibi*- hafif hafif inleyerek susdu. Bunun üzerine Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, şöyle buyurdu:

“*Eğer ben O'nu kucaklamamış olsaydım, kıyâmet gününe kadar hep böyle inleyip duracaktı. Siz O'nu ayıplamayınız. Zîrâ Allâh'ın Rasûlü hangi şey'den ayrı düşerse, o şey' mutlakâ mahzûn olur*”.

Bu hâdise, Mescid-i Nebî'de bir Cum'a günü bir mescid dolusu Ashâb-ı Kirâm'ın huzûrunda cereyan etmişdir ki Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in nübüvvetine delâlet eden ap-açık mu'cizelerden birisidir. Bu hâdiseyi bildiren Hadîs-i şerîf'e, “**Hanîn-i Ciz'**: *Hurma kütüğünün feryâd-ı iştiyâkı* ” hadîsi denir ki Kur'ân-ı Kerim âyetleri gibi **mütevâtir**'dir.

¹⁸⁶ -**Mâ sivâ**: Bir şey'den başka olan şey'lerin hepsi. Allâhü Teâlâ'dan başka olan bütün varlıklar, âlemler, kâinât.

âlemlere rahmet için gönderdik (yarattık)".¹⁸⁷ Âyet-i kerimesinde ifâde buyurulan hakikate de uygundur.

Bu rûh, (*bu nûr*) da, âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu ifâde etmek üzere Allâhü Teâlâ'nın hicâbına kadar her şey'i aydınlatıp büyük bir teslîmiyyetle secdeye kapanarak (*الْحَمْدُ لِلَّهِ* : Her türlü hamd-ü senâ', yalnız Allâhü Teâlâ'yadır) deyip Muhammediyyetini (*eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık olarak âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu*) ifâde etdi.¹⁸⁸

Allâhü Teâlâ da, "Ben de, yarattığım varlık âlemini, seninle şereflendirip övdüm ve Mahmûdiyyet'imî (*her türlü hamd-ü senâ'nın yalnız bana olduğunu*) bildirdim. Bunun için de dünyâyı ve âlemleri yaratmaya senden başlayıp seni

¹⁸⁷ -Enbiyâ',107.

¹⁸⁸ -Böyle bir hamd-ü senâ'da "**Rabbi'l-âlemîn**: âlemlerin Rabbi" ifâdesi yoktur. Çünkü henüz âlemler yaratılmamıştır. Bu ifâde, âlemler yaratıldıktan sonra,

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا الرَّحْمَنَ الرَّحِيمِ. لَا مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ. ط

"Bütün âlemlerin Rabb'i, Rahmân ve Rahîm, Din Gününün sâhibi olan Allâh'a hamd olsun".

şeklinde kemâlini bulmuştur.

Aynı hâdisenin bir tekrârı da, **Allâhü a'lem**, Hâtemü'l-enbiyâ' (peygamberlerin sonuncusu) olarak Mi'râc Gecesi'nde, " **R e f r e f** " denilen ve mâhiyyeti beşer akıl ve idrâkine sığmayan bir vâsıta ile yüксеle yüксеle yükseldi de O, bir ve tek olan mukaddes, münezze varlığın, Allâhü Teâlâ Hazretlerinin dilediği bir makama (*yakınlığa*) ulaştı. Esrar perdesi kaldırıldı. Allâhü Teâlâ Hazretleri zaman ve mekândan münezze olarak, her türlü teşbîh ve temsillerden uzak bulunarak kabûl buyurduğu *Harem-i Akdes* 'inde, *Habîbi'ne* ve *Hâtemü'l-Enbiyâ* 'sına, vahy edeceği şey'leri vahy etdi ki bu hâl, Kur'an-ı Kerim'in Necm süresi'nde şöyle ifâde buyurulu:

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى.

"**O'nun gördüğünü kalbi yalana çıkarmadı**". Necm,11.

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى.

"**And olsun ki O, Rabb'inin en büyük âyetlerinden bir kısmını görmüştür**".

Necm,18.

hilkatin başlangıcı ve risâlet'in sonuncusu yaptım. Çünkü, “
 لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ: (Habîbim)! Sen olmasaydın, sen
 olmasaydın, (seni yaratmaydım, seni yaratmasaydım)
 felekleri, (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım”.¹⁸⁹

Bu nûr, Allâh'ın kudretiyle O'nun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh, ne kalem, ne cennet, ne ateş (ne cehennem), ne melek, ne gök, ne yer, ne güneş, ne ay, ne cin ve ne de insan vardı”.

Allâhü Teâlâ, (إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ). **Yaratan Rabb'inin adı ile oku**”.¹⁹⁰ âyet-i kerîme'sindeki ilk emirde belirtildiği gibi, mahlûkları yaratmak istediği vakit, bu nûru dört parçaya ayırdı.¹⁹¹ Birinci parçasından **kalem**'i (*akl*'i), ikinci parçasından **Levh**'i (*Levh-i Mahfûz'u*) yarattı da kalem'e (يَا: أكتب) dedi. Kalem, bu emrin heybetinden, dehşetinden titredi ve “*Yâ Rabb, ne yazayım?*” dedi. Allâhü Teâlâ da, (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ): **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh - hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yokdur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (*kulu ve*) Rasûlü'dür” diye yaz, buyurdu.

Ve kalem'e (يَا: أكتب) dedi. O da “*Yâ rabb, ne yazayım? Dedi. Kaderi yaz dedi. işte o saatde kalem, (sonsuzca kadar) olmuş ve olacak şey'leri (her türlü vasıfları ile) yazdı*”.¹⁹²

¹⁸⁹ -Rıfki Melül Meriç, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Paleografî notları. 1955.

¹⁹⁰ -Alâk, 1.

¹⁹¹ -Bu dört parça ifâdesi için, daha önce geçmiş olan Câbir r.a.hadis-i şerîf'ine bak:

¹⁹² -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.8.ss.5262-5263.Elmalılı M.H.Yazır.

Bunun için Kâinatta **en büyük hâdise**, hiç şüphe yok ki, âlemlerin efendisi Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in, “لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ.”:

(Habîbim)! Sen olmasaydın, sen olmasaydın eflâki (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım. Ya'nî bilinmek için seni yaratmasaydım, bilinmek için seni yaratmasaydım yerleri gökleri -âlemleri- yaratmazdım”¹⁹³ kudsî hadisinde belirtildiği üzere, **rûhunun** yaratılıp **âlemlere rahmet** vesilesi olarak Levh-ı mahfûz'a “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ”:

Tirmizî, (ğarîbün isnâden), Kader, 17. Ahmed bin Hanbel,V.317. Keşfü'l-Hafâ',I.309.El-Hâkim.El-Müstedrek,2/498.Beyhakî,Es-Sünenü'l-Kübrâ',III.9.X,204.

Kâinât'da olmuş ve olacak şey'lerin yazılması Allâhü Teâlâ'nın bu emri ile Kalem tarafından yazılmış, bundan sonra da aşağıdaki âyet-i kerîme'de bildirildiğine gibi, insanların amellerini ve fiillerini yazmaya me'mûr melekler tarafından yazılmaya başlanmıştır. İnsanlardan ilk yazı yazan da ilk insan ve ilk peygamber Âdem *aleyhi 's-selâm* olmuştur.

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ. كِرَامًا كَاتِبِينَ. يَـعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ.

“**Muhakkak ki sizin üstünüzde hakîkî bekçiler** (amel ve hareketlerinizi dâimâ murakabe eden melekler)”.

“(Allâh indinde) **çok şerefli yazıcılar vardır**”.

“**ki onlar ne yapıyorsanız hepsini bilirler**”.¹⁹² İnfitar, 10-11-12.

*

“Rivayete göre Adnan ibn-i uded'in hükümdarlığı zamanında Tasm kabilesinden (اَبْجَد :Ebced), (هَوُزُ :Hevvez), (حُطِّي :Hutti), (كَلَمَنُ :Kelemen), (سَعْنَصُ :Sa'fes), (قَرَشَتْ :Karaşet) isimli altı kişi kendi isimlerinde bulunan (*ma'nâsı bilinmeyen fakat Arab harflerine konu olan*) harfleri ilk defa vaz etmişlerdir. Kendi isimlerinde bulunmayan (ث خ ذ) (شَحْدُ :Sehhaz) ve (ض ظ غ) (دَازِظُ :Dazığ) + (لَنُ :Len) harflerini de önceki 22 harfe ilave ederek Arab yazısının harflerini tamamlamışlar ve son altı harfe Revâdif ismini vermişlerdir”.¹⁹²

Rıfkı Melül Meriç. A.Ü.İlâhiyat Fakültesi Paleografî notları.1955.

¹⁹³ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.7.ss.4937 .Elmalılı M.H.Yazır.

Ed-Dürrü'l-Mensur.C.I.s.142. Müstedrek. C.2.s.671.

Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh" olarak yazılması **hâdisesi**'dir.

En son ve en büyük bir peygamber olarak âlemlere rahmet, inse ve cinne peygamber olarak gönderilmesi; Mi'râc'da Sidretü'l-müntehâ'ya varınca kâinâtın künhüne vâkıf olarak Cennet ve Cehennem'in temâşâ etdirilmesi ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltilmesi, Mescid-i Aksâ'da Mi'râc'a çıkarken ve Mi'râc'dan dönerken tüm peygamberlerin tecessüm eden rûhlarına imâm olup namaz kıldırması, mahşerin en sıkıntılı bir zamânında Makâm-ı mahmûd'a (*en büyük şefâat makâmına*) sâhib olması gibi hâdiseler de, **bu büyük ve eşsiz şerefli hâdisesi**'nin birer uzantısıdır.

Çünkü, "**Hilkat ağacı**"nın çekirdeği O'dur. Eğer Kâdir-i Zül-celâl, bilinmek için, "**Ma'rifetü'llâh için**", O'nun yaratılışını; âlemlere rahmet, inse ve cinne en son peygamber olarak gönderilmesini takdîr etmemiş olsaydı, kâinatda, hiçbir şey' olmadığı gibi **halifelik vasfına namzet insan** da olmayacaktı. Dolayısıyla imtihan dünyasının kapısı da açılmayacak, bunun neticesi olarak Cennet ve Cehennem hayâtı da olmayacaktı.

Bunun için Yaratan Rabb'ini iyi tanı ve O'na iyi kulluk yap ki **-O senden râzı, sen O'ndan râzı olarak-** imtihan-ı ilâhî'yi kazanmış olasın.

Evet,
*Muhabbetden sordular, "Allâh" dedim;
Başka yok mu dediler, "Allâh" dedim.
İlâhlar'dan sordular, "Allâh" dedim;
Başka yok mu dediler; "O Şirk" dedim.*

*Peyganberin mürşidîn, kimdir? Dediler,
Allâh'ın Rasûlü O, "Muhammed" dedim,
Ya o şeyh-i kâmil'in, kimdir? dediler?
Allâh'ın Habîbi O, "Muhammed" dedim.*

Değerli hocam merhum ve mağfur Kemâl Edib Kürkçüoğlu'nun şu mısırâları da, güzel bir kulluk ifâdesidir:

*"Bana cânân'ı suâl etdiler "Allâh" dedim,
Şân-ı sübhânını târif edemem "Âh" dedim.
Varsa bir bildiğim ancak şu ki, âlemde O'dur,
Kibriyâ mülkünü hukmünde tutan "Şâh" dedim".*

Merhûm ve mağfûr Şâir Nâbî'nin şu mısırâları da, peygamber sevgisinin en güzel ifâdelerinden biridir.

*Sakin terk-i edebden, kûy-i mahbûb-i Hüdâdır bu,¹⁹⁴
Nazargâh-ı ilâhî'dir, Makâm-ı Mustafâ'dır bu.*

*Şâhidim, arz-u semâdır bütün ecrâmiyle,
Âşıkım sıdk ile ben, Hazret-i Şâh-ı Rasûle.
Yaksa da âh-ı derûnum, beni bu hasret ile,
Tâkatı yok dilimin, hâlimi takrîre bile.*

*Ey bâd-ı sabâ! Uğrarsa yolun Semt-i harameyne,
Selâmımı arz eyle Rasûlü's-sakaleyne.*

¹⁹⁴ -Kûy: Allâhü Teâlâ'nın **Habîbi**'nin bulunduğu yer, yattığı yer.

Böyle bir Tevhîd'in
sartları

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”.

Tevhîd'inin tam olması için şu beş ana esâsa, kayırsız şartsız inanıp kalbimize yerleştirmemiz ve kalbimizde, Allâhü Teâlâ'nın **sevgisinden** ve **korkusundan** başka hiçbir şey'e yer vermememiz lâzımdır:

1-Mutlak varlığı, vâcibü'l-vücûd olan, ya'nî varlığı kendisinden olup var olma konusunda hiçbir şey'e, hiçbir varlığa muhtaç olmayan Allâhü Teâlâ'ya hasr ederek O'ndan başkasına bu vasfi vermemek;

2-Arş'in, Kürsî'nin, göklerin, yerin ve bütün varlıkların yaratıcısının Allâhü Teâlâ olduğuna inanmak;

3-Göklerin, yerin ve bunlar arasında olan her şey'in Allâhü Teâlâ tarafından tedbîr ve idâre edilmekte olduğuna inanmak;

4-İbâdete, O'ndan başka hiçbir kimsenin müstehk bulunmadığına inanmak.

5-Korkunun, ümidin ve sevginin tek merkezinin Allâhü Teâlâ olduğuna inanmak.¹⁹⁵

İşte, bu esâsların hepsini birden ifâde eden **Kelime-i Tevhîd**, bir taraftan Cenâb-ı Hakk'ın sevgili Rasûlü Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* vâsıtası ile “**Ma'rifetü'llâh**” ın âlemlere **nakşını** ifâde etmekte, diğerk taraftan da sonsuz

¹⁹⁵ -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.1.ss.311. Hasan Basri Çantay.

rahmet ve mağfiret kapılarının her mahlûka açılışının bir **müjdecisi**, **bir nuru** ve **bir zikri** olduğunu ifâde etmektedir.

Bunun için zikrin efdali (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) (Lâ ilâhe illâ'llâh), duânın efdali (اَلْحَمْدُ لِلَّهِ :El-hamdü li'llâh) denilmiştir ki bu esâsları bildiren âyet-i kerîme'lerden ba'zıları şöyledir:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ.

“(Habîbim)! **Biz seni âlemlere rahmet için gönderdik** (yaratdık)”.¹⁹⁶

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا.

“**Muhammed, adamlarınızdan hiç birinin babası değildir. Fakat O, Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü ve peygamberlerin sonucusudur. Allâh her şey'i hakkıyla bilir**”.¹⁹⁷

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا. وَدَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُّبِينًا.

“**Ey peygamber, biz seni bir şâhid, bir müjdecî ve bir korkutucu**”;

“**Ve Allâh'a, O'nun emri ile bir da'vetcî ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik**”.¹⁹⁸

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ط

¹⁹⁶ -Enbiyâ',107.

¹⁹⁷ -Ahzâb, 40.

¹⁹⁸ -Ahzâb, 45-46. ve Fetih, 8.

"And olsun ki Allâh'ın Rasûlünde sizin için, Allâh'ı ve âhiret gününü ummakda olanlar ve Allâh'ı çok zikir edenler için güzel bir (imtisâl) numûne (si) vardır".¹⁹⁹

دَعْوِيَّتُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَحَيْثُ هُمْ فِيهَا سَلَامٌ جَ وَأَخْرَجُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. ع

“Onların (cennetdeki) duâları -Sübhâneke’llâhümme: Yâ Allâh, Seni tesbîh ve tenzîh ederiz- Sözüdür.

Oradaki (cennetdeki) tahîyyetleri (sağlık temennîleri) de selâm’dır.

Duâlarının sonu da -El-hamdü li’llâhi Rabbi'l-âlemîn: Hamd olsun âlemlerin Rabbi olan Allâh’a- (demekdir)”.²⁰⁰

Bunun için bir kısım tasavvuf erbâbı, “Hazreti Muhammed *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*’in *rûhu* ve *nûru*, bütün insanlardan, peygamberlerden, hatta meleklerden önce yaratılmış olduğundan Rasûlü’llâh *aleyhi’s-selâm*, rûhların babası ve insanlığın *ma’nevî* babasıdır. Hz. Adem *aleyhi’s-selâm* ise sonradan yaratılmış olup insanların maddeten babası (أَبُ الْبَشَرِ : Ebu’l beşer: insanların babası) dır” derler.

Rasûlü’llâh *aleyhi’s-selâm*’ın bu *nûru*, kıyâmete kadar devam edecek olan nûrdur. Tâ Âdem *aleyhi’s-selâm*’dan i’tibaren gelen bütün peygamberler hep Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm*’ın bu nûru ile geldiler. Bu nûr, her birinin alnında parlıyordu. Nihayet bu nûr, sahibine kadar (Hazreti Muhammed *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*’e kadar) geldi. Zâten bu nûr, O’nun nûru idi. Bu suretle de nûr nûra kavuşmuş oldu.

¹⁹⁹ -Ahzâb, 21.

²⁰⁰ -Yûnûs, 10.

Çünkü Allâhü Teâlâ, göndermiş olduğu tüm peygamberlere, O'nun eşsiz vasıflarını zikir etmesi, bu vasıfları ümmetlerine teblîğ edip bildirmesi ve O'na inanıp îmân etmeleri gerektiğini anlatması konusunda da kendilerinden ahd-ü mîsâk almıştır.

*"Ben, -devirden devire, aileden aileye intikâl eden, bu sûretle de seçilip ayırd edilen- Âdem oğullarının en temizinden nakl olundum. Nihâyet şu içinde bulunduğum **Hâşimî** topluluğundan neş'et etdim".*

*"Allâh, **İbrâhîm** oğullarından İsmâîl'i, **İsmâîl** oğullarından Benî Kinâne'yi, **Kinâne** oğullarından Kurayş'i, **Kurayş**'den de Benî Hâşim'i, **Benî Hâşim**'den de beni seçmiştir".²⁰¹*

*"Allâh beni, dâimâ helâl babaların sulbünden pâkize anaların rahmine nakl ederek, nihâyet babamla anamdan izhâr buyurmuştur ve -Âdem ile **Havvâ**'dan, **Abdu'llâh** ile **Âmine**'ye kadar olan- ebeveynim, kat'iyyen nikâhsız bir birliğe uğramamıştır".*

Hadîs-i şerîf'leri de, bu özellikleri açık bir şekilde ifâde eder niteliktedir. Ayrıca, âyet-i kerîme'lerde de şöyle buyurulmuştur:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ ص

“(Habîbim) De ki: Ey insanlar, ben, şübhesiz göklerin ve yerin mülk (-ü tasarruf) una mâlik olan, kendisinden başka (hiçbir) ilâh olmayan, diriltmekte ve öldürmekte

²⁰¹ -Fıkıh-ı Ekber ve îzâhı,ss.55 .Diyanet İşleri Reisliği Yayınları.1957.

bulunan Allâh'ın size, sizin hepinize gönderdiği (son) peygamberim”.²⁰²

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ.

“And olsun, size **kendinizden** öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız O'na çok ağır gelir. Üstünüze çok düşkündür. Bütün mü'minler hakkında Raûf ve Rahîm'dir, (Bütün mü'minleri cidden esirgeyici ve bağışlayıcıdır)”.²⁰³

Not: Bu âyet-i kerîme'deki (أَنْفُسِكُمْ : Enfüsiküm) lâfzını şâzz bir kırâetde (أَنْفَسِكُمْ : Enfesiküm) okuyanlar da vardır ki o zaman ma'nâ “(aslı ve nesebi belli) **Sizin en şerefliiniz (olan)” öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız O'na çok ağır gelir”** demek olur.

Ayrıca İbn-i Mes'ûd *radiye'llâhü anhümâ*'dan rivâyet edilen şâzz bir kırâetde de “**O, (peygamber) onların (mü'minlerin) babasıdır”** buyurulmuştur.²⁰⁴

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ط وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ع

“Muhammed, adamlarınızdan hiç birinin babası değildir. Fakat O, Allâh'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allâh her şey'i hakkıyla bilendir”.²⁰⁵

²⁰² -A'râf,158.

²⁰³ -Tevbe, 128.

²⁰⁴ -Şifâ-i şerîf. Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.1 ss.303.H.B.Çantay.

²⁰⁵ -Ahzâb, 40.

Bunun için “**Hilkat ağacı**”nın çekirdeği ve esâsı olan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, (حَبِيبُ اللَّهِ : Habîbu'llâh), (رَسُولُ الرَّحْمَةِ : Rasûlü'r-Rahme), (حَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ : Hâtemü'l-enbiyâ'), (حَاتَمُ الرَّسُولِ : Hâtemü'r-Rasûl), (سَيِّدُ الْمُرْسَلِينَ : Seyyidü'l-mürselîn), (إِمَامُ الْمُتَّقِينَ : İmâmü'l-müttekîn) (رَحْمَةٌ لِلْعَالَمِينَ : Mefharu'l-mevcûdât) (مَفْحَرُ الْمَوْجُودَاتِ : Rahmeten li'l-âlemîm). gibi ikiyüz kadar ismin sâhibidir.

Rasûlü'llâh aleyhi's-selâm'ın
Yüce Rabb'ine karşı olan
Muhabbeti ve Tevhîd inancız

Daha rûhlar âleminde iken ismi, ilk def'a, **Habîbu'llâh, Rasûlü'llâh** (*Allâh'ın Habîbi, Allâh'ın Rasûlü*) unvânı ile Levh-ı mahfûz'a yazılmış olan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, âlemlere rahmet; ma'rifetü'llâh'a da'vet, insanlara ve cinlere en büyük ve en son **nûr** saçan bir **rahmet** peygamberi olarak dünyaya teşriflerinden sonra güzel ahlâkı ile şöhret bulmuş ve **Muhammedü'l-Emîn** vasfını kazanarak dost-düşman herkes tarafından sevmeye, övülmeye, güvenilirliğe lâyık olmuştur. Peygamberliğini i'lân etdikden sonra da **Tevhîd**'e da'vet çalışmalarına icâbet edib Mü'min ve Müslümân olanlar, aynı sevgi, övgü ve güvenilirliklerini daha da artırarak O'nu canlarından da fazla severek O'nun hâmîsi olmaya çalışmışlar; bu **Tevhîd** da'vetine icâbet etmeyenler de O'nun en amansız düşmanı olarak her türlü ezâ' ve cefâ'larını artırdıkça artırmışlar, bir an

önce O'nu öldürüp ortadan kaldırmak için yapabilecekleri her şey'i yapmaktan geri durmamışlardır.

O, bu amansız düşmanları karşısında en ufak bir sarsıntıya düşmemiş, müşriklerin en câzib tekliflerini kabul etmemiş, onların her türlü ezâ' ve cefâ'larına katlanmış ve en ufak bir ta'vîzde bulunmamıştır. Çünkü O, kendiliğinden bir şey söylemiyor, ancak Yüce Rabb'inin vahy ettiklerini tebliğ ediyordu.

Hayâtına kasd eden düşmanları karşısındaki en sıkıntılı anlarında bile **"Yâ Rabb, kavmim câhildir. Bunlar doğruyu eğriyi ayırd edemiyorlar. Sen onlara hidâyet ver"** duâsında bulunuyordu.

Bir gün Mekke müşrik'lerinden Velid ibn-i Muğîre, Ebû Cehil, Ümeyye ibn-i Halef ve As ibn-i Vâil gibi kimseler, kendisine gelerek şöyle dediler:

"Yâ Muhammed, bırak bu tuttuğun da'vâ'yı, biz sana istediğin kadar mal ve servet verelim, kızlarımızdan istediğin kız ile evlendirelim, seni üzerimize melik yapalım. Eğer bunları yapmazsan gel, bizim ilâhlarımıza tap, biz de senin ilâhına tapalım, müşterek olalım. Hayır ve güzellik hangisinde ise ona hepimiz nâil olalım".

"Gel, biz senin taptığına tapalım. Sen de bizim taptıklarımıza tap. Biz ve sen emirde müşterek olalım. Eğer senin taptığın bizimkinden hayırlı ise biz ondan hazzımızı alırız. Eğer bizim taptıklarımız seninkinden hayırlı ise sen de ondan hazzını almış olursun".

"Gel, sen bizim dînimize tâbi' ol. Biz de senin dînine tâbi' olalım. Bir sene sen bizim taptıklarımıza ibâdet edersen, bir sene de biz senin ma'bûd'una ibâdet ederiz".

Mekke müşrik'lerinin bu tekliflerini dinleyen Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, “**Allâh korusun, Allâh'a şerik koşmakdan**” dedi. Onlar da “*Hiç olmazsa bizim ilâhlarımızdan ba'zılarına şöyle bir el sürüver de seni tasdik edelim ve senin ilâhına ibâdet yapalım*” dediler. O, bunu da kabûl etmeyerek müşriklerin bu câzib tekliflerini, Allâhü Teâlâ'nın **muhabbetine** tercih etmedi. Bu suretle de bir kere daha “**Habîbü'llâh, Rasûlü'llâh**” olduğunu âlemlere temâşa ettirip isbât etti.

Bunun üzerine Cebrâil *aleyhi's-selâm* gelerek “*Yâ Rasûlâ'llâh, onların tekliflerini kabul etmiş olsaydın, Cenâb-ı Hakk Seni helâk edecekdi*” dedi. Bundan sonra da “*Oku Yâ Rasûlâ'llâh, oku*” diyerek (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ). **Kul, yâ eyyühe'l-kâfirûn**) sûresini vahy etdi. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, Kurayş'in ileri gelenlerine bu sûreyi, Haram-ı Şerif'de okudu. Onlar da ümidlerini kesip gittiler ki bu sûrede, müşrik'lere karşı şöyle deniliyordu:

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ. ۚ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ. ۚ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ. لَكُمْ دِينُكُمْ وَليَ دِينِ.

“(Yâ Muhammed) **de ki: Ey kâfirler, ben sizin tapmakta olduğunuza tapmam. Siz de benim ibâdet ettiğime kulluk ediciler değilsiniz. Ben (zâten) sizin taptıklarınıza (hiç bir zaman) tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekte olduğuma (hiç bir zaman) kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana**”.

Bu sûre-i celîlede de açıkca buyurulduğu gibi, karşı tarafa müdâhenede bulunarak, yağcılık yaparak, ta'vîz vererek onlara hoş görünmek, hakk ve gerçekle hiç bir zaman

bağdaşması mümkün olmayan arzû ve isteklerini yerine getirerek bir **uzlaşma** yapmak, aslâ câiz değildir. Bunun için böyle bir davranış, *-kula kulluk etmek demek olacağından-* bir nev'î **şirk**'dir ki böyle bir şirk'den *-Rasûlü'llâh aleyhi's-selâm'ın sığındığı gibi-* bizlerin de her zaman ve her yerde Allâhü Teâlâ'ya sığınmamız ve O'nun korumasını istememiz lâzımdır.

Bütün bunlara rağmen bi'l-farz Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, müşrik'lerin iltifatlarına aldanarak arzû ve isteklerini yerine getirmiş olsaydı, "*Birazcık el sürmenin bir zararı olmaz*" diyerek onlara müdâhene edip ta'vîz'de bulunsaydı, Allâhü Teâlâ'nın, kendisini derhal helâk edeceği husûsu da, şu âyet-i kerîmelerde açık bir şekilde beyân edilip ifâde buyurulmuştur.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۖ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۖ

“O, kendi (re'yye) hevâsından söylemez. O, kendisine vahyedilen bir vahiyden başka (bir şey) değildir. Onu müthiş kuvvetlere mâlik olan (Cebrâîl aleyhi's-selâm.) öğretti” ²⁰⁶

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ۖ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ۖ لَئِمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ۖ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِيزِينَ ۖ

“Eğer (Peygamber söylemediğimiz) ba'zı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı”.

“Elbetde O'nun sağ elini (kuvvet ve kudretini) alıverirdik (boynunu vururduk)”.

“Sonra da, hiç şübhesiz, O'nun kalb damarını koparırdık (da yaşatmazdık)”.

²⁰⁶ -Necm, 3-4-5.

“O vakit sizden hiç biriniz buna (bu katlimize) mâni’ de olamazdınız”.²⁰⁷

İşte, bu hâdis ve bu hâdis gibi hâdiselerin neticesini bildiren bu âyet-i kerîme’ler, bizim, yıllardan beri benimseyip kabul ederek hayâta geçirdiğimiz lâiklik, özgürlük, demokrasi ve sınırsız bir hoşgörü felsefesi gibi beşerî sistemlerin dünyevî uhrevî hayâtımızda ne gibi tahribatlar yaptığı ve yapacağı husûsu, her akl-ı selim ve îmân sâhibi Müslümân’nın şübhe götürmez ma’lûmudur.

Rasûlü’lîlâh aleyhi’s-selâm’ın
ümmetlerine karşı olan
merhamet ve sevgisi

Bir kere de, Zeyd ibn-i Hârise *radıye’llâhü anh* ile, **Tâif** halkını ve Benî Sakif kabilesini Tevhîd Dîni İslâm’a da’vet etmeye giden Hazreti Muhammed *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*, orada, eşi görülmemiş hakâretler karşısında kalmasına rağmen büyük bir sabır ve fedâkârlıkla görevini yapmaya çalıştı. Fakat onlar îmân etmeyerek Müslümân olmadılar. O’nun ile alay edip eğlendiler. O’na hakâret etdiler. Hiç bir kabîle O’nu misâfir etmedi. O’na değer vermedi. Hattâ memleketlerinden çıkıp gitmesini söylediler. Bununla da kalmayarak ayak takımı adamlarını toplayıp üzerine saldırdılar.

Bunun için şehri terk etmek mecbûriyyetinde kalan Hazreti Muhammed *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*, şehrin dışına çıkar çıkmaz arkasından bağırıp çağırıp alay etdiler. Hakâretde

²⁰⁷ -Hâkka ,44-45-46-47.

bulundular. Gececeği yolun iki tarafına sıralanarak O'nu taşatuttular. Ayakları yaralandı, kanamaya başladı. Ayakkabıları kanla doldu, yürümeye tâkati kalmadı. Tâkatsiz kalarak yere oturmak istediği zaman da zorla kaldırarak taşlamaya devam etdiler. Bu da yetmiyormuş gibi yürekler dayanmaz bu hâle gülüp eğlendiler. Böyle bir durum karşısında kalan Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* o kadar yorulmuşdu ki bir tarafa oturup dinlenmeye ihtiyâcı vardı. Fakat bu şerîr ve haydûd insanlar, hiç bir yere oturtmuyorlardı. Zeyd ibn-i Hârise *radiye'llâhü anh* da O'nun önüne siper oluyordu. O'nun da bir çok yerleri yaralanmış ve başı yarılmışdı. Buna rağmen O, hiç me'yûs olmadı.

Bu sırada Cebrâil *aleyhi's-selâm* gelerek,

"Yâ Rasûlâ'llâh, Allâhü Teâlâ, kavminin sana ne söylediğini ve seni himâye etmeyi nasıl redd ettiğini duymuşdur. Onlara dilediğini yapması için sana Dağlar Meleği 'ini gönderdi".

dedi.

Bu sırada Dağlar Meleği de O'na seslenerek,

"Yâ Muhammed, kavminin sana ne dediğini Cenâb-ı Hakk işitdi. Ben Dağlar Meleği 'yim. Ne emr edersen yapmam için Allâhü Teâlâ beni sana gönderdi. Ne yapmamı istersin? Eğer dilerse şu iki dağı onların başına geçireyim".

dedi.

Böyle bir teklîf karşısında kalan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* de,

"Hayır, ben Cenâb-ı Hakk'ın, onların soylarından kendine ibâdet edecek ve O'na hiç bir şey'i ortak koşmayacak kimseler çıkaracağını ümîd ederim".

dedi ve en sıkıntılı bir zamânında bile eşsiz bir ahlâk sâhibi olduğunu ve âlemlere rahmet için gönderilmiş bulunduğunu, ümmetleri hakkında **Raûf** ve **Rahîm** olduğunu bir kere daha dile getirdi.²⁰⁸

Yol üzerinde *Rabîa Oğulları* 'ndan *Utbe* ile kardeşi *Şeybe*'-nin bağları vardı. Bunlar, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* 'a uzakdan akrabâ olurlardı. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* bu bağa varınca hemen oraya girip sığındı. Tâif 'lilerin ta'kîbinden kurtuldu. Bağa girince bir asmanın altına oturdu. Biraz nefes alarak dinlendi. En vahşice hareketlerden böylece kurtuldu ve ellerini kaldırarak Allâhü Teâlâ'ya şöyle duâ etdi:

"İlâhî, kuvvetimin za'fa uğradığımı, çâresiz kaldığımı, halk nazarında hor görüldüğümü ancak sana arz ederim. Ancak sana şekvâ ederim. Ey merhametlilerin en merhametlisi, herkesin hor gürüb de dalına bindiği bî-çârelerin Rabb'i, ancak Sen'sin.

İlâhî, huysuz, yüzsüz bir düşman eline beni düşürmeyecek, hattâ hayâtımın dizginlerini eline verdiğin akrabâmdan bir dosta bile bırakmayacak kadar beni esirgersin.

İlâhî, gazâbına uğramayayım da çektiğim mihnetlere, belâlara aldırmam. Fakat sanin afiuv ve sıyânetin (koruman) bana bunları da göstermeyecek kadar geniştir.

İlâhî, gazâbına uğramaktan, rızâsızlığa dûçâr olmaktan, Sanin o karanlıkları parıl parıl parlatan, dünyâ ve âhirete âit işlerin medâr-ı salâhı olan, yüzünün nûruna sığınırım.

İlâhî, Sen râzı oluncaya kadar işte affımı diliyorum. Her kuvvet, her kudret, ancak Senin ile kâimdir".

²⁰⁸ -Riyâzü's-Sâlihîn, C.2.ss.46. (666 nolu Hadis-i şerif).

İşte bu acıklı ve ibretli sahneler, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ümmetlerine karşı olan sevgi ve merhametinin eşsiz örneklerinden biridir ki ibret almasını bilenlere ne mutlu.

**Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın ümmetlerinin
dünyadaki ümmetlerin sonu,
kıyâmet günündeki ümmetlerin önü olması**

Ebû Hurayra *radiye'llâhü anh'* dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîf'de, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* şöyle buyurmuştur:

تَحْنُ آخِرُ الْأُمَّمِ وَأَوَّلُ مَنْ يُحَاسَبُ.

“Biz hem ümmetlerin sonuncusu, hem de hesâbı görüleceklerin birincisiyiz”.²⁰⁹

تَحْنُ الْأَحْرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

(Biz Müslümân'lar dünyadaki ümmetlerin) sonuyuz, kıyâmet gününde de önüüz”.

Ya'nî “Biz Müslümân'lar, beşeriyyetin en müttekâmil bir devrinde gelmiş ve yaşamakta bulunmuş olduğumuzdan her ümmetden daha medenî ve aile haklarına daha hürmetkâr olmamız *icâb eder*” buyurmuştur.²¹⁰

Aşağıdaki âyet-i kerîme'de ifâde buyurulduğu gibi, Fir'avn ve benzeri kimselerin, sihirbazların ve bâtil fikirleri ile büyüklük taslayanların büyük bir başarı zannetdikleri kule, mancınık ve benzeri şey'ler yapımı gibi medeniyet kırıntıları, zamanımızın füzeleri, güdümlü mermileri, haberleşme

²⁰⁹ -S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.2.ss.831.Kâmil Miras.

²¹⁰ -S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.12.ss.233.(2068 n.h.ş).Kâmil Miras.

uyduları gibi teknik ve elektronik başarıları yanında bir hiç kalır ki bunların hepsi, âhir zaman peygamberi Hâtemü'l-enbiyâ' Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in ümmetlerinin *-ister ümmet-i icâbet olsun isterse ümmet-i da'vet olsun-* tüm ümmetlerden daha medenî ve daha mütekâmil olduğunun açık bir kanıtıdır²¹¹ ki böyle bir medeniyet karşısında, Fir'avn'ın şu sözleri cılız kalır:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي ۚ فَأَوْقَدْ لِي يَا هَامَانَ
عَلَى الطِّينِ فَاجْعَل لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَىٰ إِلَهِ مُوسَىٰ ۖ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ
الْكَاذِبِينَ.

“Fir'avn (şöyle) dedi: Ey ileri gelenler, ben sizin benden başka bir Tanrınız olduğunu bilmiyorum. **Ey Hâmân, haydi benim için çamurun üzerinde ateş yak, (tuğla yap) da bana büyük bir kule yap. Belki ben Mûsâ'nın Tanrısına tırmanıp çıkarım. Maamâfih ben O'nu mutlakâ yalancılardan sanıyorum ya**”.²¹²

Hazreti Muhammed aleyhi'sselâm'a **okunun salât ve selâm'ın anlamı**

Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek isimlerinden birisi zikr edilince

²¹¹ -Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğini i'lân ettiği zamandan kıyâmete kadar gelip geçecek olan tüm insanlar, *-aslında, bütün insanlara gönderilen son peygamber olması hasebiyle-* Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın ümmetidir. Fakat bunlardan bir kısmı O'nun peygamberliğini ve getirdiği dîni kabul edip O'nun etrâfında toplanmışlardır. Bunun için bunlara “**Ümmet-i icâbet**” denilmiştir. Bir kısmı da O'nun peygamberliğini ve getirdiği dîni kabul etmeyerek O'nun etrâfında toplanmamışlardır. Bununla berâber bunlar, dâimâ İslâm'a da'vet hâlindeyler. Bu bakımdan bunlara da “**Ümmet-i da'vet**” denilmiştir.

²¹² -Kasas, 38.

"aleyhi's-selâm" veyâ "sallâ'llâhü aleyhi ve sellem" gibi bir ibâre kullanarak O'na salât-ü selâm okuruz. Çünkü Allâhü Teâlâ, bu husûsa işâretle Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا.

"Şübhesiz ki Allâh ve melekleri Peygambere çok salât ve tekrîm ederler. Ey îmân edenler, siz de O'na salât edin ve tam bir teslîmiyetle de selâm verin".²¹³

Bu âyet-i kerîmenin hükmüne göre, sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* 'e -zaman ve mahal ile tahdîd edilmeksizin- icmâlen salât etmek (*salevât getirmek*) **farz**'dır. Çünkü Cenâb-ı Hakk, O'na salât etmemizi emr ediyor. Bu bakımdan O'nun ismi, her nerede zıkr olunursa orada O'na salât etmek vâcib olur.²¹⁴

Bu âyet-i kerîme nâzil olunca Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, kendisine selâm vermelerini, Ashâb-ı Kirâm'ına emr etdi. Onlar da öyle yaptılar. Ashâb-ı Kirâm'dan sonra gelenler de, gerek Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* 'in kabrini ziyâret etmekle, gerekse ism-i âlîleri anıldığı zaman O'na selâm vermekle me'mûr oldular. Bu bakımdan *Kâdî Ebû Bekr ibn-i Bukeyr*, bu husûsun ehemmiyetine işâretle şöyle der:

"Allâhü Teâlâ, bütün halkına Peygamberi üzerine salât etmelerini ve tam bir teslîmiyetle selâm getirmelerini farz

²¹³ -Ahzâb Sûresi, âyet 56.

Salât: Allâhü Teâlâ'dan olursa rahmet ma'nâsına, meleklerden olursa istiğfâr ma'nâsına, mü'minlerden olursa hayır duâ ma'nâsına gelir

²¹⁴ -**İcmâlen:** İcmâl sûretiyle, kısaltarak, kısaca, özetliyerek.

kılmış ve bu farzın ifâsını da muayyen bir vakte hasr etmemiştir. Binâen-aleyh kişinin O'na salât ve selâmı çok yapması ve bunu terk etmemesi vâcibdir".

Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e yapılan salât ve selâm'ın muhtelif şekilleri vardır ki onlardan en kısa ve en kolay olanı şöyledir:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ.

"Allâhümme salli alâ Muhammed'in ve alâ âl-i Muhammed".²¹⁵

Bu şekildeki bir salât-ü selâm'da, (آل :Âl) ifâdesini kullanarak hem Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın kendi aile efrâdına, hem de kıyâmete kadar gelip geçecek îmân sâhibi tüm ümmetlerine, O'nun şahsında, salât-ü selâm okumak vacibdir. Böyle bir salât-ü selâm, Ondan başka bir kimsenin ismini kullanarak yapılmaz. Çünkü O, rûhlar âleminde Allâhü Teâlâ'nın **Habîbi** ilk insan, ilk peygamber; dünyâ hayâtında da **Raûf ve Rahîm** sıfatlarına sâhip son peygamber, âlemlere **nûr saçan bir kandil** ve bir rahmet vesîlesidir. Aynı zamanda tüm insanların babası durumunda olduğundan tüm insanlar O'nun âli efradındandır ki bunların bir kısmı O'na ihsân ile tâbi' olan Ümmet-i icâbet, bir kısmı da O'na tâbi' olmayan Ümmet-i da'vetdir.

Böyle bir salât-ü selâm'ın en güzel şekillerinden biri şöyledir:

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ نِ الَّذِي خَتَمَ اللَّهُ بِهِ الشَّرَائِعَ وَأَكْمَلَ بِهِ الدِّينَ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّاهِرِينَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

²¹⁵ -**Meâli:** "Yâ Rabb, Hazreti Muhammed'e ve O'nun âl ve etbâna rahmet eyle".

Salât ve selâm, Allâh'ın, şeriat'î tamamladığı ve dîni ikmâl etirdiği seyyidimiz Hazreti Muhammed üzerine, tayyîb, tâhir olan Âl ve Ashâb'ının üzerine ve kıyâmete kadar ihsân ile Âl ve Ashâb'ına tabî olanların üzerine olsun.

Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'ın
her cihetden üstünlüğünü ifâde eden
âyet-i kerîme'lerden ba'zıları

وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ

“And olsun ki, biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kılmışızdır”²¹⁶

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَاتٍ ط

“O peygamberler ki biz onların kimine kiminden üstün meziyetler verdik, (bunun için birinde bulunan bir meziyet diğesinde bulunmaz). Allâh onlardan biri ile söylemiş, (Mûsâ aleyhi's-selâm ile Tûri sînâ'da, Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm ile de Mi'râc gecesinde). Birini de (Habîbi Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'ı da) bir çok derecelerle yükseltmiştir”²¹⁷

Bu âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulduğuna göre, Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi vesellem*; Allâhü Teâlâ'nın **Habîbi** olduğundan rûhlar âlemindeki ilk insan ve ilk peygamber olduğu gibi diğere peygamberlerden farklı olarak

²¹⁶ -İsrâ', 55.

²¹⁷ -Bakara, 253.

bir çok dereceler ile yükseltilmiş bir **Hâtemü'l-enbiyâ'**dir (peygamberlerin sonuncusudur). O'nun şerîati, diğer şeriatlerin hepsini nesh edip hükümsüz bıraktığından en yüksek bir derece vasfına sâhibdir. O, Mescid-i Aksâ'da Mi'râc'a çıkarken ve Mi'rac'dan dönerken tüm peygamberlerin teccüm eden rûhlarına imâm olup namaz kıldırması, Mi'râc Gecesi'nde Sidretü'l-müntehâ'ya varınca kâinâtın künhüne vâkıf olmuş, Cennet ve Cehennem temâşâ etdirilmiş ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltilerek orada ilâhi vahye bi'z-zât nâil olmuştur. O'nun ümmetleri diğer ümmetlerden daha fazla olduğu gibi, diğer ümmetlere göre de daha efdaldir. O, mahşerin en dehşetli bir ânında **Makâm-i mahmûd**'un (*en büyük şefâat makâmı'nın*) sâhibidir. İsmi, Kelime-i Tevhîd ve Kelime-i Şehâdet'de Allâhü Teâlâ'nın ismi ile berâber yazılmış olduğundan İmân'ın ve İslâm'ın esâsını ve temelini teşkil etmiştir. Bunun için kendisine itâatin Allâhü Teâlâ'ya itâat olacağı, kendisine isyânın Allâhü Teâlâ'ya isyân olacağı ve kendisine bîat edilmesinin Allâhü Teâlâ'ya bîat olacağı husûsu da âyet-i kerîme'lerde ve hadîs-i şerîf'lerde belirtilmiştir. Bu bakımdan Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in sâhib olduğu dereceler, tüm peygamberlerin derecelerinden daha yücedir ki bu konuda **İcmâ-i ümmet** vardır.

O, âlemlere rahmetdir; bütün insanların, bütün ins-ü cinn'in peygamberidir; **Makâm-i mahmûd**'da ilk şefâat sâhibidir; tüm peygamberlerde bulunan meziyetlerin hepsine sâhib olduğu gibi diğer meziyetlerin de hepsinin üstündedir. En büyük mu'cizesi olan Kur'ân Kerîm ise, kıyâmete kadar bâkî'dir.

Allâhü Teâlâ, göndermiş olduğu tüm peygamberlere, O'nun eşsiz vasıflarını zikir etmesi, bu vasıfları ümmetlerine teblîğ edip bildirmesi ve O'na inanıp îmân etmeleri gerektiğini anlatması konusunda da kendilerinden ahd-ü mîsâk almıştır.

Hazreti Ali *radiye'llâhü anh ve kerreme'llâhü vecheh* de bu konuya işâretle şöyle der: “*Allâhü Teâlâ, Âdem aleyhi's-selâm'dan ve ondan sonra gelen her peygamberden -eğer Muhammed aleyhi'selâm ba's olunduğu zaman kendileri hayatta bulunurlarsa- O'na Îmân edip dînine yardım etmeleri ve ümmetlerinden de bu konuda kat'î söz almaları husûsunda ahz-i mîsâk etmiştir*”²¹⁸ ki şu âyet-i kerîme'de de bu hususa işâret edilmiştir:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا .

“Hatırla o zamânı ki biz peygamberlerden mîsâklarını almışdık. Senden de, Nûh'dan da, İbrâhim'den de, Mûsâ ile Meryem'in oğlu İsâ'dan da. (Evet) biz onlardan (ahidlerine sâdik kalacakları hakkında) sapasağlam bir mîsâk aldık”²¹⁹

Bu âyet-i kerîme'de “Peygamberlerden yalnız beşinin zikir edilmesi, her birinin kitâb ve şeriat sâhibi ulû'l-azîm peygamber olmasından; peygamberimizi daha evvel beyan buyurması da O'nun şeref ve faziletçe hepsinden daha üstün bulunmasındandır”²²⁰

²¹⁸ -Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.1.ss.97. Hasan Basri Çantay.

²¹⁹ -Ahzâb,7.

²²⁰ -Medârik. Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.2.ss.709. Hasan Basri Çantay.

Bu bakımdan O, Allâhü Teâlâ'nın Habîbi olan ilk **insan**, tüm insanların rûhlar âlemindeki ilk **babası**, Allâhü Teâlâ'nın tüm insanlara **bir şahid**, bir **müjdecî**, bir **korkutucu**, bir **da'vetci** ve **nûr saçan** bir **kandil** olarak gönderdiği hem **ilk**, hem de **son peygamber'dir**.

İşte Allâhü Teâlâ'nın, **Kelime-i Tevhîd**'i, “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ”
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ : **Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh** : Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür” şeklinde **Levh-i mahfûz**'a, kendi ismi ile berâber yazdıktan sonra yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla (*kendisini tesbih ve tenzih etmekle*) görevlendirmesi de -**Allâhü a'lem**-bundandır ki **îmânın ve İslâm'ın aslı, esâsı ve temeli de budur**. Bunun için de bu yüce konuya işâretle âyet-i kerîme'lerde şöyle buyurulmuştur:

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ط وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ؕ

“Muhammed, adamlarınızdan hiç birinin babası değildir. Fakat O, Allâh'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allâh her şey'i hakkıyla bilendir”.²²¹

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا . وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا .

“Ey Peygamber, biz seni hakikaten bir şahid, bir müjdecî ve bir korkutucu (uyarıcı)”.

²²¹ -Ahzâb, 40.

“ve Allâh’a, O’nun emiri ile bir da’vetci ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik”.²²²

İnsanların yaratılışı ve Fıtrî îmân’dan Kesbî îmân’a yöneliş

Daha önce geçen âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf’lerde ifâde buyurulduğu gibi, “ **Lâ ilâhe illâ Allâhü Teâlâ, Muhammedü’r-Rasûlü’llâh**” Kelime-i Tevhîd’inin ikinci rûknü olan **Hazreti muhammed aleyhi’s-selâm**’ın, âlemlere rahmet; ma’rifetü’llâh’a da’vet, insanlara ve cinlere en büyük ve en son **nûr** saçan bir **rahmet** peygamberi olarak gönderilmesi için, zamandan ve mekândan münezzehtir olan Allâhü Teâlâ,

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“Onun emri, bir şey’i dilediği zaman, ona ancak **-Ol-** demesinden ibârettir. O da oluverir”.²²³

بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“O (Allâh) göklerin ve yerin yaratıcısıdır. O, bir şey’e **hukm etdi mi ona ancak -Ol-** der, o da oluverir”.²²⁴

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ ۚ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ. ٤

²²² -Ahzâb, 45-46.

²²³ -Yâsin, 82.

Bu âyet-i kerîme, Cenâb-ı Hakk’ın “**Tekvîn**” sıfatının bir ifâdesidir.

Tekvîn, **Kevn**:olmak’dan **Tef’îl** dir ki oldurmak, var etmek, demektir. Bunun için olana **Kâine**, **hâdis**e derler ki cemi’leri **Kâinât** ve **hâdisât**’dır.

Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.2.ss.758. Hasan Basri Çantay.

²²⁴ -Bakara, 117.

“Diriltecek de, öldürecek de O’dur. Öyle ki O, her hangi bir işin (olmasını) dileyince yalnız ona -Ol- der, o da oluverir”.²²⁵

âyet-i kerime’lerinde ifâde buyrulduğu üzere **“Ol”** emri ile, ilk önce, Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm*’ın nûrundan **Âdem** *aleyhi’s-selâm*’ın **nûrunu** (rûhunu) rûhlar âleminde yaratarak O’nun sulbünden Kıyâmet’e kadar gelip geçecek bütün insanları, insan timsâli (*insan suretinde*) şuursuz zerrecikler olarak yaratdı.²²⁶ Sonra da O’nu, **Ma’rifetü’llâh**’ı, *-ya’nî kendisinin varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezzehe olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğunu-* anlayıp idrak edecek mükemmel vasıflara sâhib **mükellef** zerrecikler hâlinde bir insan hâline getirdi.

Ya’nî **Ma’rifetü’llâh**’a namzet **mükellef** bir insan için gerekli olan hayat, akıl, şuur, idrak gibi bir insanın ihtiyâcı olan bütün özellikleri, **-Rabb** ve **Rahmân** isimlerinin bir *muktezâsı* olarak-, verip şuurlu ve idrâk kâbiliyeti olan mükemmel ve mükellef bir insan hâline getirip **ilâhî teklifini** yaparak kendisini tanıtdı ki şu âyeti kerîme’ler bunun en açık bir delilidir:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ

“Rabb’in meleklere:-Ben Yer yüzünde (benim var olduğumu, bir olduğumu, noksan sıfatlardan münezzehe olup kemâl sıfatlarıyla muttasıf bulunduğumu bilerek bana kulluk yapacak, benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me’ûr olacak) bir halîfe (bir insan) yaratacağım- demişdi”.²²⁷

²²⁵ -Mü’mîn (Ğâfir), 68.

²²⁶ -Hak Dîni Kur’ân Dili Türkçe Tefsîr,C.4.ss.2324. ve 2329.Elmalılı M. H. Yazır. S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.12.ss.333. Kâmil Miras.

²²⁷ -Bakara, 30.

وَالَّذِينَ وَالرَّزِيقُونَ. ۞ وَطُورِ سِينِينَ. ۞ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ. ۞ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ. ۞ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ. ۞ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّكْرِ. ۞ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ.

"Tîn, Zeytûn, Sînîn dağı ve bu Emîn şehir hakkı için yemîn ederim ki biz, insani, (halifeliğe lâyük olabilmesi için) Ahsen-i takvîm üzere (en güzel bir sûretde) yarattık. Sonra da O'nu, (halifeliğe lâyük olup olmadığını denemek için) aşıağıların aşıağısı olan Esfel-i sâfilîn'e redd etdik. (Cehennem'in en alt tabakalarına kadar götüren şehevî arzûlarına, hevâ ve hevesine düşkün bir nefis ile berâber kıldık ve onun arzûlarına meyyâl bir hâle çevirdik). Ancak îmân edip güzel güzel amel ve hareketlerde bulunan kimseler, (halifeliğe lâyük olup) bundan müstesnâdır. Onlar için bitmez, tükenmez (başı kakılmaz) mükâfât vardır. O hâlde (Sen bu hakîkate inandıktan sonra) sana dîni (bu hakikatleri) ne tekzîb etdirebilir? Allâh, hâkimlerin hâkimi değil midir?"²²⁸

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

"And olsun ki biz Âdem oğullarını üstün bir izzet ve şerefe mazhar kıldık"²²⁹

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.

"Şübhesiz ki sizin Allâh nezdinde en şerefliniz takvâca en ileride olanınız (samîmî bir îmân ile sâlih ameller işleyerek Esfel-i sâfilîn'den kendisini kurtarıp halîfe olmaya

²²⁸ -Tîn, 1-8.

²²⁹ -İsrâ', 70.

lâyık olanınız) **dır**". **Allâh her şey'i bilen, her şey'den haberdâr olandır**".²³⁰

Bu ve benzeri âyet-i kerîme'lerde belirtildiği gibi **Ahsen-i takvîm üzere** (en güzel bir şekilde) yaratılan insanın **asıl yaratılış şekli**, daha rûhlar âleminde iken insan timsâli küçük zerrecikler hâlinde Âdem *aleyhi's-selâm*'ın rûhânî sulbünden yaratılmışdır ki **Kudret-i ilâhî**, bu küçük zerrecikler hâlindeki insanlara, kendisinin varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu anlayıp ikrâr edebilecek bütün özellikleri vererek mükellef bir hâle getirmiş ve **"Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?"** sâilini sorarak **"Evet, Rabb'imizsin, şâhid olduk"** cevâbını alarak rubûbiyyetini (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğunu*) ikrâr ettirmiştir ki şu âyet-i kerîme'ler, bu husûsun, açık bir ifâdesidir:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ ۗ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۗ قَالُوا بَلَىٰ ۗ شَهِدْنَا ۗ أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا
غَافِلِينَ. ۗ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ ۗ
أَفْتُهَلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ.

"Hani Rabb'in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) zürriyyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş -Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?- (demişdi). Onlar da -Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk- demişlerdi ".

"(İşte bu şâhidlendirme, hesâb günü olan) Kıyâmet günü -Bizim bundan haberimiz yokdu- dememeniz içindi".

²³⁰ -Hucurât, 13.

“Yâhud -Daha evvel ancak atalarımız (Allâh'a) şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından (gelen) bir nesiliz, (biz ancak onlara uyduk). Şimdi o bâtlı kuranların işlediği (günahlar) yüzünden bizi helâk eder misin?- dememeniz içindi”.²³¹

Ezeldeki bu yaratılışın tamâmı, ekseriyyetin kavline göre, daha ana rahmine düşmeden önce, baba sulbündeki ilk yaratılışda vâki' olmuştur ki bu hususa işâretle hadîs-i şerîf'de şöyle buyurulmuştur:

“Allâhü Teâlâ, Âdem aleyhi's-selâm'ın zahrından, kıyâmete kadar halk edeceği zürriyyetin tamâmını çıkardı. Ondan sonra da “Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?” dedi. Onlar da “Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk” dediler. İşte o gün, takdir kalemi kıyâmete kadar olacak şey'leri yazdı. Ya'nî, جَفْتُ الْقَلَمَ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ () Kiyâmete kadar ne kadar insan gelecekse hepsi Âdem aleyhi's-selâm'ın sulbünden çıkan zürriyyetler hâlinde yazılıb takdir edildi). Bundan sonra da beşerde, tenâsül (üreme), ilâhî bir kânun oldu”²³².

Bu esâsa göre, Âdem aleyhi's-selâm'ın zahrından zuhur eden insanların tamâmı dünyaya gelib imtihan olmadıkca kıyâmet kopmaz. Çünkü, Allâhü Teâlâ, kıyâmete kadar meydana gelecek zürriyyetin tamâmını Âdem aleyhi's-selâm'ın zahrından çıkarıp **“(kendilerini kendilerine şâhid tutmuş -Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?- deyince, Onlar da -Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk-** demişlerdi)” Ahd-i

²³¹ -A'râf, 172-173.

²³² -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.4.ss.2328-2329.Elmalı M. H. Yazır. Keşfü'l-Hafâ, I. 398 (1071).

mîsâk'ına binâen, onların tamâmı bu dünyaya gelib kendi hür irâdeleri ile **Fitrî** îmânı **Kesbî** îmâna çevirip çevirmemek konusunda, (**Ma'rifetu'llâh** konusunda), imtihan olmadıkça, kıyâmet kopmaz.

Çünkü bu zürriyyetin tamâmı, **Yevm-i mîsâk**'da, Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezzehtir olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna îmân edib O'nun Rubûbiyyetini (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğunu*) kendi hür irâdeleri ile kabul ettiklerini söylediler ve **hiç bir i'tirazda** bulunmadılar.

Bununla berâber bu mîsakda, samimi olanlar dünyâ hayatında da samîmî olark îmân edib **Mü'min** ve **Müslümân** oldular. Samîmî olmayanlar da kerhen, *-îmân etmiş gibi göründüklerinden-* dünyâ hayâtında da **kesbî** îmâna yönelmiyerek ezeli îmânları olan **fitrî** îmânlarını **kesbî** îmâna çevirib Mü'min ve Müslümân olamadıklarından **kâfir**, **Müşrik** veyâ **fâsık** oldular.²³³

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ. ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ
مِنْ سَلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ. ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ.

“O (Allâh), yarattığı her şey'i güzel yapan, insanı (Âdem *aleyhi's-selâm*'ı) yaratmaya bir çamurdan başlandı”.

“Sonra O, bunun zürriyyetini (insanın neslini) hakir bir sudan meydana gelen nutfeden (meniden, süzölmüş bir özden) yaratmıştır”.

²³³ -Hulâsattü'l-Beyân fi Tefsîri'l-Kur'ân, C.5.ss.1801.Mehmed Vehbi.

“Sonra onu düzeltib tamamladı. Ona rûhundan üfürdü (can verdi). Sizin için kulaklar, gözler, gönüller yarattı. Ne az şükr edersiniz!”²³⁴

قَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ۚ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ۚ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ۚ ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.

“And olsun biz insanı (Âdem aleyhi's-selâm'ı) çamurdan (süzülmüş) bir hulâsadan yaratdık”.

“Sonra onu (Âdem aleyhi's-selâm'ın nesli olan insanı) sarp ve metin bir karargâhda (rahimde) bir nutfe yaptık”.

“Sonra o nutfeyi bir kan pıhtısı hâline getirdik, derken o kan pıhtısını bir çiğdem et yaptık, o bir çiğdem eti de kemik (ler) e kalb etdik de o kemiklere de et giydirdik. Daha sonra da onu başka yaratılışla inşâ' etdik, (şekilden şekile sokarak yaratdık, can verdik, nutuk verdik). Sûret yapanların en güzeli olan Allâh'ın şânı ne yücedir”²³⁵

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ. فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ. إِلَّا إِبْلِيسَ ط أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ.

“Hatırla o vakti ki Rabb'in meleklerle: -Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan bir beşer (halife) yaratacağım- demişdi”.

“-O halde ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman siz derhâl onun

²³⁴ -Secde, 7-8-9.

²³⁵ -Mü'minûn, 12-13-14.

*için (onu kible edinerek bana) secde edin, (veyâ O'nun ve evlâtlarının hizmetine girin)”.
“Bunun üzerine meleklein hepsi topdan secde etdiler”.*

“Ancak İblîs secde edenler ile berâber olmakdan çekinerek dayandı”.²³⁶

Âyet-i kerîme'lerindeki **“:ONNA RÛHUNDAN ÜFÛRDÛ (can verdi)”** ifâdesi ve **“:FÂİDÂ SÛÛÛTÛHÛ VÛNFÛHÛTÛ FÛYÛHÛ MÛN RÛHÛYÛ (**

O'nun yaratılışını bitirdiğim ve O'na rûhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman” ifâdesi, Allâhü Teâlâ'nın,

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“Onun emri, bir şey'i dilediği zaman, ona ancak -Ol- demesinden ibârettir. O da oluverir”.²³⁷

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan **-Ol-** emrinin şeksiz şübhesiz bir gereğidir ki keyfiyyetini, kendisinin başka hiçbir

²³⁶ -Hicr, 28-29-30-31.

Buradaki **“Ben, kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıkdan bir beşer (halfîfe) yaratacağım”** sözü ve **“ona ruhumdan üflediğim (can verdiğim) zaman”** sözü, İsâ *aleyhi's-selâm*'ın bir mu'cize olarak ifâde buyurduğu **“Hakikat, ben size çamurdan kuş biçimi gibi bir şey' yapar, ona üfürürüm de Allâh'ın izni ile derhâl (canlı) bir kuş olur”** sözünün bir başka şekildeki ifâdesidir ki sonsuz kudret sâhibi Allâhü Teâlâ'nın **-Ol-** veya **-Olma-** emrinin bir gereğidir. Bunun için **Rûh** (can), Allâhü Teâlâ'nın emrinin bir tecellisidir ki şu âyet-i kerîme bunun açık bir delilidir:

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

“Sana -Rûh- u sorarlar. De ki: Rûh, Rabb'immin emri (cümlesi) ndendir”.^{İsrâ', 85.}

²³⁷ -Yâsîn, 82.

Bu âyet-i kerîme, Cenâb-ı Hakk'ın **“Tekvîn”** sıfatının bir ifâdesidir.

Tekvîn, Kevn:olmak'dan **Tef'îl** dir ki oldurmak, var etmek, demektir. Bunun için olana **Kâine, hâdis**e derler ki cemi'leri **Kâinât** ve **hâdisât**'dır.

Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.2.ss.758. Hasan Basri Çantay.

kimse bilmez. Aşağıdaki âyet-i kerîme'de ifâde buyurulduğu gibi, “Rûh” veyâ “Nûr” veyâ “Can)” hakkındaki emr-i ilâhî de aynı şekildedir:

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ط قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا.

“Sana -Rûh- u sorarlar. De ki: Rûh, Rabb'im'in emri (cümlesi) ndendir. (Zâten) size az bir ilimden başka (bir şey) de verilmemiştir”.²³⁸

✱

✱ ✱

Âdem aleyhi's-selâm'ın neslinin yaratılışı

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا.

“Ey insanlar, sizi bir tek candan yaratan, ondan da yine onun zevcesini vücûde getiren ve ikisinden de bir çok erkekler ve kadınlar türeten Rabb'inizden korkun. Kendisinin (adı) ile birbirinize dileklerde bulunduğunuz Allâh'dan ve akrabalık (bağlarını kırmak) dan korkun. Çünkü Allâh, sizin üzerinizde tam bir gözeticidir”.²³⁹

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا...

“O, sizi bir kişiden (Âdem'den) yarattı. Sonra ondan da eşini (zewcesi Havvâ'yı) meydana getirdi...”.²⁴⁰

²³⁸ -İsrâ', 85.

²³⁹ -Nisâ', 1.

²⁴⁰ -Zümer, 6.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَتَتْكَ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ.

“Sizi bir candan (Âdem'den) yaratan, bundan da, gönlü kendisine yatıp ısınsın diye, eşini yapan O'dur. Vaktâ ki o, (eşini) örtüb bürüdü, o da hafif bir yük yüklendi de (gebe oldu da), bir müddet bununla gidib geldi. Nihâyet (gebeliği) ağırlaşınca ikisi de Rabb'lerine şöyle duâ etdiler: *-Bize düzgün (hilkati tam) bir çocuk verirken and olsun ki her halde şukr edenlerden olacağız-*”.²⁴¹

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

“Size, nefislerinizden, kendilerine ısınasınız diye, zevceler yaratmış olması, aranızda bir sevgi ve esirgeme yapması da O'nun âyetlerindedir”.²⁴²

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ط يَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاءً وَيَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ. لَا أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاءً وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا ط إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ.

“Göklerin ve yerin mülkü (ve tasarrufu) Allâh'ındır, (ni'meti, belâyı dilediği gibi taksim etmek de O'nun hakkıdır). O ne dilerse yaratır. Kimi dilerse ona kızlar (kız evlâdlar) başışlar, kimi de dilerse ona erkekler (erkek evlâdlar) lûtf eder”.

²⁴¹ -A'râf, 189.

²⁴² -Rûm, 21.

“**Yâhud** (o çocukları) **erkekler, dişiler olmak üzere çift verir. Kimi de dilerse onu kısır bırakır. Şübhesiz ki O, Alîm'dir** (her şey'i hakkıyla bilendir), **Kadîr'dir** (her şey'e gücü yetendir)”.²⁴³

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ.

“**Allâh, her dişinin neye gebe olacağını, rahimlerin neyi eksik, neyi artık yapacağını bilir. O'nun nezdinde her şey' ölçü iledir**”.²⁴⁴

Âyet-i kerîme'lerine göre de, bütün insanlar, müteselsilen (مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ) **hakir bir sudan meydana gelen nutfeden -menîden, süzölmüş bir özden-** yaratılıb gelecek zürriyetler olacak ve bu sülâle hâricinde *-Âdem aleyhi's-selâm'ın yaratıldığı gibi-* başka **âdemler** kıyâmete kadar yaratılmayacaktır.²⁴⁵

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا.

“**Hakîkat, biz insanı birbiriyle karışık bir damla sudan (nutfeden), (erkek ve dişinin birbiri ile karışmış sularından, yumurta ve spermden) yaratdık. Onu imtihan ediyoruz. Bu sebeble onu işitici, görücü yaptık**”.²⁴⁶

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“**Düşünüp ibret alınız diye her şeyden (erkekli dişili) iki eş yarattık**”.²⁴⁷

²⁴³ -Şûrâ 49-50.

²⁴⁴ -Ra'd,8.

²⁴⁵ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.4.ss.2329.Elmalılı M. H. Yazır.

²⁴⁶ -İnsan, (Dehr), 2.

²⁴⁷ -Zâriyât,49.

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ
أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظِلْمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكَمُ
اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ.

“**O (Allâh), Sizi bir kişiden (Âdem aleyhi's-selâm'dan) yaratdı. Sonra ondan da eşini (Havvâ'yı) meydana getirdi. Sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karınlarında üç karanlık içinde (batın duvarı, rahim duvarı, amniyon zarı karanlığında) bir yaratılışdan sonra öbür yaratılışlara halk edip duruyor. İşte Rabb'iniz olan Allâh (budur), Mülk O'nundur. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Böyle iken siz nasıl oluyor da (O'nu bırakıp başka şey'lere) döndürülüyorsunuz**”.²⁴⁸

Yaratılış şekillerimiz

“**Ahd-i misak**” daki ahidleşmeden sonra kıyâmete kadar ne kadar insan gelip geçecekse hepsi **Âdem aleyhi's-selâm**'ın sulbünden çıkan zürriyetler hâlinde yazılıp takdir edildi. Bunun için de beşerde tenâsül, (*birbirinden doğup üreme*), bir kânun oldu.²⁴⁹

Âdem aleyhi's-selâm'ın sulbünden çıkan zürriyetler hâlindeki bu tenâsülün, (*birbirinden doğup üremenin*) tekâmülü ise, Allâhü Teâlâ'nın sonsuz kudretinin en güzel bir şekilde tecellisidir ki bu husûs, Kur'ân-ı Kerîm'in şu âyet-i kerîme'lerinde şöyle ifade buyurulmuştur:

²⁴⁸ -Zümer, 6.

²⁴⁹ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.4.ss.2329. Elmalılı Muh. Hamdi Yazır.

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّيَكَ رَجُلًا.^ط

“(Kendisiyle konuşan) arkadaşı ona dedi ki: **-Seni (önce) topraktan, sonra bir nutfe'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den) yaratan, sonra da seni bir adam biçimine getiren- Rabbini inkâr mı ediyorsun**”.²⁵⁰

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبُعْتِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَعَيْرٍ مُخَلَّقَةٍ لِنَبِّئَنَّ لَكُمْ^ط وَنُقَرِّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ^ج وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَقَّىٰ وَمِنْكُمْ مَنْ يَرُدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا^ط وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فِإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ بَهيجٍ.

“Ey insanlar, eğer siz öldükden sonra hesap için tekrar dirilmekten her hangi bir şübhe içinde iseniz şu muhakakdır ki biz sizi (önce) topraktan, sonra bir nutfe'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den), sonra bir alaka'dan (pıhtılaşmış bir kandan), sonra da hilkatı belli belirsiz bir çiğdem etden, yarattık ki kudretimizi gösterelim diye. Sizi dileyeceğimiz bir vakte kadar rahimlerde durduruyoruz, sonra bir çocuk olarak çıkarıyoruz, sonra kuvvetinize (yiğitlik çağına) ermeniz için (büyütüyoruz). Kiminiz öldürülüyor, kiminiz de (evvelki) bilgi (sin) den sonra (ihtiyarlık devrine) geri itiliyor.

Sen yer yüzünü kupkuru ve ölü görürsün. Fakat biz onun üstüne suyu (yağmuru) indirdiğimiz zaman o

²⁵⁰-Kehf, 37.

harekete gelip kabarmışdır ve her güzel çiftten nice nebat bitirmiştir”.²⁵¹

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَرْوَاجًا.^ط

“Allah sizi, (babanız Âdem aleyhi's-selâm'ı), önce topraktan, sonra da (O'nun zürriyyetini) bir nutfe'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den) yarattı. O'nun ilmine dayanmadan hiçbir dişi gebe olamayacağı gibi doğuramaz da”.²⁵²

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَآلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ.

“O sizi, (babanız Âdem aleyhi's-selâm'ı), önce topraktan, sonra bir nutfe'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den), sonra bir alaka'dan (bir kan pıhtısından, embriyo'dan) yarattı. Sonra sizi bebek olarak (annelerinizin karnından) çıkaran, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişesiniz diye, sonra da ihtiyarlar olasınız diye yaşatandır. İcinizden kimi de daha önce (gençlik ve ihtiyarlık çağlarında) öldürülüyor. Allâh, yaşatmayı belli bir vakte erişmeniz ve aklınızı kullanmanız için, (kesbî îmânı kazanmaya çalışmanız için), yapar”.²⁵³

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا.

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَمَا يَكُ شَيْئًا.

“İnsan der ki: Ben öldüğüm zaman mı, diri olarak çıkarılacağım”.

²⁵¹ -Hacc, 5.

²⁵² -Fâtır, 11.

²⁵³ -Mü'min (Ğâfir),67

“İnsan hiç düşünmüyor mu ki -o hiç bir şey değil iken- biz onu bundan önce (bu yaratmamızdan önce) yarattık”.²⁵⁴

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى. ط أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى. لا ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى. لا فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى. ط أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُجِيبِيَ الْمَوْتَى.

“İnsan, kendisinin başı boş bırakılacağını mı sanıyor?; (şeriatlerle mükellef tutulmayacağını, öldükten sonra dirilip hisâb vermeyeceğini mi sanıyor?)”.

“O, (döl yatağına) dökülüb duran meniden bir damla su değil miydi?”.

“Sonra o (menî) bir kan pıhtısı olmuş, derken (Allâh, onu) insan biçimine koyub yaratmış, (uzuvlarını) düzenlemiştir”.

“Hulâsa, ondan (o hâle gelen menîden) erkek ve dişi iki sınıf çıkarmıştır”.

“(Bütün bunları yapan Allâh) ölüleri tekrâr diriltmeye mi kâdir değil? (Elbetde kâdirdir)”.²⁵⁵

✱

✱ ✱

İnsanların, Âdem aleyhi 's-selâm'ın
subünden yaratılışı ile ilgili
âyet-i kerîme'ler

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ. لا. وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ. ج. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ.

²⁵⁴ -Meryem, 66-67.

²⁵⁵ -Kiyâme, 36-40.

“O (Allâh), insanı (Âdem aleyhi's-selâm'ı) bardak gibi (çınlayan) kupkuru bir balçıktan yarattı”.

“Cânnı da (Cinni, yâhud cinn'in babası olan İblîs'i de) yalın bir ateşden yarattı”.

“O halde Rabb'inizin hangi ni'metini yalan sayabilirsiniz?”²⁵⁶

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ۖ وَالْجَنَّاءَ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ تَارِ السَّمُومِ.

“And olsun, biz insanı kuru bir çamurdan, sûretlenmiş bir balçıktan yaratmışızdır”.

“Cânn'ı da (Cinn'in babası İblîs'i de) daha önce çok zehirli ateşden (mesâmâta kadar işleyen dumansız ateşden) yaratdık”.²⁵⁷

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ۖ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۖ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ.

“O (Allâh), yarattığı her şey'i güzel yapan, insanı (Âdem aleyhi's-selâm'ı) yaratmaya bir çamurdan başlayan O'dur”.

“Sonra O, bunun zürriyyetini (insan neslini) hakir bir sudan meydana gelen nutfeden (menîden, süzölmüş bir özden, bir kan pıhtısından) yapmışdır”.

“Sonra onu düzeltip tamamladı. Ona rûhundan üfürdü (can verdi). Sizin için kulaklar, gözler, gönüller yarattı. Ne az şükr edersiniz!”²⁵⁸

²⁵⁶ -Rahmân, 14-15-16.

²⁵⁷ -Hicr, 26-27.

²⁵⁸ -Secde, 7-8-9.

فَدَخَلْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ۚ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ۚ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ۖ ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.

“And olsun biz insanı (Âdem aleyhi’s-selâm’ı) çamurdan (süzülmüş) bir hulâsadan yaratdık”.

“Sonra onu (Âdem aleyhi’s-selâm’ın nesli olan insanı) sarp ve metin bir karargâhda (rahimde) bir nutfe yaptık”.

“Sonra o nutfeyi bir kan pıhtısı hâline getirdik, derken o kan pıhtısını bir çiğdem et yaptık, o bir çiğdem eti de kemik (ler) e kalb etdik de o kemiklere de et giydirdik. Daha sonra da onu başka yaratılışla inşâ’ etdik, (şekilden şekile sokarak yaratdık, can verdik, nutuk verdik). Sûret yapanların en güzeli olan Allâh’ın şânı ne yücedir”.²⁵⁹

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ ۖ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا.

“Hakîkat (şudur ki), biz insanı birbiriyle karışık bir damla sudan (nutfeden), (erkek ve dişinin birbiri ile karışmış sularından, yumurta ve spermden) yaratdık. Onu imtihan ediyoruz. Bu sebeble onu işitici, görücü yaptık”.²⁶⁰

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Düşünüp ibret alalım diye her şeyden (erkekli dişili) iki eş yarattık”.²⁶¹

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ۖ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ۖ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۗ ط

²⁵⁹ -Mü’minûn, 12-13-14.

²⁶⁰ -İnsan, (Dehr), 2.

²⁶¹ -Zâriyât, 49.

“Allah sizi, (babanız Âdem aleyhi's-selâm'ı), önce topraktan, sonra da (O'nun zürriyyetini) bir nutfе'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den) yarattı. O'nun ilmine dayanmadan hiçbir dişi gebe olamayacağı gibi doğuramaz da”.²⁶²

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِيَکُونُوا شُيُوخًا ۖ وَمِنْكُمْ مَنْ يَتَوَقَّىٰ مِنْ قَبْلِ ۚ وَلِيَبْلُغُوا أَجَلَ ۗ مُّسَمًّى ۚ وَآلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ.

“O (Allâh) sizi, (babanız Âdem aleyhi's-selâm'ı), önce topraktan, sonra bir nutfе'den (atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den), sonra bir alaka'dan (bir kan pıhtısından, embriyo'dan) yarattı. Sonra sizi bebek olarak (annelerinizin karnından) çıkaran, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişesiniz diye, sonra da ihtiyarlar olasınız diye yaşatandır. İcinizden kimi de daha önce (gençlik ve ihtiyarlık çağlarında) öldürülüyor. Allâh, yaşatmayı belli bir vakte erişmeniz ve aklınızı kullanmanız için, (kesbî imânı kazanmaya çalışmanız için), yapar”.²⁶³

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۗ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ۚ لَا يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ۗ

“Şimdi, insan hangi şey'den yaratıldı? (İbretle baksın”.

“o, atılıb dökülen bir sudan yaratılmışdır”.

“Ki O, (erkeğin) arka kemiği ile (kadının) göğüs kemikleri arasından çıkıyor”.²⁶⁴

²⁶² -Fâtır, 11.

²⁶³ -Mü'min (Gâfir),67

²⁶⁴ -Târik, 5-6-7.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُشْرَكَ سُدًى. ط أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُُمْتَى. لا ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى. لا فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى. ط أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى.

“İnsan, kendisinin başı boş bırakılacağını mı sanıyor?; (şeriatlerle mükellef tutulmayacağını, öldükten sonra dirilib hisâb vermeyeceğini mi sanıyor?)”.

“O, (döl yatağına) dökülüb duran meniden bir damla su değil miydi?”.

“Sonra o (menî) bir kan pıhtısı olmuş, derken (Allâh, onu) insan biçimine koyub yaratmış, (uzuvlarını) düzenlemiştir”.

“Hulâsa, ondan (o hâle gelen menîden) erkek ve dişi iki sınıf çıkarmıştır”.

“(Bütün bunları yapan Allâh), ölüleri tekrâr diriltmeye kâdir değil mi? (Elbetde kâdirdir)”.²⁶⁵

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ. وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ط قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ. قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ط وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ. لا

“İnsan, kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmedi mi? ki şimdi açıktan açığa bir düşman kesilmiş”.

“O, (bir menîden) kendi yaratılışını unutarak bize bir missal getirdi: Bu çürümüş kemiklere kim can verebilir? Dedi”.

²⁶⁵ -Kıyâme, 36-40.

“De ki: Onları ilk def’a yaratan diriltecek. O, her yaratmayı hakkıyla bilendir.”²⁶⁶

مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ط. مِنْ نُطْقَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرُوا لا. ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرَهُ لا.

“Onu, (insanı yaratan) hangi şey’den yarattı?”

“Bir damla sudan yarattı da onu biçimine koydu. (Evvelâ kan pıhtısı, sonra bir çiğdem et yaptı. Sonra uzuvlarını, şekillerini tamamladı)”

“Sonra onun yolu (nu) kolaylaştırdı. (Anasının karnından kolayca çıkardı da hayır ve şerr yollarını öğretti)”²⁶⁷

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ
أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ
اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَتَى تُصْرُفُونَ.

“O (Allâh), Sizi bir kişiden (Âdem aleyhi’s-selâm’dan) yarattı. Sonra ondan da eşini (Havvâ’yı) meydana getirdi. Sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karnılarında üç karanlık içinde (batın duvarı, rahim duvarı, amniyon zarı karanlığında) bir yaratılışdan sonra öbür yaratılışlara halk edip duruyor. İşte Rabb’iniz olan Allâh (budur), Mülk O’nundur. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Böyle iken siz nasıl oluyor da (O’nu bırakıp başka şey’lere) döndürülüyorsunuz.”²⁶⁸

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا
تَعَاشَا حَمَلَتْ حَمَلًا خَفِيغًا فَمَرَّتْ بِهِ

²⁶⁶ -Yâsîn, 77-78-79.

²⁶⁷ -Abese,18-19-20.

²⁶⁸ -Zümer, 6.

فَلَمَّا أَتَقَلَّتْ دَعْوَا اللّٰهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ.

“Sizi bir candan (Âdem'den) yaratan, bundan da, gönlü kendisine yatıp ısınsın diye, eşini yapan O'dur. Vaktâ ki o, (eşini) örtüb bürüdü, o da hafif bir yük yüklendi de (gebe oldu da), bir müddet bununla gidib geldi.

Nihâyet (gebeliği) ağırlaşınca ikisi de Rabb'lerine şöyle duâ etdiler: *-Bize düzgün (hilkati tam) bir çocuk verersen and olsun ki her halde şukr edenlerden olacağız-*”.²⁶⁹

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً
وَرَحْمَةً ط

“Size, nefislerinizden, kendilerine ısınasınız diye, zevceler yaratmış olması, aranızda bir sevgi ve esirgeme yapması da O'nun âyetlerindedir”.²⁷⁰

Âyet-i kerîme'lerinde ifâde buyurulduğuna göre, Allâhü Teâlâ, insanların babası olan Âdem *aleyhi's-selâm*'ın maddî varlığını bardak gibi çınlayan kupkuru bir **balçıkdan** (*çamurdan*); cinlerin babası olan İblîs'i de yalın bir **ateşden** yaratdı da onlara can verdi.

✱

✱ ✱

Âyet-i kerîme'lerin ifâdelerine göre insanların yaratılış şekli

Bundan sonra da Âdem *aleyhi's-selâm*'ın neslini, hakir bir sudan (*menî'den, süzülmüş bir özden, atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den*) yaratarak onları kulaklar, gözler,

²⁶⁹ -A'râf, 189.

²⁷⁰ -Rûm, 21.

gönüller sâhibi yaptı. Bu suretle de onları, **Ma'rifetü'llâh**'a ve **halifelîge** namzet birer insan olarak işiten, gören, idrâk eden gönüller sâhibi birer **mükellef** insan hâline getirdi.

Bu suretle de Âdem *aleyhi's-selâm*'ın maddî varlığını çamurdan (*süzülmüş*) bir hulâsadan yaratdıktan sonra onu, (Âdem *aleyhi's-selâm*'ın nesli olan **insanı**), sarp ve metin bir karargâhda (*rahimde*) bir nutfe yaptı. Sonra da o nutfeyi bir kan pıhtısı hâline getirdi, derken o kan pıhtısını bir çiğdem et yaptı, o bir çiğdem eti de kemiklere kalb etdi de o kemiklere de et giydirdi. Daha sonra da onu başka yaratılışla inşâ' etdi de şekilden şekile sokarak yarattı, can verdi, nutuk verdi ve **mükellef** bir insan hâline getirdi.

Onu imtihan etmek için de, insanı birbiriyle karışık bir damla sudan (*nutfeden, erkek ve dişinin birbiri ile karışmış sularından, yumurta ve spermden*) yaratarak onu işitici, görücü ve hakikatleri idrak edici mükellef bir insan yaptı.

Düşünüp ibret alınması ve O'na kulluk yapılması için de, her şeyden erkekli dişili iki eş yarattı. Bu bakımdan O'nun ilmi ve takdîri olmadan hiçbir dişi gebe kalmayacağı gibi herhangi bir şekilde doğurup neslini devam ettirmesi de mümkün değildir.

O'nun ilmine ve ezeli takdirine göre, Âdem *aleyhi's-selâm*, önce toprak'dan yaratıldı, sonra onun nesli olan insanlar bir nutfe'den (*atılıp dökülen bir damla sudan, sperm'den*), sonra bir alaka'dan (*bir kan pıhtısından, embriyon'dan*) yaratıldı. Sonra bir bebek olarak annelerinin karnından çıkarıldı, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişmesi için, sonra da yaşlanıp güçsüz kuvvetsiz ihtiyarlar olmak için

yaşatıldı. Bir kısmı da gençlik ve ihtiyarlık çağlarında öldürüldü.

İşte, Allâhü Teâlâ, böyle bir **yaşam tarzını**, böyle bir **hayat şeklini**, belli bir vakte, belli bir ömre erişmemiz, aklımızı kullanıp yaratanımızı tanıyarak **Kesbî imân** sâhibi olmamız ve O'nu tanıyıp O'na kulluk yapmamız için takdir etdi.

Yaratılışın tekâmülü

İnsan oğlunun böyle bir tekâmülü, *İlâhî kudretin değişmez kânunları gereğince*, önce, erkeğin arka kemiğinden çıkan mercân gibi sperm'lerin menî denilen tuzlu bir su içerisinde yüzerek; kadının göğüs kemikleri arasından çıkan inci gibi yumurta'nın rahim suyu denilen tatlı bir su içinde hareket ederek kendine mahsus bir şuur ile (*iç güdü ile*) birbiri ile buluşması neticesinde, yeni bir hayâtın başlangıcı ve doğumu için döllenerek dişinin rahmine (*döl yatağına*) girip orada insan oğlunun özünü teşkil eden bir kan pıhtısı hâline geliyor. Dokuz ay gibi bir zaman zarfında, uzuvları ve organları teşekkül edip tamamlanarak mükemmel bir insan yavrusu hâlinde yaratılıp geliştiriliyor. Gelişmesini tamamlayıp dünyâ hayâtına teşrifleri takdir edilince de yeni bir hayâtın doğumu başlıyor. Doğumdan sonra da **Ma'rifetü'İlâh**'a namzet, **Halife**'liğe lâayık bir insan olabilmesi için gerekli vasıfları kazanarak bülûğ çağına geliyor. Mükellef'lik çağına gelince de, rûhlar âlemindeki **Ahd-i mîsâk**'ı, ya'nî "**Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?**" sâline karşı "**Evet, Rabb'imizsin, şâhid**

olduk"²⁷¹ sözü, mukâvelesi ve **Fitrî imâmî**, kendisine hatırlatılarak bu sözlerinde samîmî olup olmadıklarını tescil etmek için ruhlar âleminde kalblerinin derinliğine indirilen emânet duygusunun gereğini yerine getirmek üzere, ta'lîm edilen **Kur'ân Kerîm**'in muhâtabı oluyor. Bu suretle de, dünyâ hayâtında, bülûğ çağından ölünceye kadarki yaşamında, Yüce Rabb'inin emir ve nehiyelerini yerine getirip getirmemek konusunda serbest bırakılarak İlâhî imtihana tâbî' tutulup kendi ameline kandisinin bi'z-zât şâhid olarak bir i'tiraz hakkının bulunmayacağı husûsu, bunun neticesi olarak da Cennet'lik veyâ Cehennem'liklerden olacağı konusu, önemle hatırlatıp uyarılıyor.

İşte bunun içindir ki İslâm Hukûku'na göre bir insan, *-ilâhî kâmunlar dâhilinde-* ana rahmine düştüğü andan i'tibâren bütün hukûkî haklara sâhib bulunuyor. Bunun içindir ki onu herhangi bir şekilde katl etmek, bir cinâyet oluyor.

Bu sûretle de insan neslinin devâmı, kıyâmete kadar, aşağıdaki âyet-i kerîme'de belirtildiği gibi, erkekler ve dişiler olarak tecellî edip duruyor.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ط يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاءً وَيَهَبُ
لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ. لا أَوْ يُرْوِحُهُمْ دُكْرَانًا وَإِنَاءً وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا ط إِنَّهُ
عَلِيمٌ قَدِيرٌ.

²⁷¹ -A'raf, 172

“Göklerin ve yerin mülkü (ve tasarrufu) Allâh’ındır, (ni’meti, belâyı dilediği gibi taksim etmek de O’nun hakkıdır). O ne dilerse yaratır. Kimi dilerse ona kızlar (kız evlâdlar) bağışlar, kimi de dilerse ona erkekler (erkek evlâdlar) lûtf eder”.

“Yâhud (o çocukları) erkekler, dişiler olmak üzere çift verir. Kimi de dilerse onu kısır bırakır. Şübhesiz ki O, Alîm’dir (her şey’i hakkıyla bilendir), Kadîr’dir (her şey’e gücü yetendir)”.²⁷²

İşin aslı ve hakikati böyle olduğuna göre, çocuğu olmayan imân sâhibi kimselerin, meşrû’ olmayan tedâvî yollarının dışında çocuk edinmeye çalışmaları aslâ câiz değildir.

İki doğu ve iki batı **ifâdelerinin anlamı**

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ۚ. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ.

“O, hem iki doğunun Rabb’i, hem iki batının Rabb’idir”.

“O halde Rabb’inizin hangi ni’metini yalan sayabilirsiniz?”²⁷³

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ۗ.

“(O), göklerin ve yerin ve bunlar arasında ne varsa hepsinin Rabb’idir. O, doğuların (ve batıların) da Rabb’idir”.²⁷⁴

²⁷² -Şûrâ 49-50.

²⁷³ -Rahmân, 17-18.

²⁷⁴ -Sâffât, 5.

أَيُّطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ^{لا}. كَلَّا^ط إِنَّآ خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا
يَعْلَمُونَ. فَلَا أَقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ^{لا}. عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا
مِنْهُمْ^{لا} وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ.

“O (müşrikler) den her biri Naîm cennetine sokulacağımı mı umuyor?”

“Hayır, (hiç böyle bir şey’ ummasınlar)! Şübhesiz biz onları, kendilerinin de bilib durdukları şey’den (o murdar nutfeden) yarattık”.

“Hayır, (iş onların umdukları gibi değildir). Doğuların ve batıların Rabb’ine and ederim ki, şübhesiz biz onların yerine kendilerinden daha hayırlısını getirmeye kâdiriz”.²⁷⁵

وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ^ط

“Rahimlerde ne varsa o bilir”.²⁷⁶

âyet-i kerîme’lerinde ifâde buyurulan iki doğu ve iki batı ifâdeleri, tefsir kitâblarında, her ne kadar yaz ve kış mevsimlerine göre doğular ve batılar anlamına geldiği belirtilirse de, her erkek ve dişinin doğum ve ölüm anlarına delâlet ettiği gibi,

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ.

“Düşünüp ibret alalım diye, her şeyden (her cinsden erkekli dişili) iki eş yarattık”.²⁷⁷

²⁷⁵ -Meâric, 38-39-40-41.

Hazreti Muhammed sallâ’llâhü aleyhi ve sellem’in etrâfında gurup gurup toplanan müşrikler, Mü’minler ile alay etmek maksâdı ile “Eğer şunlar da cennete gireceklerse and olsun ki biz onlardan evvel gireriz” derlerdi ki bu âyet-i kerîme, bu şekilde hareket eden müşriklerle ve kâfirlere güzel bir cevâbdır.

²⁷⁶ -Lukmân, 34.

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan her cinsin birbirine zıd sperm ve yumurtalarının yaratılıp doğarak suyu acı ve tatlı **iki deniz** gibi olan rahmin tatlı suyu ve menînin tuzlu suyu içine bırakıldığı anlamına da gelebilir. -*Allâhü a'lem-*.

Bunun için yaratılışın temeli olan karşılıklı **sevgi** ve **muhabbetin** neticesi olarak iki cinsin cinsî ilişkisi esnâsında tatlı bir elektriklenme netîcesinde yaratılış noktasında yaratılıp rahmin tatlı suyu içerisine bırakılarak bir inci tânesi gibi yüzmeye başlayan ve dişi insan varlığının her türlü özelliğini taşıyan dişi yumurtasının **doğuşu**, yine yaratılış noktasında yaratılıp erkek menîsinin tuzlu suyu içerisine bırakılarak bir mercân gibi yüzmeye başlayan ve erkek insan varlığının her türlü özelliğini taşıyan erkek spermelerinin **doğuşu, birer doğu** olduğu gibi; her ikisinin birbiri ile buluşup yeni bir hayâta yön vermek için birbiri içine girip dölleme neticesinde yeni bir hayâtı geliştirmek için batarak dışının rahmine girip orada bir kan pıhtısı hâline gelmesi ve insan varlığının oluşumunu meydana getirmesi de **birer batı** olduğu gibi, insanın ve tüm mahlûkların bu şekildeki yaratılışları, sonsuz ilâhî kudretin bir tecellîsinden başka bir şey' değildir. İşte bunun içindir ki Allâhü Teâlâ'nın ilk emri, şöyle vukû' bulmuştur:

إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ. ۞ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. ۞ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ.
الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. ۞ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.

“Yaratan Rabb'inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yaratdı. Oku, Rabb'in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemlle (yazı yazıp ilim öğrenmeyi) öğreten

O'dur. (Rabb isminin bir muktezâsı olarak da) İnsana bilmediğini O öğretti".²⁷⁸

Böyle bir yaratılışda, düşünmesini bilen insanlar için, öyle bir **ilâhî teşbih** vardır ki dişi yumurtasının tatlı bir su içinde yüzerek tuzlu bir su içinde yüzen erkek spermelerinden birisi ile buluşmak için meydana getirdiği hareketler; içinde mercan barındıran suyu acı ve içinde inci bulunduran suyu tatlı iki denizin birbirine kavuşmak için salıverilmiş olması ve aralarındaki bir hâil (*perde*) nedeni ile birbirine tecâvüz edip birbiri ile karışmaması ve özelliklerini koruyup dağlar gibi gemileri yüzdürmesi, nasıl insanlara ıbetli sahneler arz ediyorsa; erkek ve dişinin tuzlu ve tatlı suları da aynı şekilde özelliklerini koruyup yüzdürdükleri sperm ve yumurta'ların hareketlerini kolaylaştırıyorlar ki şu âyet-i kerîme'ler de böyle bir hâli açık bir şekilde ifâde buyurmaktadır:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ۚ لَآ يَنْتَقِيَانِ ۚ بَيْنَهُمَا بَرْزُخٌ ۚ لَآ يَبْغِيَانِ ۚ ۚ فَيَأْتِي آلَاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ .

“O, (suyu acı ve tatlı) iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir”.

“(Böyle iken) aralarında birbirine tecâvüz etmeye mâni' bir perde vardır. (Bir engel vardır, birbirine tecâvüz etmezler. Her biri kendi yolunu ta'kîb ederek gideceği yere muntazaman akıp gider ve görevini yapar)”.

“O halde Rabb'inizin hangi ni'metini yalan sayabilirsiniz?”²⁷⁹

²⁷⁸ -Alâk, 1-5.

²⁷⁹ -Rahmân, 19-20-21.

İltika ederler: kavuşurlar, karşırlar, karşılaşırlar. Fakat aralarında bir berzah (perde, hâil) vardır. Bunun için iki deniz birbirine bağıy etmezler, yani o berzahı, o

Suyu acı ve tatlı iki denizden nasıl büyük ve küçük inci mercan çıkıyorsa, erkek ve dişinin tuzlu ve tatlı sularında yüzen sperm ve yumurta da, aynı birer inci mercan gibidirler ki şu âyet-i kerîme'ler de bu hakikati açık bir şekilde ifâde buyurmaktadır:

يُخْرِجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤَ وَالْمَرْجَانَ^١. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ. وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ

فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ^٢. فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ^٣.

“O (tatlı ve acı) iki (deniz) den büyük ve küçük inci ve mercan çıkar”.

“Şimdi Rabb'inizin hangi ni'metini yalan sayabilirsiniz?”.

“Denizde uzun dağlar gibi (yapılıp) yükselen gemiler de O'nun. (Yüce Hâlik'in irâdesine, halk ve îcâdına müstenid olarak, denizde dağlar gibi yapılıp yükselen büyük gemiler de istenilen tarafa akıp gider ki bunların hepsi büyük bir ni'met-i ilâhiyedir)”.

“Şimdi Rabb'inizi hangi ni'metini yalan sayabilirsiniz?”.”²⁸⁰

Her canlının sudan yaratılışı

Allâhü Teâlâ, bundan önceki âyet-i kerîme'lerde Âdem *aleyhis-selâm*'ı toprak'dan, cinni de ateş'den halk ettiğini

haddi aşır da diğerinin mevkiini işkal edecek, hususiyetini bozacak bir zulüm ve tecâvüz yapmazlar, yapmaya da meydan bulmazlar.

Berzah: iki şey' arasında hâil, engel olan perde. İki denizi birbirinen ayıran dar yer. Cehennem, sıkıntılı yer.

²⁸⁰ -Rahmân, 22-23-24-25.

Ke'l-a'lâm: alemler gibi, dağlar gibi. Bayrak ve alâmet ma'nâsını da ifâde eder. İnşâ' olunup denizde akıp giden. İnci mecan gibi deryada (suda) yüzüp duran.

beyân ettiği gibi, yaratılışın başlangıcı olan inci ve mercan gibi şey'leri de

وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ.

"Biz her canlı şey'i sudan yaratık, (o küfr edenler) hâlâ inanmıyacaklar mı?".²⁸¹

âyet-i kerîme'sine göre su'dan halk ettiğini beyân etmektedir ki bu konular ile ilgili olarak tefsirlerde şu bilgiler vardır:²⁸²

“Allâhü Teâlâ, suyu tatlı olan denizle suyu acı olan denizi salıverdi (*gönderdi*). O denizler birbirine dokunduğu halde aralarında kudret-i ilâhiyeden bir hâil (*perde*) ve mâni' vardır ki onların uçları birbirine bitişik olduğu halde birbirine karışıp birisi öbürünü ibtâl etmez; hususiyetine bir zarar getirmez. Her biri kendi özelliğini ve tab'ını muhâfaza eder ve yapacağı görevini yapar”.

“Sadef denilen balık önce nisan yağmurundan meydana gelen inciyi tatlı sudan alır, sonra hâmile olan kadınların ba'zı şey'leri arzu ettiği gibi sadef balığı da inciyi hâmil olunca hamlin icâbı tuzluluk arzu ederek suyu acı olan denize çekilir ve inci büyüdükçe sıkletinin icâbı acı su içinde kalır. İnci arayıcıları da onu acı su içinde bulduklarından incinin acı suda bulunması şöhret bulmuş olur. Çünkü sadef inciyi tatlı suda alıyor ve acı suda büyütüyor. Şu halde inci, her iki su ile meydana geliyor ki bunun böyle olduğunu bu âyet-i kerîme açık bir şekilde beyan ediyor”.

²⁸¹ -Enbiyâ', 30.

²⁸² -Hulâsattü'l-Beyan fî Tefsîri'l-Kur'ân,C.14.ss.5701-5702. Mehmed Vehbi.
Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meâl-i Âlisi ve Tefsîri,C.7.ss.3570. Ö. Nasûhi Bilmen
Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr,C.7.ss.4671-4573. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

Bütün bunların neticesinde tekrar etmek lâzım gelirse, o da, şu âyet-i kerîme'de ifâde buyurulan uyarıları iyice düşünüp ibret alarak Yüce Yaratıcı'ya lâyük, müttakî ve Muhlâs bir kul olmaya çalışarak şeytana ve şeytan gibi insanlara kulluk yapıp isyân hâlinde olmamaktır:

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ. خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ. لَا يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ
وَالْتَرَائِبِ. ط.

“Şimdi, insan hangi şey'den yaratıldı? (İbretle baksın”.

“O, atılıb dökülen bir sudan yaratılmışdır”.

“Ki O, (erkeğin) arka kemiği ile (kadının) göğüs kemikleri arasından çıkıyor”.²⁸³

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى. ط أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى. لَا تُمْ كَانَتْ عَلَقَةً
فَخَلَقَ فَسَوَّى. لَا فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى. ط أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ
يُخَيِّبَ الْمَوْتَى.

“İnsan, kendisinin başı boş bırakılacağını mi sanıyor?; (şeriatlerle mükellef tutulmayacağını, öldükden sonra dirilib hisâb vermeyeceğini mi sanıyor?)”.

“O, (döl yatağına) dökülüb duran menîden bir damla su değil miydi?”.

“Sonra o (menî) bir kan pıhtısı olmuş, derken (Allâh, onu) insan biçimine koyub yaratmış, (uzuvlarını) düzenlemiştir”.

“Hulâsa, ondan (o hâle gelen menîden) erkek ve dişi iki sınıf çıkarmıştır”.

²⁸³ -Târik, 5-6-7.

“(Bütün bunları yapan Allâh) **ölüleri tekrâr diriltmeye kâdir değil mi?** (Elbetde kâdirdir)”.²⁸⁴

Bunun için aşağıdaki âyet-i kerîme’de belirtilen dünyâ ni’metlerine aldanıp Allâhü Teâlâ’ya kulluğu ve O’na karşı olan **Muhabbetü’llâh**’ı unutmak veyâ ikinci plana bırakmak, aslâ doğru bir yaşayış hâli değildir.

رُبَّ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْحَيْلِ الْمُسَوِّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ط ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ؕ وَاللَّهُ
عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ .

“**Kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma ve güzel atlara** (çeşitli binek vâsıtalarına), (deve, sığır, koyun, keçi gibi) **hayvanlara, hars’e** (ekinlere ve elinizin emeği olan her şey’e) **karşı olan ihtiraskarâne sevgi** (şiddetli arzû ve istek), **insanlar için bezenip süslenmiştir. Bunlar dünyâ hayâtının (geçici) birer fâidesidir. Allâh’(a gelince), nihâyet dönüp varılacak yerin (Cennet’in) güzelliği O’nun nezdindedir**”.²⁸⁵

Bu bakımdan dünyevî ve uhrevî mutluluğun tek yolu ve tek çâresi, bir taraftan **Muhabbetü’llâh**’ı kazanma ümîdi ile, diğer taraftan da bu **Muhabbetü’llâh**’ı kaybetme korkusu ile mümkündür. Bunun için bu iki özelliğe sâhip olmaya çalışan îmân ehli kimseler, şöyle demişlerdir:

*Aldanma dünyânın ni'metine
Ne kadar süslü olsa da,
Kazanmaya bak rızâu'llâh'ı
Ne kadar müşkil olsa da.*

²⁸⁴ -Kıyâme, 36-40.

²⁸⁵ -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 14.

Zirâ,

**“Sanma ey hâce kim
senden zer-u sîm isterler;
Yevme lâ yenfeu'da
Kalb-i selîm isterler”.**²⁸⁶

İşte, bunun içindir ki Îmân'ın aslı, esâsı, temeli ve kaynağı olan,

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : Lâ ilâhe illâ'llâh,

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”.

Kelime-i Tevhîd'i, ezelde, her şey'den önce **Levh-i mahfûz**'a yazılmış ve yaratılan her mahlûk, bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*Allâhü Teâlâ'yı tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuştur.

Yine bunun içindir ki Kur'ân-ı Kerîm'de, bu konuya işâretle şöyle buyurulmuştur:

**لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ
ط وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ.**

²⁸⁶ -**Hâce**: Hoca.

Zer : Altın.

Sîm : Gümüş.

Yevme lâ yenfeu: Kendi amelinden başka hiçbir şey'in ve hiçbir kimsenin fayda vermeyeceği kıyâmet günü, mahşerdeki hisâb günü.

Kalb-i selîm: Her türlü küfür, şirk ve isyan hallerinden uzak olarak Allâhü Teâlâ'ya yönelip teslim olmuş temiz kalb. Böyle bir kalbde Allâh sevgisinden ve Allâh korkusundan başka hiçbir şey' yer etmez.

“Eğer biz bu (hakikatleri ve hükümleri içeren) Kur’ân’ı, bir dağ başına indirseydik muhakkak ki onu (o dağı) Allâh korkusundan baş eğmiş (itâat etmiş), parça parça olmuş görürdün. (O kaskatı dağ, -insanlara verildiği gibi, akıl ve şuur kabiliyeti ile birlikte emânet duygusu verilmiş olsaydı- o derece müteessir olur, Allâh’ın emir ve nehiyleri karşısında saygı ile baş eğerek çatlayıncaya kadar itâat ve inkıyâd edip secdelere kapanırdı).

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yarattım”.²⁸⁷

²⁸⁷ -Zâriyât, 56.

Bilim adamlarına göre
yaratılışın zerreler âlemindeki
hücre yapısı ve
zigot hücresi'nin oluşumu

“Elektron mikroskoplarının keşfi ve gelişmesi ile meydana çıkan ve görenleri şaşkına uğratacak kadar küçük ve muazzam âlemleri içine alan en küçük **evrene**, “**Mikro kozmos**” veyâ “**Zerreler âlemi**” denir. Bunlardan insan yapısını teşkil eden **Hücre**, bir canlının tüm yaşam özelliklerini taşıyan ve uygun koşullarda yaşamını tek başına sürdürme yeteneğine sâhip olan temel yapı ve işlev birimidir.

Elektron mikroskopları'nın keşfi ile hücrenin yapısının incelenmesi kolaylaşmıştır. Bir **hücrenin** biçimi ve büyüklüğü bulunduğu türe, dokuya ve yaptığı işe göre değişirse de ortalama olarak 10-100 **mikron** çapında bir küreye benzediği söylenebilir:²⁸⁸ Bütün hücreler, molekül ağırlığı 10.000 **dalton**'nun üstünde olan makromolekül'ler ile daha küçük moleküllerden oluşur.²⁸⁹

Bunun için hücre, hiç de hafife alınamayacak kadar karmaşık bir yaratılışa sâhib olup içinde bulunan ve sayılamayacak kadar çok materyal ile hiçbir aksaklık göstermeden sayısız bir fabrika gibi çalışan ve sâniyede milyonlarca işlemin kusursuzca yapıldığı mükemmel bir sistemdir. **Aynı zamanda kandan aldığı kimyasal maddelerle kendi enerjisini kendi üreten hücre**, milyonlarca atomdan ibâretidir ki bir milyon tânesi bir araya

²⁸⁸ - **Mikron**: Milimetrenin binde biri

²⁸⁹ - **Dalton**: Atomik kütle birimi. Çok ufak kütleli maddelerin, özellikle atom ve molekül lerin kütlelerini hesaplamak için kullanılan ölçü birimi.

gelecek olsa ancak bir toplu iğnesi başı kadar büyüklükde olabilir”.

DNA, canlının kuşaktan kuşağa aktarılan özelliklerini taşıyan **genetik bilgiyi** içerir. Hücre içindeki **çekirdek’de** ve **mitokondri’de** bulunan **DNA’nın** içerdiği bilgi, haberci **ribonükleik asit (RNA)** tarafından okunarak **ribozom’lara** taşınır. Böylece protein kopyalanması başlar; polipeptit zincirlerindeki her aminoasit, taşıyıcı RNA adı verilen molekülde belirli bir bölgeye bağlanır. Bu aminoasit’lerin **özgün** sayı ve diziliş sırasının bir araya gelmesiyle belirli proteinler oluşur.²⁹⁰

Hücrenin yüzde 70-80’ini oluşturan su, yaşamın vazgeçilmez bir öğesidir. Hücredeki su oranı yüzde 50’nin altına düşerse yaşam süreçleri bir daha düzelmeyecek biçimde durur.

Hücre zarı, hücreyi dış ortamdan ayırır. Kalınlığı 70-90 **angstrom** kalınlığında olup **lipit** ve **protein** katmanlarından oluşan yarı geçirgen bir yapısı vardır. Zardaki **fosfolipit** molekülleri, iki katman oluşturur ve proteinler bu katmanların yanında ve içinde yer alır. Lipit katmanlarındaki gözenekler, az sayıda elektrik yüklü parçacığın geçmesine izin verdiği için hücre zarının elektrik direnci yüksek olur.²⁹¹

²⁹⁰ - **Özgün:** Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan

²⁹¹ -**Angstrom:** Metrenin on milyarda biri değerine eşit olan ışık dalgalarını ölçme birimi.

Lipit: Hayvan ve bitki dokularının eter, benzin, kloroform gibi yağ çözücülerinde eriyen kısmı.

Protein: Çok sayıda aminoasitin bir araya gelmesiyle oluşan ve canlıların tümünde yaşam süreçlerinde vaz geçilmez rol üstlenen karmaşık moleküllerin ortak adı.

Fosfolipit: Hücrenin yapı taşlarından olan ve metabolizma süreçlerinde rol oynayan, lipit yapısındaki çok sayıda fosforlu bileşiğin ortak adı.

Hücre zarı, hücre ile dış ortam arasındaki madde alış-verişini düzenler, yaşamı tehlikeye sokan maddelerin hücreye girmesini engeller, hücreye destek olarak hücre biçimini korur veyâ değişmesini sağlar. Hücre içinde yer alan **organeller** de, hücre zarının yapısındaki bir örtü ile çevrilidir.²⁹²

Hücre enerjisinin üretimini sağlayan ve bundan sorumlu olan **mitokondri**, iki katmanlı bir zarla çevrili olup boru biçiminde bir yapıdır. Zarın dış katmanı sitoplazma ile mitokondri arasındaki madde alış-verişini denetler. İç katman ise, hücrenin solunum işlevini yürütür. Kimyasal maddelerin içerdiği enerji, mitokondri'de hücrenin kullanabileceği **kimyasal enerjiye** dönüştürülür. Mitokondri zarının yüzde 30'u lipitlerden, geri kalan kısmı proteinlerden oluşur. Proteinlerin büyük bir bölümü ise, solunum ve ATP'nin **fosforil**'lenmesinde yer alır.

Nükleotidlerden adenzin trifosfat (**ATP**), hücre içinde enerji gerektiren tepkimelerde yer alır. Halkalı adenzin monofosfat (**AMP**) ise, uyarılan hücrenin gerekli yanıtı vermesi için ortaya çıkan tepkimeleri düzenler.

Mitokondriyi hücrenin diğer organellerinden ayıran en önemli özellik, kendi DNA'sını içermesidir. Bu DNA, mitokondri enzimlerinin yapımını denetlediğinden, mitokondri, kendi proteinlerini yapabilir. Aynı zamanda hücre çoğalması dışında kendi çoğalmasından da sorumludur.

Bitki hücrelerinde bulunan kloroplast, fotosentezin yer aldığı organel'dir. Çift katmanlı zarla çevrilidir. DNA içeren kloroplast, bağımsız işlev gören ve kendi kendine çoğalan bir

²⁹² - **Organel:** Hücrenin en küçük organları

yapıdır. Işık enerjisini ATP nin fosfat bağlarındaki hücrenin kullanabileceği **enerjiye** çevirir.²⁹³

Anne ve babadan gelen iki hücrenin (*erkek ve dişi organların ürettiği yumurta ve sperma hücrelerinin*) birleşmesi ile oluşan (döllenen) tek bir **“Zigot hücresi (Gamet)”** veyâ **“Üreme hücresi”**, anne karnında bölünüp çoğalarak insanı oluşturur. Çoğalan hücreler birdenbire şekil değiştirmeye ve farklı organları oluşturmaya başlar. Bunları oluştururken de hiçbir karışıklık olmaz. Annenin çok korunaklı (üç kat korunaklı) olan döl yatağında gelişen çocuk doğuma kadar anneden beslenir ve dış şartlara uygun bir hâle gelince de doğum gerçekleşir. Doğum ânına kadar suyun içinde yaşayan çocuk ilk nefes alışı ile birlikte suyu boşalmış olan akciğerlere hava girer, dolaşım sistemi tersine döner ve kalpteki yeni değişiklikler ile doğan çocuk ağlamaya başlar. Bununla berâber insan oğlu, insan vücudunu geliştiren bu hücrelerin çalışmalarını yönlendirecek bir güce sâhip değildir. Her hücre ve içindeki materyaller, Yüce Rabb'imiz tarafından *-Rabb isminin bir gereği olarak-* kendilerine verilen görevlerini, bizim her hangi bir müdâhalemiz olmadan kendi kendine yerine getirme özelliğine sâhipdir.

İnsanın her hücresinin çekirdeğinde 23'ü anneden, 23'ü babadan gelen 46 kromozom vardır. Bunların 44'ü vücûd kromozomu, ikisi de cinsiyet kromozomudur ki erkekte birer tâne X ve Y kromozomu, kadın da iki tâne X kromozomu vardır.

Genlerin evleri denilen bu kromozomlar, DNA sarmalı denilen zincirlerden oluşur ki her kromozomda binlerce DNA

²⁹³ - AnaBritannica. Genel Kültür Ansiklopedisi,C,11,ss.316-317

zinciri (genom) vardır. Dört adet proteinin (adenin, guanin, sitozin, timin) farklı şekillerde bir araya gelmesi ile oluşan bu **genetik** zincirler, aynı zamanda her insanın **genetik şifresini** oluşturur. Genlerin bu şekildeki diziliş inceliği bir tesâdüf eseri değil, çok ince bir hesâb-kitâb dâhilinde matematiksel bir diziliş şeklidir ki bütün hücrelerin ve organların düzenini ve çalışmasını bu **genetik şifre** idâre eder.

İnsan vücudundaki organların her hücresi her an yenilendiği halde, beyin ve sinir sistemine âit hücrelerin yenilenmesi mümkün değildir. Yüzde 80'ni su olan ve üç zar içinde muhâfaza edilmekte olan beyin, vücûdun en karmaşık bir organı olup âdetâ bir su içinde yüzmektedir ki bu suyun darbelere karşı kendiliğinden bir koruyuculuğu vardır.

Beyni meydana getiren hücreler (nöronlar) arasındaki bağlantılar ise, sayılamayacak kadar çoktur ve birbiri arasındaki sinirler, **myelin** denilen yağlı bir yalıtım kılıfı ile kaplıdır. Bunun için elektrik sinyalleri yanlış bir atlama yapmadan gerekli olan yerlere iletilirler. Bu suretle de görevlerinde hiçbir karışıklık meydana gelmez.

Beynin en mühim merkezlerinden birisi olan **hâfıza merkezi**'nin, günlük 86 milyar bilgiyi depolama kapasitesi vardır ki bu kapasitenin sonsuz olduğunu söyleyenler de vardır. Her bilgiyi mükemmel bir bilgisayar gibi saklar ve gerektiğinde meydana çıkarıp görevini yapar.²⁹⁴

²⁹⁴ -İnsanın Sırrı,ss.40-48,Dr.Kemâl Tekden.

Rûhlar âlemindeki
Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'ın
nûru

Âdem *aleyhi's-selâm*'ın alnındaki **Hâtemü'l-enbiyâ nûru**, kendi zürriyetinin devâmından gelecek olan tüm peygamberlerin alnındaki son peygamber Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in nûrudur. Bu nûr, her birinin alnında parlıyordu. Nihayet bu nûr, sahibine kadar (Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e kadar) geldi. Zâten bu nûr, O'nun nûru idi. Bu suretle de nûr nûra kavuşmuş oldu ki şu hadîs-i şerîf, bunun açık bir delilidir:

"Allâh beni, dâimâ helâl babaların sulbünden pâkize anaların rahmine nakl ederek, nihâyet babamla anamdan izhâr buyurmuşdur ve -Âdem ile Havvâ'dan, Abdu'llâh ile Âmine'ye kadar olan- ebeveynim, kat'iyyen nikâhsız bir birliğe uğramamıştır".

Bunun için Allâhü Teâlâ, göndermiş olduğu her peygamberden, “ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe**

illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi's-selâm*- Allâh'ın (kulu ve) **Rasûlü'dür**”. **Kelime-i Tevhîd**'inin esâslarını ve Habîbi Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın eşsiz vasıflarını zikr etmesi, bu vasıfları ümmetlerine tebliğ edip bildirmesi ve O'na inanıp îmân etmeleri gerektiğini anlatması konusunda kendilerinden ahd-ü mîsâk almış ve yaratmış olduğ her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*kendisini tesbîh ve tenzîh etmekle*) görevlendirmiş ve bu esâsın gereklerini yerine

getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuştur ki şu âyet-i kerîme, bu hakikati ifâde eden âyet-i kerîme'lerden biridir:

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ.

“Meryem oğlu îsâ da bir zaman şöyle demişti: Ey İsrâîl Oğulları, ben size Allâh'ın peygamberiyim. Benden evvelki Tevrât'ı tasdik edici, benden sonra gelecek bir peygamberi de *-adı Ahmed'dir-* müjdeleyici olarak (geldim). Fakat O, kendilerine açık açık bürhanlar getirince *-Bu, apâşikâr bir büyüdür-* dediler”²⁹⁵

Kendimizi kendimize **sâhid tutma keyfiyeti**

Eşsiz bir kudred ve ilim sâhibi olan Allâhü Teâlâ, yukarıda anlatıldığı gibi, ezeldeki rûhlar âlemindeki insan timsâli zerreciklere Kur'ân-ı Kerîm'in tüm özelliklerini öğretdikten ve emânet duygusunu kalblerinin derinliğine indirdikten ve bütün insanları her yönü ile **mükellef** bir hâle getirdikten sonra **Hâlikîyyet**'ine (*Yaratıcılığına*) ve **Rubûbiyyet**'ine (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğuna*) delâlet eden nice delilleri gösterdi.

Bundan sonda da, yaratılışın asıl hedefi olan “**Ma'rifetü'llâh**’ı, *-ya'nî Allâh'ın var ve bir olduğunu, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile*

²⁹⁵ -Saf, 6.

muttasıf bulunduğunu bilme, O'na inanma ve O'na kulluk yapma-” konusunu dile getirerek inkârı mümkün olmayan sülâl ve cevâb için **kendimizi kendimize şâhid tutma keyfiyyetini** dile getirip kesin ve sağlam bir söz aldı ki bu hâl, bütün insanların Allâhü Teâlâ ile ezeldeki rûhlar âlemindeki bir sözleşmesi, bir mukâvelesi idi. Bunun için **Yevm-i misâk**'da (andlaşma ve sözleşme gününde) yapılan bu sözleşmeye, bu andlaşmaya, “**Ahd-i misak**” denir ki şu âyet-i krîme'ler bunun şübhe götürmez bir delilidir:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ ۗ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۗ قَالُوا بَلَىٰ ۗ شَهِدْنَا ۗ أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا
غَافِلِينَ. ۗ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ ۗ
أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ.

“Hani Rabb'in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) zürriyyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş **-Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?-** (demişdi). Onlar da **-Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk-** demişlerdi ”.

“(İşte bu şâhidlendirme) **Kıyâmet günü -Bizim bundan haberimiz yokdu- dememeniz içindi**”.

“**Yâhud -Daha evvel ancak atalarımız (Allâh'a) şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından (gelen) bir nesiliz, (biz ancak onlara uyduk). Şimdi o bâtlı kuranların işlediği (günahlar) yüzünden bizi helâk eder misin?- dememeniz içindi**”.²⁹⁶

²⁹⁶-A'râf, 172-173.

Tüm insanların
ezelî bir ahd ve zimmet altına girip
aslî îmân sâhibi olması

“**Ahd-i misak**” daki bu ahidleşmeden sonra kıyâmete kadar ne kadar insan gelip geçecekse hepsi **Âdem aleyhi's-selâm**'ın sulbünden çıkan zürriyyetler hâlinde yazılıp takdîr edildi. Bundan dolayı da beşerde tenâsül (*birbirinden doğup üreme*) bir kânun oldu.²⁹⁷

Bunun için ezeldeki bu şâhidlendirme netîcesinde bütün insanlar, daha rûhlar âleminde iken, Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini ve noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabûl ve tasdik edip O'nun **terbiye** ve **emânetini** kabul etmiş, buna şâhid olduğunu teahhüd edip kabullenmiş, **Rubûbiyyet**'ine (*Yegâne Rabb ve ma'bûd olduğuna*) îmân edip ikrâr etmiş, bu sûretle de ezelî bir **ahd** ve **zimmet** altına girmiş ve **bir i'tirazda** bulunmamıştır.

İşte, her insan, dünyâya gelişinde bu **îmân** ve bu **fitrat** ile yaratılır ki bu vasfa **Aslî îmân** veyâ **Fitrî îmân** denir.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۗ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۗ

"O halde (Habîbim) yüzünü bir muvahhid olarak dîne, Allâh'ın o fitratına (yaratışına) çevir ki O, insanları bu fitrat üzerine (bu ahd ve zimmet inancı ile) yaratmıştır".²⁹⁸

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ

²⁹⁷ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.4.ss.2329. Elmalılı Muh. Hamdi Yazır.

²⁹⁸ -Rûm, 30.

"Her çocuk ancak İslâm fıtrâtı üzere dünyâyâ gelir. Bundan sonra anası babası onu, (Yahûdî ise) Yahûdî, (Nasrânî ise) Nasrânî, (Mecûsî ise) Mecûsî yaparlar".²⁹⁹

Âyet-i kerîme'sine ve hadîs-i şerîf'ine göre dünyâyâ gelen her insan, bu vasıf ile (*bu aslî veyâ fıtrî îmân ile*) yaratılmış olduğundan bu vasıf bülûğ çağına kadar devam eder. Bülûğ çağına geldikten sonra ölünceye kadarki zaman içerisinde ezeldeki ahdini yenileyip yenilememek konusunda serbestdir. Eğer ezeli ahdini yeniden tâzeleyip gereğini yerine getirirse **Mü'min** ve **Müslümân** olur ki buna, "**Kesbî îmân**" denir. Eğer ezeli ahdini yerine getirmeyip verdiği sözü ve yaptığı mukâveleyi inkâr edip kabul etmezse, o zaman da **müşrik** veyâ **kâfir** veyâ **fâsık** olur.

Bunun için **Yevm-i mîsâk**'da (*sözleşme, andlaşma günü'nde*) zuhûr eden ve **Ahd-i mîsâk**'da (*söz vermede, andlaşmada*) bulunan zürriyyetin tamâmı dünyâyâ gelip bu ahdinde *-samîmî olup olmadığı husûsunda imtihan olmadıkça-* ölmeyeceği gibi kıyâmet'in kopması da vukû' bulmaz.³⁰⁰

Çünkü **Ahd-i mîsâk** zamânında samîmî bir şekilde îmân edip mü'min olanlar, bunu kendi rızâ' ve ihtiyarları ile **samîmî** ve **şuurlu** olarak yaptılar. Kendi rızâ' ve ihtiyarları ile samîmî ve şuurlu bir şekilde îmân etmek istemeyenler de bunu **kerhen** (*istemeyerek*) yaptılar.³⁰¹

²⁹⁹ -Buhârî, cenâiz, ss. 120.

³⁰⁰ -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.5.ss.1801. Mehmed Vehbi.

³⁰¹ -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.5.ss.1801. Mehmed Vehbi.

Allâhü Teâlâ, zaman ve mekândan münezzehdir. İlmî, ezeli ve ebedidir. Bunun için ister gizli olsun ister açık olsun, olmuş ve olacak her şey'i anında bilir, ona göre de takdîr eder. Bununla berâber bir i'tirazda bulunulmaması için de imtihan netîcesinin bildirilmesi gerekli olur.

وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ ط

"Ben sizin gizlediğinizi de, açıkladığınızı da çok iyi bilirim".³⁰²

وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تُكْتُمُونَ.

"Siz, neyi açıklarsanız, neyi de gizlemişseniz hepsini elbetde ben bilirim".³⁰³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ؕ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

"Ey îmân edenler, sizi, size hayât verecek şey'lere (dînî akîde ve esâslara) da'vet ettiği zaman Allâh'a ve Rasûl'üne icâbet edin. Bilin ki şübhesiz Allâh, kişi ile kalbi arasına girer (ve ne yaptığını, ne düşündüğünü ve neye inandığını çok iyi bilir). Ve siz, hakîkaten O'na dönüp (O'nun huzûrunda) toplancaksınız".³⁰⁴

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ؕ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ. إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدًا. مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ. وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ؕ ذَلِكَ مَا كُنْتُمْ مِنْهُ تَحِيدُونَ.

"And olsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız".

"Hatırla ki (insanın) sağında, solunda oturan, onun amellerini tesbit etmekte olan iki de (melek) vardır".

"O, bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hâzır bir gözcü vardır".

³⁰² -Mümtehne, 1.

³⁰³ -Bakara, 33.

³⁰⁴ -Enfâl, 24.

“(Bir gün bakarsın ki) **ölüm baygınlığı, gerçek olarak gelmiş, -İşte bu, senin kaçıp durduğun şey'- dir** (denilmiş) **dir**”.³⁰⁵

إِنَّهُ يُعَلِّمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ط.

“O, âşikârı da bilir, gizliyi de”.³⁰⁶

Âyet-i kerîme'lerine göre, insanların ve mahlûkâtın açığa vurduklarını da, gizli tuttuklarını da çok iyi bilen Allâhü Teâlâ, bu durumun açıkca ortaya çıkması; Allâhü Teâlâ ile yaptığımız ahd'e, verdiğimiz kesin ve sağlam söze, bu dünyâda da sâdık kalıp kalmadığımızın isbâtı; herkesin kendi inaniş ve ameline bi'z-zât kendisinin şâhid olup Cennet'lik veyâ Cehennem'lik olduğuna her hangi bir şekilde bir i'tirâzda bulunmaması için, yerleri gökleri, hayâtı ve ölümü yaratıp *-kabullenmiş oldukları emâneti hakkıyla yerine getirip yanlış yollara gitmemeleri için, sonsuz rahmetinin bir eseri olarak, onlara doğru yolu gösterecek kitâblar ve peygamberler göndermek sûretiyle-* **imtihana tâbi**' tuttu ki bu da İlähî hıkmət'in ve rahmet'in bir gereği idi.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki Allâh ve dîn fikri, insanlarla berâber doğmuş, insanlarla berâber yaşamış ve insanlarla berâber devam edecektir. İnsanlar, dâimâ böyle yüksek fikirlere muhtâç olmuşlar ve durmadan onu aramışlardır. İnsanlara, dîn denilen bu yükek fikirleri en doğru bir şekilde telkîn edip öğretenler ise, ancak Allâhü Teâlâ'nın Peygamberleri olmuştur.

³⁰⁵ -Kâf, 16-19.

³⁰⁶ -A'lâ, 7.

Emânet duygusunun kalblere indirilmesi

Zamandan ve mekândan münezzehtir olan ve sonsuz kudret sâhibi bulunan Allâhü Teâlâ, **olmuş** ve **ile'l-ebed** olacak şey'leri her türlü vasıfları ile Levh-ı mahfûz'a yazdıktan sonra Levh-ı mahfûz'da yazılı bulunan Kur'ân-ı Kerîm'in esâslarını, ezeldeki rûhlar âleminde, önce Âdem *aleyhi's-selâm*'in nûrunu Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'in nûrundan yaratarak kıyâmete kadar gelip gelecek zürriyyetin tamâmını Âdem *aleyhi's-selâm*'in zahrından (*sırtından*) karınca misillü zerrecikler hâlinde çıkarıp şuur ve idrâk sâhibi mükellef bir insan timsâli hâline getirerek onlara ilhâm etdi. İleride, **“Ma'rifetü'llâh”** konusunda bir mâzeret beyan etmemeleri için de kendilerini kendilerine şahid tutarak **“Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?”** sualine karşı **“Evet, (Rabb'imizsin), şahid olduk”** sözünü söyleterek **kesin söz aldı**.

Rûhlar âlemindeki bu Ahd-i mîsâk'dan sonra da, onları imtihan etmek için, işlenmesinde sevâb, terk edilmesinde günah olan **"Emânet"** duygusunu, *-aşağıdaki âyet-i kerîme ve Hadîs-i şerîf'de belirtildiği gibi-*, daha ezelde iken, insanların kalblerinin derinliğine indirdi.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ۗ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ۖ
لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۖ

“Biz emâneti (işlenmesinde sevâb, terkinde azâb olan imân, namaz, oruç v.s gibi şey'leri), **göklere, yere ve dağlara**

arz (ve tekîlf) **etdik de onlar bunu yüklenmekden çekindiler. Bundan endîşeye düştüler. İnsan** (a gelince, o) **bunu** (kabullenib) **sırtına yükledi.** (Bununla berâber) **o,** (rûhlar âleminde iken herhangi bir muhâlefetde ve bir i'tirâzda bulunmadan kabul etmiş olduğu bu emânetleri, sözünde durub gereği gibi yerine getirmediği için de) **çok zulûmkâr, çok câhildir”.**

“**Bunun,** (böyle bir emânetin verilmesinin) **sebebi şudur: Allâh,** (bu emâneti, **kerhen** yüklenib kabul etmiş gibi görünen, bu suretle de emânetin hakkını yerine getirmeyib zâyî' eden) **erkek münâfık'lar ile kadın münâfık'ları, erkek müşrik'ler ile kadın müşrik'leri azâba uğratacak;** (yüklenmiş oldukları emânetin hakkını samîmiyyetle yerine getirmeye çalışan) **erkek mü'min'ler ile kadın mü'min'lerin de** (kusur ve günahlarını afv ve mağfret edib) **tevbelerini kabûl edecektir. Allâh, Ğafûr ve Rahîm'dir, (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir)”.**³⁰⁷

Âyet-i kerîme'lerine göre de işlenmesinde sevâb, terk edilmesinde günah olan “**Emânet duygusunu**”, -*daha rûhlar âleminde iken, Kur'ân-ı Kerîm'in ta'lîminden sonra-* kalblerinin derinliğine indirdi.

Huzeyfe radiye'llâhü anh 'dan rivâyet edilen şu hadîs-i şerîf de, bu konunun ayrı bir kanıtıdır: Çünkü, ezelden ebede kadar bütün ilâhî dinlerin îmân, amel, ahlâk ve muâmelât esâsları, (*ba'zı amelî konular hâric*), Kur'ân esâslarının aynıdır.

إِنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ نَزَلَ الْقُرْآنُ. فَعَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ
وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ...

³⁰⁷ -Ahzâb, 72-73.

“*Emânet, (yaratılıştan i'tibâren) insanların kalblerinin derinliğine indirildi. Sonra Kur'ân inzâl edildi. (Bu sûretle ahdinde sâdık kalanlar) Kur'ân'dan ve Sünnet'den (o emânetlerin nasıl yerine getirileceğini) öğrendiler*”.³⁰⁸

Bunun için kendi hür irâdemiz ile kabullenmiş olduğumuz emânetleri -*emr edildiği veyâ nehy edildiği gibi*- muhâfaza ederek aynen yerine getirmek, **yaratılışımızın amacı** olup kulluğumuzun en başta gelen görevlerindedir ki şu âyet-i kerîme'ler ile Hadîs-i şerîf'ler de, bu husûsun açık bir ifâdesidir:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ۚ وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۗ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا.

“**Şübhesiz Allâh size emânet'leri** (muhâfaza etmenizi, amme hizmetlerini) **ehil** (ve erbâb) **ına vermenizi, insanlar arasında hukm etdiğiniz zaman adâletle hukm eylemenizi** **emr eder. Allâh bununla size, gerçek, ne güzel öğüt veriyor. Şübhe yok ki Allâh** (sözlerinizi, hükümlerinizi) **hakkıyla işitici,** (emânet konusundaki davranışlarınızı) **hakkıyla görücüdür**”.³⁰⁹

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ.

“(Ezelde olduğu gibi dünyâ hayâtında da Kur'ân-ı Kerîm'in ve Hazreti Muhammd *aleyhi's-selâm*'ın bi'z-zât yaşayarak gösterdiği şekilde) **Emânetlerine ve ahidlerine riâyet edenler** (kurtuluşa ermiştir)”.³¹⁰

Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a da, Kıyâmet'in ne zaman kopacağı konusu sorulunca,

³⁰⁸ -Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi,C.2.ss.524. (230 nolu h. ş.).Ahmed Davudoğlu.

³⁰⁹ -Nisâ', 58.

³¹⁰ -Mü'minûn, 8. Meâric, 32.

إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ.

"Emânet zâyi' edildiği zaman kıyâmeti bekle".

Yâ Rasûla'llâh, "Emânet nasıl zâyi' olur?" diye sorulunca da, şöyle buyurmuştur:

إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ.

"Dînî ve dünyevî işler, ehliyyetsiz adamlara verildi mi kıyâmeti bekle".³¹¹

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ.

"Münâfıkın alâmeti üçdür: Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünden cayar, kendisine bir şey' emânet edildiğinde hıyânet eder".³¹²

"Şu altı şeyi yapacağınıza söz verin, ben de size Cennete gireceğinize söz vereyim. Bunlar, namaz kılmak, zekât vermek, emânete riâyet, zinâdan sakınmak, helal yemek ve dili (küfür, yalan, gıybet, lâ'net, mâ'lâ'ya'nî gibi) kötü sözlerden korumaktır".³¹³

✽

✽ ✽

Emânetlerin korunması ve
imtihân-ı ilâhî ile ilgili
ba'zı âyet-i kerîme'ler

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ
أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا.

"Hanginizin ameli (hal ve hareketi) daha güzel olduğu (husûsunda) sizi imtihana çekmek için gökleri ve yeri altı

³¹¹ -Riyâzü's-Sâlihîn,C.3.ss.342. (1869 nolu h.ş.). Buhârî.

³¹² -Buhârî, İmân 24. Müslim, İmân 107-108.

³¹³ -Taberânî.

günde yaratan O'dur. (Bundan evvel ise) Arş'ı, su üstünde idi".³¹⁴

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا.

"Biz yer yüzünde ne varsa ona bir zînet verdik ki insanları, hangisi daha güzel amel yapacak diye, imtihan edelim".³¹⁵

اللَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَوَةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ط وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ لا .

"O, (halîfelik vasfını kazanabilmeniz için) hanginizin daha güzel amel (ve hareket) de bulunacağını imtihan etmek için ölümü de, dirimi de takdîr eden ve yaratandır. O, Azîz'dir, (kendisine isyân edenlerden intikam almakda Gâlib-i mutlak'dır). Gâfûr'dur, (Kendisine tevbe ile yönelip emir ve nehiy'lerine teslîm olanlar hakkında da bağışlayıcıdır)".³¹⁶

وَلِنَبْلُوَكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ لا وَنَبْلُوا أَعْبَارَهُمْ.

"And olsun, sizi imtihan edeceğiz. Tâki içinizden mücâhidleri ve sabr-u sebât edenleri belirtelim. Haberlerinizi açıklayalım".³¹⁷

كُلُّ نَفْسٍ ذَا نِقْمَةٍ الْمَوْتَ ط وَنَبْلُوَكُمْ بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ط وَإِنَّا تُرْجَعُونَ.

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihan olarak hayr ile de, şerr ile de deniyoruz. (nihâyet yine) ancak bize döndürüleceksiniz".³¹⁸

³¹⁴ -Hûd, 7.

³¹⁵ -Kehf, 7.

³¹⁶ -Mülk, 2.

³¹⁷ -Muhammed, 31.

³¹⁸ -Enbiyâ', 35.

Aslı İmân'ın Kesbî İmân'a çevrilmesi
ve kulun gerekeni yapması

Hitâb-ı ilâhî'leri hiçbir güçlük çekmeden yerine getirme özelliklerine sâhib olan her **mükellef** insanın sâhib olduğu bütün vasıfların, ezeldeki ruhlar âlemindeki **Ahd-i mîsâk**'da, bu kadar küçük bir zerreciğin içine yerleştirilmesi konusu ise, sonsuz kudret sâhibi Allâhü Teâlâ'nın ilâhî kudretinin ve ilminin bir tecellisinden başka bir şey' değildir.

Zamanımızda, bilgi sayar belleklerinin içerisine yüzlerce sayfalık kitabların, resimlerin, bilgilerin, oyunların, seslerin, küçücük noktalar hâlinde yerleştiğini ve küçük bir tıklama ile içindeki bilgilerin, kitâbların, resimlerin, oyunların ve seslerin çarşaf çarşaf açılıp gözlerimizin önüne serildiğini her zaman gördüğümüz ve bildiğimiz halde; bu ni'metleri ve imkânları yaratıp bize veren Allâhü Teâlâ'nın sonsuz kudretinin ve ilminin, ancak mikroskopla görülebilecek kadar küçük olan **insan timsâli zerreciklerin, erkek spermelerinin, kadın yumurtasının ve acbü'z-zenb** denilen insan parçacıkların içerisine yerleştiremeyeceğini düşünmek muhâl olduğu gibi, akılsızlığın ve inançsızlığın bir neticesinden başka bir şey' değildir.

Bunun için kendi yaratılışındaki bu özellikleri düşünerek Allâhü Teâlâ'nın, ezeldeki **“Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?”** sūâline karşı **“Evet, Rabb'imizsin, şahid olduk”** cevâbını vererek O'nun rubûbiyetini (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğunu*) kabul eden her **insanın**; özellikle ahdine ve mukavelesine sâdık kalarak kendi hür irâdesi ile rûhlar âlemindeki bu **Aslı** (fitrî) İmânını, dünyâ hayâtında

mükelleflik çağına gelince **Kesbî** îmâna çevirerek ihlâs ve takvâ sâhibi olan bir **Müslüman**'ın, “*Allâhü ekber: Yâ Rabb, zâtınla, sıfâtınla, ef'âlinle, kudretinle, Esmâ-i husnâ'nla var olan, bir olan, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olan yegâne kudret sâhibi ancak sensin. Sen benim Rabb'imsin, ben de Senin âciz nâciz bir kulunum*” diyerek O'nun huzurunda **secdeye** varıp kulluğunu ifâde etmesi, kulluğun en güzel bir şeklidir ki işte, “**Ma'rifetü'llâh**”ın ve “(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh** :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür.”) **Kelime-i Tevhîd**'inin, **amacı** da budur

İnsan timsâli şuarsuz zerreciklerin **mükellef bir hâle getirilmesi**

Allâhü Teâlâ, ezeldeki rûhlar âleminde insan timsâli şuarsuz zerrecikler hâlinde yarattığı insanları, “**Ma'rifetü'llâh ile: Ya'nî Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilme; noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak O'na kulluk etme duygu ve inancı ile**” **mükellef** kılmak için gerekli olan hayat, akıl, şuur, idrak gibi bir insanın ihtiyâcı olan bütün özellikleri, **-Rabb** ve **Rahmân** isimlerinin bir muktezâsı olarak³¹⁹, verip şuurlu ve

³¹⁹ **-Rabb:**“Esmâü'l-Husnâ:En güzel isimler” sâhibi olan Allâhü Teâlâ'nın isimlerinden birisi olup her şey'i gereği gibi terbiye edip kemâle isâl edici (ulaştırıcı) ma'nâsındır ki eğitim ve öğretimin (ta'lim ve terbiyenin) en güzel bir örneğini teşkil eder

idrâk kâbiliyeti olan mükemmel ve mükellef bir insan hâline getirdi.

Bu suretle de bütün insanlar, daha ezeldeki rûhlar âlemindeki ilk yaratılışlarında, *-aşağıdaki âyet-i kerîme'lere göre-*, hayat, akıl, şuur, idrâk, irâde, görme, işitme gibi insana mahsus özellikler ile özgür bir anlama ve anlatma kâbiliyetine sâhib mükemmel ve mükellef bir insan şahsiyeti sıfatını kazandı. Bunlara sâhib olurken de **hiçbir muhâlefetde ve hiçbir i'tirâzda** bulunmadı.

الرَّحْمٰنُ ۙ لَا عِلْمَ الْغُرٰنِ ۗ ط خَلَقَ الْاِنْسَانَ ۙ لَا عِلْمَهُ الْبَيَانَ ۙ

“**Rahmân** (olan Allâhü Teâlâ, Rahmân isminin bir muktezâsı olarak, yarattığı her insanın, “**Ma’rifetü’lîlâh**” ı, ya’nı *Allâhü Teâlâ’nın varlığını, birliğini bilme; O’nu noksan sıfatlardan münezzehtir kılup kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak O’na kulluk etme, duygu ve inancını, iyi ve doğru bir şekilde anlayıp “**Halifelik**” vasfına sâhib bir kul olabilmesi için, insanlara doğru yolu gösteren, hakk ile bâtili ayırd eden) **Kur’ân’ı öğretti. İnsanı O yarattı. O’na, beyânı** (anlama, düşünme, anladığını ve düşündüğünü anlatma kâbiliyetini), **O ta’lîm etti**”.³²⁰*

Eğer, Allâhü Teâlâ’nın, mahlûkâta (yaratılmışlara) karşı “**Rabb**” ism-i şerîfinin muktezâsı olan bu eğitim ve öğretim “*ta’lîm ve terbiye*” olmasaydı, bütün mahlûkât ve mükevvenâtın, bi’l-hâssa insanlığın, kendisini her türlü zarar ve noksanlıklardan kurtarıp kemâle ulaştırması ve istenilen gâyeye vâsıl olması, hiç şübhesiz mümkün olmazdı.

İnsanlığın en büyük ihtiyacı olan bu inâyet-i ilâhiyyeyi (*Allâhü Teâlâ’nın bu lûtuf ve ihsânını*), mahlûkâtın en güzeli, en şerefli ve en üstünü olmak isteyen bir insanın, iyi düşünmesi ve ona göre değerlendirmesi, ancak kendi menfeati icâbıdır.

Rahmân: Yaratmış olduğu bütün mahlûkâta dünyâda rahmet eden, onlara acıyan, onları esirgeyip koruyan ve onların her türlü ihtiyaçlarını verendir. **Rahîm** ismi de hem dünyâda hem de âhiretde mü’min kullarına rahmet eden, onlara acıyıp kotuyan, onların her türlü ihtiyaçlarını veren anlamındadır.

³²⁰ -Rahmân, 1-4.

Âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulduğu üzere, daha rûhlar âleminde iken, Allâhü Teâlâ'nın, *-Rabb isminin bir muktezâsı olarak-*, kullarına yapmış olduğu bu **ta'lîm** ve **terbiye**, Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm*'dan kıyâmete kadar gelip geçecek bütün insanlığa ap-açık bir hitâb-ı ilâhî'dir ki Kur'ân-ı Kerîm'in ezeli ve ebedî **bu özelliği**, Kur'ân-ı Kerîm'in mu'cize oluşunun ayrı bir özelliğidir.

Çünkü bir kimseye *-yapın veyâ yapmayın şeklinde-* bir şey' teklîf edebilmek ve o kimsenin teklîf edilen o şey' ile sorumlu (*mükellef*) olabilmesi için **“Ehliyet”** denilen bir vasfa sâhib bulunması lâzımdır. Ehliyeti olmayan bir insana bir şey' teklîf etmek câiz olmadığından böyle bir teklîfe, **“Teklîf-i mâ-lâ yutâk”** denir ki câiz değildir.³²¹ Bunun için de **teklîfde** ehliyet şarttır.

Ehliyet ise ancak akıl ile meydana gelir. Aklı olmayanın ehliyeti de olmaz. Ehliyet olmayınca da sorumlu bulunmaz.

Bu bakımdan bir kimseye bir şey' teklîf edebilmek için o kimsede bu iki vasfın, ya'nî **ehliyet** ile **akl**'ın bulunması şarttır. Çünkü o kimse, **akıl** ile, teklîf edilen o şey'i idrâk etmek kâbiliyyetine sâhib bulunur. Bunun netîcesi olarak da **ehliyet sâhibi** olur.

Çünkü, Allâhü Teâlâ, vardır, birdir, ezeli ve ebedî olarak noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıftır. Aynı şekilde, Allâhü Teâlâ'nın **kelâm** sıfatı da, ezeli ve ebedîdir, mahlûk değildir. Bunun için rûhlar âlemindeki **insan timsâli şuursuz zerreciklere** Kur'ân-ı Kerîm'in özelliklerini öğretmesi, dünya hayâtında peygamberleri vâsıtası ile insanlara tebliğ etdirdiği Kur'ân

³²¹ -Fıkıh Usûlü,ss.414. Celâleddin Karakılıç.

esâslarından farklı değildir. Çünkü *-aşağıdaki âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulduğu gibi-* **“İnsana bilmediğini O öğretti”** âyet-i kerîme'si, zamanla ve mekanla mukayyed olmayarak bunun en açık bir delilidir:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۚ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۚ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۚ
الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۚ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.

“Yaratan Rabb'inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabb'in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemle (yazı yazmayı) öğreten O'dur. İnsana bilmediğini O öğretti”.³²²

İnsan timsâli bu şuursuz zerrecikleri, dünyâ hayâtındaki gözle görülemeyecek kadar küçük olan kadın yumurtasının ve erkek sperm'lerinin özelliklerine benzetebiliriz. Çünkü kadın yumurtası ve erkek sperm'leri de *-Allâhü a'lem-* ilk yaratılışlarında hiçbir hayat eserine sâhib değil iken, cinsî ilişkinin inzâl ânındaki ânî bir elektriklenme ile, ana ve babanın vücûdündeki o muazzam özellikler, bir anda,

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۖ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ۖ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ
والتَّرَائِبِ ۖ

“Şimdi, insan hangi şey'den yaratıldı? (İbretle) baksın”.

“o, atılıb dökülen bir sudan yaratılmışdır”.

“Ki O, (erkeğin) arka kemiği ile (kadının) göğüs kemikleri arasından çıkıyor”.³²³

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا.

³²² -Alâk, 1-5.

³²³ -Târik, 5-6-7.

“Sudan bir beşer yaratıb da onu soy sop yapan (neseb ve sihriyyet sâhibi yapan) O’dur. Rabb’in (her şey’e) kemâliyle kâdirdir”.³²⁴

âyet-i kerîme’leri ile bildirilen ilâhî kudretin kânunları gereğince, ânîden, *-sanki yüzlerce sayfa yazı ve resimlerin bir bilgisayar belleğinde depolanıyor gibi-* kendisinde topluyor ve sür’atli bir şekilde hareket edip görevini yapmaya gayret sarf ediyor. Bundan sonra da ana rahminde hayâtını geliştirip **Ma’rifetü’İlâh**’a namzet bir insan hâline geliyor ve rûhlar âleminde kendisine ta’lîm edilen **Kur’ân Kerîm**’in muhâtabı oluyor. İşte bunun içindir ki İslâm Hukûku’na göre bir insan, *-ilâhî kânunlar dâhilinde-* ana rahmine düştüğü andan itibaren bütün hukûkî haklara sâhib bulunuyor. Bunun içindir ki onu herhangi bir şekilde katl etmek, bir cinâyet oluyor.

Allâhü Teâlâ’nın kelâm sıfatı da, ezeli ve ebedî olup mahlûk değildir. Bunun için rûhlar âlemindeki insan timsâli şuursuz zerreciklere hayat verip **Levh-ı mahfûz**’daki Kur’ân-ı Kerîm’in özelliklerini öğretmesi, dünya hayâtında peygamberleri vâsıtası ile insanlara teblîğ etirdiği Kur’ân esâslarından farklı değildir.

Çünkü, Allâhü Teâlâ tarafından Cebrâil *aleyhi’s-selâm* vâsıtası ile Hazreti Muhammed *aleyhi’s-selâm*’a Arabca olarak vahy edilen Kur’ân-ı Kerîm, *-Tevrât ve İncil gibi toplu bir halde indirilmeyip-* Berat Gecesi’nde Levh-ı Mahfûz’dan dünyâ semâsına toptan indirilmiş, Kadir gecesi’nde de dünyâ semâsından *-hâdiseler ile ilgili olarak-* pey-der-pey âyet âyet, sûre sûre inzâl buyurulup yirmiüç senede tamamlanmıştır. Bunun sebebi ve şekli ise, şu âyet-i kerîme’de açıkca ifâde buyurulmuştur.

³²⁴ -Fûrkân, 54.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا.

“O küfr edenler (şöyle) dedi (ler): O’na, Kur’ân toplu bir halde indirilmeli değil miydi? Biz O’nu senin kalbine iyice yerleştirmek için böyle (yapdık). O’nu (çok güzel bir nizam ile) âyet âyet, sûre sûre ayırdık (ve âheste âheste bildirdik)”.³²⁵

İnsan tohumu (Acbü’z-zenb)

Bu gün tıp âleminin daha çok mezarlık topraklarında mikroskopla inceleyip görebildiği insan şeklindeki küçük zerrecikler, hadîs-i şerîf’lerde ifâde buyurulan “*Acbü’z-zenb*” dinilen insan timsâli bir cüz’ün kendisi olsa gerekdir ki bu küçük cüz’ler, *-bitki tohumları gibi-* her türlü insan özelliğini kendisinde bulunduran insan şeklindeki küçük parçacıklardır ki canlı olup çürümezler.³²⁶

Rasûlü’llâh *aleyhi’s-selâm* ’ın **Ehl-i Kalib’e** hitâbı, bunun açık bir delilidir. Çünkü Rasûlü’llâh *aleyhi’s-selâm*, Bedir harbinin üçüncü günü, Müslümân’lar Medîne’ye dönerlerken devesinin getirilmesini emr etdi. Yol ağırlığı deveye yüklenip bağlandı. Bunu müteâkib Rasûlü’llâh *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*, Kurayş müşriklerinden yirmidört kişinin cesedlerinin

³²⁵ - Fûrkân, 32

³²⁶ -**Acb-i zenb**: Kuyruk sokumundaki kemiğin başı ve -insan timsâli gibi- en küçük bir cüz’üdür.

Kâmus mütercimi Âsım Mollâ’nın ta’biri ile de: Fâtîha-i Hilkat ve hâtime-i fenâ ve ma’dûmiyyet olan hurda kemikdir. (ya’nî hilkatin başlangıcı ve sonu olan insan timsâli en küçük bir kemik cüz’üdür).

S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.12.ss. Kâmil Miras.

atıldığı kuyunun başına varıp bir kenarında durdu. Onlara, kendi adları ile ve babalarının adları ile şöyle seslendi:

"Yâ filân ibn-i filân, yâ filân ibn-i filân... Siz Allâh'a ve Rasûl'üne itâat etmiş olsaydınız itâatiniz sizi sevindirir miydi? Şübhesiz ki sevindirirdi. Ey maktûller, biz Rabb'imizin bize va'd ettiği nusrat ve zaferi muhakkak sûretde gerçek bulduk. Siz de bâtıl Rabb'inizin va'd ettiği mevhûm (aslı esâsı olmayan) nusrat ve zaferi gerçek buldunuz mu? Elbetde bulamadınız".

Bunun üzerine Hazreti Ömer *radiye'llâhü anh*, **"Yâ Rasûle'llâh, kendilerinde hayat eseri bulunmayan şu cesedlere ne söylersin?"** dedi. Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* de **"Muhammed'in hayâtı yed-i kudretinde olan Allâh'a yemîn ederim ki benim söylediğim sözleri siz, onlardan daha iyi işidir değilsiniz; şu kadar ki onlar cevâb vermeye muktedir değillerdir"** buyurdu.³²⁷

Kezâ, kabirleri ziyâret ederken aşağıdaki şekilde selâm verilmesi de, kabirlerinde **Acbü'z-zenb** hâlinde olan insanların kendilerine mahsus bir hayat sâhibi olduğunu ifâde eder.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ. وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ. أَسْقِلَ اللَّهُ لِي
وَلِنَا وَلِكُمُ الْعَاقِبَةَ.

"Es-selâmü aleyküm; ey mü'minler yurdunun sâkinleri. Bizler de inşâa'llâh sizlere kavuşacağız. Allâhü Teâlâ'dan benim, bizim ve sizin için âfiyet ve selâmet dilerim".

Kezâ, Hazreti Âişe *radiye'llâhü anha*, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* ile babası Hareti Ebû Bekri's-sıddîk

³²⁷ -S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.10.ss.161. (1567 nolu H.ş.). Kâmil Miras.

*radiye'llâhü anh'*ı kabr-i seâdetlerinde ziyâret ederken tesettürsüz ziyâret ettiği halde, Hazreti Ömer *radiye'llâhü anh'*in onların yanına defn edilmesinden sonra, her ne kadar âyet-i kerîme'de

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ط

“Peygamber, mü'minlere öz nefislerinden evlâdır. Zevceleri de (mü'minlerin) analarıdır”.³²⁸

buyurulursa da, *-nâ mahrem olduğu için-* tesettürlü ziyâret etmiştir ki bu hâdise de aynı şekilde kabirlerinde **Acbü'z-zenb** hâlinde olan insanların kendilerine mahsus bir hayat sâhibi olduğunu ve dâimâ rûhları ile irtibâtda bulunduğunu ifade eder. Üstelik bu üç kişinin cesedleri de çürümüş değildir. Çünkü peygamberlerin ve velîlerin cesedleri çürümez.

Ayrıca hadîs-i şerîf'lerde de şöyle buyurmuştur:

*“Kim kabrimin yanında bana salât ederse, ben onu iştirim. Kim bana uzakda bulunarak üzerime salât getirirse, o bana ulaştırılır”.*³²⁹

*“Allâh'ın yer yüzünde seyâhat eden melekleri vardır ki bunlar ümmetimden bana salâm tebliğ ederler”.*³³⁰

*“Cum'a günü benim üzerime salâtu çoğaltın, zîrâ sizin salâtınız, bana o gün arz olunur”.*³³¹

وَيَبْلَىٰ كُلُّ شَيْءٍ مِّنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجَبَ دَنَبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الخُلُقُ.

³²⁸ -Ahzâb, 6.

³²⁹ -Beyhekî: Ebû Hurayra r.a.

³³⁰ -İmâm Ahmed, Neseî, Beyhekî, Dâremî, İbn-i Hıbbân, Ebû Nuaym: Ebû Mes'ûd Akabe r.a.

³³¹ -Ebû Dâvûd, Neseî, İmâm Ahmed, Beyhekî: Evs r.a.

"İnsan (ın vücûdun) dan her cüz'ü çürür, yalnız kuyruk sokumundaki **-acbü'z-zenb** dinilen- cüz'ü çürümez. (İkinci) hilkat, o cüz'ü ile yuğrulur".³³²

وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِّنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا عَجَبَ دَنْبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ ثُمَّ يُنَزَّلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَعْلُ.

"İnsanın her cüz'ü çürür. Yalnız **-Acbü'z-zenb-** denilen kuyruk sokumundaki hurda kemik kalır. İkinci hilkat, ondan teşekkül eder. Sonra Allâhü Teâlâ gökden hayat yağmuru indirir, bunun üzerine insanlar yer yüzünden, mevsiminde tohumundan biten nebat gibi, zuhûr ederler".³³³

Aşağıdaki hadîs-i şerîf de, **Acbü'z-zenb**'in, insan timsâli zerrecikler halinde olabileceğinin ayrı bir kanıtıdır:

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ.

"Allâhü Teâlâ, Âdem aleyhi's-selâm'ı, kendi sûretinde (insan sûretinde) yaratdı".³³⁴

Bu Hadîs-i şerîf'de ifâde buyurulan **sûret**, insanın kendi yaratılış sûretidir. Yoksa sapık bir fırka olan **Müşebbihe**'nin dediği gibi, **hâşâ**, Allâhü teâlâ'nın kendi sûreti değildir. Çünkü böyle sapık bir yorum, şu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'in ve benzerlerinin ifâde ettiği hakikate tamamen aykırıdır.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ.

"O'nun benzeri hiçbir şey' yokdur".³³⁵

³³² -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.11.ss.174. (1732 nolu h.ş.). Kâmil Miras.

³³³ -Riyâzü's-Sâlihîn,C.3.ss.341. (1868 nolu h.ş.). Buhârî ve Müslim.

³³⁴ -Buhârî, Müslim.

³³⁵ -Şûrâ, 11.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

“Allâh'dan başka hiç bir ilâh (hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd) yoktur, yalnız O vardır ve birdir. Şeriki ve benzeri yoktur. Mülk O'nundur. Hamd, O'na mahsûsdur. O, her şey'e kâdirdir”.

Melekler'in ve İblis'in imtihân edilmesi

Allâhü Teâlâ, yaratmış olduğu mahlûkâtın kendisinin varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu hakkıyla idrâk edip kendisine lâyıkı ile kulluk yapıp yapmadığını imtihân etmek için, *-İlâhî hukmetin bir gereği olarak-* önce Melek'leri ve İblis'i imtihân etmek için şu hakikati dile getirdi:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ ۗ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۗ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ .

“**Hani Rabb'in meleklerle:-Ben Yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me'mûr olacak) bir halîfe (bir insan) yaratacağım- demişti. (Melekler) de: -Biz seni hamd ile tesbîh ve takdîs edip dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek kimseler mi yaratacağın?- demişlerdi. Allâhü Teâlâ da: -Her halde sizin bilmediklerinizi ben bilirim- demişti**”.³³⁶

³³⁶ -Bakara, 30.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ.

“(Allâhü Teâlâ, Âdem) e bütün isimleri öğretmişti. Sonra onları (onların delâlet ettikleri âlemleri, eşyâyı) meleklerle gösterib: **-Doğrucular iseniz (her şey'in iç yüzünü biliyorsanız) bunları adları ile bana haber verin-demişdi**”.³³⁷

Melekler de, böyle bir uyarı karşısında, **-Biz seni hamd ile tesbîh ve takdîs edip dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek kimseler mi yaratacaksın?-** dedikleri için hatâ ettiklerini anlayınca, derhal,

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ.

“**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yok. Çünkü Alîm ve Hakîm olan, (her şey'i hakkıyla bilen, hüküm ve hikmet sâhibi olan), ancak sensin**”.³³⁸

diyerek Allâhü Te'alâya karşı olan kulluk ve teslimiyetlerini bildirmişlerdi ki bu sözü söyleyenler içinde **İblîs** de vardı.

Melekler ve İblîs, “**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yok. Çünkü Alîm ve Hakîm olan, ancak sensin**” diyerek hatâlarını i'tiraf edince,

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ ۚ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ ۙ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِيَّيَّ اعْلَمُوا عَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ.

³³⁷ -Bakara, 31.

³³⁸ -Bakara, 32.

“(Allâhü Teâlâ) **da:-Ey Âdem, onları adları ile kendilerine haber ver-** deyip de o da onları isimleri ile söyleyiverince: **-Size demedim mi ki göklerin ve yerin gayıblarını şübhesiz ben bilirim. Neyi açıklarsanız, neyi de gizlemişseniz hepsini elbetde ben biliyorum- dedi”.**³³⁹

Bu âyet-i kerîme’lerden de anlaşıldığına göre, Allâhü Teâlâ, meleklerle hitâben “**Ben Yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ edecek ve infaza me’mûr olacak) bir halife (bir insan) yaratacağım**” deyince, “**Biz seni hamd ile tesbîh ve takdîs edip dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek kimseler mi yaratacaksın?**” diyen melekleri uyararak “**Her halde sizin bilmediklerinizi ben bilirim**” buyurdu. Bunun üzerine hatâ etdiklerini anlayan melekler de “**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yokdur**” cevâbını verince, Allâhü Teâlâ da, “**Siz neyi açıklarsanız, neyi de gizlemişseniz hepsini elbetde ben bilirim**” buyurarak bu sözlerinde samîmî olup olmadıklarını denemek ve kendi amellerine kendilerinin şâhid olup bir i’tiraz haklarının bulunmaması için de onları, aşağıdaki şekilde, imtihâna tâbi’ tuttu.

Meleklerin ve İblîs’in
“Seni tenzîh ederiz...” sözlerinde
samîmî olup olmadıklarının
denenmesi

Melekler ve İblîs, acerbâ, “**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yok. Çünkü Alîm**

³³⁹ -Bakara, 33.

ve Hakîm olan, (her şey'i hakkıyla bilen, hüküm ve hikmet sâhibi olan), **ancak sensin**" sözünü, samîmî olarak mı söylemişlerdi?, yoksa kerhen mi söylemişlerdi? Dıştan görünüşlerindeki samîmiyyet, acebâ içlerinde de var mı idi? Bu husûsun açık bir şekilde tesbîti gerekli idi.

İşte bunun için Allâhü Teâlâ, meleklerin ve İblîs'in bu sözlerinde samîmî olup olmadıklarını belirtmek ve kendi amellerine bi'z-zât kendilerinin şahit olup bir i'tiraz haklarının kalmadığını göstermek için hepsine birden "**Âdem için** (Âdem'i kıble edinerek bana) **secde edin** (veyâ O'nun ve evlâtlarının hizmetine girin)", emrini verince,

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ ط أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ.

"Hani meleklerle: Âdem için (Allâh'a) secde edindemişdik de İblîs'den başkası hemen secde etmişlerdi. O ise dayatmış, kibirlenmek istemişti. (Zâten de) o, kâfirlerdendi".³⁴⁰

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ ط لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ. قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ط قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ.

"And olsun ki sizi (evvelâ ruhlar âleminde) yaratdık, sonra size suret verdik, sonra da meleklerle: -Âdem için (Allâh'a) secde edin- dedik. Hemen secde etdiler. Fakat İblîs, secde edicilerden olmadı".

"(Allâhü Teâlâ da), -Sana emr etdiğim zaman secde etmekden seni men' eden (sebeb) neydi?- İblîs de -Ben

³⁴⁰ -Bakara, 34.

O'ndan hayırlıyım. (Çünkü) beni ateşden yarattın, O'nu bir çamurdan yarattın- dedi".³⁴¹

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِيسَ طَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ.

“And olsun, sizi (evvelâ ruhlar âleminde) yarattık, sonra (maddî varlığınızı yaratarak) size sûret verdik, sonra da meleklerle: -Âdem için (Allâh'a) secde edin- dedik. Hemen secde etdiler. Fakat İblîs secde edicilerden olmadı”.³⁴²

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ طَخَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

Muhakkak ki İsâ'nın hâli de, (babasız dünyaya gelişi de) Allâh'ında, Âdem'in hâli gibidir. (Allâh) onu (Âdem'i) topraktan yarattı (yapdı), sonra ona -Ol- dedi, O da (can gelib) oluverdi”.³⁴³

قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ ط قَالَ كَذَلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“(Meryem) dedi ki: Hey Rabb'im, bana bir beşer dokunmamışken benim nasıl çocuğum olabilir? (Allâh) dedi ki: Öyle. (Fakat) Allâh ne dilerse yaratır. Bir işe hükmedince ona ancak -Ol- der, o da oluverir”.³⁴⁴

âyet-i kerîme'lerinde ifâde buyurulduğuna göre İblîs'den başka bütün Melekler derhâl secde etdiler. Emr-i ilâhî'yi yerine getirdiler ve sözlerindeki samîmiyyetlerini isbât edip imtihan-ı ilâhî'yi kazandılar.

³⁴¹ -A'râf, 11-12.

³⁴² -A'râf, 11.

³⁴³ -Âl-i İmrân, 59.

³⁴⁴ -Âl-i İmrân, 47.

İblîs ise kendine göre bir yorum yaparak kibirlenip secde etmedi. Afv ve mağfîret dileyeyeceği yerde sözünde ısrar ederek içindeki küfrünü ve samîmiyyetsizliğini dışarı çıkardı. Çünkü o, yukarıdaki "**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğretdiğinden başka bizim bir bilgimiz yok**" sözünü **kerhen** söylemiş olduğundan sözünde samîmî olmayan kâfirlerdendi ki Allâhü Teâlâ, bunun böyle bir kâfir olduğunu çok iyi biliyordu. Bunun için de imtihânı ilâhî'yi kayb ederek Allâhü Teâlâ'nın rahmetinden mahrum kalıp Cehennem'lik olduğuna bir i'tirazda bulunamadı. Fakat insanlara olan düşmanlığını da, şu âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulduğu şekilde, hiçbir zaman eksik etmedi:

لَعَنَهُ اللَّهُ ۚ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا. لَا وَ لَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَا مُنِيتُهُمْ
وَلَأَمُرَّنَّهُمْ فَلْيُبَيِّتَنَّكَ آدَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرَّتَّهُمْ فَلْيَعْيِرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ ط
وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ط.

“Allâhü Teâlâ da, ona (İblîs'e) lâ'net etdi (ve rahmet'inden kovdu). O da (İblîs de) -Celâl'in hakkı için yemîn ederim ki:

1-Kullarından bir nasîb (bir pay) edineceğim,

2-Onları mutlakâ saptıracağım,

3-Muhakkak onları boş kuruntulara (olmayacak şey'lere) boğacağım,

4-Kesin olarak onlara emr edeceğim de davarların (hayvanların) kulaklarını (ibâdet ediyoruz zannı ile) yaracaklar (putlar için nişanlıyacıklar),

5-Onlara muhakkak emr edeceğim de Allâh'ın hilkâtini (varatdığını) değistirecekler-, dedi”.

“(Allâhü Teâlâ da), **-Kim Allâh'ı bırakarak şeytânı yâr (dost) edinirse, şübhesiz o, açıktan açığa büyük bir hüsrâna (ziyana) düşmüştür-** (buyurdu)”³⁴⁵

Merhûm ve mağfûr büyük müfessir Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, İblîs'in yeminle söylediği bu beş sözünden, **“Onlara muhakkak emr edeceğim de Allâh'ın hilkât'ini (yaratdığını) değiştirecekler”**, sözünü, şöyle tefsir etmektedir ki, zamânımızda büyük bir ibretle okunması tavsiye olunur:

*“İblîs'in iğvâ'sına kapılan ve onun telkin ettiği şey'leri doğru bir davranış zann eden insanlar, yaratılışın sûretini veyâ sıfatını değiştirerek şeklini bozacaklar, yaratılış kemâline götürecekleri yerde bozup çığırından çıkaracaklar, tefsîr'lerde anlatılan misallere nazaran kadını erkek erkeği kadın yapmaya çalışacaklar, bıyıklarını sakallarını yolacaklar, kılıklarını değiştirecekler, suratlarını boyayacaklar, kulak burun kesip göz çıkaracaklar, erkekleri iğdiş edip hadım ağası yapacaklar, **organlarını yaratılış gâyelerinin dışında kullanmaya başlayacaklar**, nikâh yerine sifâh yapacaklar (nikâhsız yaşayacaklar), temiz olan şey'leri bırakıp pis olan şey'lere koşacaklar, faydalı olanları bırakıp zararlı olanları tercih edecekler, vazîfeden kaçıp oyuna gidecekler, doğruluğu budalalık sayıp eğriliği hüner sayacaklar, harama helâl, helâle haram, iyiye kötü, kötüye iyi diyecekler. Hayır yerine şerr işleyecekler, i'mâr edilmesi lâzım gelen yerleri tahrîb edip tahrîb edilmesi lâzım gelen yerleri de i'mâr edecekler. Rûhlarının fitratındaki selâmet ve safvet duygularını bozacaklar; yaratılışlarındaki din duygusunu, hakk anlayışını, sırât-ı müstekîm inancını*

³⁴⁵ -Nisâ', 118-119.

*birakacaklar, mahlûk'u Hâlik yerine koyacaklar, **Tevhûd**'den çıkıp bâtil dinler, inançlar, fikirler arkasında koşacaklar, şuna buna kulluk etmeye başlayacaklar, **Allâh'ın yarattığını değiştirdiklerini bilmeyecekler, bilseler de tanımayacaklardır**”³⁴⁶*

Zamânımızda yaygın bir hâle gelen “**Organ nakli**”, “**Tüp bebek**”, “**Taşıyıcı**”, “**Kılonlama**”, “**Genler ile oynayıp yaratılışın şeklini değiştirmek**” gibi başarılar, -yaratılışın şeklini değiştirmek gibi- birer hal olsa gerekdir ki câiz değildir. Çünkü, “**O : هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً**”

(Allâh), **Yerde** (ve gökde) **ne varsa hepsini sizin için** (sizin fâideniz için, sizi imtihan etmek için) **yaratdı**”³⁴⁷ âyet-i kerîme'sine göre, “**insan insan için yaratılmamış ve ibâha edilmemiştir**. Bu bakımdan insanların canları, kanları, organları, malları, ırz ve nâmûsları **-muhteremdir, muazzezdir, mükerremdir-**. Bunun için de birbirlerine mübâh değildir. Ancak **meşrû' bir nikâh** ile bir erkek ile bir kadın birbirlerinin **-zatlarından değil-** nefislerinde istifâde edebilirler)” denilmiştir.

✱

✱ ✱

İmtihân konusunu bildiren
âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerden
ba'zıları

Yüce vasıfların sâhibi olan Allâhü Teâlâ, hangimizin ameli, hal ve hareketi daha güzel olduğu husûsunda **-bizleri imtihan etmek için-** gökleri ve yeri altı günde yaratıp her türlü

³⁴⁶ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.3.ss.1473.Elmahlı M. Hamdi Yazır.

³⁴⁷ -Bakara 29.

hizmetimize elverişli bir hâle getirmiştir ki bu hizmetten **İblîs** müstesnâdır. Çünkü İblîs, insanların en büyük düşmanıdır. Şu âyet-i kerîme'ler, bu hususların açık birer ifâdesidir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ.

“Ey imân edenler, hep birlikte silme (İslâm'a, barışa, dünyâ ve âhîret selâmetine) **girin**. (Tevhîd esâslarına bağlı kâmil, olgun, iyi, takvâ ve ihlâs sâhibi birer müslümân olun. Ayıp ve kusurlardan uzak bulunun). **Şeytanın adını ardına düşmeyin** (şeytânî yollara sapmayın, Deccâl'lerin, Tâğut'ların, Mücrim'lerin ve Bâtıl fikirlerinde isrâr edip büyüklük taslayanların peşinden gitmeyin). **Çünkü o** (onlar), **sizin için ap-açık bir düşmandır**”.³⁴⁸

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ.

“(Allâhü Teâlâ'nın, -*Âdem için (Allâh'a) secde edin*-emrine uymayan İblîs, şöyle) **dedi: Ey Rabb'im, beni azdırdığın şey'e (secdeye) and olsun ki ben de yer yüzünde onlar** (ın ma'siyetlerini, günahlarını, sana itaatsizliklerini, azgınlıklarını) **her hallerinde süsleyeceğim** (onları kendilerine hoş göstereceğim). **Onların hepsini muhakkak azdıracağım**”.³⁴⁹

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ.

“**Ancak onlardan, hâlis** (ihlâs sâhibi) **kulların hâriç**, (onları yollarından saptıramam. Çünkü benim azdırmam onları etkilemez)”.³⁵⁰

³⁴⁸ -Bakara, 208.

³⁴⁹ -Hicr, 39.

³⁵⁰ -Hicr, 40. ve Sâd, 83.

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ.

“(Allâhü Teâlâ da), **Benim hâlis kullarım üzerinde senin (hiçbir) saltanatın yoktur. Ancak azıp saparak senin izince gidenler müstesnâ, (buyurdu)**”.³⁵¹

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“O (Rabb) ki yer yüzünü sizin için bir döşek, göğü bir binâ’ yaptı. O gökden bir su indirib onunla türlü türlü meyvelerden, mahsullerden sizin için rızık çıkardı. O halde, kendiniz bilib dururken, (yaratılan o şey’lerle) Allâh’a eşler koşmayın”.³⁵²

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَ يُحْسِنُ عَمَلًا.

"Biz yer yüzünde ne varsa ona bir zînet verdik ki insanları, *hangisi daha güzel amel yapacak diye, imtihan edelim*".³⁵³

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَوَةَ لِنَبْلُوَكُمْ أَ يُحْسِنُ عَمَلًا ط وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ لَا.

“O, (halîfelik vasfını kazanabilmeniz için) **hanginizin daha güzel amel (ve hareket) de bulunacağını imtihan etmek için ölümü de, dirimi de takdîr eden ve yaratandır. O, Azîz’dir, (kendisine isyân edenlerden intikam almakda Gâlib-i mutlak’dır). Ğafûr’dur, (Kendisine tevbe ile yönelip emir ve nehiy’lerine teslim olanlar hakkında da bağışlayıcıdır)**”.³⁵⁴

³⁵¹ -Hıcr, 42.

³⁵² -Bakara, 22.

³⁵³ -Kehf, 7.

³⁵⁴ -Mülk, 2.

وَلَتَبْلُوكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۗ وَتَبْلُؤْا أَخْبَارَهُمْ.

"And olsun, sizi imtihan edeceğiz. Tâki içinizden mücâhidleri ve sabr-u sebât edenleri belirtelim. Haberlerinizi açıklayalım".³⁵⁵

كُلُّ نَفْسٍ ذَا نَفْسٍ الْمَوْتِ ط وَتَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ط وَإِنَّا تُرْجَعُونَ.

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihân olarak hayr ile de, şerr ile de deniyoruz. (nihâyet yine) ancak bize döndürüleceksiniz".³⁵⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ بِحَوْلِ بَيْنِ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

"Ey îmân edenler, sizi, size hayât verecek şey'lere (dînî akîde ve esâslara) da'vet etdiği zaman Allâh'a ve Rasûl'üne icâbet edin. Bilin ki şübhesiz Allâh, kişi ile kalbi arasına girer (ve ne yaptığını, ne düşündüğünü ve neye inandığını çok iyi bilir). Ve siz, hakîkaten O'na dönüp (O'nun huzûrunda) toplanacaksınızdır".³⁵⁷

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۚ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ.

"And olsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız".³⁵⁸

³⁵⁵ -Muhammed, 31.

³⁵⁶ -Enbiyâ', 35.

³⁵⁷ -Enfâl, 24.

³⁵⁸ -Kâf, 16.

İblîs'in insanlara düşmanlığı,
Sirk'in ve dalâlet'in kaynağı

İblîs, Allâhü Teâlâ tarafından lâ'netlenince ve ebedî olarak rahmet'inden mahrûm bırakılınca, kendisinin bu hâle düşmesine sebep olarak gördüğü insanlara musallat olacağını,

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ.

“Ancak içlerinden ihlâs'a erdirilmiş (samîmî) kulların müstesnâ”.³⁵⁹

âyet-i kerîmesine göre Allâhü Teâlâ'ya tam olarak yönelip O'na samîmî bir şekilde teslîm olan hakîkî mü'min'ler hâriç olmak üzere bütün insanları, Allâhü Teâlâ'ya kullukdan ve ibâdetden men' etmeye çalışacağını, kasem ile söyleyerek **sirk'in** ve **her türlü dalâlet'in** kaynağı olmuştur.

Çünkü şeytan,

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا.

“Şeytan, muhakkak insanın ap-açık bir düşmanıdır”.³⁶⁰

âyet-i kerîmesine göre, insanlığın en büyük bir düşmanı, insan üzerinde hakîkî bir nüfûz ve saltanatı olmayan bir hasmı, ancak Allâhü Teâlâ'nın *-insanları imtihan etmek için-* ona ba'zı imkânlar verdiği ve kendisinin yalan yanlış va'd ve telkinlerine inanıp peşinden gidenlerin **velîsi** yaptığı bir mel'ûn'dur.

Çünkü bu mel'ûn, aşağıdaki âyet-i kerîme'de ifâde buyurulan zannını (sözünü) gerçekleştirmeye çalışarak *-imân eden bir kısım insanlar müstesnâ' olmak üzere-* herkesi azdırıp Allâhü Teâlâ'ya isyankâr bir hâle getirmiştir:

³⁵⁹ -Hicr,40. Sâffât 40. 74. 128.

³⁶⁰ -İsrâ', 53.

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِيلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ.

“And olsun İblîs, onlar aleyhindeki zannını gerçekleştirmişdi de, îmân edenlerden bir zümre hâriç olmak üzere, (tamâmen) ona uymuşlardı”.³⁶¹

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ ط وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ.

“Halbuki onun bunlar üzerinde (önceden) hiç bir nüfûzu, hiçbir saltanatı yokdu. Ancak biz, âhîret'e îmân eden kimse ile ondan şübhede bulunamı ayırd etmek için (ona böyle bir meydan vermişdik). Senin Rabb'in her şey'in üstünde gerçek bir nigahbân (gerçek bir gözcü, gerçek bir bekci) dir”.³⁶²

İblîs'in zannı (*sözû*) ise, şu âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulub dile getirilmiştir:

فَبِعِزَّتِكَ لأَعُوذَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ. لاَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ.

“İzzet'ine -mutlak kudretine, kahrına- and ederim ki ben de artık onların hepsini muhakkak azdıracağım”.

“İçlerinden ihlâs'a erdirilmiş -mü'min- kulların müstesnâ”.³⁶³

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ. قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ. قَالَ فِيمَا أَعُوذْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ. لاَ تُؤَمَّ لَآيَتَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمَنْ خَلْفَهُمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ ط وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ.

“(İblîs) dedi: Bana (halkın) dirilib kalkacakları güne kadar mühlet ver”.

³⁶¹ -Sebe', 20

³⁶² -Sebe', 21.

³⁶³ -Sâd, 82-83.

“(Allâh da) **dedi ki: Sen hakikaten mühlet verilmişlerdensin**”.

“(İblîs) **öyleyse dedi: (mâdem ki) Sen beni azgınlığa mahkûm etdin, ben de buna karşılık, and olsun ki, onlar (1 sapdırmak) için senin doğru yolunda (pusu kurup) oturacağım**”.

“**Sonra and olsun, onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından geleceğim (musallat olacağım). Sen de onların çoğunu, şükr edici (kimse) ler bulmayacaksın**”.³⁶⁴

Şeytanın hîle ve desîselerinin çok zayıf olduğunu, insan üzerinde büyük bir nüfûzunun olmadığını da şu âyet-i kerîme'ler ifâde etmekte ve onun boş va'd ve kuruntularına aldanmamanın gerektiğini belirtmektedir:

إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا.

“**Şüphesiz ki şeytan'ın hîlekarlığı, zayıf dir**”.³⁶⁵

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا.

“**Şeytan, muhakkak insanın ap-açık bir düşmandır**”.³⁶⁶

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ط إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ط.

³⁶⁴ -A'râf, 14-15-16-17.

³⁶⁵ -Nisâ', 76.

Görünmeyen varlıkların ve kuvvetlerin varlığını ve bunlardan İblîs'in, insanların kalbine yalan yanlış şey'leri ilkâ' ederek (*telkin ederek, bırakarak*) onları yanlış yollara sevk etmesi, bu sûretle de onlara arkadaş olup onları hakk yoldan çıkarması konusunu, bir cep telefonuna veyâ bir bilgisayara gönderilen mesajları ve benzerlerini düşünürsek daha iyi anlamış oluruz.

³⁶⁶ -İsrâ' Sûresi, âyet 53.

“Şeytan, sizin (eski) bir düşmanınızdır. Onun için siz de onu bir düşman tutun. O, (kendisine tâbi’ olan) gürûhu, ancak alevli Cehennem’in yarânından olsunlar diye da’vet eder”.³⁶⁷

Ayrıca şu âyet-i kerîmeler de, bizlerin şeytana karşı nasıl davranmamız lâzım geldiğini açık bir şekilde ifâde buyurmaktadır ki bu da **Rahmân** ve **Rahîm** olan Rabb’imizin bize olan büyük bir lûtfudur:

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ.

“Ey Âdem oğulları, şeytan ana ve babalarınızı, fenâ’ yerlerini kendilerine göstermek için, elbîselerini soyarak nasıl Cennet’den çıkardı ise, sakın size de bir belâ’ yapmasın. Çünkü o da, kabîlesinden olanlar da sizi, sizin kendilerini göremeyeceğiniz yerlerden muhakkak görürler. Biz şeytan’ları, îmân etmeyeceklerin velî’leri yaptık”.³⁶⁸

يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ج إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ.

“Ey Âdem oğulları, şeytan’a tapmayın. Çünkü o, (sizi Rabb’inizden) ayırıp uzaklaştıran ap-açık bir düşmandır”.³⁶⁹

وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ.

“Sakın sizi şeytan, (Allâh’ın dîninden, Allâh’a yönelip O’na teslîm olmakdan) çevirmesin. Çünkü o, hakîkat, sizin ap-âşikâr bir düşmanınızdır”.³⁷⁰

³⁶⁷ -Fâtr Süresi, âyet 6.

³⁶⁸ -A’râf, 27.

³⁶⁹ -Yâsin, 60.

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ. ٤

“(Münâfikların, kâfirlerin, müşriklerin) **hâli**, şeytanın **hâli** gibidir. Çünkü (şeytan) **insana -Küfr et- der de o küfr edince -Ben hakikaten senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabb'i olan Allâh'dan korkarım- der**”.

“Nihâyet ikisinin de (azdıranın da azanın da) âkıbeti hakikaten ebedî ateşin içinde kalmaları olmuştur. İşte, **zâlimlerin (kâfirlerin ve münâfikların) cezası budur**”.³⁷¹

İnsanların

“Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk”
sözlerinde samîmî olup olmadıklarının
denenmesi

Allâhü Teâlâ, ezeldeki ruhlar âleminde, insan timsâli şuursuz zerrecikler hâlinde yarattığı insanları, “**Ma'rifetü'llâh ile: (Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilme; noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak O'na kulluk etme duygu ve inancı ile)**” **mükellef** kılmak için gerekli olan hayat, akıl, şuur, idrak gibi bir insanın ihtiyâcı olan bütün özellikleri, **-Rabb ve Rahmân isimlerinin bir muktezâsı olarak-**, verip şuurlu ve idrâk kâbiliyeti olan mükemmel ve mükellef bir insan hâline getirdi. Bundan sonra da kendimizi kendimize şâhid tutarak,

³⁷⁰ -Zuhrûf, 62.

³⁷¹ -Haşr, 16-17.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ ۗ
 أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۗ قَالُوا بَلَىٰ ۗ شَهِدْنَا ۗ أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا
 غَافِلِينَ. ۗ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ ۗ
 أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ.

“Hani Rabb’in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) zürriyyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş **-Ben sizin Rabb’iniz değil miyim?**- (demişdi). Onlar da **-Evet, (Rabb’imizsin), şâhid olduk-** demişlerdi ”.

“(İşte bu şâhidlendirme) **Kıyâmet günü -Bizim bundan haberimiz yokdu- dememeniz içindi”**.

“**Yâhud -Daha evvel ancak atalarımız (Allâh’a) şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından (gelen) bir nesiliz, (biz ancak onlara uyduk). Şimdi o bâtlı kuranların işlediği (günahlar) yüzünden bizi helâk eder misin?- dememeniz içindi”**.³⁷²

âyet-i kerîme’lerinde belirtildiği üzere, bütün insanların ezeldeki “**Evet, (Rabb’imizsin), şâhid olduk”** demeleri de, meleklerin ve İblîs’in “**Seni tenzîh ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yok. Şübhe yok ki Alîm ve Hakîm olan ancak sensin”** demeleri gibidir.

Bunun için **Ahd-i mîsâk**’da samîmî olanlar bu sözü kendi rızâları ile samîmî olarak yaptıklarından bu dünyâda da samîmî bir müslümân olarak **Aslî** (fitrî) îmânlarını korudular ve **Kesbî** îmâna yöneldiler. Samîmî olmayanlar da bunu kerhen yaptıklarından kesbî îmâna yönelmeyerek bu dünyâda

³⁷²-A`râf, 172-173-173

küfrü, şirki ve nifâkı tercih etdiler ki bu dünyâdaki ilâhî imtihanın hikmeti de, bu hakîkati gözler önüne sermek olsa gerekdir. Allâhü a'lem.

Bununla berâber Rahmân olan Allâhü Teâlâ, kullarının **kesbî** îmâna yönelmeleri için *-şirkden, küfürden ve nifakdan sakınmak şartı ile-* îmân kapısını son nefese kadar açık tutmuş, şirkden, küfürden ve nifâktan îmâna dönerek tevbe edip kendine yönelenleri afv ve mağfiret edeceğini bildirmişdir. Çünkü Allâhü Teâlâ, kulları hakkında **Raûf** ve **Rahîm**'dir.

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُفٌ رَحِيمٌ

“**Allâh, insanlar hakkında Raûf ve Rahîm'dir**”.³⁷³

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ط إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا ط إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ.

“(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden (günahkâr) kullarım. Allâh'ın rahmetinden ümid kesmevin.** (Eğer şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, Ğafûr ve Rahîm'dir,** (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir)”.³⁷⁴

وَأَيُّبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ.

“**Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün. O'na (kayıtsız şartsız) teslim olun,** (emir ve nehiyelerini yerine getirin). **Sonra size yardım edilmez**”.³⁷⁵

وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَعْتَهُ وَأَنْتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ.

³⁷³ -Hacc, 65.

³⁷⁴ -Zümer, 53.

³⁷⁵ -Zümer, 54.

“Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb’inizden size indirilen (ni’metler) in en güzeli (olan Kur’ân-ı Kerîm’e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muammed aleyhi’s-selâm) a uyun”.³⁷⁶

Âyet-i kerîme’leri, bu husûsun açık birer delili olduğu gibi, bir çok insanların takdîr etdiği Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (*Kaddese’llâhü sırrahû*) Hazretleri’nin Mesnevî’deki şu sözleri de, bu âyet-i kerîme’lerin en güzel bir tefsiridir ki bu sözler, yukarıdaki âyet-i kerîme’lerin aynadaki bir aksidir:

كَلَّ كَلَّ هَرْنَه اُولُوْ اِيسَا كَلَّ،
اِسْتَرَّ كَاْفِرٍ اِسْتَرَّ مَجْهُوْسِي اِسْتَرَّ مُشْرِكٍ،
بِيْزِمٍ دَرَكَمَجَزٍ اُوْمِيْسِيْزِلْكَ دَرَكَمِيْ دَكِلْدِرْ،
يُوْزُ كَرَّهْ تُوْبَكِيْ بُوْزْمُوْشْ اُوْلَسَا دَهْ كَلَّ.

**“Gel, gel, her ne olur isen gel,
İster kâfir, ister mecûsi, ister müşrik,
Bizim dergehimiz ümitsizlik dergehi değildir,
Yüz kerre tevbeni bozmuş olsan da gel”.**

Bunun için **Aslî îmân** (*fitri îmân*), ezeldeki mîsâkın bir devâmı olduğundan bülûğ çağına kadar devam eder ki buna i’tibar olunmaz. Fakat bülûğ çağına gelip mükellef olduktan sonra kendi serbest, özgür, fiil ve ihtiyârî ile kazanılan **“Kesbî îmân”** a i’tibar olunur. Bu bakımdan kula düşen en mühim görev, **aslî îmân**’ı (*fitri îmân*’ı), **kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdîk ederek takviye ve te’yîd etmek, ömrü boyunca da bu îmânını korumaktır ki **Allâhü Teâlâ indinde kabûl olunacak asıl îmân da budur.**³⁷⁷

³⁷⁶ -Zümer, 55.

³⁷⁷ -İbn-i Abbâs *radıye’llâhü anhümâ*, bu husûsa işâretle,

İşte imân'ın aslı ve başlangıcı böyle olduğu için, bir kimseye “Ne zamandan beri Müslümân’sın?” diye sorulsa, “عَشْرَةً شَهِدْنَا جَ : **Evet (Rabb’imizsin), şahit olduk**” -dediğimiz zamandan beri Müslümân’ım- demesi lâzım gelir.

Bunun için, Allâhü Teâlâ, sevgili Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek Rûh-i şerîflerini yarattığı zaman, O'nun ismini kendi ismi ile berâber yazmış, bu suretle de **Tevhîd**'in aslı, esâsı ve kaynağı olan,

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi's-selâm*- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”.

Kelime-i Tevhîd'ini, **Levh-ı mahfûz**'a yazmış, yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*kendisini tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuştur ki **imân**'ın ve **İslâm**'ın aslı, esâsı ve temeli olan bu mübârek cümleye “**Kelime-i Tevhîd**”, bunu söylemeye de “**Tehlîl**” denilmiştir.

İşte, Kâinat'daki en büyük hâdise, böyle bir **Kelime-i Tavhîd**'e inanmak ve bu esâsa göre inanıp yaşamaktır.

"Bir toplum, Allâhü Teâlâ'ya karşı olan bu ahdini bozarsa, Allâhü Teâlâ, o topluma düşmanlarını musallat eder". buyurmuştur. Taberânî.

“ **Kâlû belâ şehidnâ:** قَالُوا بَلَىٰ ۗ شَهِدْنَا ۗ ج

Evet (Rabb'imizsin), şahit olduk”

diyerek Müslüman'ım diyenlerin
mutlu olması

Bu dünyâya gelip bülûğ çağına erdikden sonra **Aslî îmân**'ını (*fitrî îmân'ını*), **Kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdik ederek takviye ve te'yîd eden ve ömrü boyunca da bu îmânını korumaya çalışan her mükellef insan, "*Evet yâ Rabb'i, Sen benim Rabb'imisin, ben de senin kulunum. Ezeldeki îmânıma sâdik kalarak Senin varlığını ve birliğini tasdik eder, seni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarım*" diyerek yaratana teslîmiyyetini bildirip **Aslî îmân**'ını **Kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdik ederse, şu âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulan huzûr ve sükûna kavuşarak dünyâda ve âhiretde mutlu olur:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ. جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ ۗ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ.

“**Îmân edib de güzel güzel amel (ve hareket) de bulunanlar, hiç şübhesiz yaratılanların en hayırlısıdır**”.

“**Onların Rabb'leri nezdinde mükâfâtı altlarında ırmaklar akmakta olan Adn cennetleridir. Hepsi de içlerinde ebedî, dâimî kalıcıdır. Allâh bunlardan hoşnûd olmuştur, bunlar da O'ndan hoşnûd olmuşlardır. İşte bu (mutluluk), Rabb'inden korkanlara mahsusdur**”.³⁷⁸

³⁷⁸ -Beyyine, 7-8.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ^ط أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ. ^ط

“**Bunlar** (Allâh'ın gönüllerini kendisine çevirip doğru yola ilettiği kimseler), **îmân edenler ve kalpleri** (gönülleri) **Allâh'ın zikri ile sükûnete kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalbler, ancak Allâh'ın zikri ile** (O'na kulluk ile) **huzûr bulur**”.³⁷⁹

الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَلَّا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ. ^{لا}

“**Onlar Allâh'ın ahidini yerine getirirler, verdikleri sözü (mîsâkı) bozmazlar**”.³⁸⁰

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْمُشْرُوقَ وَالْعِصْيَانَ ^ط أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ. ^{لا}

“(Ezeldeki ahdinize sadâkat gösterip kesbî îmâna yöneldiğiniz için) **Allâh size îmânı sevdi. Onu kalblerinizde süsledi. Küfrü, fâsıklığı, isyânı size çirkin gösterdi. İşte rüşdünü bulanlar** (îmânında sâbit olup kurtuluşa erenler), **bunların ta kendileridir**”.³⁸¹

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَابًا ^ط تَقَشَعُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ^ج ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ^ط ذَلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ ^ط وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ .

“**Allâh, sözlerin en güzelini, birbirini destekleyen lâfızlar ve ma'nâlar olarak** (âyet âyet, sûre sûre) **bir kitâb hâlinde indirdi. Onu işitince Allâh'dan korkanların tüyleri ürperir. Anlayınca da tüyleri yatıştır ve kalpleri Allâh'ın zikrine ısınır. Bu bir hidâyet yoludur ki Allâh dilediğini**

³⁷⁹ -Ra'd, 28.

³⁸⁰ -Ra'd, 20.

³⁸¹ -Hucurât, 7.

ona ulaştırır (hidâyet verir). Allâh'ın şaşırdığı kimseye hiç bir kimse yol gösteremez".³⁸²

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُ اللَّهِ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. ٣

"Mü'minler ancak onlardır ki Allâh anıldığı zaman yürekleri titrer, karşılarında âyetleri okununca da (bu, onların), îmânlarını artırır. Onlar ancak Rabb'ine dayanıp güvenirler".³⁸³

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُم وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَبِمَا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

"Onlar (mü'minler) öyle kimseler ki, Allâh anıldığı zaman kalbleri titrer; başlarına gelene sabr ederler; namazı kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şey'lerden (Allâh için hayra) sarf ederler".³⁸⁴

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

"Rabb'inin huzurunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır".³⁸⁵

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّاتٍ

"(Rabb'inin makâmında durmaktan korkanlar için O) iki (cennet) den başka iki cennet daha vardır".³⁸⁶

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ . فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ٥ .

"Ammâ, kim Rabb'inin makamından korktu, nefsinin hevâ (ve hevesin) den ahkoyduysa".

³⁸² -Zümer, 23,

³⁸³ -Enfâl, 2.

³⁸⁴ -Hacc, 35.

³⁸⁵ -Rahmân, 46.

³⁸⁶ -Rahmân, 62.

“Muhakkak ki o cennet, onun varacağı yerin ta kendisidir”.³⁸⁷

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۖ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ۗ

“Kim Allâh'a ve Peygamber'e itâat ederse işte onlar, Allâh'ın, kendilerine ni'metler verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehîdlerle, iyi adamlarla berâberdirler. Onlar ne iyi arkadaşdır”.³⁸⁸

Allâhü Teâlâ kime doğru yolu gösterirse
onun göğsünü İslâm için açar ve
onu îmâna muvaffak eder

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ ۗ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ
ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ ۗ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ.

“Allâh kime doğru yolu gösterir, îmâna muvaffak ederse onun göğsünü İslâm için açar (genişletir). Kimi de sapıklıkta bırakmak dilerse onun da kalbini son derece daraltır, sıkar. O, (İslâm'ı kabul husûsunda) gûyâ zorla göğe çıkacakmış gibi (kendinde bir imkânsızlık ve) zahmet (görür). Allâh, îmân etmeyeceklerin üstüne işte böyle murdarlık çökertir”.³⁸⁹

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً

³⁸⁷ -Nâziât, 40-41.

³⁸⁸ -Nisâ', 69.

³⁸⁹ -En'âm, 125.

“İnsanlar bir tek ümmetdi (kimi îmân etmek, kimi küfre sapmak suretiyle ihtilâfa düştüler)...”³⁹⁰

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا ط وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِي بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ.

“İnsanlar bir tek ümmetden başka (bir şey’) **değildi.** Sonra ihtilâfa düştüler, (önce hepsi hakk dîni üzere iken sonra mü’min ve kâfir olarak ikiye ayrıldılar). **Eğer Rabb’inden bir söz** (ezelî bir takdir) **geçmiş olmasaydı hakkında ihtilâf edegeldikleri şey’lere dâir aralarında** (şimdiye kadar) **muhakkak hüküm verilmiş,** (azâb inib) **bitmişdi bile”**³⁹¹

لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَا جَا ط وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ط إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ.

(Ey Mûsâ’nın, İsâ’nın, Muhammed’in ümmetleri) **sizden her biriniz için bir şeriat, bir yol ta’yîn etdik.** **Eğer Allâh dileseydi** (hepinizi bir şeriate tâbi’) **bir tek ümmet yapardı.** **Fakat O, size verdiği** (muhtelif şeriatler dairesi) **nde sizi imtihân etmek için** (ayırdı). **Öyle ise** (hepiniz) **hayırlı işlerde birbirinizle yarış edin.** **Zâten hepinizin en son dönüb gelişi Allâh’adır.** **Artık O, hakkında ihtilâf etmekte olduğunuz şey’leri size** (orada) **haber verecektir”**³⁹²

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ. فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

³⁹⁰ -Bakara, 213.

³⁹¹ -Yûnûs, 19.

³⁹² -Mâide, 48.

“And olsun ki biz, senden evvelki ümmetlere de peygamberler gönderdik de (küfür ve inkârlarından dolayı) kendilerini çetin bir yoksullukla, çeşitli hastalıklarla cezâlandırdık, olur ki yalvarırlar, tevbe ederler, diye”.

“İşte onlar kendilerine azâbımız gelib çatdığı zaman olsun yalvarmalı değil miydiler? Fakat yürekleri katlaşmış, şeytan da yapmakta oldukları (ma'siyetleri) süsleyip püslemişdi”.³⁹³

Âyet-i kerîme'lerinde ifâde buyurulduğu üzere, kul, kendi özgür irâdesi ile îman yolunu tercih edip sâlih amel işlemeli ki Allâhü Teâlâ da onu, doğru yola iletip **Kesbî îmân** sâhibi yapsın.

Aslî îmânını Kesbî îmâna çevirmek istemeyenlerin durumu

Bülûğ çağına gelib ölünceye kadarki zaman içerisinde kendi hür irâdeleri ile **Ahd-i mîsâk**'daki **Aslî îmân**'ını dünyâ hayatında **Kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdîk etmek istemeyen insanlar, her şey'den önce,

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ط آلا إِنَّهُمْ
هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ.

“Onlara, insanların îmân etdiği gibi siz de îmân edin denildiği vakit, **-Biz de o beyinsizlerin (akılsız ve ahmak kişilerin) inandığı gibi mi inanacağız- derler. Dikkât et ki**

³⁹³ -En'âm, 42-43

(asıl) **beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmazler**".³⁹⁴

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan inanca ve özelliğe sâhip oldukları için kendilerine sayısız ni'metler veren yaratanını tanımayan ve tanımak da istemeyen **beyinsiz** kimselerdir. Böyle kimseler, *-küfür, şirk ve nifakdaki ısrarları sebebi ile-* kalbleri, kulakları mühürlenmiş, gözlerinin önüne perde çekilmiş bir sürü sağırlar, dilsizler ve körlerdir ki şu âyet-i kerîmeler, bu husûsların açık bir ifâdesidir.³⁹⁵

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ. خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ ط وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً ط وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ. ع

“(Aslî îmânını kesbî îmâna çevirmek istemeyen) **kâfirleri**, (Allâhü Teâlâ'nın azâbı ile) **uyarsan da uyarmasan da** (âkıbetlerini haber versen de vermesen de) **onlar için birdir** (fark etmez). **Çünkü onlar îmân etmezler**”.

"Allâh onların kalbleri üstüne de, kulakları üstüne de mühür basmış, gözlerinin üzerine de bir perde çekmiştir. En büyük azâb onlarıdır".³⁹⁶

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ لَا فِرَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ج وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ لَ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ.

"Onların kalblerinde bir maraz (küfür, şirk ve nifak hastalığı) vardır. Allâh da marazlarını artırdı. Yalan söylemekte oldukları için de onlara acıklı bir azâb vardır".³⁹⁷

³⁹⁴ -Bakara, 13.

³⁹⁵ -**Nifak:** Münâfiklik, iki yüzlülük, içi dışına uymamak. Kalben îmân etmediği halde

sözle müslümanım demek.

³⁹⁶ -Bakara, 6-7.

³⁹⁷ -Bakara, 10.

صُمُّ بُكُمْ عُمَى فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ. ٧

"(Onlar, bu halleri ile) **bir sürü sağır, bir sürü dilsizler, bir sürü kördür. Artık (Hakk'a) dönmezler**".³⁹⁸

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا. ٧
وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ط وَإِذَا ذُكِرْتِ رَبَّكَ فِي
الْقُرْآنِ وَخَدَّهُ وَلَوْ عَلَىٰ آذَانِهِمْ يُنْفَرًا.

"**Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanların arasına (sözlerinde durmayıp akidlerini bozdukları için) gizli bir perde çekeriz**".

"**Ve kalblerinin üzerine, onu (Kur'ân'ı) anlamalarına (engel) perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen Rabb'ini, Kur'ân'da bir tek olarak andığın zaman da ürkek ürkek arkalarını döner (kaçar) lar**".³⁹⁹

وَالَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ. ٨

"(İşte), **âyetlerimizi yalan sayanları biz bilmeyecekleri nokta (lar) dan yavaş yavaş helâke yaklaştırırız**".⁴⁰⁰

فَدَرَبْنَا وَمَنْ يُكَدِّبْ بِهِذَا الْحَدِيثِ ط سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ. ٧

"**Artık bu sözü (Kur'ân'ı) yalan sayanları bana bırak. Biz onları, kendilerinin bilmeyecekleri bir cihetten, derece derece azâba yaklaştırıyoruz**".⁴⁰¹

*
* *

³⁹⁸ -Bakara, 18.

³⁹⁹ -İsrâ', 45.

⁴⁰⁰ -A'râf, 182.

Allâhü Teâlâ, böyle kimselerin ni'metlerini bir **istidrâc** kabilinden artırdıkça, bunu bir lûtf-i ilâhî sanarak şımardıkça şımarırlar. Bu ni'metlere şükr edecekleri yerde, bu şımarmalarına ve ma'siyetlerine devam etdikçe de azâbları artırdıkça artar.

Hokkabazların, sihirbazların ma'rifetlerini, san'atlarını ve hünerlerini göstermeleri ise, bir **isdidrâc** değildir.

⁴⁰¹ -Kalem, 44.

İstidrâc

İstidrâc: küfür, şirk ve nifâk sâhibi olan insanların, Allâhü Teâlâ'nın verdiği sağlık, mal, mülk, makam ve benzeri gibi ni'metlere nankörlük ederek bunları kendi kâbiliyyetlerinden ve sâhib oldukları ilimden bilib büyülenerek adım adım günaha daha fazla yaklaşmaları hâlidir ki şu âyet-ikerîme'ler ve hadîs-i şerîf'ler bunun açık bir ifâdesidir:

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ. وَأُمَلِي لَهُمْ ط إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ.

“Âyetlerimizi yalan sayanları biz bilmeyecekleri nokta (lar) dan yavaş yavaş helâke yaklaşıdırırız”.

“Ve ben onlara mühlet veririm. Benim lâtuf yüzünden kahrım (çok) çetindir”.⁴⁰²

فَدَرَزْنِي وَمَنْ يُكذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ ط سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ. لا. وَأُمَلِي لَهُمْ ط إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ.

"Artık bu sözü (Allâh'ın kelâmı olan Kur'ân'ı) yalan sayanları bana bırak. Biz onları, kendilerinin bilmeyecekleri bir cihetden, derece derece azâba yaklaşıdırıyoruz".

"Ben onlara (rahmetimin bir eseri olarak küfür ve şirkden dönüp bize yönelsinler diye) mühlet veriyorum. Şüphe yok ki benim fendim sağlamdır (güç yetirilemez, def' edilemez bir şekilde çetindir)".⁴⁰³

⁴⁰² -A'râf, 182-183.

⁴⁰³ -Kalem, 44-45.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّيهِمْ لَأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّيهِمْ لِيَزِيدُوا
إِثْمًا وَهُمْ عَدَابٌ مُّهِينٌ.

Sakın kâfir olanlar kendilerine mühlet verdiğimizizi haklarında hayırlı sanmasınlar. Onlara mühlet vermemiz (eğer bize yönelip kesbî îmâna dönmezlerse) günahlarını artırmak içindir. Onlar için kendilerini hor ve hakir kılıcı bir azâb vardır”.⁴⁰⁴

Bu âyet-i kerîme'lerde ifâde buyurulan hâle, "**İstidrâc**" denir ki bir kul, günâhını tazeledikçe, Cenâb-ı Hakk'ın onun sıhhatini, ikbâlini, devlet ve nimetini artırması, onun şukrünü, tevbesini, istiğfârını unutturması, bu sûretle de onu, gazâb ve azâbına derece derece yaklaştırması ve en sonunda da ansızın onu yakalaması, demektir.

Ukbe bin Âmir *radiye'llâhü anh'*dan rivâyet edilen bir Hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuştur:

*"Kulun, ma'siyetlerinde devam ve isrâr etmesine rağmen, Allâh'ın ona dünyâdan ne arzû ederse verdiğini görürsen bu, ancak ondan (Cenâb-ı Hakk'dan) bir istidrâc'dır".*⁴⁰⁵

Bir hadîs-i şerîf'de de şöyle buyurulmuştur:

*"Ma'siyet içinde yüzen bir kula, Hakk Teâlâ'nın, ona sevdiği ve hoşlandığı şey'leri vermekte olduğunu gördüğünüz zaman şaşmayın! Çünkü bu, ona hakîkî bir ni'met değil, nikkete (şiddetli cezâ'ya) sebep olan bir istidrâc'dır".*⁴⁰⁶

⁴⁰⁴ -Âl-i İmrân, 178.

Fıkh-ı Ekber ve îzâhı, ss.69. Diyanet İşleri Reisliği yayınları, 1957.

⁴⁰⁵ -Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.3. ss.1054. Hasan Basri Çantay

⁴⁰⁶ -Fıkh-ı Ekber ve îzâhı, ss.69.

Diyanet İşleri Reisliği yayınları, 1957.

Bunun için Allâhü Teâlâ, böyle kimselerin ni'metlerini bir **istidrâc** kabilinden artırdıkça, bunu bir lûtf-i ilâhî sanarak şımarıkça şımarırlar. Bu ni'metlere şükr edecekleri yerde, bu şırmalarına ve ma'siyetlerine devam ettikçe de azâbları arttırdıkça artar.

“Bu bakımdan peygamberler için **mu'cize**, ibâdet ve tâati ile Allâh'a yaklaşan velîler için **kerâmet**, hakk olduğu halde; İblîs, Fir'avn ve Deccâl gibi Allâh düşmanlarının âdet üstü yapmış oldukları şey'ler, bir mu'cize ve kerâmet olmayıp, onları azdıran, felâkete götüren **istidrâc** kabilinden birer başarıdır. Fir'avn ve benzeri kimselerin, sihirbazların, hokkabazların ve bâtil fikirleri ile büyüklük taslayanların büyük bir başarı zannederek yaptıkları kule, mancınık ve benzeri şey'ler, bir kerâmet değil, bir san'at ve hünerdir ki bunlar, ma'rifetlerini bir san'at ve hüner olarak gösterirler. Çünkü Allâhü Teâlâ düşmanlarının da istek ve arzularını yerine getirir ve hâcetlerini bitirir. Böyle bir hâl ise, onlar için bir **istidrâc**, bir **ukâbet**'dir. Zîrâ, böyle hârika işler yaptıklarına mağrur olurlar; bu suretle de küfür ve tuğyanlarını artırır ki buların hepsi mümkün ve câizdir”⁴⁰⁷

Münâfıklık yapanların **Kur'ân diliyle teşhîri**

Aşağıdaki âyet-i kerîme'ler de, **Kesbî îmâna** yönelmeyerek münafıklık yapan insanların hâlini en güzel bir şekilde teşhîr edip gözlerimizin önüne serer ve

⁴⁰⁷ -Fıkh-ı Ekber ve izâhı, ss.66-68.

Diyanet İşleri Reisliği yayınları,1957.

böyle insanlara karşı uyanık olup onlar gibi olmamız konusunda bizleri uyarır:

وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

“İnsanlardan ba’zıları da, kendileri îmân etmiş olmadıkları halde, -Allâh’a ve âhiret günü’ne inandıklar”.

“(Böyle söylemekle) Allâh’ı da, îmân edenleri de (gûyâ) aldatırlar. Halbuki onlar kendilerinden başkasını aldatmazlar da yine farkına varmazlar”.

“Onların kalblerinde bir maraz (hastalık) vardır. Allâh da (onların) marazlarını artırdı. Yalan söylemekde oldukları için de, onlara acıklı bir azâb vardır”.

“Kendilerine,-Yer (yüzün) de fesâd yapmayın- denildiği zaman, -Biz ancak islâh edicileriz- derler”.

“Gözünü aç. Onlar muhakkak ki fesâd’cılarının ta kendileridir. Fakat farkında değildirlers”.

“Onlara -insanların (müslümân’ların) inandığı gibi (siz de) inanın- denilince -Biz de mi o beyinsizlerin inandığı gibi inanacağız- derler. Dikkât et ki (asıl) beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmezler”.

“Onlar îmân edenler ile buluştukları zaman -Biz de (sizin gibi) inandık- derler. Kendi şeytan’ları ile (hem fikir oldukları adamları ile) buluştukları zaman (onlarla başbaşa kaldıkları zaman) da -Emîn olun, biz sizinle berâberiz. Biz ancak (onlarla) istihzâ (alay) edicileriz- derler”.

“Allâh da onlarla istihzâ’ eder ve taşkınlıkları içinde serseri serseri dolaşmalarına mühlet verir”.

“Onlar öyle kimselerdir ki hidâyeti vererek dalâlet’i (doğru yolu bırakıp sapıklığı) satın almışlardır. Bu sûretle de onların alış-veriş’leri kendilerine bir kazanç sağlamamış ve hidâyet’i (doğru yolu) da bulamamışlardır”.

“Onların hâli, ateş yakan bir kimsenin hâli gibidir ki o (ateş) çevresindekileri aydınlatmaya başlayınca Allâh (da) ışıklarını giderip (söndürüp) kendilerini karanlıklar içinde, görmez (ve şaşkın) bir şekilde, bırakı vermiştir”.

“(Onlar, bu halleri ile) bir sürü sağırlar, bir sürü dilsizler, bir sürü körlerdir. Artık (Hakk’a) dönmezler”.

“Yâhud onların hâli, gökden boşanan yağmur (a tutulmuşun hâli) gibidir ki onda (o yağmurda) karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşek çakışı vardır. Ölüm korkusu ile yıldırımlardan (korunmak için), parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allâh kâfir’leri (işte böyle) çep-çevre kuşatandır”.

“O şimşek (nerdeyse) hemen hemen gözlerini (n nûrunu) kapıp aliverecek. Onları aydınlatınca (da onun ışığı) içinde yürürler. Başlarına karanlık çökünce de (bir odun kütüğü gibi) dikilip kalırlar. Allâh dileyeydi onların işitmelerini, gözlerini giderirdi (de kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Bu sûretle de hiç bir şey’i işitemez ve göremez olurlardı ki bu da Allâhü Teâlâ’nın rahmetinin ve lûtfunun münâfıklara tanıdığı bir fırsattır. Bu fırsattan faydalanıp kurtuluş imkânını da elden kaçıırırlarsa vay onların hâline). Şübhe yok ki Allâh, her şey’e hakkıyla kâdir’dir”.⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ -Bakara, 8-20.

Bütün bu uyarılara rağmen küfür, şirk ve nifak hallerinden vaz geçmeyen kulları hakkında da, **Rahmân** isminin bir muktezâsı ve sonsuz rahmet ve mağfiretinin bir eseri olarak bu hallerinden vaz geçerek kendisine yönelib **-kesbî îmân sâhibi kulları gibi-** takvâ sâhibi birer Müslümân olmalarının kendileri hakkında hayırlı olacağını belirterek şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. ٧

“Ey insanlar, sizi de, sizden öncekileri de yaratan Rabb’inize ibâdet (ve kulluk) edin. Tâki (rahmetimizin bir eseri olarak verdiğimiz mühletten istifâde ederek takvâ sâhibi kullarımız gibi, yüce Rabb’inizin ni’metlerini hatırlayıp) takvâ sâhibi (bir kul) olasınız”.⁴⁰⁹

Kesbî îmâna yönelmek **istemeyenlerin sözleri**

İşte bu esâslara binâen **hakîkî bir îmânın** başlangıcı ve niteliği, yukarıda anlatıldığı gibi olmasına rağmen her an karşımızda okunan **Kur’ân’a** ve **İslâm’a** sırt çevirip küfür, şirk ve nifak hallerini akıllı bir davranış sanarak **Kesbî îmâna** yönelmeyen insanların bir çoğu, kendilerinin veyâ başkalarının hevâ ve heveslerine uyarak veyâ şeytanın yanıltmalarına aldanarak bu **ezelî ahdi ve zimmeti** yenileyip îmân ederek **müslümân** olmayı arzû etmedikleri gibi, böyle bir davranışı akılsızca bir davranış kabûl ederler de asıl akılsızların kendileri olduğunu bilmezler.

Bunlardan bir çokları, *“Biz bu Kur’ân’dan hoşlanmıyoruz, ya O’nun ba’zı yerlerini bizim isteklerimiz doğrultusunda*

⁴⁰⁹ -Bakara, 21.

değiştir veyâ yeni bir Kur'an getir" diyerek küfür, şirk ve nifak yolunu tercih ederler ki şu âyet-i kerîme bunun açık bir ifâdesidir:

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ لَّا قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا آتَتْ بِمُزَانٍ غَيْرٍ
هَذَا أَوْ بَدَّلَهُ ۗ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تَلْقَائِي أَنفُسِي ۚ إِنَّ آتِيبِعُ إِلَّا مَا
يُوحَىٰ إِلَيَّ ۚ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ.

“Âyetlerimiz onlara apaçık deliller ile okunduğu zaman bize kavuşmayı ummayanlar şöyle dediler: *Ya bundan başka bir Kur'an getir yâhud onu değiştir.* De ki: onu kendiliğimden değiştirmem benim için olmayacak şey'dir. Ben bana vahy olunandan başkasına tâbi' olmam. Eğer ben Rabb'ime isyan edersem o büyük günün azâbından korkarım”.⁴¹⁰

Aynı şekilde bir çokları da, *“Sakin şu Kur'an'ı dinlemeyiniz, okundukça veya anlatıldıkça bir takım gürültüler çıkararak ona mâni' olmaya çalışınız; belki bastırır gâlip gelirsiniz; belki onun anlatılmasına, öğretilmesine ve anlaşılmasına mâni' olursunuz”* gibi davranışları ile veyâ Yahûdî'lerin ve Hristiyan'ların Tevrat ve İncil'de işlerine gelen değişiklikleri yaptıkları gibi değişiklik yaparak türlü şekillerdeki hîle ve desîseleri ile, geceler ve gündüzler boyunca insanları Kur'an ve İslâm yolundan çevirmeye çalışırlar ki aşağıdaki âyet-i kerîme'ler ve benzerleri de bu husûsun açık bir delilidir:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ.

“Küfr edenler şöyle dediler: *Şu Kur'an'ı dinlemeyin, o okundukça gürültü yapın, belki bastırır galebe edersiniz*

⁴¹⁰ ,Yûnus, 15.

(belki onun anlatılmasına, öğretilmesine ve anlaşılmasına mâni' olursunuz) ”.⁴¹¹

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُتَسِّمِينَ. ۞ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ.

“(Peygamberin ve İslâm'ın aleyhinde çalışmak için) iş bölümü yapanlara (azâb) indirdiğimiz gibi; (ba'zı âyetlerini kabûl edip ba'zı âyetlerini kabûl etmemek gibi bir şekil ile) **Kur'ân'ı parçalayanlara da** (azâb indirdik)”.⁴¹²

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ. ۞ يُجَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا ۚ وَمَا يَجْدِعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ. ۞

"İnsanlardan bir kısmı da, kendileri îmân etmiş olmadıkları halde, (münâfiklık yaparak) -Allâh'a ve âhîret gününe inandık- der".

"(Böyle söylemek sûretiyle de gûyâ) Allâh'ı da, îmân edenleri de aldatırlar. Halbuki onlar kendilerinden başkasını aldatmazlar da yine farkına varmazlar".⁴¹³

Böyle davranmak sûretiyle de nefsin süflî arzûlarına ve insanın en büyük bir düşmanı olan şeytanın yanıltmalarına uyarlar. Bu şekildeki bir yaşayış içerisinde *-kendilerinin doğru bir yolda olduklarını zann ederek-* küfür, şirk veyâ

⁴¹¹ -Fussilet, 26.

⁴¹² -Hicr, 90-91.

Bir hâtıra: 1963-1964 ders yılında, o zaman müdürü bulunduğum Kayseri İmâm-Hatip Okulu'nu ziyârete gelen merhûm Mehmet Özgüneş, dinde reform yapmak sevdâları ile bir takım girişimlerde bulunan Osman Nûri Çerman ve arkadaşlarının, o zamanki Millî Birlik Komitesine bir dilekçe vererek **"Kur'ân-ı Kerîm'in ibâdet ve ahlâk ile ilgili âyetlerini bırakıp diğer kısımlarını çıkarmak sûretiyle yeni bir Kur'ân yapmak isteğinde bulduklarını, fakat çetin müzâkereler sonucunda bu isteğin redd edildiğini"** ifâde etdi. Bu konuşmadan bir saat kadar sonra Kur'ân-ı Kerîm'in meâlîni okurken bu âyet-i kerîmeyi gördüm ki böyle bir hâdise de, Kur'ân-ı Kerîm'in bir **mu'cize** oluşunun apaçık bir delîlidir.

⁴¹³ -Bakara, 8-9.

nifak içinde yaşayıp boş yere ömür tüketirler. Böyle bir davranış ve yaşayış ise, Allâhü Teâlâ'nın sayısız ni'metleri karşısında nankörlük yapmakdan, bunun sonucu olarak da Allâhü Teâlâ'nın azâbını ve gazâbını ebedî olarak kazanmaktan başka bir netîce doğurmaz.

İşte böyle lâik, demokratik, özgür bir İslâm anlayışına ve keyfî bir İslâm görüşüne sâhib olan kimseler, eğer **azâb-ı ilâhî**'ye ehemmiyet vermeden ona katlanmayı ve,

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَعْفُورَةِ ۚ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ.

“Onlar, hidâyet’i bırakıp dalâlet’i, mağfiret’e bedel azâb’ı satın almış kimselerdir. Onlar, ateşe karşı ne kadar da sabırlıdırlar (ne kadar da dayanıklıdırlar)”.⁴¹⁴

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan **Cehennem azâbına** tahammül etmeyi akılları kesiyorsa, İslâm Dîni karşısında lâik, demokratik ve özgür bir görüşe sâhib olmakda, hakk ile bâtılı birbirine karıştırıp küfür, şirk ve nifâk içinde yaşamakda da bir beis yokdur. Böyle bir yaşamı arzu etmiyorsak, şu âyet-i kerîme’lerdeki uyarılardan ibret alıp doğru yolu seçmeliyiz.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“Kendiniz bilib dururken, hakk’ı bâtıl’a karıştırıp da gerçeği gizlemeyin”.⁴¹⁵

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“Ey Ehl-i kitâb, neden doğruyu eğriye (hakkı bâtıla) karıştırıyorsunuz ve neden bile bile gerçeği gizliyorsunuz?”.⁴¹⁶

⁴¹⁴ -Bakara Sûresi, âyet 175.

⁴¹⁵ -Bakara, 42.

⁴¹⁶ -Âl-i İmrân, 71.

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ.

“Şübhesiz ki Allâh, onların sînelerindeki bütün özü (gizli ve açık şey’leri) **hakkiyle bilicidir**”.⁴¹⁷

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ لَا أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ عَلَيْهِمُ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ. وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ.

"O kimseler ki bizim inzâl etdiğimiz beyyineleri (Allâh'ın emrine, hükümlerine, irşâdına ve bunlara îmân etmenin, ittibâ' etmenin vücûbuna delâlet eden ve ayn-i hidâyet, mahz-ı hidâyet olan âyet ve delîlleri), biz bunu insanlar için Kitâb'da (Tevrât, İncil ve Kur'ân cinsi Kitâb'da) beyân etdikden sonra ketm ederler (gizlerler). İşte bunlar (öyle kimselerdir ki) Allâh bunlara lâ'net eder ve bütün lâ'net edebilecek kimseler de lâ'net eder".

"Ancak tevbe edenler, tevbe edib de islâh-ı hâll edenler, islâh-ı hâll edib de ketm ettiği hakîkati beyân edip neşr edenler (yok mu?), ben de onların tevbelerini kabûl ederim. (Çünkü) Tevvâb olan, Rahîm olan da ancak benim)".

"Tevbe etmeyib de küfürlerinde sâbit olanlar ve bu hâl üzere ölenler (yok mu?), onlar kâfirlerdir ki işte bunlar da böyle mel'unlardır. Allâh'ın, melekların ve insanların lâ'neti onların üstünedir".

⁴¹⁷ -Âl-i İmrân, 119. Lukman, 23

"Onlar (o lâ'netin veyâ cehennemini) içinde ebedî olarak kalırlar. Onlardan ile'l-ebed azâb hafifletilmez ve onlara hiçbir mühlet ve müsâade de verilmez".⁴¹⁸

✱

✱ ✱

Kesbî îmâna yönelmeyenlerin şeytanla berâber olması

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ ۚ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي
أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا ۗ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ. ۚ

“(Kendilerinin doğru bir yolda olduklarını zann ederek küfür, şirk veyâ nifak yolunda giden insanların) hâli de şeytanın hâli gibidir. Çünkü (şeytan) insana -*Küfr et- der de o küfr edince -Ben hakikaten senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabb'i olan Allâh'dan korkarım- der”.*

“Nihâyet ikisinin de (azdıranın da azanın da) âkıbeti hakikaten ebedî ateşin içinde kalmaları olmuştur. İşte zâlimlerin cezâsı budur”.⁴¹⁹

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لَنَعْلَمَ مَنْ يُوْمِنُ بِآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا شَاكٍ ۖ
وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ. ۚ

“(Halbuki), Onun (İblîs'in) bunlar üzerinde hiç bir nüfûzu, hiç bir saltanatı yokdu. Ancak biz, âhirete îmân eden kimse ile ondan şübhede bulunanı ayırd etmek için (ezeldeki ahdinde samîmî olup olmadıklarını kendilerine göstermek için, buna meydan vermişdik). **Senin Rabb'in her**

⁴¹⁸ -Bakara, 159-162.

⁴¹⁹ -Haşr, 16-17.

şey'in üstünde gerçek bir nigeşban (gerçek bir gözcü, gerçek bir bekci) **dir**".⁴²⁰

Âyet-i kerîme'lerine göre insanın en büyük bir düşmanı olan şeytan ve arkadaşları, insanları hakk yoldan çevirip bâtil yollara döndürmek için olanca hîleleri ile çalışarak onları Allâhü Teâlâ'ya kullukdan uzaklaştırırlar. Sonra da “*Sen beni fersah fersah geçtin, ben Rabb'ime bir kere isyan etdim, ebedî olarak O'nun lânetine uğradım. Ben Rabb'imden korkarım. Senin şerrinden Allâh'a sığınırım*” diyerek ondan ayrılıp uzaklaşır ki şu âyet-i kerîmeler de bu husûsun açık bir şekilde ifâdesidir:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ط إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ط

“Şeytan, sizin düşmanınızdır, onun için siz de onu düşman tutun. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşin (cehennemin) ehlerinden olmaya çağırır”.⁴²¹

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

“Şeytan, insanın apaçık bir düşmandır”.⁴²²

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا.

“Şeytan, insana apaçık bir düşmandır”.⁴²³

لِيَجْعَلَ مَا يُنْقِي الشَّيْطَانَ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةَ قُلُوبُهُمْ ط إِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ل.

“(Allâhü Teâlâ'nın, şeytana, vesvese vermesine müsâade buyurması) şeytanın meydana atacağı (fitneyi) kalblerinde

⁴²⁰ -Sebe', 21.

⁴²¹ -Fâtır, 6.

⁴²² -Yûsûf, 5.

⁴²³ -İsrâ', 53.

maraz (küfür, şirk ve nifak) bulunanlara, yürekleri katı olan (müşrik ve münâfık) lara, bir imtihân (vesîlesi) yapmak içindir. Hiç şübhe yok ki o zâlimler (hakk'dan) uzak bir ayrılık (ve muhâlefet) içindedirler”.⁴²⁴

وَأُذِرْ زَيْنَ هُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ وَقَالَ لَأَغْلِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَآتِ الْفُتَيَانَ نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ ط وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ. ع

“O zaman şeytan onların yaptıklarını süslemiş ve şöyle demişdi: -Bu gün insanlardan size galebe edecek (hiç bir kuvvet) yoktur. Ben de sizin muhakkak yardımcınızım-. Vaktâki iki ordu (iki hasım karşı karşıya) göründü, (o zaman da), -Ben sizden kat'iyen uzağım. Gerçek şu ki ben sizin göremeyeceğiizi görüyürüm. Ben Allâh'dan korkarım. Allâh'ın azâbı şiddetlidir- diyerek iki topuğu üstüne (tabana kuvvet) kaçı”.⁴²⁵

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ ط وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ج فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ ط مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي ط إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ ط إِنَّ الظَّالِمِينَ هُمْ عَذَابَ الْيَوْمِ.

“Şeytan der ki: Şübhesiz Allâh size sözün doğrusunu söyledi. Ben de size va'd etdim amma, size yalancı çıkdım. Zâten benim sizin üzerinizde hiç bir hukmüm, nüfûzum da yokdu. Yalnız ben sizi çağırdım, siz de bana hemen icâbet etdiniz. O halde kusûru bana yüklemeyin, Siz kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Esâsen beni evvelce (Allâh'a) ortak

⁴²⁴ -Hacc, 53.

⁴²⁵ -Enfâl, 48.

tutmanızı da muhakkak tanımamışdım ya. Zâlimlerin hakkı, (evet onların hakkı) elbette pek acıklı bir azâbdır (Eğer bilmiş olsalardı bu yola gitmezlerdi)”⁴²⁶

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ
فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا. ۚ

“İman edenler, Allâh yolunda harb ederler. Küfr edenler de şeytan yolunda savaşırlar. Öyle ise o şeytanın dostları ile dögüşün. Şübhesiz ki şeytanın hîlekârlığı zaîfdır”⁴²⁷

وَأِمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۗ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

“Eğer şeytandan bir fit (gelip) seni dürterse, hemen Allâh'a sığın. Çünkü O, hakkıyla işitici, tam bilicidir”⁴²⁸.

وَأِمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۗ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

“Eğer şeytandan bir fit (gelip) seni dürterse, hemen Allâh'a sığın. Çünkü O, (senin sığındığını) hakkıyla işitenin, (niyyetini) çok iyi bilenin ta kendisidir”⁴²⁹

إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ.

“O (şeytan) ve kabîlesinden olan (lar), sizi, sizin kendilerini göremeyeceğiniz yer (ler) den muhakkak görür (ler), Biz şeytanları, îmân etmeyeceklerin velîleri yaptık”⁴³⁰

إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

⁴²⁶ -İbrâhîm, 22.

⁴²⁷ -Nisâ', 76.

⁴²⁸ -A'râf, 200.

⁴²⁹ -Fussilet, 36.

⁴³⁰ -A'râf, 27.

“Şübhe yok ki Senin Rabb'in tam hüküm ve hikmet sahibidir, (her şey'i) hakkıyla bilendir”.⁴³¹

Kasbî îmâna yönelmek istemeyenlerin
ve şeytana arkadaş olanların
tekrar tekrar uyarılması

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

“Benim rahmetim her şey'i kuşatmıştır”.⁴³²

Âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulduğu üzere, *aşağıdaki âyet-i kerîme'ler de*, kulları hakkında **Raûf** ve **Rahîm** olan Allâhü Teâlâ'nın, kendi hür irâdeleri ile **kasbî îmâna** yönelmemekte isrâr eden küfür, şirk ve fesâd erbâbı kullarını, **Rahmân** isminin ve sonsuz rahmetinin bir eseri olarak, **îmân-ı ye's hâli** (*korku ve ümitsizlik hâli*) gelmeden, azâbına gazâbına uğramamaları için, son nefeslerine kadar tekrar tekrar uyardığı âyet-i kerîme'lerden ba'zılarıdır.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. لا

“Ey insanlar, (ezeldeki ahdinize sâdik kalarak **kesbî îmâna** yönelmek ve takvâ sâhibi kullarımızdan olmak istiyorsanız) **sizi de, sizden öncekileri de yaratan Rabb'inize ibâdet** (ve kulluk) **edin. Tâki** (ahdinde sâdik kalıp) **takvâ sâhibi** (kullarımızdan) **olasınız**”.⁴³³

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الشَّجَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أُندَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

⁴³¹ -En'âm, 83. 128.

⁴³² -A'râf, 156.

⁴³³ -Bakara, 21.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ ۚ وَادْعُوا
شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ.
فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۗ أُعِدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ.

“O (Rabb) ki yer yüzünü sizi için bir döşek, göğü bir binâ’ yaptı. O, gökden bir su indirib onunla türlü türlü meyvelerden, mahsullerden sizin için rızık çıkardı. O halde, kendiniz bilib dururken, (yaratılan o şey’lerle) Allâh’a eşler koşmayın”.

“Kulumuz (Muhammed) in üzerine parça parça (sûre sûre, âyet âyet) indirdiğimiz (Kur’ân’ın Allâh katından geldiğın) den şübhe ediyorsanız haydi onun benzerinden siz de bir sûre getirin. Allâh’dan başka şahidlerinizi (bilginlerinizi) de (yardıma) çağırın. Eğer iddiânızda doğru iseniz” .

“Fakat bunu yapamazsınız, *-ki hiçbir zaman da yapamayacaksınız-* O halde, yakıtı insanla taş olan o ateşden (cehennemden) sakının ki o (ateş) kâfirler için hazırlanmıştır”.⁴³⁴

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.

“Allâh’dan korkun ve şunu da iyi bilin ki Allâh, cezâsı cidden çetin olandır”.⁴³⁵

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ط.

“Şunu da iyi bilin ki Allâh, muhakkak cezâsı pek çetin olandır; (bununla berâber tevbe ve istiğfara yönelik kesbî

⁴³⁴ -Bakara, 22-23-24.

⁴³⁵ -Bakara, 196.

îmân sâhibi olmak isteyenler hakkında da) **hakikaten Ğafûr ve Rahîm'dir**, (çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir)".⁴³⁶

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۖ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

“Peygamber sizi, Rabb’inize îmân etmeye da’vet ettiği zaman niçin îmân etmiyorsunuz? Halbuki O (Allâh), sizden (ruhlar âlemindeki Ahd-i mîsâk’da) kesin söz almışdı. Eğer inanırsanız”.⁴³⁷

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ
مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ ۗ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۚ

"Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra Peygambere muhâlefet eder, mü'minlerin yolundan başkasına uyub giderse onu, döndüğü o yolda (kendi hâline) bırakırız. (Âhiretde de) kendisini Cehennem'e koyarız. O, ne kötü bir yerdir".⁴³⁸

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُفِصْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ.
وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنََّّهُمْ مُهْتَدُونَ.
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ.
وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ.

“Kim o Rahmân (olan Allâh) ın zikrinden göz yumarsa (gâfil olup ondan yüz çevirirse) biz de ona şeytanı musallat ederiz. Artık o, onun (ayrılmaz) bir arkadaşıdır”.

“Şübhesiz ki bu (şeytan) onları yoldan çıkarır, onlar da kendilerinin hidâyetde (doğru yolda) olduklarını sanırlar”.

⁴³⁶ -Mâide, 98.

⁴³⁷ -Hadîd, 8.

⁴³⁸ -Nisâ', 115.

“**Nihâyet** (hesâb günü olan kıyâmet gününde) **o, bize geldiği zaman, -Kâşki seninle benim aramda gün doğusu ile gün batısı kadar uzaklık olsaydı (da sen bana arkadaş olmasaydın). Sen ne kötü bir arakaş (mışsin)- der,** (ama artık iş işden geçmiştir)”.

“(Bu temenniniz ve pişmanlığınız) **bu gün size aslâ bir fâide vermez. Çünkü** (hepiniz, dünyâda iken nefislerinize) **zulm etdiniz. Muhakkak ki hepiniz de azâbda ortaklırsınız”.**⁴³⁹

أَمْ تَرَأْنَا أَنزَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَكْفُرُهُمْ أَرَأَىٰ

“**Görmedin mi biz kâfirlerin başına, kendilerini alabildiğine tahrik edip coşturan şeytanları gönderdik”.**⁴⁴⁰

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۚ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ ۖ نِ اطْمَأَنَّ بِهِ ۚ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ ۖ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ۚ فَبَخَسَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۗ ط ذَلِكِ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

“**İnsanlardan bir kısmı da vardır ki** (cân-ü gönülden değil de işine gelen tarafından, bir kenarından, bir ucundan tutarak veyâ dil ucu ile müslümân olarak) **Allâh’a ibâdet eder. Eğer kendilerine bir hayır dokunursa ona yapışır, yatıştır,** (fit olur). **Eğer bir fitne** (bir şerr, bir zarar) **isâbet ederse yüz üstü dönüverir** (de irtidâd bile eder). (İşte bu şekilde Allâh’a kulluk eden bir kimse), **dünyâ’da da, âhîret’de de hüsrâna uğramıştır. Bu ise, ap-açık bir ziyandır,** (ap-açık bir hüsrândır)”.⁴⁴¹

⁴³⁹ -Zuhrûf, 36-37-38-39.

⁴⁴⁰ -Meryem, 83.

⁴⁴¹ -Hacc, 11.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ. أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا. إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ ۗ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ ۗ وَأَمَلَىٰ لَهُمْ.

“İşte bunlar, Allâh’ın kendilerini lânetlediği, bu yüzden kendilerini sağır ve gözlerini kör kıldığı kimselerdir”.

“Onlar Kur’ân’ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalbleri kilitli mi?”.

“Şübhesiz ki kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, ona arka dönenleri, şeytan sürüklemiş ve kendilerine ümit vermiştir”.⁴⁴²

وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلِيمِ الْآخِزِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ. وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا ۗ إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ.

“Biz, o en büyük azâbdan (âhîret azâbından) önce de onlara mutlakâ yakın azâbdan (katl, esâret, kıtlık, salgın hastalıklar ve düşman tasallutu gibi dünyevî azâblardan) tattıracağız. Tâ ki ric’at etsinler (küfür, şirk ve nifakdan uzaklaşıp kesbî îmâna dönsünler diye)”.⁴⁴³

“Kendilerine Rabb’inin âyetleri ile öğüt verilip de sonra onlardan yüz çeviren kimseden daha zâlim kimdir? Hiç şübhesiz ki biz günahkârlardan intikam alıcılarız”.⁴⁴⁴

وَإِذَا قُرَأَتِ الْقُرْآنُ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا. ۗ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۗ وَإِذَا ذُكِّرْتُمْ لَا يَسْمَعُونَ. ۗ وَالْقُرْآنَ وَحْدَهُ وَلَوْ عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا.

⁴⁴² -Muhammed, 23-24-25.

⁴⁴³ -İbn-i Abbâs radiye'llâhü anhümâ, bu husûsa işâretle,

"Bir toplum, Allâhü Teâlâ'ya karşı olan ahdini bozarsa, Allâhü Teâlâ, o topluma düşmanlarını musallat eder". buyurmuşdur. Taberânî.

⁴⁴⁴ -Secde, 21-22.

“Sen Kur’ân’ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz”.

“Ve kalblerinin üzerine, onu (Kur’ân’ı) anlamalarına (engel) perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen Rabb’ini, Kur’ân’da bir tek olarak andığın zaman da ürkek ürkek arkalarını döner (kaçar) lar“.⁴⁴⁵

وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ نَارُ جَهَنَّمَ ۖ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا ۗ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ. ۖ وَهُمْ يَصْطَرِّحُونَ فِيهَا ۖ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ
صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ۗ أَوْ لَمْ نُعَمَّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ
النَّذِيرُ ۗ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ. ۙ

"O kimseler ki küfr etdiler, Cehennem ateşi onlar içindir. (Onlar orada) öldürülmezler ki ölsünler. (o Cehennem) azâbından bir kısmı, onlardan kaldırılıp hafifletilmez de. İşte biz, küfürde ileri giden herkesi böyle cezâlandırırız".

"Onlar orada (şöyle) bağırsırlar: *-Ey bizim Rabb'imiz, bizi çıkar. Daha evvel yapmakda devam ettiğimizden bambaşka iyi amel (ve hareketler) yapacağız-. Size iyice düşünecek kimsenin düşünebileceği ve öğüt kabûl edeceği kadar bir ömür vermedik mi? Size (azâb ile) korkutan (âkıbetinizi haber veren kitâb ve peygamber) de gelmişti. Şimdi tadın (azâbı). Artık zâlimler için hiç bir yardımcı yok"*.⁴⁴⁶

الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ. ۙ فَاتَّخَذُوا فِيهَا الْفَسَادَ. ۙ لَاصَ ۙ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوًّا
عَذَابٍ. ۖ إِنَّ رَبَّكَ لَبَالِغُ الْمَرَادِ. ۗ

⁴⁴⁵ -İsrâ', 45.

⁴⁴⁶ -Fâtır, 36-37.

"Onlar memleketler (in) de azgınlık edenlerdi. O sûretle ki oralarda (fitne ve) fesâdı çoğaltmışlardı. Bunun için Rabb'in de üzerlerine bir azâb kamçısı yağdırıverdi. Çünkü Rabb'in rasad yerindedir, (her an her şey'i gören ve bilendir)".⁴⁴⁷

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.

"Öyle bir fitneden (eseri kamuya sirâyet eden şirk, küfür ve günahlardan) sakının ki o, içinizden yalnız zulm edenlere çatmaz (âmmeye de sirâyet edip hepsini perişan eder). Hem bilin ki Allâh, şubhesiz azâbı çetin olandır".⁴⁴⁸

وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ج

"Fitne katilden beterdir".⁴⁴⁹

وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ط

"Fitne katilden daha büyüktür".⁴⁵⁰

فَأَمَّا مَنْ طَعَىٰ لَا. وَأَنَّ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لَا. فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ط.

"Kim haddi aşarak küfr etmiş",

⁴⁴⁷ -Fecr, 11-13.

Bu âyet-i kerîmedeki **fesâd** lâfzı, küfür, şirk, katil, zulüm, anarşi gibi toplum düzenini bozan şey'ler anlamındadır.

⁴⁴⁸ -Enfâl, 25.

⁴⁴⁹ -Bakara, 191.

Fitne : İmtihân, sınav ve sınama ma'nâsına geldiği gibi, bir adamı veya bir topluluğu azdırmak, doğru yoldan saptırmak, dâhilî ihtilâf, ayrılık, karışıklık, küfr, azgınlık, sapıklık, günah işlemek, rüsvaylık, belâ', azâb, çirkin olan bir şey'i beğenip kalbin ona meyl ve muhabbet etmesi, ma'nalarına da gelir.

İmâm Birgîvî Hazretleri de, Tarîkât-ı Muhammediyye adlı eserinde, fitneyi şu şekilde ta'rif ve tavsîf eder:

"Fitne, insanları, meşrû' bir fâide olmaksızın, ızdırâba, ihtilâle, ihtilâfa, mihnet ve belâ'ya düşürmektir ki kalbe ârız olan âfetlerdendir".

Kurân-ı Hâkîm ve Meâl-ı Kerîm, C.1.ss.52. Hasan Basri Çantay.

⁴⁵⁰ -11-Bakara, 217.

“dünyâ hayâtını tercih etmişse”,

“İşte muhakkak ki o alevli ateş (cehennem) onun varacağı yerin ta kendisidir”.⁴⁵¹

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَهَمَّ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ. لَا فِإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ. ط

“Kim de Rabb’inin makâmından korkar ve nefsinin hevâ (ve heves) inden (kötü arzûlardan) uzaklaştırırsa, muhakkak ki cennet, onun varacağı yerin ta kendisidir. (Âsî olanlar Cehennem’de, mutî’ olanlar da Cennet’dedir)”.⁴⁵²

وَالْعَصْرِ. إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ. إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.

“And olsun asra ki”.

“Muhakkak, insan kat’î bir ziyandadır”.

“Ancak îmân edenlerle güzel güzel amelde bulunanlar, bir de birbirine hakkı tavsiye, sabrı tavsiye edenler böyle değil”.⁴⁵³

Allâhü Teâlâ’ya verdiği kesin sözde durmayarak
kesbî îmâna yöneltmemekte isrâr edenlerin
ve kesbî îmân sâhibi olmayanların
dünyâ ve âhiretdeki hâli

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ ط إِمَّا يَتَذَكَّرُ أُؤُلُوا
الْأَلْبَابِ. الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ. لَا

⁴⁵¹ -Nâziât, 37-38-39.

⁴⁵² -Nâziât, 40-41.

⁴⁵³ -Asr, 1-2-3.

“Rabb’inden sana indirilenin hakk (ve gerçek) olduğunu bilen kimse, o a’ mâ olan, (bu gerçeği inkâr eden) kimse gibi midir? Bunu ancak selim akıl sâhibleri anlar”.

“Onlar, Allâh’ın ahdini, *-(Evet, (Rabb’imizsin), şahid olduk sözünü)* yerine getirirler, verdikleri sözü (mîsâkı) bozmazlar”.⁴⁵⁴

وَالَّذِينَ يَتَّفِضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ لَا أُولَئِكَ هُمُ اللَّعْنَةُ وَهُمْ سُوءُ الدَّارِ.

“Allâh’a verdikleri kesin sözü kuvvetle pekiştirdikten sonra bozanlar, Allâh’ın riâyet edilmesini emr ettiği şey’leri terk edenler, yer yüzünü fesâda verenler (yok mu?), işte lâ’net onlar içindir, kötü yurd (cehennem) de onlarıdır”.⁴⁵⁵

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ
وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبُئِسَ مَا يَشْتَرُونَ.

“Allâh, kendilerine kitâb verilenlerden, *-Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız; onu gizlemeyeceksiniz-* diyerek söz almışdı. Onlar ise bunu kulak ardı etdiler, onu az bir dünyâlîğe değiştilediler. Yaptıkları alışveriş ne kadar da kötü!”.⁴⁵⁶

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

“Peygamber sizi, Rabb’inize îmân etmeye da’vet ettiği zaman niçin îmân etmiyorsunuz? Halbuki O (Allâh),

⁴⁵⁴ -Ra’d, 19-20.

⁴⁵⁵ -Ra’d, 25.

⁴⁵⁶ -Âl-i İmrân, 187.

sizden (ruhlar âlemindeki Ahd-i mîsâk'da) kesin söz almışdı. Eğer inanırsanız”.⁴⁵⁷

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ط يَعْلَمُ
مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ط وَهُوَ
مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ط وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

“(Şunu da iyi bilin ki) **O (Allâh), gökleri ve yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde yaratan, sonra (hukmü) Arş'ı istîlâ' edendir. Yere giren, oradan çıkan, gökden inen, oraya yükselen her şey'i O bilir. Nerede olursanız olun, O, sizinle berâberdir. Her ne yaparsanız (yapın) Allâh hakkıyla görücüdür”.**⁴⁵⁸

İşte kulları hakkında **Rahmân** isminin bir gereği olarak sonsuz rahmet sâhibi olan Allâhü Teâlâ, daha rûhlar âleminde iken kalblerinin derinliklerine **emânet** duygusunu indirip **Kur'ân'**ı inzâl ederek ve dünyâ hayâtındaki imtihan günlerinde peygamberler göndererek, o emânetleri nasıl yerine getirileceğini her an hatırlatmasına rağmen inanmayanların hâli ve uğrayacakları ilâhî azâb böyledir ki böyle bir yaşayışın netîcesi Cehennem'dir.

İnanan Mü'min'lerin hâli ise ebedî bir mutluluk diyârı olan Cennet'dir ki onlar, (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ) : **Allâh onlardan râzı olmuştur, onlar da O'ndan (Allâh'dan) râzı olmuştur**) âyet-i kerîme'sine göre, Rabb'lerinden memnun, Rabb'leri de onlardan memnundur ki bu husûsda şöyle buyurulmuştur:

⁴⁵⁷ -Hadîd, 8.

⁴⁵⁸ -Hadîd, 4.

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ.

“Allâh onlardan râzı olmuşdur, onlar da O’ndan (Allâh’dan) râzı olmuşdur ki işte en büyük kurtuluş ve seâdet budur”.⁴⁵⁹

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ.

“Allâh bunlardan hoşnûd olmuşdur. Bunlar da O’ndan hoşnûd olmuşlardır. İşte bu (seâdet), Rabb’in (in azâbın) dan korkanlara mahsûsdur”.⁴⁶⁰

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۖ ارجعي إلى ربك راضيةً مرضيةً ۗ فادخلي في عبادي ۗ وادخلي جنتي.

“Ey itminâne ermiş (emîn ve mutmeîn olmuş) rûh”.

“dön Rabb’ine, sen O’ndan râzı, O senden râzı olarak”.

“Haydi gir (ahdinde durub kesbî îmâna sâhib olan) kullarımın içine”.

“Gir cennetime”.⁴⁶¹

Yâ Rabb, şeytanın iğvâsına (yanılmalarına), nefsin ve şeytânî insanların süflî arzûlarına uyararak isyankâr bir hâle düşmekden sana sığınırız. Bizleri kesbî îmâna sâhib kıldığın, sırât-ı müstekîm’ine hidâyet ederek doğru yola ilettiğin ve Cennetlik kıldığın kullarından eyle. Âmîn.

⁴⁵⁹ -Mâide, 119. Tevbe, 100. Mücâdile, 22.

⁴⁶⁰ -Beyyine, 8.

⁴⁶¹ -Fecr, 27-28-29-30.

Arş ve Kürsî hakkındaki
âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf''lerden
ba'zıları

Allâhü Teâlâ ezeli ve ebedîdir; evvel ve âhirdir; zamandan ve mekândan münezzehtir. Ezelde nasıl ise ebedde de aynıdır. Ezelde, kendisinden başka hiçbir mahlûk olmadığı gibi eşi, benzeri ve ortağı da yokdu. Kendi kudreti ile gizli bir hazîne iken bilinmek isteyince, bütün varlıklar, O'nun dilediği şekilde O'nun -OI- emri ile oluvermiştir. Hiçbir kimseye karşı sorumlu da değildir. Çünkü O, şu yüce vasıfların sâhibidir.

دُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ لَا . فَعَالَ لَمَّا يُرِيدُ ط .

“O, Arş'in sâhibidir. (Zâtında ve sıfatlarında) pek yücedir”.

“Ne dilerse onu hakkıyla yapandır, (hiçbir kimseye karşı sorumlu da değildir)”.⁴⁶²

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ .

“O, yapacağından mes'ûl olmaz, fakat onlar (kulları, işlediklerinden) mes'ûl olurlar”.⁴⁶³

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ط .

“Şubhesiz ki Rabb'in rasad yerindedir (her an gözetleyicidir, ânında her şey'i gören ve bilendir)”.⁴⁶⁴

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ
أَ يُكْفِرُونَ أَحْسَنُ عَمَلًا ط .

⁴⁶² -Bürûc, 15-16.

⁴⁶³ -Enbiyâ', 23.

⁴⁶⁴ -Feccr, 14.

“Hanginizin ameli (hal ve hareketi) daha güzel olduğu (hususunda) sizi imtihana çekmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan O’dur. (Bundan evvel ise) Arş’ı, su üstünde idi”.⁴⁶⁵

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ

“Şübhesiz ki Rabb’iniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra da (emri) Arş üzerinde hükümran olan Allâh’dır”.⁴⁶⁶

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ط

“Allâh, gökleri ve yeri ve bunların arasında bulunanları altı günde (altı devirde) yaratan, sonra hükmü arşı istîlâ edendir”.

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ.

⁴⁶⁵ -Hûd, 7.

⁴⁶⁶ -A'râf, 54.

Buradaki altı gün ifâdesi, altı vakit, altı devir anlamında olsa gerekdir.

Muhyiyiddîn-i arabî'ye göre, bir gün, Allâhü Teâlâ katında, bizim saydığımız günlere göre bin yıldır ki altı bin sene eder. Bin yıl ifâdesi, şu âyet-i kerîme'de ifâde buyurulmaktadır:

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ.

“Gökden yere kadar her işi O tedbir eder. Sonra (o iş) sizin sayageldiğinizle bin sene mikdârında olan (mesafeye) bir günde yine O’na yükselir”. Secde, 5

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ج

“Melekler de, Rûh da oraya bir günde yükselib çıkar ki mesâfesi (dünyâ seneleriyle) elli bin yıldır”. Meâric, 4. Kur’ân-ı Hâkîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.224. H.B.Çantay.

Meâric: Sâlih amellerin, mü'minlerin, meleklerin yerleri.

“Gökden yere kadar her işi O tedbir eder. Sonra (o iş) sizin sayageldiğinizle bin sene mikdârında olan (mesafeye) bir günde yine O'na yükselir”.⁴⁶⁷

كَانَ اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلِّ شَيْءٍ وَخَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ.

*“(Ezelde) Allâh vardı; ve Allâh'dan başka bir şey' yokdu. Ve Allâh'ın Arş'ı su üstünde idi. Sonra Allâh (Levh'de) kâinâtın tamâmını takdir ve tesbît etdi; ve göklerle yeri yaratdı”.*⁴⁶⁸

Yukarıdaki âyet-i kerîme'de ve hadîs-i şerîf'de, “Arş, su üzerinde idi”, denildiğine göre, İlk yaratılanın su, ikinci yaratılanın Arş, sonra yaratılanın Kürsî, bunlardan sonra yaratılanların da göklerle yer tabakaları olduğu anlaşılmaktadır. Bununla berâber bunların hepsinin hakîkatini ve keyfiyetini ancak Allâhü Teâlâ bilir ki şu âyet-i kerîme'ler, Arş'in özelliklerinden bir kısmını yansıtmaktadır:

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى.

“Rahmân olan (Allâh'ın emr-u hükmü) Arş'ı isti'lâ' etmiştir”.⁴⁶⁹

وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

“O, büyük Arş'in Rabb'idir (sâhibidir)”.⁴⁷⁰

إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ ط

⁴⁶⁷ -Secde, 4-5.

⁴⁶⁸ -Buhârî, Kitâbü bed'i'l-halk.

S.B.M. Tecrid-i Sarîh Tercemesi,C.9,ss.6.(1317 n.h.).Kâmil Miras.

⁴⁶⁹ -Tâ-Hâ, 5.

⁴⁷⁰ -Tevbe, 129.

“Şübhesiz ki sizin Rabb'iniz gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra (emri) Arş üzerinde hükümran olan, her işi yerli yerinde tedbir (ve idâre) edegelendir”.⁴⁷¹

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِعَبْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَحَّرَ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ط

“Allâh, görmekte olduğunuz gökleri direksiz yükselten, sonra Arş üzerine istivâ eden, güneşi ve ayı emrine boyun eğdirenidir. (Bunların) her biri muayyen bir vakte kadar akıp gitmektedir”.⁴⁷²

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَبِيمِ.

“Mülk, (kayıtsız şartsız) ancak kendi hakkı olan Allâh, çok yücedir. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O, Arş-ı kerîm'in Rabb'idir”.⁴⁷³

فَإِنْ تَوَلَّوْا فُؤُلُ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ.

“(Habîbim, sana îmân etmekden) yüz çevirirlerse de ki: Bana Allâh yeter. O'ndan başka hiçbir ilâh yok. Ben ancak O'na güvenib dayandım. O, büyük Arş'ın Rabb'idir”.⁴⁷⁴

Hadîs-i şerîf de de şöyle buyurulmuştur:

⁴⁷¹ -Yûnûs, 3.

⁴⁷² -Ra'd, 2.

⁴⁷³ -Mü,minûn, 116.

Arş-ı azîm: Kur'ân-ı Kerîm gibi vahy-i ilâhî'nin nüzûl mahalli olduğundan veyâ hayır ve bereketin ve rahmet-i ilâhiyye'nin mahlûkâta o tarafından teveccüh ettiğiinden veyâ Ekramü'l-ekramîn olan Cenâb-ı Hakk'a nisbet edildiğinden, ona “**Arş-ı kerîm**” denilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meâl-i Âlîsi ve Tefsîri, C.5.ss.2315.Ö.Nasûhi Bilmen.

⁴⁷⁴ -Tevbe, 129.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ.

“İbâdeteye lâyık hiçbir ilâh yoktur, ancak azamet ve vakar sâhibi Allâh vardır. İbâdeteye lâyık hiçbir ilâh yoktur, ancak Arş-ı azîm sâhibi (Rabb’i) Allâh vardır. İbâdeteye lâyık hiçbir ilâh yoktur, ancak göklerin ve yerin sâhibi (Rabb’i) ve Arş-ı kerîm’in mâliki (Rabb’i) Allâh vardır”.⁴⁷⁵

Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şedrîf’de geçtiği gibi, Allâhü Teâlâ’nın ilk yarattığı mevcuda, yücelik, yükseklik ve büyüklük ifâde ettiği için **Arş**; Allâhü Teâlâ’ya nisbet edilince de **Arşü’llâh** denilmiştir ki Allâhü Teâlâ’nın yüce kudretinin tecelli ettiği ilk mahlûk demektir. İlim adamları ile kelâm âlimleri, Arş’ı, *-kâinâtı her taraftan ihâta eden bir felektir-* diye ta’rîf ederler ki bu konudaki haberler, Arş’ın mâhiyetini değil, âlemlere nisbetle büyüklüğünü ifâde eden haberlerdir. Bunun için Rasûlü’llâh *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*, Ebû Zerr-i Gıfârî *radiye’llâhü anh’a* hitâben şöyle buyurmuştur:

“Yâ Ebâ Zerr, yedi kat gök ile yedi kat yerin Kürsî yanında büyüklükleri, ancak bir çölün ortasına atılmış bir kapı veyâ yüzük hakası gibidir. Arş’ın da Kürsî’ye göre büyüklüğü, çölün o halkaya nazaran büyüklüğü derecesindedir”.⁴⁷⁶

“Semâların fevkinde **Arş** ve **Kürsî** nâmiyle iki âlem vardır. Kürsî, semâvât ile zemînden vâsîdir. Arş da Kürsî ’den vâsîdir. **Arş** ’ın etrâfında Melâike-i kirâm ’ın tesbîh ve tahmîd ile meşkûl olduğunu, şu âyet-i kerîme ifâde eder”⁴⁷⁷.

⁴⁷⁵ -S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.12,ss.343.(2150 nolu h.ş.) Kâmil Miras.

⁴⁷⁶ -S.B.M. Tegrîd-i Sarîh Tercemesi,C.9,ss.7.(1317 n.h.).Kâmil Miras.

⁴⁷⁷ -Muvazzah İlm-i Kelâm, ss.274. Ömer Nasûhi Bilmen.

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَاقِّبِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۗ

“Melekleri görürsün ki Rabb'lerine hamd ile tesbîh ederek Arş 'ın etrâfını kuşatmışlardır”.⁴⁷⁸

Kürsî 'nin derece-i vüs'atini de, şu âyet-i kerîme ifâde eder.

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۗ

“O'nun Kürsüsü, gökleri ve yeri kucaklamıştır”.⁴⁷⁹

Bu âyet-i kerîme'lerin ifâde buyurduğu özelliklere göre yedi kat gök ile yedi kat yer, (semâvât ve arz), “O'nun Kürsîsi, gökleri ve yeri kucaklamıştır” âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulan Kürsi yanında, ancak bir çölün ortasına atılmış bir kapı veyâ yüzük hakası gibidir ki bütün semâvât ve arzı ihâta eder. Kürsî 'yi de, aynı şekilde, Arş-ı Rahmân ihâta eder ki onun azametini takdir edecek ölçü ve ta'bîr edecek söz yoktur.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ۗ

“Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allâh'ındır. Allâh (ın ilm-ü kudreti) her şey'i kaşatıcıdır”.⁴⁸⁰

Bütün bunların hepsi, Yüce Rabb'imiz AllâhüTeâlâ'nın, zâtı ile, sıfâtı ile, ef'âli ile, kudreti ile, azameti ile var olduğunun, sayı yönünden değil var olmak bakımından bir ve tek olduğunun, noksan sıfatlardan uzak olup kemâl sıfatları ile

⁴⁷⁸ -Zümer, 75.

Hadîs-i şerîf de belirtildiğine göre, Meleklerin bu tesbihleri şu şekildedir:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ.

“Yâ Rabb, seni tesbîh ve tenzîh eder, sana hamd ederim. Yine büyük olan Allâh'ı tesbîh ve tenzîh ederim.

S.B.M. Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.12.ss.429.(2189 n.h.).Kâmil Miras.

⁴⁷⁹ -Bakara, 255.

⁴⁸⁰ -Nisâ', 126.

muttasıf olduğunun ap-açık birer delilidir ki böyle yüce bir kudret karşısında bize düşen görev, “**Allâhü Ekber**” diyerek secdeye kapanmak ve kulluğumuzu O’na yakışır bir şekilde yapmaktır.

Özet olarak şunu söyleyebiliriz ki AllâhüTeâlâ, zâtı ile, sıfâtı ile, ef’âli ile, kudreti ile, azameti ile ezeli ve ebedîdir; evvel ve âhirdir; zamandan ve mekândan münezzehtir. Ezelde nasıl ise ebedde de aynıdır. Ezelde, kendisinden başka hiçbir mahlûk olmadığı gibi eşi, benzeri ve ortağı da yoktur. Bunun için Allâhü Teâlâ’nın, zamandan mekandan münezzehtir olduğuna inandığımız gibi **Arş üzerine istivâ sıfatına** da şeksiz şübhesiz inanır, te’vîline ve tafsiline girmeyerek “**وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ**” : **Onun te’vîlini ancak Allâh bilir**” ifâdesinin hakikatini, İlm-i ilâhî’ye tefviz ederiz ki Ehl-i sünnet ve’l-cemâat ulemâ’sınınca muhtar ve mu’temed olan da budur.⁴⁸¹

Bu bakımdan, **الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى** (Allâhü Teâlâ’nın emr-u hükmü) **Arş’ı istivâ (istîlâ) etmiştir**”.⁴⁸² âyet-i kerîme’sindeki (**استوى : istivâ etdi - istîlâ’ etdi-**) lâfzı; **müteşâbih**⁴⁸³ bir âyet-i kerîme olduğundan bu husûsda şöyle buyurulmuştur:

⁴⁸¹ -Hak Dîni Kur’ân Dili Türkçe Tafsîr, C.3.ss.2180. Elmalılı M. Hamdi Yazır.

⁴⁸² -Tâ-Hâ, 5.

⁴⁸³ -**Müteşâbih** olan âyet-i kerîmeler, başlıca iki kısımdırlar:

Bunlardan bir kısmı, hem lâfzı hem de ma’nâsı ciheti ile *Müteşâbih* olanlardır.

Ba’zı sûrelerin başlarında bulunan ve “*Mukattaa Harfleri*” ismi verilen (طه - يس - ق)

âyet-i kerîmeleri gibi. Bunların ne lâfızları ve ne de ma’nâları, bizim için ma’lûm değildir. Allâhü Teâlâ ile Rasûl’ü arasında birer şifre mesâbesindedir.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ
مُتَشَابِهَاتٌ ط فَاَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ
وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۚ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ ۗ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ لَا كُلُّ
مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ.

“(Habîbim) Sana Kitâb’ı indiren O’dur. Ondan bir kısım âyetler **Muhkem**’ dir (ma’nâsı ap-açık, kat’î ve şübheden uzaktır) ki bunlar Kitâb’ın anası (temeli) dir. Diğer bir kısmı da **Müteşâbih** (kendisi ile ne kasd edildiği herkes tarafından bilinemeyen âyet) lerdir. Ammâ kalblerinde eğrilik bulunanlar, sırf fitne aramak (ötekini berikini saptırmak) ve (kendi arzûlarına göre) te’vîline yeltenmek için (Muhkem’leri bırakırlar da) O’nun Müteşâbih olanına tâbi’ olurlar. Halbuki O’nun (Müteşâbih olanların) te’vîlini ancak Allâh bilir. İlimde yüksek pâyeye erenler ise, *-Biz O’na inandık. Hepsi de (Muhkem’leri de, Müteşâbih’leri de) Rabb’imiz katındadır-derler. Bunları sâlim akıl sâhiblerinden başkası iyice düşünüp anlayamaz*”.⁴⁸⁴

Bunun için Ashâb-ı Kirâm ile İmâm A’zâm Ebû Hanîfe, İmâm Mâlik ve İmâm Şâfiî *rahmetü’llâhi aleyhim* gibi **Selef ulemâsı**, müteşâbih âyet’lerin ma’nâlarını ve keyfiyetlerini, Allâhü Teâlâ’ya tefvîz ederek terceme ve tefsîrine girişmemişlerdir. Çünkü yukarıda zikri geçen âyet-i

: يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) Diğer bir kısmı da, yalnız ma’nâ ciheti ile *Müteşâbih* olanlardır.

Allâh’ın eli, onların ellerinin üstündedir) âyet-i kerîmesindeki (يَدٌ : el) ta’bîri gibi. Bu şekilde müteşâbih olan âyet-i kerîmelerin, lügat ma’nâları ma’lûm ise de hakikî ma’nâlarını ve keyfiyetlerini anlamak mümkün değildir.

⁴⁸⁴ -Âl-i İmrân, 7.

kerîmedeki (**إِلَّا اللَّهُ** : **ancak Allâh bilir**) istisnâsından sonra vakıf yapılmasını iltizâm ederek (**وَالرَّاسِخُونَ** : **yüksek pâyeye erenler ise**) deki (**وَأَوْ** : **vâv**) harfinin, isti'nâfiyye için olduğunu kabûl etmişler, buna istinâden de müteşâbih âyetlerin te'vîl ve tefsîrini, ancak Allâhü Teâlâ'nın bilebileceğine hukm ederek onların tevîl ve tefsîrine gitmemişler, keyfiyetlerini anlamaya çalışmamışlardır.⁴⁸⁵

Müteahhirîn (*Halef*) ulemâsı ise, (**وَالرَّاسِخُونَ** : **Yüksek pâyeye erenler ise**) deki (**وَأَوْ** : **vâv**) harfinin, atıf için olduğunu kabûl ederek müteşâbih âyetlerin te'vîl ve tefsîrini, ma'nâ ve medlûlünü, Allâhü Teâlâ bildiği gibi, ilimde yüksek dereceye erişip **"Râsîh"** olan (*rûsûh ve meleke kesb edip husn-i nazar ve ictihâd sâhibi bulunan*)⁴⁸⁶ kimselerin de, - *muhkem âyetlerin (nass'ların) ortaya koyup te'sîs ettiği ana kâidelere göre-* bilmek selâhiyyetini hâiz buldukları; bu yüksek ilmî ve ictihâdî dereceye sâhip olmayanların ise müteşâbih âyetleri anlayamayacakları, netfcesine varmışlar ve buna delîl olarak da yukarıda zikri geçen âyet-i kerîmenin sonundaki, şu kavli-î şerîf'i göstermişlerdir:⁴⁸⁷

⁴⁸⁵ -**Tefvîz:** Kendi yapacağı bir işini başka bir kimseye ısmarlamak, havâle etmek, bırakmaktır.

İltizâm: Lüzumlu görmek, tercih etmek, birinin tarafını tutmak, gerekli görmektir.

İsti'nâfiyye: Yeniden başlama, söz başı, demektir ki atıf için olan (**وَأَوْ** : **vâv**) harfî, evvelki sözlerle ilgisi bulunmayan müstakil bir cümle evvelinde bulunursa "*Vâv-i isti'nâfiyye*" adını alır ve yeni bir söze başlanıldığını ifade eder.

⁴⁸⁶ -**Rûsûh:** Bir ilmi, derinliğine ve genişliğine bütün incelikleri ile anlayıp bilme mekesidir.

⁴⁸⁷ (**وَالرَّاسِخُونَ** -) **ve'r-râsîhûn** daki (**وَأَوْ** : **vâv**) harfinin isti'nâfiyye için olduğunu söyleyenler, bu husûsa itirâz ederek şöyle demişlerdir:

وَمَا يَدَّبَّرُوا إِلَّا أَوْلُوا الْأَنْبِيَاءِ

“Bunları sâlim akıl sâhiblerinden başkası iyice düşünüp anlayamaz”.⁴⁸⁸

Göklerin ve yerlerin yaratılışı

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“Göklerin ve yerin (örneksiz, misâlsiz) Yaratıcısı O’dur. O, bir şey’e hukm etdi mi ona ancak -Ol- der, o da olurur”.⁴⁸⁹

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ط

“Gökleri ve yeri yok iken (örneksiz, misâlsiz) var eden O’dur”.⁴⁹⁰

1-Lâfza-i Celâl'de, vakf-ı lâzım işâreti olmak üzere bir (م :mîm) vardır.

2-"Biz Ona inandık, hepsi Rabb'imiz katındandır" meâlindeki karîne-i celife, öyle bir ma'nâ vermeye mâni'dir.

3-Allah'ın ilmi ile Râsîh'lerin ilmini cem' etmek, ikisini de aynı seviyyede göstermek, hem hakîkate, hem de edebe münâfi'dir.

4-O telâkkî ve ma'nâ, kendisini Râsîh'lerden sanan -ve kalblerinde eğrilik bulunan- bir takım adamların, akıl ve dinden hâriç, -fitne koparıcı- câhilâne te'villerine yol açmış, bu yüzden de İslâm'ın birliği çok mühim zararlar görmüştür.

-Fıkh-ı Ekber, İmâm A'zâm Ebû Hanife.

-Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.83. Hasan Basri Çantay.

-Hak Dîni Kur'an Dili Türkçe Tafsîr, C.2.ss.1035-1048. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır.

-Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i sarîh Tercemesi, C.11.ss.61-64. (1684 nolu hadîs-i şerîf ve îzâhı). Kâmil Miras.

⁴⁸⁸ -Âl-i İmrân, 7.

⁴⁸⁹ -Bakara, 117.

⁴⁹⁰ -En'âm, 101.

“Allâhü Teâlâ'nın âlemi var etmesi bakımından değişmez üç sıfatı vardır:

1-İbdâ': Bir şey'i bir şey'den olmayarak (örneksiz, misâlsiz) var etmek. Bu âyet-i kerîme'de olduğu gibi.

2-Halk: Bir şey'i bir şey'den var etmek. Âdem aleyhi's-selâm'ı topraktan, cinni de ateşden yaratması gibi.

أَوَّلَ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ.

“Göklerle yer bitişik bir halde iken biz onları birbirinden yarıb ayırdığımızı, her canlı şey’i de sudan yarattığımızı o küfr edenler görmedi mi? Onlar, hâlâ inanmayacaklar mı?”.⁴⁹¹

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ ۚ

“Allâh her hayvanı (her canlıyı) sudan yarattı”.⁴⁹²

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ۖ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

“(Şunu iyi bilin ki) O (Allâh), gökleri ve yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde yaratan, sonra (hükmü) Arş’ı isti’lâ’ edendir. Yere giren, oradan çıkan, gökden inen, oraya yükselen her şey’i O bilir. Nerede olursanız olun, O, sizinle berâberdir. Her ne yaparsanız (yapın) Allâh hakkıyla görücüdür”.⁴⁹³

قُلْ أَنتُمْ لَكُمْ تُكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ۚ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۚ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ

3-Tedbîr: Yaradılan âlemlerin tamamını büyük bir nizam ve intizam içinde gereği gibi idâre etmek. Bulutdan yağmurun yağması, Ateşe atılan İbrâhîm *aleyhi's-selâm*’ı koruyarak o ateşi güllük gülistanlık bir hâle getirmesi gibi”.

Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1 ss.200. Hasan Basri Çantay.

⁴⁹¹ -Enbiyâ’, 30.

⁴⁹² -Nûr, 45.

⁴⁹³ -Hadîd, 4.

أَيَّامٌ سَوَاءٌ لِلسَّائِلِينَ. ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ
إِئْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ. فَقَضَيْهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ
وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَرَبَّيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
العَزِيزِ العَلِيمِ.

“De ki: Gerçek, siz mi o arzı iki günde (iki devirde) yaratana küfr ediyor, O’na ortaklar katıyorsunuz? O (Allâhü Teâlâ), âlemlerin Rabb’idir”.

“(Allâh) dörd (üncü) gün (ün sonunda) orada (arzda) üstünden baskılar (sâbit dağlar) yaptı. Onda bereketler yarattı. Onda *-arayanlar için-* dört günde müsâvî gıdâlar takdir etdi”.

“Sonra (irâdesi) göğe *-ki o bir buhâr hâlinde idi-* doğruldu da ona ve arza *-İkiniz de ister istemez gelin-* buyurdu. Onlar da *-İsteye isteye geldik-* dediler”.

“Bu suretle onları yedi gök olmak üzere iki günde (iki devirde) vücuda getirdi. Her gökde ona âid emri vahy etdi. **Dünyâ göğünü de kandillerle donatdık.** (Onu âfetlerden) koruduk. **İşte (bütün) bu (nlar), O mutlak kâdir, O her şey’i hakkıyla bilen (Allâh) ın takdiridir**”.⁴⁹⁴

⁴⁹⁴ -Fussilet, 9-10-11-12.

Buradaki altı gün ve iki gün ifâdelerinin, vakit veyâ devir anlamında olduğunu söyleyenlar vardır. Bununla berâber Allâhü Teâlâ’nın **ilmi ve sonsuz kudreti**, dilediği bir şey’i ânında yaratmaya veyâ ânında yok etmeye ziyâdesi ile kâfidir. Hazreti Mûsâ *aleyhi’s-selâm*’ın asâsının bir anda yılan olup sihirbazların âletlerini yutup yok etmesi ve tekrar asâ hâline gelmesi; Belkis’in tahtının bir anda Süleyman *aleyhi’s-selâm*’ın huzûruna getirilmesi; Nemrut’un yaktırdığı ateşin İbrâhim *aleyhi’s-selâm* için bir anda güllük güllüstanlık olması gibi.

Muhyiyiddîn-i arabî’ye göre, bir gün, Allâhü Teâlâ katında, bizim saydığımız günlere göre bin yıldır ki altı bin sene eder. Bu konu ile ilgili âyet-i kerîme, daha önce yukarıda geçti.

وَالنَّجْمِ وَالشَّجَرِ يَسْجُدَانِ. وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ. ۞ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ. وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ. وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ.

“Güneş de, ay da hesablardır”.

“Bitkiler ve ağaçlar (O’na) secde ederler”.

“Gök (e gelince): Onu da Allâh yükseldi. Bir de mîzânı (dengeyi) koydu”.

“Tartıda haksızlık etmeyin”.

“Terâziyi adâletle doğrultun, tartıda eksik yapmayın diye”.

“Yer (e gelince): Onu da bütün mahlûkâtın fâidesi için alçaltdı, (hizmetine uygun hâle getirdi)”⁴⁹⁵

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۗ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ. إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

“Gökleri ve yeri yaratan (Allâh), kendileri gibisini yaratmaya kâdir değil midir? Ebetde (kâdirdir). O, (bütün kâinâtı) yaratandır, (her şey’i) hakkıyla bilendir”.

“O’nun emri, bir şey’i dilediği zaman, ona ancak -Ol- demesinden ibâretdir. O da (hemen) olur”⁴⁹⁶

⁴⁹⁵ -Rahmân,5-6-7-8-9-10.

⁴⁹⁶ -Yâsîn, 81-82.

Dünyâ hayâtında
bülûğ çağına gelince
mükellef olmak

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۖ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ط

"O halde (Habîbim) yüzünü bir muvahhid olarak dîne, Allâh'ın o fitratına (Müslüman olarak yaratışına) çevir ki O, insanları bu fitrat üzerine (bu ahd ve zimmet inancı ile) yaratmıştır".⁴⁹⁷

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ

"Her çocuk ancak İslâm fitratı üzere dünyâyâ gelir. Bundan sonra anası babası onu, (Yahûdî ise) Yahûdî, (Nasrânî ise) Nasrânî, (Mecûsî ise) Mecûsî yaparlar".⁴⁹⁸

Âyet-i kerîme'sine ve hadîs-i şerîf'ine göre dünyâyâ gelen her insan, **aslî** veyâ **fitrî** îmân ile yaratılmış olduğundan bu vasıf bülûğ çağına kadar devam eder. **Bülûğ çağına** geldikten sonra ölünceye kadarki zaman içerisinde ezeldeki ahdini yenileyip yenilememek konusunda özgür olup serbestdir. Eğer kendi hür irâdesi ile ezeli ahdini yeniden tâzeleyip gereğini yerine getirirse **Mü'min** ve **Müslümân** olur ki buna, "**Kesbî îmân**" denir. Eğer ezeli ahdini yerine getirmeyip verdiği sözü ve yaptığı mukâveleyi inkâr edip kabul etmezse, o zaman da **müşrik** veyâ **kâfir** veyâ **münâfık** olur.

Bunun için bülûğ çağına gelip mükellef olan her akl-ı selîm sâhibi insan, ruhlar âlemindeki **ahdi** gereğince, artık Cenâb-ı Hakk'ın varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabul

⁴⁹⁷ -Rûm, 30.

⁴⁹⁸ -Buhârî, cenâiz, ss. 120.

edip bilmek mecbûriyyetinde olduğu gibi; Cenâb-ı Hakk'ın yapın veyâ yapmayın şeklindeki bütün emir ve nehiylerini de aynen yerine getirmek mecburiyetindedir.

Bu emir ve nehiyleri yerine getirirken de, *-her türlü küfür, şirk ve nifâkdan uzak olarak-*, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın Cenâb-ı Hakk'dan Cebrâil *aleyhi's-selâm* vâsıtası ve vahy ile alıp ins-ü cinne teblîğ etmekle görevli bulunduğu **Kitâb, Sünnet, İcmâu'l-Ümmet ve Kıyâsü'l-Fukahâ'** esâsları dâhilinde, **“El-Edilletü'l-erbea: Dört delil”** esâsına dayanan **Ehl-i Sünnet ve ve'l-cemâat yolu**'nun emir ve nehiyleri doğrultusunda hareket eder.

Böyle bir kimse, her şey'den önce **Tevhîd**'in aslı, esâsı ve ana kaynağı olan, **“لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ”**, **Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh** : *Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın Rasûlü'dür”*, **Kelime-i Tevhîd**'inin esâslarını **kalben** kabul edip inanır ve bunu dili ile ikrâr ederek **Kesbî imân** sâhibi kâmil bir Müslüman olmaya çalışır. Kalbinde Allâh sevgisinden ve Allâh korkusundan başka hiçbir şey'e yer vermez. Yaratanına kul olup kula kul olmaz. Ömrü boyunca da insanların en büyük düşmanı olan şeytanın ve şeytânî insanların şerlerinden uzak durmaya çalışır.

Eğer, **kesbî imâna** yönelmek istemeyen bir kimse, benim böyle şey'lere ihtiyâcım yok zannına kapılarak kesbî imâna yönelmez ve kendisini her yönden mükemmel bir insan olarak yaratıp her türlü ni'meti veren Rabb'ine karşı nankör ve isyânkâr bir kul olursa, o zaman da dünyâda ve âhiretde karşılaşacağı ilâhî azâba hiç bir i'tirâz hakkı bulunmaz.

Çünkü Cenâb-ı Hakk, daha rûhlar âleminde iken kendisini tanıtıp varlığını, birliğini ve noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu tüm insanlara ikrâr ettirmiş; dünyâ hayâtına getirince de bir imtihana tâbî tutarak denemiş, bu imtihânı kaybedip cehennemlik olanların da, **“Bizim bundan haberimiz yokdu”** veyâ **“Daha evvel ancak atalarımız (Allâh'a) şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından (gelen) bir nesiliz, (biz ancak onlara uyduk). Şimdi o bâtılı kuranların işlediği (günahlar) yüzünden bizi helâk eder misin?”** diye bir mâzeret beyan etmemeleri için kendilerini kendilerine şâhid tutarak **“Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?”** demiş; buna cevaben tüm insanlar da **“Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk”** sözünü söyleyerek Cenâb-ı Hakk'a **kesin söz** vermiş; bu suretle de ezelf bir ahd ve zimmet altına girmiştir. Bundan sonra da **“Emânet duygusu”** nu kalblerinin derinliğine indirerek yapılmasında sevâb, terk edilmesinde günah olan emir ve nehiyelerini - *Rahmân ve Rabb isimlerinin gereği olarak*- öğretmiş ve sorumlu tutmuştur.

Bu konularda samîmî olup olmadığı husûslarında imtihân edilmek için dünyâ hayâtına getirilince de, rûhlar âlemindeki **“Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?”** sâline karşı hiçbir i'tirazda bulunmayarak **“Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk”** kesin sözünün gereğini yerine getirerek **Kesbî İmân** sâhibi **mükellef** bir müslümân olması istenmiştir.

İşte, böyle **kesbî** bir İmân ve islâm ile muttasıf olan bir kimseye **Mü'min** ve **Müslim** denir ki şer'at'de her ikisi de bir anlamdadır. İmâm A'zâm *rahmetü'llâhi aleyh'e* göre ise, (إِنْ رَأَى بِاللِّسَانِ وَتَصَدِّقًا بِالْجَنَانِ) : İmân, dil ile söylemek, kalb ile inanıp tasdik etmek) dir.

Bunun için **Kesbî imân** sâhibi olan bir kimsenin, Âmentü'nün içinde bulunan şu altı esâsa, yakinen (*kat'î olarak*) inanıp kalbi ile tasdik etmesi ve dili ile ikrâr edip söylemesi, ve “**Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihi ve şerrihi mine'llâhi Teâlâ, (ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt)**”: ya'nî Allâhü Teâlâ'nın var ve bir olduğuna ve noksan sıfatlardan münezze (uzak) olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, Meleklerine, Kitâblarına, Peygamberlerine Âhiret gününe, Kadere, hayır ve şerrin Allâhü Teâlâ'dan olduğuna imân etdim, (*ve öldükten sonra dirilmeye de inandım*) demesi, o kimsenin imânının ve İslâm'ının esâsını teşkil eder.

Bu esâslara binâen **i'tikad**'da ve **amel**'de **mezhebimiz**, âhir zaman peygamberi Hâtemü'l-enbiyâ' Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* ile O'nun Ashâb-ı kirâm'ı hangi i'tikad üzerinde iseler, bizim de o i'tikad ve amel üzere olmamızdır. Bu esâsın amelde temsilcisi, amelde imâmımız ve mezheb imâmımız, **İmâm A'zâm Ebû Hanîfe rahmetü'llâhi aleyh** Hazretleri'dir. İ'tikadda imâmımız ise, Hanefî imâmlarından olan ve İmâm A'zâm Hazretleri'nden İslâm'ın esâslarını öğrenip ictihâd mertebesine yükselen **İmâm Ebû Mansûr Mâtürîdî rahmetü'llahi aleyh** Hazretleri'dir.

Mükellef'in fiillerine
tealluk eden şer'î hükümler

Daha önce anlatıldığı gibi Mü'min ve Müslümân olan mükellef bir kimsenin fiillerine tealluk eden şer'î hüküm'ler

beşdir ki bunlar **vücûb** (farz), **hürmet** (haram), **kerâhet**, **nedb** ve **ibâha**'dır.⁴⁹⁹ Bunların böyle olduğunu isbât eden şer'î deliller ise, *-daha önce geçtiği gibi-* dört olup **Kitâb**, **Sünnet**, **İcmâu'l-ümmet** ve **Kıyâsü'l-fukahâ**'dır. Çünkü bütün dînî hükümler ve esâslar, bu dört delil ile sâbit olur.

Bununla berâber bu şekilde Mü'min ve Müslümân olan bir kimsenin her zaman ve her yerde îmânını kemâle erdirecek şey'leri araştırıp i'tikâdını derece derece **yakîn** bir bilgi ve inanca ulaştırması için çalışıp gayret göstermesi de îmânın âdâbındandır ki bir hadîs-i şerîf'de şöyle buyurulmuştur:

الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَدَى عَنِ الطَّرِيقِ . وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ .

*“Îmânın altmışdokuz kadar şu'besi (budağı) vardır. Bunların en efdali “Lâ ilâhe illâ'ülâh”, Kelime-i tayyibe'sidir. En aşağısı da yollarda halka ezâ' veren şey'leri kaldırıp yok etmektir. Hayâ (utanmak) da îmânın dallarından biridir.”*⁵⁰⁰

Bu bakımdan ben Mü'min'im ve Müslümân'im diyen bir kimse, güzel bir îmân ve güzel bir ahlâka sâhib olabilmesi ve îmânının lezzetini duyabilmesi için şu üç şey'i gereği gibi yapmalıdır:

1-Allâhü Teâlâ'ya ve Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e muhabbeti tam olmalıdır.

⁴⁹⁹ -**Nedb**: Mükellef bir kimseden bir fiilin yapılması kat'î olarak istenmezse o hukme “**Nedb**” denir ki böyle bir şey'i yapmak, mükellef için **mendûb** olur.

İbâha: Bir işin yapılıp yapılmamasını serbest kılma. Yeyip içmek gibi ki böyle bir şey', mükellef için **mübâh** olur.

⁵⁰⁰ -Riyâzü's-Sâlihîn,C.2.ss.72. (706 n.h.ş.).

2-Kendisi için sevdiği bir şey'i, Mü'min kardeşi için de sevmelidir.

3-Küfür ve şirk olan her hangi bir şey'i yapmanın, kendisini ateşe (*Cehennem'e*) atacağını bilip inanmalıdır.

Bunun için Mü'min'e lâayık olan son nefesde îmânsız gitmeye esebeb olan şey'leri bilip sakınması lâzımdır ki bunlar yirmi iki ye kadar varır ise de en önemlileri şunlardır:

a-İslâm ni'metinin şükründen gâfil olmamak. Bunun için,
أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ. وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

“Bizi, îmân'a ve (fitrat dîni olan) İslâm'a hidâyet eden Allâh'a hamd olsun. **Allâh, kimi dilerse onu, (kendisinde hayır gördüğü kimseleri) doğru yola iletir**”.

duâsında bulunmak iyidir.

b-Son nefesde îmânsız gitmekten korkmamak.

c-Namazı ehemmiyet vermeyerek terk etmek.⁵⁰¹

d-Anasına babasına ısyân etmek.

e-Müslümân'lara zulm etmek.

Bütün bunların neticesi olarak Mü'min'e lâayık olan akşamda ve sabahda îmânını tecdîd etmeye (*yenilemeye*) devam etmesidir ki hadis-i şerîf'de şöyle buyurulmuştur:

إِنَّ الْإِيمَانَ لِيُخْلَقَ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلُقُ التَّوْبَ فَاسْأَلُوا اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ.

⁵⁰¹ -Namaz konusunda gâfil olmak için şöyle buyurulmuştur:
“Akil isen kıl namazı çün seâdet tâcüdür,
Sen namazı şöyle bil kim Mü'min'in mi'râcüdür”.

إِنَّ لِلْقُلُوبِ صِدَاءً كَصِدَاءِ الْحَدِيدِ وَجَلَاؤُهَا إِلَّا سَتِغْفَارُ.

“Îmân, sizin içinizde (kalblerinizde) elbisenin eskidiği gibi eskir (köhnelendiği gibi köhnelenir). Allâhü Teâlâ'dan onun tecdidini talep ediniz.

“Kalbler, demirin paslandığı gibi paslanır. Onun cilası, istiğfâr'dır, (اَسْتَغْفِرُ الله : **Estağfiru'llâh** : Yâ Rabb, beni afv et, beni mağfîret et) demekdir”.

Îmân'ın yenilenmesi

Îmân'ın yenilenmesi için sık sık, hiç olmazsa haftada bir kerre veyâ Cum'a akşamları, aşağıdaki îmân esâslarını, kalb ile tasdik edip dil ile söyleyerek îmânî yenilemek lâzımdır:

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى
وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقًّا.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

“Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mine'llâhi Teâlâ, (ve 'l-ba'sü ba'de 'l-mevt);

“Allâhü Teâlâ'nın var ve bir olduğuna ve noksan sıfatlardan münezze (uzak) olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, Meleklerine, Kitâblarına, Peygamberlerine Âhîret gününe, Kadere, hayır ve şerrin Allâhü Teâlâ'dan olduğuna îmân etdim, (ve öldükden sonra dirilmeye de inandım)”.

“Ben şahidlik ederim ki (şübhesiz bilirim ve bildiririm ki) Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir ilâh (hiçbir tanrı, hiçbir

ma'bûd) yoktur. Yine ben şahidlik ederim ki (şüphesiz bilirim ve bildiririm ki) Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm Allâhü Teâlâ'nın kulu ve rasûlüdür".

Bu bakımdan tevbe ve istiğfârı her zaman ve her yerde çokca yapmak ve İslâm esâslarına olan inançlarımızı sık sık yenilemek, hiç olmazsa haftanın en mühim günlerinden biri olan cum'a akşamları bunu tekrar etmek güzel bir kulluk görevidir ki şu şekilde yapılır.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الرَّحِيمَ الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَآتُوبُ إِلَيْهِ. تَوَّابَةٌ عَبْدٍ ظَالِمٍ لِنَفْسِهِ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا وَنَسْتَعْلُ التَّوْبَةَ وَالْمَغْفِرَةَ وَالرَّحْمَةَ وَالْهُدَايَةَ لَنَا إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.
آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَلَىٰ مُرَادِ اللَّهِ.

آمَنْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ وَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَىٰ مُرَادِ رَسُولِ اللَّهِ.
آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَىٰ وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقًّا

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجَدِّدَ الْإِيمَانَ وَالنِّكَاحَ تَجْدِيدًا يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.

Böyle bir istiğfâr duâsında nikâhın yenilenmesinden de bahs edilmesi, nikâhın îmandan ayrılmayan bir vasıf olmasındandır. Çünkü îmân ile nikâh, birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir kumaşın yüzü ile tersi gibidir. İmân gidince nikâh da gider, îmân gelince nikâhın da yenilenmesi gerekir.

Bundan sonra da, duâ, istiğfâr ve tevbenin her türünü ifade eden **Seyyidü'l-istiğfâr** duâsı okunursa (*İstiğfârın en üstünü*

yapılırsa) daha iyi olur. Çünkü tevbe, bir kimsenin her hangi bir günah işlemesi hâlinde, o kimsenin yüreğinin sızlaması, yaptığına pişman olması, bundan sonra da bir daha o günahı terk edip işlememeye azm etmesi, bu sûretle de kulluğunu i'tiraf edip Allâhü Teâlânın rızâsını kazanmaya çalışması demektir ki böyle bir istiğfâr, şöyle yapılır:

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي، وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

"Allâhümme ente Rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî, ve ene abdûke, ve ene alâ ahdike ve va'dike me'steda'tü, eüzü bike min şerri mâ sana'tü, ebûü leke bi-ni'metike aleyye, ve ebûü bi-zenbî fa'firlî, fe-innehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente".⁵⁰²

İslâm'ın şartları

İslâm'ın şartları, (Müslümân olmanın şartları), beş olup şunlardır:

1-Kelime-i şehâdet getirmek,

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

“Eşhedü en-lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh” demek.⁵⁰³

⁵⁰² -"Allâh'ım, Sen Rabb'imsin, senden başka tanrı yokdur, beni sen yaratdın, ben senin kulunum, gücüm yetdiği kadar ezelde sana verdiğim ahd ve va'd üzere sâbitim, işlediğim kusurların kötülüğünden sana sığınırım, Bana verdiğin ni'metleri i'tiraf ediyorum, günâhımı da i'tiraf ediyorum, günahlarımı mağfîret et, Çünkü günahları yalnız sen mağfîret edip bağışlarsın".

⁵⁰³-Meâli: “Ben şahidlik ederim ki (şübhesiz bilirim ve bildiririm ki) Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir ilâh (hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd) yoldur. Yine ben şahidlik

- 2-Namaz kılmak (*salât*),
- 3-Oruç tutmak (*savm*),
- 4-Zekât vermek (*zekât*),
- 5-Hacca gitmek (*hacc*) dir.

Bu şartları yerine getiren **Kesbî îmân** sâhibi bir Müslüman, **dînini, nefsinin, aklını, neslini ve malını** da İslâmî esâslara göre muhâfaza edip korur ki böyle bir vasıf, tüm peygamberlerin ümmetlerine tebliğ ettiği dînî esâslardandır. Aynı zamanda, dînen bilinmesi ve riâyet edilmesi lâzım gelen bir **anayasa** esâsıdır.

Bir Müslümanın **dînini, nefsinin, aklını, neslini ve malını**, İslâmî esâslara göre muhâfaza edip koruması ve bunun için çalışması, İslâm Dîni'nin ana esâslarındandır ki bunu, hiç bir zaman ihmâl etmemek lâzımdır

✱

✱ ✱

Kazanılan kesbî îmânı,
küfür, şirk ve nifâk virüsleri ile
ibtâl etmemek

Yukarıda anlatılan esâslar dâhilinde Hakk'a yönelmesini ve O'na teslim olmasını bilen **Kesbî îmân** sâhibi bir müslüman, her yönü ile mükemmel bir Bilgisayara benzer. Bunun için **Kesbî îmân** sâhibi böyle bir müslümânın, son nefesine kadar, sâhib olduğu Kesbî îmân esâslarını, her zaman ve her yerde **küfür, şirk ve nifâk** virüslerinden koruması lâzımdır ki o îmân, dünyâda ve âhirette, kendisine eşi görülmemiş mutluluklar sağlasın.

ederim ki (*şühbesiz bilirim ve bildirim ki*) Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* Allâhü Teâlâ'nın kulu ve rasûlüdür”.

Nasıl ki bir bilgisayara her hangi bir şekilde bir veyâ bir kaç virüs girince, bütün bilgileri ve çalışmalarını bir anda alt-üst edip bozar ve işe yaramaz bir hâle getirirse, her hangi bir şekilde insana musallat olan bir **küfür**, **şirk** veyâ **nifâk** hâli de, o kimsenin **îmân** ve **tevhîd** esâslarını bir anda yok edip gider.

Bunun için bozulan bir bilgisayarı temizleyip yeniden bilgiler yüklemek gerektiği gibi, yok olan veyâ işe yaramaz bir hâle gelen **îmân** ve **tevhîd** esâslarını da yeniden tâzeleyip şirk, küfür ve nifâk virüslerinden temizlemek lâzımdır. Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*, bir hadîs-i şerîf'lerinde, *-daha önce geçtiği gibi-*, bu konuya işâretle şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْإِيمَانَ لِيُخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلُقُ الثَّوْبَ فَاسْتَلُوا اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ.
إِنَّ الْقَلْبَ صَدَاءٌ كَصَدَاءِ الْحَدِيدِ وَجَلَاؤُهَا الْإِسْتِغْفَارُ.

“İmân, sizin içinizde (kalblerinizde) elbisenin eskidiği gibi eskir (köhnelendiği gibi köhnelenir). Allâhü Teâlâ'dan onun tecdîdini talep ediniz.

“Kalbler, demirin paslandığı gibi paslanır. Onun cilası, istiğfâr'dır, (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ : Estağfiru'llâh : Yâ Rabb, beni afv et, beni mağfîret et) demekdir”.

Çünkü kullarının dünyevî ve uhrevî mutluluğunu isteyen Allâhü Teâlâ, **Rabb** isminin muktezâsı ve **sonsuz rahmeti**'nin bir eseri olarak sevgili rasûlü Hazreti Mehammed *aleyhi's-selâm* vasıtası ile bizlere tebliğ etdirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'inde ve İslâm Dîni esâsları'nda, insanlığın muhtaç olduğu en doğru yolun, en doğru sistemin, **kendi ilâhî sistemi** olduğunu belirterek,

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ قف

"**Hak dîn**, (insanları dünyevî ve uhrevî mutluluğa erdiren gerçek düzen, gerçek sistem, gerçek rejim, gerçek inanış), **Allâh'inde (ancak) İslâm'dır**".⁵⁰⁴

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

"**Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak İslâm'ı beğenip seçtim, ondan** (ve onun icâblarını yerine getirenlerden) **râzî oldum**".⁵⁰⁵

buyurmakda; bundan sonra da bizim için beğenib seçtiği ve en doğru yol olarak gösterdiği **İslâm dîni** ve **kendi ilâhî sistemi** dışındaki sistemleri, bir gaflet ve cehâlet eseri olarak kabul edip onların peşinde gitmenin neticesini şöyle ifâde buyurmaktadır:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"**Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa** (İslâm dışı fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekillerine uyarsa) **ondan** (bu dîn, İslâm dışı bu fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekilleri) **aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiretde de en büyük zarara uğrayanlardandır**".⁵⁰⁶

Bunun için îmânımızın gerektirdiği hakikatleri enine boyuna iyice düşünüb bir araştırma yapmadan batılılaşma ve medenîleşme sevdâsı ile, kendi öz değerlerimizi bırakıp Batının *-lâiklik, özgürlük, demokrasi gibi-* bâtıl fikir ve düzenlerini kabul etmek, Allâhü Teâlâ'nın bizler için beğenib seçtiği ve sevgili rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi*

⁵⁰⁴ -Âl-i İmrân 19.

⁵⁰⁵ -Mâide, 3.

⁵⁰⁶ -Âl-i İmrân, 85.

ve sellem vâsıtası ile tebliğ etdirmiş olduğu yüce **İslâm Dîni esâslarını** kifâyetsiz görüb beğenmeyerek veya zamânın ihtiyaçlarına cevâb vermiyor düşüncesi ile, kula kul olmanın ve akılsızca davranışların bâtil bir neticesinden başka bir şey' değildir. Böyle bir davranış, Cenâb-ı Hakk'a -*hâşâ*- cehil isnâd etmek olduğundan küfürdür ki tevbe ve istiğfâr edib yeniden îmânı tazelemedikçe afvi mümkün değildir.

İkiyüz seneyi aşkın bir zamandan beri, -*Batılılaşma uğruna*- kara sinek gibi her önümüze gelen şey'e konup ondan istifâde etmek yerine, bal arısı gibi olup faydalı ve şifâlî şey'ler peşinde koşmuş olsa idik, hem kendimizi hem de başkalarını dünyevî ve uhrevî bir mutluluğa götürür, bu günkü İslâm âleminin içine düşmüş olduğu bunalım ve sıkıntıların hiç birini yaşamazdık.

Bunun için yüce Rabb'imiz Allâhü Teâlâ, *Rabb isminin muktezâsı ve sonsuz rahmeti'nin bir eseri olarak*, böyle sıkıntılı hallere düşüb dünyâmızı ve âhiretimizi felâketlere sürüklemememiz için bizleri şöyle uyarmaktadır:

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

"Allâh'a ve O'nun Rasûlüne itâat edin. (Fikir, görüş, yorum, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) **birbiriniz ile çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. Rüzgarınız** (kuvvet ve kudretiniz kesilip) **gider.** (Allâh'ın size olan yardımı kesilir. Kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). **Bir de sabr** (-u sebât) **edin,** (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir".**⁵⁰⁷

⁵⁰⁷ -Enfâl, 46.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ل.

“Siz, kendilerine ap-açık delil’ler, âyet’ler geldikten sonra parçalanıp ayrılanlar, ihtilâfa düşenler gibi olmayın. İşte onlar (ın hâli) : En büyük azâb onlarıdır”.⁵⁰⁸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ.

"Ey îmân edenler, eğer kendilerine kitab verilenlerin içinden, her hangi bir firkaya, zümreye uyarmanız, boyun eğerseniz, sizi, îmânınızdan sonra döndürürler de kâfirler yaparlar".⁵⁰⁹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ ق بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ط وَمَنْ يَتَّوَلَّهُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ط إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

“Ey îmân edenler, Yahûdî’leri ve Hristiyan’ları kendinize velîler (himâyeciler, koruyucular) yapmayın. (Onları yâr edinmeyin, üstünüze hâkim bir duruma geçirmeyin. Âdetlerini benimsemeyin. Tuzaklarına düşmeyin. Hevâ ve heveslerine uymayın). Onlar ancak birbirlerinin yârânıdırlar. İçinizden kim onları dost edinirse (üzerine hâkim bir duruma geçirirse ve âdetlerini de benimserse) o da onlardandır. Şübhesiz ki Allâh o zâlimler gürûhuna hidâyet vermez. (Doğru yola çıkarmaz ve muvaffakiyyet vermez. Onları velî edinenler de onlardan olur. Başkalarını kurtaramazlar)”.⁵¹⁰

⁵⁰⁸ -Âl-i İmrân, 105.

⁵⁰⁹ -Âl-i İmrân, 100.

⁵¹⁰ -Mâide, 51.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا
يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ.

"Ey îmân edenler, üzerlerine Allâh'ın gazâb ettiği o kavim ile (kâfirler ile, bi'l-hâssa Yahûdî'ler ile) dost olmayın. Mezarların yârânından olan kâfirler nasıl ümidlerini kesmişlerse onlar da öylece âhiretten ümidlerini kesmişlerdir".⁵¹¹

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا ط قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ط وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ.

"(Yahûdî ve Hıristiyanlar, Müslümânlara): *-Yahûdî veyâ Nasrânî olun ki doğru yolu bulasınız-* dediler. (Habîbim) **De ki: Hayır,** (biz) **hanîf olarak** (müslim ve muvahhid olarak) **İbrâhîm'in dînindeyiz** (milletindeyiz). **O, Allâh'a eş tutanlardan değil idi**".⁵¹²

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ط

"Ne Yahûdî'ler, ne Hıristiyan'lar, *-Sen onların dînine (milletine) uyuncaya kadar-*, senden (aslâ) hoşnûd olmaz (lar)".⁵¹³

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ح

"İnsanların, îmân edenlere düşmanlık etmeleri bakımından en şiddetlisi, and olsun ki Yahûdî'ler ile Allâh'a eş koşan müşrikleri bulacaksınız".⁵¹⁴

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ.

⁵¹¹ -Mümtehine, 13.

⁵¹² -Bakara, 135

⁵¹³ -Bakara, 120.

⁵¹⁴ -Mâide, 82.

“Allâh katında, yer yüzünde yürüyen (yaşayan) hayvanların en şerlisi ve en kötüsü, kâfir olanlardır. Çünkü onlar, (Allâh'a) îmân etmezler”.⁵¹⁵

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ط
أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ. ط إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ
الْبَرِيَّةِ. ط

“Hakikat, Kitâblı'lardan olsun, Müşrik'lerden olsun küfr edenler (in hepsi), Cehennem ateşindedirler; onlar, onun içinde ebedî kalıcıdır. Yaratılanların en kötüsü de onların ta kendileridir”.

“Îmân edib de güzel güzel amel (ve hareket) de bulunanlar (a gelince), Hiç şübhe yok ki bunlar da yaratılanların en hayırlısıdır”.⁵¹⁶

Bunun için **Tevhîd** ve **İslâm** esâslarını samîmiyyetle kabul edib Rabb'ine yönelerek O'na lâyük bir kul olmaya çalışan îmân, ibâdet, ahlâk ve muâmelât sâhibi iyi bir **Müslümân**, Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyelerini emr edildiği veyâ nehy edildiği gibi aynen yerine getirmeye çalışır, ifrat ve tefrîd yollarına gitmez, emr edilen veyâ nehy edilen şey'lerin bir kısmını beğenib yaparak diğer bir kısmını beğenmeyib veyâ kifâyetsiz görüb veyâ zamânın ihtiyaşlarına cevâb vermez gibi bir inanç sapıklığına düşerek terk etmez, Rabb'ine kul olup kula kul olmaz. Ehl-i sünnet ve'l-cemâat yolu dediğimiz Kur'ân'ın, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı Kirâm'ın yolundan ayrılmaz. Çünkü **İslâm Dîni**, bir bütündür; tecezzî ya'nî bölünme kabul etmez.

⁵¹⁵ -Enfâl, 55.

⁵¹⁶ -Beyyine, 6-7

ذِكْرٌ مَّا لَا يَتَجَرَّى كَذِكْرِ كَلِّهِ.

“Mütecezzî olmayan bir şey'in ba'zısını zikr etmek küllünü zikr gibidir,

(ya'nî bölünme kabûl etmeyen bir şey'in bir kısmını bölmeye kalkışmak, o şey'in tamâmını parçalamaktır)”.⁵¹⁷

Bu bakımdan bir kısım müslümân görünen kimselerin, ben de -Müslümanım, ben de Kur'ân-ı Kerîm'e, Peygamber'e ve İslâm'a inanıyorum-, dediği halde, lâik, demokratik ve özgür bir anlayış zihniyetine kapılarak İslâm'ın ve Kur'ân'ın emir ve nehiy'lerini gereği gibi yerine getirmeyen, bu da yetmiyormuş gibi İslâm'ın aleyhinde bulunan ve siyâsî görüşlerine göre gurup gurup, parti parti, cemâat cemâat ayrılan kimselerin durumu, aşağıdaki âyet-i kerîme'de şöyle ifâde edilmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ۗ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ.

“**Dinlerini** (bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek sûretiyle) **parça parça edenler** (dinde fırka fırka olup ayrılanlar), **ayrı ayrı fırkalar olanlar yok mu?** (Habîbim) **sen hiç bir vechile onlardan değilsin. Onların işi** (cezâsı) **ancak Allâh'a âid'dir. Sonra O, ne yapıyorlardı ise, kendilerine anlatacaktır**”.⁵¹⁸

Bu âyet-i kerîmede geçen “şiyea” lâfzı, “şîa” kelimesinin cem'idir. Şîa ise, bir reise, bir lidere tâbî' ve ona yardımcı olan insanlardan meydana gelen bölük, cemâat, topluluk

⁵¹⁷ -Hukûk-i İslâmiyye ve İstîlâhât-ı Fıkhiyye Kâmûsu, C.1.ss.275. (Madde 63).Ömer Nasûhu Bilmen.

Mecelle. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye. Madde,63. Ali Himmet Berki.

⁵¹⁸ -En'âm Sûresi, âyet 159.

demekdir. Bu duruma göre âyet-i kerîmenin meâlî, *-büyük müfessir merhûm ve mağfûr Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a göre-* şöyle olmaktadır:

“Muhakkak ki dinlerini tefrîk edenler, ya'nî dînin ba'zı hükümlerini kabûl edip ba'zı hükümlerini kabûl etmeyerek parça parça edenler,

veyâ dinlerini Tevhîd-i Hakk'da toplamayıp muhtelif emel'ler, ma'bûd'lar, metbû'lar ve türlü türlü yollar ile çatalandıranlar,

veyâ din, insanın bâtınına ve rûhuna âiddir. Zâhirine ve cismâniyyetine karışmaz. Din başka, millet başkadır. Din insanın filân işine hâkim ise de filân işine karışmaz gibi bir görüşe sâhib olarak dinlerini bir çok işlerinden ayıranlar,

veyâ çalışmalarını tevhîd için değil, Müslümân'ların birlik ve berâberliğini bozmak için yapanlar,

veyâ şîa şîa olanlar, ya'nî her biri ayrı bir reise, ayrı bir lidere, ayrı bir hiss-ü hevâ'ya taraftarlık ederek fırka fırka, parça parça olup tefrîka'ya düşenler, fitne fesâd şeşinde koşanlar (yok mu?),

(Habîbim) **sen, hiç bir vechile onlardan değilsin,** (ya'nî dinlerini parça parça edenlerin, şîa şîa olup tefrîkaya düşenlerin yaptıklarından, hallerinden, felâketlerinden mes'ul olmadığın gibi, haklarında Allâh'dan bir şey' sorup istemeye yetkin de yokdur. Ne onların sana tutunmağa ve gitdikleri yolu sana isnâd etmeye hakları vardır. Ne de senin onlara şefâat etmeye selâhiyyetin).

Onlara yapılacak iş, tatbik olunacak emir, yalnız Allâh'a âiddir. Ne yapacağını O bilir. Sonra zamânı gelince O da onlara ne yaptıklarını, ne işlediklerini haber verecektir”.⁵¹⁹

Aynı şekilde, lâik ve demokratik bir anlayışla,

"Biz din işlerini dünyâ işlerinden ayırmak istiyoruz, biz de Müslümân'ız, kimsenin dînî hayâtına karışmayız, fakat lâiklikden, lâik, demokratik ve özgür bir hayat yaşamaktan da vaz geçmeyiz".

diyen kimselerin, -Allâhü Teâlâ'nın secde emrini gururlanıp kibirlenerek yerine getirmeyen İblîs gibi-, bütün çalışmalarının ve gayretlerinin de zarar ve ziyandan, dalâlet ve hüsrândan başka bir netîce doğurmayacağı husûsları da, şu âyet-i kerîmede açıkca ifâde buyurulup belirtilmiştir:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ۚ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ ۖ اطْمَأَنَّ بِهِ ۚ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ ۖ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ۚ قَفٍ ۚ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۗ ط ۚ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

“İnsanlardan bir kısmı da vardır ki Allâh'a ibâdet eder. (Fakat cân-ü gönülden değil de) bir tarafından, bir kenarından tutarak (işine geldiği şekilde veyâ dil ucu ile müslümân olarak). Eğer kendisine (sıhhat, bolluk v.s. gibi) bir hayır isâbet ederse, ona yapışır (yatışır, fit olur). Eğer (bir şerr, bir belâ', geçiminde bir darlık v.s. gibi) bir fitne isâbet ederse (o zaman da) yüz üstü dönüverir (de irtidâd eder). (Bunun netîcesi olarak da) dünyâda da, âhiretde de hüsrâna uğramış olur. Bu ise ap-açık bir ziyandır, ap-açık bir hüsrandır”.⁵²⁰

⁵¹⁹ -Hak Dini Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.3.ss.2110.Elmahlı M. Hamdi Yazır.

⁵²⁰ -Hacc,11.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Bu bakımdan kendi hür irâde-i cüz'iyeleri ile bâtılı, şirki, küfrü, fesâdı veyâ keyfî İslâm anlayışını terk etmeyen, bu sûretle de kalblerinde büyük bir gaflet bulunan kimseler hakkında da şöyle buyurulmuştur:

وَلَا تُطِيع مَنْ أَعْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنِ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ.

“(Bâtıl’ı kabullendiği için) **kalbine bizi anmaktan** (bizim gösterdiğimiz yola gitmekden) **gaflet verdiğimiz ve kendi hevâ’sına uyararak** (hakk yoldan) **sapmış kimselere itâat etme** (ve onların bâtıl sözlerini dinleme”⁵²¹

İşte böyle lâik ve demokratik bir İslâm anlayışına ve keyfî bir İslâm görüşüne sâhib olan kimseler, eğer azâb-ı ilâhî’ye ehemmiyet vermeden ona katlanmayı ve,

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ۚ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ.

“**Onlar, hidâyet’i bırakıp dalâlet’i, mağfîret’e bedel azâb’ı satın almış kimselerdir. Onlar, ateşe** (cehenneme) **karşı ne kadar da sabırlıdırlar** (ne kadar da dayanıklıdırlar)”⁵²²

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan Cehennem azâbına tahammül etmeyi akılları kesiyorsa, İslâm Dîni karşısında lâik ve demokrat bir görüşe sâhib olmakda, hakk ile bâtılı birbirine karıştırıp yaşamakda da bir beis yoktur.

Bunun için Allâhü Teâlâ, âyet-i kerîme’de şöyle buyurmuştur:

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

“**Onların çoğu, Allâh’a şirk** (ortak) **koşmaksızın imân etmez**”⁵²³

⁵²¹ -Kehf Sûresi, âyet 28.

⁵²² -Bakara Sûresi, âyet 175.

⁵²³ -Yûsûf, 106.

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا.

“Allâh’a ibâdet (ve kulluk) edin. O’na hiç bir şey’i eş (ortak) tutmayın”.⁵²⁴

Bunun için Hazret-i Muhammed *sallâ’llâhü aleyhi ve sellem*’in, aşağıdaki hadîs-i şerîf’lerde ifâde buyurduğu **fitnelerin**, -ihtirâs, bid’at, tefrîka, ihtilâf, anarşi, terör, katil, parti taassubu, moda, özgürlük iddiâları, hakk isteme arzûları ve demokratik istekler şeklinde, insana ümitsizlik, endişe ve dehşet veren, küçüğünden büyüğüne korku salan, sokaklara dökün, ne olduğu belirsiz şey’lerin-, zifîri karanlıklar gibi başımıza üşüştüğü şu günlerde ve bundan sonra da üşüşmekte devam etmesi kuvvetle muhtemel olan zaman ve zeminlerde, insanı, dünyevî ve uhrevî felâketlere sürükleyeceği, kaçınılmaz bir neticedir ki **İslâm âlemi**, bu gün bu fitnelerin dünyevî azâbını yaşıyıp durmaktadır:

إِنَّهُ سَتَكُونُ فِتْنٌ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ قِيلَ: فَمَا النَّجَاهُ مِنْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: كِتَابُ اللَّهِ تَعَالَى. فِيهِ نَبَأٌ مَنْ قَبْلَكُمْ. وَخَبْرٌ مَنْ بَعْدَكُمْ. وَحُكْمٌ مَا بَيْنَكُمْ. وَهُوَ فَصْلٌ لَيْسَ بِالْهَدْلِ. مَنْ تَرَكَهُ جَبْرًا فَصَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى. وَمَنْ ابْتَغَى الْهُدَى فِي غَيْرِهِ أَضَلَّهُ اللَّهُ تَعَالَى. وَهُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينِ. وَنُورُ الْمُبِينِ. وَالذِّكْرُ الْحَكِيمِ. وَالصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمِ. وَهُوَ الَّذِي لَا تُرْبَعُ بِهِ الْأَهْوَاءُ. وَلَا تَتَشَعَّبُ مَعَهُ الْأَرَءَاءُ. وَلَا يُشَبَّحُ مِنْهُ الْعُلَمَاءُ. وَلَا يَمْلَأُ الْأَنْفِيَاءُ. مَنْ عَلِمَ عِلْمَهُ سَبَقَ. وَمَنْ عَمِلَ بِهِ أَجَرَ. وَمَنْ حَكَمَ بِهِ عَدَلَ. وَ مَنْ عَصَمَ بِهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

“Muhakkak ki ileride muzlim gece kat’aları (zifîri gece karanlıkları) gibi fitneler olacaktır. Denildi ki -Yâ Rasûle’llâh, ondan necât (kurtuluş) ne?-. Buyurdu ki Allâhü Teâlâ’nın Kitâbı (Kur’ân-ı Kerîm) dir.

⁵²⁴ -Nisâ’, 36.

Onda sizden evvelkilerin haberi, sizden sonrakilerin haberi, birbirinizin arasındaki şey'lerin hükmü vardır. O bir hezl (boş söz) değil, (hakk ile bâtulı birbirinden ayıran) bir fasıldır. O'nu tecebbüren (kibirlenip büyülenerek) terk edenin Allâh belini kırar. Doğru yolu O'nun gayrisinde arayanı, Allâh dalâlete düşürür. O, Allâh'ın habl-i metîni (sapa sağlam bir ipi), nûr-i mübîn'i (ap-açık bir nûru) dir. Zikr-i hakîm'dir. Sırât-ı müstekîm'dir. Keyiflerin sapıtmasına, re'yelerin dağılmasına yegâne sebep O'dur. Ulemâ', O'na doymaz. Etkiyâ' (Allâh korkusu ile günah işlemekten çekinenler) O'ndan usanmaz. O'nun ilmini bilen ileri gider. O'nunla amel eden me'cûr olur (sevab kazanır). O'nunla hüküm eden adâlet eder. O'na sımsıkı sarılan doğru yola hidâyeti bulur".⁵²⁵

بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ. يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَمُتَمَسِّيًا كَافِرًا. أَوْ
مُتَمَسِّيًا مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا. يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا.

"Karanlık gecenin (zifîri) karanlıkları gibi fitneler zuhur etmeden amellere koşuşun. (Zîrâ o fitneler zuhur edince) kişi mü'min olarak sabahlayacak, kâfir olarak akşamlayacak veyâ mü'min olarak akşamlayacak, kâfir olarak sabahlayacak, dînini (az) bir dünyâ metâi mukabilinde satacaktır".⁵²⁶

Bütün bunlar karşısında **hakîkî imân** sâhibi mü'minlere düşen vazife şudur:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ ط فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ.

⁵²⁵ -Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned, C.1.ss.91.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir, C.1.ss.30. Elmalılı Hamdi Yazır.

Dârimî, Şünen, Fedâilü'l-Kur'ân.

⁵²⁶ -Müslim, İmân, (186 nolu h.ş.).

Sahîh-i Müslim Terceme ve şerhi,C.1.ss.446. Ahmed Davudoğlu

“(Ey Mü'min'ler), **fitne** (den eser) **kalmayınca, din de** (şunun bunun değil) **yalnız Allâh'ın** (dîni) **oluncaya kadar onlarla savaşın.** (Eğer Müşrik'ler, şirk'den) **vaz geçerse artık zâlimlerden başkasına bir husûmet yokdur**”.⁵²⁷

Kesbî îmân sâhibi olan bir kimse
davranışlarında muhayyer olur mu?

Kendi serbest irâdesi ile İslâm Dîni'ni kabûl eden bir Müslümân, onun bütün hükümlerine şeksiz şübhesiz îmân edip gereğini yerine getirmek mecbûriyyetinde olduğundan davranışlarında muhayyer değildir. Çünkü kendi serbest irâdesi ile İslâm Dîni'ni kabûl eden bir Müslümân, aşağıdaki âyet-i kerîme'lerin ve benzerlerinin bildirdiği hususlara şeksiz şübhesiz inanır ve gereğini yerine getirir:

إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ ط يَتَّصُ الْحَقُّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ.

“**Huküm ancak Allâh'ındır. Doğruyu O haber verir ve O, (hakk ile bâtili) ayırd edenlerin en hayırlısıdır**”.⁵²⁸

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ

أَمْرِهِمْ ط وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا.

“**Allâh ve Rasûl'ü, bir iş hakkındaki hukmünü bildirdiği zaman mü'min olan bir erkek ile mü'min olan bir kadın için ((Allâh'ın ve Rasûl'ünün emri hilâfına) işlerinde kendilerine bir muhayyerlik yokdur. Kim**

⁵²⁷ -Bakara, 193.

⁵²⁸ -En'âm Sûresi, âyet 57.

Allâh'a ve Rasûl'üne isyân ederse muhakkak ki o, ap-açık bir sapıklıkla yolunu sapıtmıştır”.⁵²⁹

İslâm Dîni'nde **zorlama var mıdır?**

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِطَاغُوتٍ وَيُؤْمِنْ
بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَأَنْفِصَامَ هَهَا ط وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

“Dinde zorlama yoktur. Hakikat îmân ve küfür, ap-açık meydana çıkmıştır. Artık kim şeytan'ı (tâgût'u, insanları Allâh'ın dîni'nden uzaklaştırmaya ve onların dînini bozmaya çalışanları) tanımayı da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması (mümkün) olmayan en sağlam kulpa (Kur'an'a ve İslâm'a) yapışmıştır. Allâh (her şey'i) hakkıyla işitici ve (her şey'i) kemâliyle bilicidir”.⁵³⁰

âyet-i kerîmesine göre, hakk ile bâtılın bütün özellikleri, ap-açık belli olup insanlara teblîğ edildikten sonra **“Dinde zorlama yoktur”** esâsı karşısında, kendi hür irâdesi ile İslâm'ı kabûl edip onun icâblarını yerine getirmekle yükümlü olan Müslümân'lar hakkında, bir zorlama olup olmadığını düşünmek bile tamâmen yanlış bir davranıştır

Çünkü bizi, yaratılmışların en efdali olarak yaratan ve İblîs'den başka tüm yaratılmışları hizmetimize âmâde kılan, bu sûretle de sayısız ni'metlere nâil buyuran Allâhü Teâlâ'ya

⁵²⁹ -Ahzâb Sûresi, âyet 36.

⁵³⁰ -Bakara Sûresi, âyet 256.

Tâgût, Allâh'a karşı isyankâr olup kahr ile, cebr ile veyâ rızâ ile kutsallaştırılıp ma'bûd edinilen insan veyâ şeytan veyâ put gibi her hangi bir şey'dir. İnsanları her hangi bir şekilde, Allâh yolundan men eden kimselere veyâ İblîs'e de tâgût denir.

kalb ile îmân, dil ile senâ', beden ile ve mal ile ibâdet yapmak sûretiyle tevhd ve îmân yolunu seçerek şukr edilmesinin lâzım geldiği, bunu yapmayanların küfür ve şirk yolunu seçerek nankörlükde bulunmuş olacakları, bu sûretle de kendi nefislerine zulm eden zâlimler olacağı husûsu da ehemmiyetle belirtilerek, **inan** ve **inanmayan** kimseler hakkında şöyle buyurulmuştur:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا. أُولَئِكَ هُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُجْلُونَ فِيهَا مِنْ آسَاوَرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَاسْتَبْرَقٍ مُتَّكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ ط نِعْمَ الثَّوَابُ ط وَحَسَنَتْ مَرْتَفَعًا.

“Îmân edip de güzel güzel amel (ve hareket) lerde bulunanlar (a gelince) : Biz, şübhe yok ki iyi amel ve hareket edenin (ni'metlerimize karşı nankörlük etmeyenin) mükâfâtını zâyi' etmeyiz”.

“Onlar (işte böyledir): **Altından ırmaklar akar Adn Cennet'leri onlarıdır. Orada tahtlar üzerinde kurularak, orada altın bileziklerle bezenecekler. İnce dibâ'dan (ipekden), kalın dibâ'dan yeşil elbîseler giyecekler. Ne güzel sevâb, ne güzel dayanak (ne güzel yaşanılacak bir yer)**”⁵³¹.

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ لا إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا لا أَحَاطَ بِهِنَّ سُرَادِقُهَا ط وَإِنْ يَسْتَعْشِرُوا يُعَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ ط يَتَسَنَّسْنَ الشَّرَابَ ط وَسَاءَتْ مَرْتَفَعًا.

“(Habîbim) de ki: **Hakk olan şey'** (Kur'ân-ı Kerîm) **Rabb'iniz tarafından gelen bir hakk'dır** (gerçekleri

⁵³¹ -Kehf Sûresi, âyet 30-31.

bildiren bir Kitâb'dır). **Artık dileyen kimse îmân etsin,** (O'nun emir ve nehiy'lerini hakkıyla yerine getirsin ve O'nun ahlâkı ile ahlâklansın). **Dileyen kimse de îmân etmesin,** (küfür ve şirk yolunu tercih ederek O'nu kabullenmesin ve gösterdiği yoldan gitmesin). **Biz de** (küfür ve şirk yolunu tercih ederek ve ni'metlerimize nankörlük yaparak nefesine zulm eden) **zâlimlere öyle bir ateş hazırladık ki** (o ateşin) **etrâfını saran duvarları, kendilerini çepçevre kuşatacaktır. Onlar** (orada, susuzluktan) **feryâd etdikce ve yardım istedikce** (kaynamış ve) **kalin bir mâyi'a** (zeytin yağı tortusuna) **benzeyen ve yüzleri yakıp kavuran bir su ile imdâd olunacaklardır. O, ne fenâ içecektir.** (Ve o ateş) **ne kötü bir dayanaktır,** (ne kötü yaşanılacak bir yerdir)".⁵³²

Bu ve benzeri âyet-i kerîme'lerden anlaşıldığına göre her insana, bülûğ çağından ölünceye kadarki yaşamında, Yüce Rabb'inin emir ve nehiyelerini yerine getirip getirmemek konusunda serbest bırakılarak İlâhî imtihana tâbi' tutulup kendi ameline kandisinin bi'z-zât şahid olarak bir i'tiraz hakkının bulunmayacağı husûsu, bunun neticesi olarak da Cennet'lik veyâ Cehennem'liklerden olacağı konusu, önemle hatırlatıp uyarılıyor.

Cenâb-ı Hakk'ın
afv ve mağfiretinden
ümid kesmemek

Bütün bunlara rağmen yüce Rabb'imizin afv ve mağfireti o kadar geniştir ki kulları kendisine yönelib kayıtsız şartsız

⁵³² -Kehf Sûresi, âyet 29.

teslîm olarak yeniden küfür veyâ şirkden **kesbî îmâna**; günahkâr ise **tevbe ve istiğfara** rağbet edib yüce Rabb'ini tanır ve O'ndan afv ve mağfiret dilerse, ümîd ettiği afv ve mağfireti ziyâdesi ile muhakkak bulur. Bunun için her peygamber, kendi ümmetine istiğfâr ile emr etmiş ve Allâhü Teâlâ'dan afv ve mağfiret dilemelerini tavsiye etmiştir ki bu tevbe ve istiğfâr kapısı, *-îmân-ı ye's hâli*, (*korku ve ümitsizlik hâli*) *müstenâ olmak üzere*- son nefese kadar açıktır. Bu bakımdan bu konuları ifâde eden şu âyet-i kerîmeler de bu konunun açık birer delilidir:

رَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ط

“Rahmetim, her şey’i kuşatmıştır”.⁵³³

فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ ط إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ.

“O’ndan mağfiret dileyin, sonra O’na tövbe edin! Şübhesiz ki Rabb’im (in rahmeti) çok yakındır; O, (duaları) kabul edendir”.⁵³⁴

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا.

"Kim bir kötülük yapar yâhud nefesine zulm eder de sonra Allâh'dan mağfiret dilerse o, Allâh'ı Ğafûr ve Rahîm (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyici) bulur".⁵³⁵

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ.

"Allâhü Teâlâ, hem çok tevbe edenleri sever ve hem de çok temizlenenleri sever".⁵³⁶

⁵³³ -A'râf, 156.

⁵³⁴ -Hûd, 61.

⁵³⁵ -Nisâ', 110.

⁵³⁶ -Bakara, 222.

Tevbe ve İstiğfâr hakkında fazla bilgi için bak: “Duâ ve Duâ ile ilgili Âyet ve Hadîs’ler” kitabına. Celâleddin Karakılıç.

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ط إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ج

"Allâh'dan mağfiret iste. Çünkü Allâh Ğafûr ve Rahîm (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyici) dir"⁵³⁷

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللّٰهِ ط إِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ط إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ.

“(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden (günahkâr) kullarım. Allâh'ın rahmetinden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk'den ve küfür'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, Ğafûr ve Rahîm'dir** (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir)”.⁵³⁸

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ.

“Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün. O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez”.⁵³⁹

وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ.

“Ansızın ve hiç farkına varmadığımız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân-ı Kerîm'e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muammed) e uyun”.⁵⁴⁰

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (*Kaddese'llâhü sırrahü*) Hazretleri'nin Mesnevî'deki *-herkesin hoşlandığı-* şu sözleri de, bu âyet-i kerîme'lerin *-aynadaki bir aksi olarak-* güzel bir tefsîridir.

⁵³⁷ -Nisâ', 106.

⁵³⁸ -Zümer, 53.

⁵³⁹ -Zümer, 54.

⁵⁴⁰ -Zümer, 55.

كَلَّ كَلًّا هَرَبَهُ أُولُوْهُ اِيسَتُّ كَلًّا ،
اِسْتَرُّ كَاْفِرًا اِسْتَرُّ بِجَوْسِي اِسْتَرُّ مُشْرِكًا ،
بِيْزِمًا دَرَكْهِيْمًا اُوْمِيْتِسِيْلِيْكَ دَرَكْهِي دَكِيْلِيْرًا ،
يُوْزُ كَرَّةً تَوْبِكِي يُوْزُمُوْشُ اُوْلُسَتُّكَ دَهْ كَلًّا .

***Gel, gel, her ne olur isen gel,
İster kâfir, ister mecûsi, ister müşrik,
Bizim dergelimiz ümitsizlik dergehi değildir,
Yüz kerre tevbeni bozmuş olsan da gel.***

Bu sözler, belki aynadaki aksin asıl sâhibi olan Allâhü Teâlâ'yı göremeyen, O'nun var olduğuna, bir olduğuna, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna inanmayan, fakat aynadaki aksine hayran olan ğaflet sâhibleri tarafından doğru ve hoş görülebilir, ama biz, **aynadaki aksin asıl sâhibi ve Yaratılışımızın amacı olan,**

“(لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”

Kelime-i Tevhîd'ine inanır ve onun gereklerini yerine getirmeye çalışırız.

Bunun aksine hareket edenleri de ne lâ'netleriz, ne de acırız. Çünkü, kulunu rahmetine gark etmek veyâ lâ'net edip rahmetinden uzak tutmak, ancak ve ancak Allâhü Teâlâ'nın hakkıdır. Bunun için böyle bir şey' söylemekten ve yapmaktan Allâhü Teâlâ'ya sığınırız.

Bu esâslara binâen bizim görevimiz,

وَمَا عَلَيْنَا اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِيْنُ .

“Bizim üzerimize (düşen görev), ap-açık bir tebliğ'den başka (bir şey) değildir”.⁵⁴¹

âyet-i kerîme'sinin ışığında, **Tevhîd** ve **Şirk** esâslarını hatırlatmaktan ve tebliğden başka bir şey' değildir. Bu bakımdan **Tebliğ** bizden, **takdir** kardeşlerimizden, **hüküm** Allâhü Teâlâ'dandır.

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعِ الْهُدَى

“(Dünyâda ve âhiretde) Selâm (ve selâmet), Hakk'a ve doğruya tâbi' olanlardır).⁵⁴²

✱

✱ ✱

Bülûğ çağına gelen her mükellef'in görevi

Âkil ve bâliğ olup mükelleflik çağına gelen her erkek ve kadın, ezeldeki **Aslî** (fırî) îmânını yenileyip **Kesbî** îmâna yönelmek mecburiyetindedir. Çünkü, İslâm Dîni'nin esâsları, îmân esâsları üzerine binâ' edilmiş olduğundan îmân esâsları ile ilgili konuları bilmek, dînen bilinmesi ve inanılması lâzım gelen (*zorunlu olan*) şey'lerden (*Zarûrât-i dîniyye'den*) dir. Aynı zamanda bu îmân esâslarını son nefese kadar muhâfaza etmek de, yine dînen zorunlu olarak yapılması gerekli olan hususlardandır.

Hernekadar aşağıdaki âyet-i kerîme'lerde **“Dinde zorlama yoktur”** ve **“De ki: (bu Kur'ân) Rabb'inizden gelen bir hakk'dır. Artık dileyen O'na îmân etsin (O'nun emir ve yasaklarına uysun), dileyen de O'nu inkâr edip kabûl**

⁵⁴¹ -Yâsîn, 17.

⁵⁴² -Tâ-Hâ, 47.

etmesin (emir ve yasaklarına uymayarak dilediği gibi yaşasın)” buyuruluyorsa da, aynı âyet-i kerîme’lerin devâmında;

“**Hakîkat** (şudur ki) **îmân ile küfür, ap-açık meydana çıkmıştır. Artık kim şeytanı** (ve insanları Allâh’ın dîni’nden uzaklaştırmaya çalışan tâgutları) **tanımayıp da Allâh’a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur’ân’a ve İslâm’a) **yapışmıştır”;**

“**Hakîkat şudur ki biz, zâlimlere** (fâsiklara, kâfirlere, müşriklere) **öyle bir ateş hazırladık ki** (onun etrâfını saran) **duvarları, çepçevre kendilerini kuşatacaktır”;**

buyurularak insanların **kesbî îmâna** yönelerek samîmî bir Müslüman olması, kesin bir şekilde istenmekte; lâik, demokratik ve özgür bir davranış şekli ise şiddetle men’ edilmekte ve şöyle buyurulmaktadır:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ج فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ ك لَا انفصامَ لَهَا ط وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

“**Dinde zorlama yoktur. Hakîkat** (şudur ki) **îmân ile küfür, ap-açık meydana çıkmıştır. Artık kim şeytanı** (ve insanları Allâh’ın dîni’nden uzaklaştırmaya çalışan tâgutları) **tanımayıp da Allâh’a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur’ân’a ve İslâm’a) **yapışmıştır. Allâh** (her şey’i) **hakkıyla işitici**, (her şey’i) **kemâliyle bilicidir”**.⁵⁴³

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَ مَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ لا إنا أعتدنا للظالمين نارا لا أحاطَ بهم سرادقُها ط وإن يستغيثوا يُغاثوا بماء كالمُهْلِ يشوي الوجوه ط ينس الشراب ط وساءت مرتفعًا.

⁵⁴³ -Bakara, 256.

“De ki: (bu Kur’ân) Rabb’inizden gelen bir hakk’dır. Artık dileyen O’na îmân etsin (O’nun emir ve yasaklarına uysun), dileyen de O’nu inkâr edip kabûl etmesin (emir ve yasaklarına uymayarak dilediği gibi yaşasın). Hakikat şudur ki biz, zâlimlere (fâsıklara, kâfirlere, müşriklere) öyle bir ateş hazırladık ki (onun etrâfını saran) duvarları, çepçevre kendilerini kuşatacaktır. Onlar (orada susuzlukdan) feryâd ettikçe (kaynamış ve) kalın bir mâyi’a benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile imdâd olunacaklardır. O, ne fanâ içecektir. (O ateş) ne kötü bir dayanaktır”.⁵⁴⁴

Bu bakımdan *-bu âyet-i kerîme’lerde de belirtildiği gibi-* hayâtımız boyunca bizleri imtihân etmek için **îmân** ile **küfür**, **hayır** ile **şerr** arasındaki tercihi bize bırakan ve ona göre hakkımızdaki ilâhî hükmünü verecek olan Allâhü Teâlâ, demokratik ve lâik sistemleri, sağ ve sol düzenleri, temeli ilâhî olmayan hakk ve özgürlük da’vâlarını durmadan müdâfaa etmeye çalışanlar hakkındaki azâbının, gazâbının çok şiddetli olacağını kesin bir ifâde ile belirtip îmân ile küfür, hayır ile şerr arasındaki tecîhi bize bırakarak neticesine katlanmamızı açık bir şekilde uyarmaktadır.

Bunun için mükelleflik çağına gelen her erkek ve kadının Ahd-i mîsâk’daki **aslı** îmânını **kesbî** îmâna çevirerek ruhlar âlemindeki bu mukavelesini yenilemesi ve bu îmân üzerinde ömrü boyunca yaşayarak sayısız ni’metler veren Rabb’ine gereği gibi kulluk yapması, her akl-ı selîm sâhibi insanın en önemli bir kulluk görevidir ki aşağıdaki âyet-i kerîme bu husûsu en açık bir şekilde ifâde buyurmaktadır:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

⁵⁴⁴ -Kehf, 29.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasif kılarak bana kulluk etsinler), diye yarattım”.⁵⁴⁵

✽

✽ ✽

Mükellef kime denir?

İslâm dîni'nin emr ettiği şey'leri yapmakla, yasakladığı şey'leri yapmamakla yükümlü olan ve ergenlik çağına gelmiş bulunan akıllı insanlara (*âkil ve bâliğ olan insanlara*) **“Mükellef”** denir.

Bu çağ, erkek çocuklarda (12-15), kız çocuklarında (9-15) yaşları arasında başlar. Bu çağa geldiği halde kendisinde ergenlik belirtileri görülmeyen çocuklar *-ister erkek olsun, ister kız olsun-* **hukmen** ergenlik çağına gelmiş ve mükellef olmuş sayılır. Bu târihten sonra da artık Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyelerini *-delilik ve bunaklık hâli gibi ba'zı meşru' özürlü hâriç olmak üzere-* ölünceye kadar yerine getirmekle yükümlü bulunur.

✽

✽ ✽

Mükellefin fiilleri (görevleri) **(Ef'âl-i mükellefin)**

Mükellef bir kimsenin yapmakla yükümlü olduğu şey'î (*dîmî*) görevler sekiz tâne olup şunlardır:

1-Farz: Hem sübûtu, hem de ma'nâya delâleti kat'î olan ve

⁵⁴⁵ -Zâriyât, 56.

mükellefden bir şey'in yapılmasını kesin bir şekilde isteyen bir delil ile sâbit olan hükümlerdir ki ya **Farz-ı ayın** veyâ **Farz-ı kifâye** olur.⁵⁴⁶

Farz-ı ayın: Her mükellefin ayrı ayrı yapması gerekli olan farzlardır. Namaz kılmak, oruç tutmak gibi.

Farz-ı kifâye: Ba'zı mükelleflerin yapması ile diğerlerinin yapması gerekmeyen farzlardır. Cenâze namazı gibi

Farzları yapan sevâb kazanır, özürsüz olarak terk eden günahkâr olup azâba uğrar. İnkâr eden dînden çıkar.

2-Vâcib: Sübût veyâ delâlet cihetlerinden birisi kat'î olmayan ve mükellefden bir şey'in yapılmasını isteyen bir delil ile sâbit olan hükümlerdir. Vitir namazı kılmak, Bayram namazı kılmak, Kurban kesmek gibi.

Vâcibleri yapan sevâb kazanır, özürsüz olarak terk eden azâba uğrar. İnkâr eden dînden çıkmaz ise de günahkâr olup bid'at ehlinde sayılır.

⁵⁴⁶-**Sübût:** Bir şey'in sâbit olması, gerçekleşmesi ma'nâsındır ki şer'î bir hükmü bildiren bir delilin, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'dan kat'î sûrette sâbit olması veyâ olmaması demektir.

Kur'ân-ı Kerim ile mütevâtir sünnet ve hadislerin sübûtu kat'îdir ki bunlar ile sâbit olan hükümler, ya **farz** veyâ **haram** olur. Meşhûr sünnetlerin sübûtunda bir zannîlik olduğundan böyle deliller ile sâbit olan hükümler, **vâcib** veyâ **tahrîmen mekrûh** olur. Haber-i âhad kabîlinden olan bir hadîsin veyâ haberin sübûtu kat'î olmadığından bunlar ile sâbit olan hükümler de, ya **sünnet** veyâ **müstehâb** veyâ **mekrûh** olur.

Delâlet: Bir şey'den, bir delilden, bir lâfızdan anlaşılın ma'na demektir ki tek bir ma'nâ ifâde eden ve hiç bir şübheye yer vermeden açık bir şekilde ma'nâsı anlaşılın lâfız veyâ delillerin ifâde ettikleri ma'nâ, kat'î olur.

Birden fazla ma'nâsı olan lâfızların ifâde ettikleri ma'nâ kesin olmadığından böyle delillerin ifâde ettikleri ma'nâ da **zannî** olur.

3-Sünnet: Farz ve vâcib olmayarak Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksâdı ile her zaman yapıp pek az terkettikleri şey'lerdir ki iki kısımdır:

Müekked sünnet: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksadı ile her zaman yapıp pek nâdir terk ettiği şey'lerdir. Sabah, öğle, akşam ve yatsı namazının son sünneti ve cum'a namazının sünnetleri gibi.

Müekked olmayan sünnet: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksâdı ile ba'zan yapıp ba'zan terk ettiği şey'lerdir. İkinci ve yatsı namazlarının ilk sünnetleri gibi.

Sünnetleri yapanlar sevab kazanır. Kasden terk edene azâb gerekmez ise de azarlamayı ve kınamayı gerektirir. Şefâatden mahrum kalır⁵⁴⁷

4-Müstehab: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ba'zan yapıp ba'zan terk ettiği şey'lerdir. Kuşluk namazı ve teheccüd namazı kılmak gibi.

Müstehab'ları yapan sevâb kazanır. Yapmayan sevâbdan mahrum kalır.

5-Mübâh: Yapılması da, yapılmaması da şer'an câiz olan şey'lerdir. Halâl olan şey'leri yemek, içmek, oturmak, kalkmak, uyumak gibi. Bunların, ifrât ve tefrîd'den uzak, normal bir şekilde yapılması efdaldır.

Mübâh olan şey'lerin yapılmasında sevâb, terk edilmesinde günah yoktur. Fakat ifrât ve tefrîtden uzak olarak yapılması sünnettir.

⁵⁴⁷-Sünnetleri yapmayanlar, Hazreti muhammed *aleyhi's-selâm*'ın azarlamasına ve kınamasına ma'rûz kaldıkları gibi O'nun şefâatinden de mahrûm olurlar ve O'nun Havz-ı Kevser'inden de istifâde edemezler. Çünkü sünnetleri yapmayanlar, mahşerde, Kevser Havuzu başına giderken, melekler tarafından geri çevrilip istifâde ettirilmeyecektir.

6-Harâm: Hem sübûtu, hem de ma'âya delâleti kat'î olan ve mükellefden bir şey'in yapılmamasını kesin bir şekilde isteyen bir delil ile sâbit olan hükümlerdir. Adam öldürmek, hırsızlık yapmak, ana babaya karşı gelmek, içki içmek, kumar oynamak gibi.

Haram olan bir şey'i yapan günah, yapmayan sevâb kazanır. İnkâr eden dinden çıkar..

7-Mekrûh: Sübût veyâ delâlet cihetlerinden birisi kat'î olmayan ve zannî bir delil ile sâbit olan hükümlerdir ki ya Tahrîmen mekrûh (*harama yakın*) olur veyâ Tenzîhen mekrûh (*halâle yakın*) olur.

Tahrîmen mekrûh: Harama yakın olan mekrûhdur. Vâcib olan bir şey'i yapmamak, sebepsiz yere ikinci namazını te'hîr edip güneş batacağı sırada kılmak gibi.⁵⁴⁸

Tenzîhen mekrûh: Halâle yakın olan mekrûhdur. Sünnet ve müstehab olan şey'leri yapmamak, güneşte ısıtılmış su ile abdest almak, sağ el ile sümürmek gibi.

Bunların yapılmasında azâb gerekmez ise de yapılmaması daha iyidir.

8-Müfsid: Başlanmış bir ibâdeti bozan şey'lerdir. Namaz kılarken konuşmak, oruç tutarken yeyip içmek gibi.

⁵⁴⁸ -Bu husûs, İmâm Muhammed *rahmetü'llâhi aleyh* 'e göre haram gibidir.

İslâm Dîni'nin **yüceltilmesine çalışmak**

Mükelleflik çağına gelen ve **kesbî imân** sâhibi olan her Müslümân'ın son nefesine kadar İslâm'ın yaşamasına ve yüceltilmesine çalışması da, yine onun en başta gelen görevlerindedir. Bu görevi yaparken karşılaçağı güçlükler ve sıkıntılar karşısında **Allâhü Teâlâ'nın zafer va'di ve müjdesi**, her zaman ve her yerde bütün mü'minlere şamildir. Çünkü Allâhü Teâlâ, kendi dîninin yüceltilmesine ve diğere din ve sistemlerin üstünde hâkim bir duruma gelmesi için **çalışan** kullarına muhakkak yardım eder.

Böyle bir zafer va'di ve müjdesine rağmen Allâhü Teâlâ'nın Dîni'ni yüceltip yayma ve yaşatma yerine domokrasî, lâiklik, özgürlük gibi beşerî sistemlerin güçlenmesine ve gelişmesine çalışanlar, *-zamânımızda olduğu gibi-* Allâhü Teâlâ'nın yardımından mahrum kalıp perişan bir duruma düşüyorlarsa, bu mahrûmiyyetlerinin sebebini Dîn-i kakk'da değil, kendi günahlarında ve şirke bulaştırılmış Tevhîd anlayışlarında aramalıdırlar.

Bunun için İslâm'da, "**fi sebîli'llâh**" bir mücâdele ve mücâhedenin **gâyesi**, "**i'lâ-i kelimetü'llâh: ya'nî, İslâm Dîni'ni ve Tevhîd akîdesi'ni şânına lâıyk bir şekilde yüceltip yayma**"dır ki şu âyet-i kerîme'ler, bu husûsu, açık bir şekilde ifade edip belirler:

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. ع

“Müşriklerin, (kâfirlerin, fâsıkların) hoşuna gitmese de O, dînini (İslâm dînini) diğere bütün dinlerden üstün

kılmak için peygamberini hidâyetle (Tevhîd ve Kur'ân ile) ve hakk dîn ile (İslâm dini ile) gönderendir”.⁵⁴⁹

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ط وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ط

“Onu (İslâm dînini), diğer tüm dinlerden üstün kılmak için peygamberini hidâyetle (Tevhîd ve Kur'ân ile) ve hakk dîn ile (İslâm Dîni ile) gönderen O'dur. (Buna) şahid olarak da Allâh yeter”.⁵⁵⁰

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ لَا وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ط

“O, Müşrikler, (kâfirler, fâsıklar) hoşlanmasalar da Rasûlünü hidâyetle (Tevhîd ve Kur'ân ile), hakk dîn ile (İslâm dîni ile) -o dîni (İslâm dînini) diğer dinlere gâlib kılmak için (nesh edib üstün kılmak için)- gönderen O'dur”.⁵⁵¹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ط

“Ey îmân edenler, siz Allâh (ın dînine) yardım ederseniz, O da size (her zaman ve her yerde) yardım eder ve ayaklarınızı sâbit kılar (mücâdelenizde size sebât verir)”.⁵⁵²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لَلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ ط قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ط

“Ey îmân edenler, Allâh'ın (dîninin) yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsâ havârîlerine -Allâh (yolunda)

⁵⁴⁹ -Saff, 9.

⁵⁵⁰ -Fetih, 28.

⁵⁵¹ -Tevbe, 33.

⁵⁵² -Muhammed, 7.

benim yardımcıları kim (olacak)? deyince, havârîler de -Allâh'ın yardımcıları biziz- demişlerdi...”⁵⁵³

Îsâ aleyhi's-selâm'ın yardımcıları nasıl havârîler olmuşsa Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in yardımcıları (*havârîleri*) de, en başta Aşere-i mübeşşere ile Hazreti Hamza ve Osmân ibn-i Maz'ûn *radiye'llâhü anhümâ* ile Ashâb-ı Kirâm olmuşdur ki bunların can-siperâne yardımları ile Dîn-i Hakk, diğer dinlerin hepsine gâlib gelib her cihetden kıyâmete kadar olan üstünlüğünü ve güzelliğini ilân etmiştir.

Böyle bir üstünlük için çalışmayı da İslâm dışı beşerî sistem ve felsefeleri benimseyib fâni hevesler ve şehvetler peşinde koşan gâfillerin ve **Kelime-i Tevhîd fukarâlarının** başına **-Allâhü Teâlâ'nın yardımı olmadığı için-** bir takım belâ'lar ve sıkıntılar geliyorsa, böyle bir netîce, elbetde ki kendilerini **açık** veyâ **gizli** bir **şirke** götüren yanlış inanç ve davranışlarının netîcesinden başka bir şey' değildir. Bunun için Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ ط

“Sana gelen her iyilik Allâh'dandır. Sana gelen her fenalık da kendindedir”⁵⁵⁴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ط وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

“Ey îmân edenler, eğer Allâh'dan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü (hakk ile bâtılı, güzel ile çirkinini) ayırd edecek bir anlayış (bir ma'rifet ve bir nûr) verir,

⁵⁵³ -Saff, 14.

⁵⁵⁴ -Nisâ', 79.

suçlarınızı örter ve sizi mağfiret eder. Allâh, büyük lûtuft ve ihsân sâhibidir”.⁵⁵⁵

İslâm'a ve Müslümân'lara **düşmanlık yapanlar**

Her zaman olduğu gibi zamanımızda da İslâm'a ve Müslümân'lara düşmanlık yapanlar, Kur'ân'ın ve İslâm'ın hükümlerini, insanların mutluluğu için **kifâyetsiz** görerek veyâ **beğenmiyerek** veyâ **tatbîkini** imkânsız bularak bunun yerine daha geniş bir özgürlük hevesi ile **Müslümân'lara kabul ettirilmek istenilen Avrupa kânunlarına, Lâiklik felsefesine, Demokrasî inançlarına, Demokrasî Kültürüne ve sınırsız bir hoş görü felsefesine** İslâmî bir kılıf giydirerek *-İslâm Dîni'ne bir zararı yokmuş gibi-* göstermekte ve mel'un çalışmalarını bu uğurda yapmaktadırlar. Bu da yetmiyormuş gibi demokrasinin bir kısım imkânları, *-partilerin seçim sandıkları netîceleri gibi-* Müslümanlar lehinde tecelli etmeye başlayınca da, **“Sandıktan çıkmak demokrasi değildir”** gibi bir takım hezeyanlarda bulunmakta ve Müslümân'ları aşağılamaya çalışmaktadırlar.

Kezâ,

وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَآ نَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَبُونَ.

“Küfr edenler şöyle dediler: *Şu Kur'ân'ı dinlemeyin, o okundukça gürültü yapın, belki bastırır galebe edersiniz (belki onun anlatılmasına, öğretilmesine ve anlaşılmasına mâni' olursunuz)*”.⁵⁵⁶

⁵⁵⁵ -Enfâl, 29

⁵⁵⁶ -Fussilet, 26.

“Teröristler, Ortadoğu'da Demokrasî'nin gelişmesini istemiyorlar”. “Özgürlüğün ilerlemesini durdurmaya çalışıyorlar”.

diye feryâd eden **Deccâl-vârî insanlar**, yıllarca, *“Biz, bütün insanları seven ve herkese karşı âdil olmak isteyen bir. Hristiyan olarak Hazreti Muhammed'in kânununu tetkik ediyoruz”* gibi aldatıcı fikirler ile İslâm'ın usûl ve metotlarını kullanmak sûretiyle, **İslâm'ın içinde İslâm'ı yıkmayı**; İslâm'ı bozup mensublarını bid'at, fesat, şirk ve küfür yollarına saptırmayı; doğru yoldan saptırıp dalâletde bırakmayı; hakikatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmeyi; demokrasi, özgürlük, lâiklik, hukukûn üstünlüğü gibi ilâhî bir dayanağı olmayan fikirleri durmadan empoze etmeyi; **Ortadoğu projesi** gibi İslâm'a ve Müslümân'lara zarar veren ve zulme, ihtilâfa, tefrikaya, izdirâba ve sayısız sıkıntılara düşüren deccâlvarî sistemleri hayâta geçirmeyi; modanın ve çağdaşlaşmanın gereği diye İslâm dışı fikir ve yaşayışları empoze etmeyi; **Kelime-i Tevhîd**'in ifâde buyurduğu yüksek hakikatleri gereği gibi anlayıp amel etmeyen Müslümanları helâke düşürmek, dinlerini ve inançlarını karma karışık edip içinden çıkılmaz bir hâle getirip bozarak **evlâtlarını öldürmeyi** (*ya'ni doğru yoldan saptırıp dalâletde bırakarak hakikatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmeyi*) **güzel bir şey' imiş gibi göstererek** mel'ûn emellerine nâil oldular. Neticede demokrasi, lâiklik, özgürlük gibi ilâhî bir dayanağı olmayan sistemleri benimseterek **Arab Baharı** gibi bir yaşayışın kurbanı yaptılar.

وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاءَهُمْ لِيُزِدُوهُمْ وَايْلَسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ.

“Böylece onların (bâtılı endâd edininip Allâhâ eş koşan müşriklerin hem fikir olan) ortakları, (Allâh’a eş koşan) müşriklerden çoğuna, hem onları helâke düşürmek, hem de kendilerine karşı dinlerini karma karışık edip bozmak için, evlâtlarını öldürmeyi (doğru yoldan saptırıp dalâletde bırakmayı, hakîkatleri göremez, işitemez, anlayamaz bir hâle getirmeyi) süslü (güzel bir şey’ imiş gibi) gösterdi. Allâh dileyseydi, bunu yapamazlardı. O halde onları, uydurdukları (iftirâları) ile baş başa bırak”.

Âyet-i kerîme’si, bu konunun açık bir ifâdesidir.

İşte bu şekilde çalışmalar yapan İslâm ve Müslüman düşmanlarının, yıllarca demokrasî, özgürlük, lâiklik gibi beşeri sistem felsefelerini kullanarak Müslümân’lar içinde durmadan fitne, fesâd, tefrîka ve düşmanlık tohumları ekip Müslümân’ları parça parça, gurup gurup, ekol ekol, cemâat cemâat ayırıp bid’at, dalâlet, fitne ve fesâd yollarına sürüklemek sûretiyle İslâm düşmanlığı yapanların en başında, Allâhü Teâlâ’ya eş koşan **Müşrik**’ler ile **Yahûdî**’ler ve *“Biz bir Hıristiyanız. Fakat öyle bir Hıristiyan ki bütün insanları seven ve herkese karşı âdil olmak isteyen bir Hıristiyan. İşte bu prensipedir ki bir Hıristiyan olarak Hazreti Muhammed’in kânununu tetkik ediyoruz”* gibi aldatıcı sözlerle İslâm ve Müslümân düşmanlığı yapmaya çalışan **Hristiyan**’lar gelmektedir ki Allâhü Teâlâ, bunlar hakkında, Kur’ân-ı Kerîm’inde şöyle buyurmaktadır.⁵⁵⁷

⁵⁵⁷ -**Fitne:** İbn-i Ömer *radıye’llâhü anhümâ*’ya göre, Müslümanların kendi aralarındaki ihtilâflar değil, **şirk** ma’nâsındadır ki İbn-i Abbâs, Ebu’l-Âliye, Mücâhid, Hasan Basri, Katâde, Rabi’ Mukâtil, İbn-i Hayyân, Süddî ve Zeyd İbn-i Eslem de aynı görüştedir.

S.B.M.Tecrîd-i Sarîh Tercemesi,C.11.ss.109. Kâmil Miras.

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ج

“İnsanların, îmân edenlere düşmanlık etmeleri bakımından en şiddetlisi, and olsun ki Yahûdî’ler ile Allâh’a eş koşan müşrik’leri bulacaksınız”.⁵⁵⁸

فَبِمَا نَقُضِيهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً. ج

“(Çünkü) onlar, (verdikleri) o kat’î te’mînâtı, (Ahd-i mîsâk’da, Allâhü Teâlâ ile yaptıkları ahidlerini) **çözüp bozmuş oldukları için biz de kendilerini rahmet’imizden koğduk ve kalblerini kaskatı yaptık**”.⁵⁵⁹

وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ط ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَسِيصِينَ وَرُهَبَانًا.

“Onların, îmân edenlere sevgisi bakımından daha yakınıni da, and olsun **-Biz Nasrânî’yiz-** diyenleri bulacaksınız. (Gerçi bunların da düşmanlıkları vardır, fakat diğerleri kadar değildir). **Bunun sebebi şudur: Çünkü onların içinde keşiş’ler** (ilim ve ibâdet ile meşkul adamlar), **râhib’ler** (Allâh korkusu ile dünyâyı terk edip kendilerini Manastır’larda habs edenler) **vardır.** (Bir de) **şübhe yok ki onlar** (hakk’ı i’tiraf edip Kur’ân’daki hakîkatleri kabûl husûsunda o kadar) **mütekebbir değildirler,** (büyüklenmek istemezler, bir çokları hakk’ı kabûl edip îmân ederler)”.⁵⁶⁰

Yahûdî’lerin, Müşrik’lerin, Hristiyan’ların, Müslümân’lara karşı olan düşmanlıklarını bu şekilde bütün çıplaklığı ile gözlerimizin önüne serip bizleri uyaran Allâhü Teâlâ, bununla da kalmayarak bizlerin birlik ve berâberliğini,

⁵⁵⁸ -Mâide, 82.

⁵⁵⁹ -Mâide, 13.

⁵⁶⁰ -Mâide, 82.

huzûr ve sükûnunu bozmaya çalışan, bizleri bid'at, fesâd, nifâk ve zulüm yollarına sevk etmeyi gâye edinen Yahûdî, Müşrik ve Hıristiyan'lar ile olan ilişkilerimizin nasıl olması lâzım geldiği hakkında da şöyle buyurmaktadır:

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ^ط

“Ne Yahûdî’ler, ne Hıristiyan’lar, *-Sen onların dînine (millette) uyuncaya kadar-, senden (aslâ) hoşnûd olmaz (lar)*”.⁵⁶¹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ^ط
وَمَنْ يَتَّوَلَّهُمْ فَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

“Ey îmân edenler, Yahûdî’leri ve Hristiyan’ları **kendinize velîler** (himâyeciler, koruyucular) **yapmayın.** (Onları yâr edinmeyin, üstünüze hâkim bir duruma geçirmeyin. Âdetlerini benimsemeyin. Tuzaklarına düşmeyin. Hevâ ve heveslerine uymayın). **Onlar ancak biribirlerinin yârânıdırlar. İçinizden kim onları dost edinirse** (üzerine hâkim bir duruma geçirirse ve âdetlerini de benimserse) **o da onlardandır. Şübhesiz ki Allâh o zâlimler gürûhuna hidâyet vermez.** (Doğru yola çıkarmaz ve muvaffakiyyet vermez. Onları velî edinenler de onlardan olur. Başkalarını kurtaramazlar)”.⁵⁶²

وَلَوْ أَنَّ أَطْعَمْتُمْ بِشَرًّا مِثْلَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ.

“Eğer siz kendiniz gibi bir insana (tâğutlara) boyun eğecek olursanız, (onun emir ve nehiyelerine uyar ve onun dediklerini yaparsanız) **and olsun ki, bu takdirde siz**

⁵⁶¹ -Bakara, 120.

⁵⁶² -Mâide, 51.

mutlakâ hüsrâna düşersiniz, (zarar ve ziyana düşmüş olursunuz)”.⁵⁶³

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ط إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

"(Ey îmân edenler), **Allâh'a ve O'nun Rasûlüne itâat edin**. (Fikir, görüş, yorum, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) **birbiriniz ile çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. Rüzgarınız** (kuvvet ve kudretiniz kesilip) **gider**. (Allâh'ın size olan yardımı kesilir. Kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). **Bir de sabr** (-u sebât) **edin**, (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir"**.⁵⁶⁴ .

⁵⁶³ -Mü'minûn 34

Tâğût: Allâh'a karşı isyankâr olup kahr ile, cebr ile veyâ rızâ ile kutsallaştırılıp ma'bûd edinilen insan veyâ şeytan veyâ put gibi her hangi bir şey'dir.

İnsanları her hangi bir şekilde, Allâh yolundan men' eden kimselere veyâ İblîs'e de **tâğût** denir.

Şu âyet-i kerîme ve benzerleri, bunun açık bir delilidir:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِطَاغُوتٍ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ ۖ لَا انفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

“Dinde zorlama yoktur. Hakikat (şudur ki), **îmân ve küfür, ap-açık meydana çıkmıştır**, (gözler önüne serilmiştir). **Artık kim Tâğût'u** (Şeytan'ı -ve insanları *Allâh'ın dîni'nden uzaklaştırmaya ve İslâm Dîni'ni bozup içinden çıkılmaz bir hâle getirmeye çalışan Deccâl'leri-*) **tanımayıp da Allâh'a îmân ederse o, muhakkak ki kopması** (mümkün) **olmayan en sağlam kulpa** (Kur'ân'a ve İslâm'a) **yapışmıştır. Allâh** (her şey'i) **hakkıyla işitici ve (her şey'i) kemâliyle bilicidir"**. Bakara 256.

⁵⁶⁴ -Enfâl, 46.

Müslümân'ların
birlik ve berâberliği için
çalışmak

Mükelleflik çağına gelen ve **kesbî imân** sâhibi olan her Müslümân'ın son nefesine kadar, İslâm'ın yüceltilmesine ve yaşamasına çalışması lâzım geldiği gibi, tüm dünyâ Müslümân'larının birlik ve berâberliğini te'mîn etmek için çalışması da yine onun en mühim görevlerindedir. Böyle mühim bir görev,

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.

“Mü'min'ler Ancak kardeşdirler (din kardeşidirler). Öyleyse (ihtilâfa düşüb kavga etdikleri zaman) kardeşlerinizin arasını (bulub) barıştırın. Allâh'dan korkun. Tâki esirgenesiniz”.⁵⁶⁵

âyet-i kerîme'si gibi âyet-i kerîme'lerin, bizleri sorumlu tuttuğu, ap-açık bir gereğidir:

Çünkü **tefrîka**, İslâm âlemi ve Müslümân'lar için her türlü felâketin sebebi ve kaynağı olan fitne ve fesâdı körükleyip toplumların birlik ve berâberliğini, huzur ve refâhını bozan en büyük bir huzûrsuzluk kaynağıdır. Bunun için Cenâb-ı Hakk, bu büyük tehlikenin zararlarına işâretle Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle beyurmaktadır:

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

“Allâh'a ve O'nun Rasûl'üne (Allâh'ın ve Rasûl'ünün bütün emir ve nehiy'lerine) itâat edin. (Fikir, görüş, yorum,

⁵⁶⁵ -Hucurât, 10

inanç ve düşünce ayrılıkları ile) **birbirinizle çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. Rüzgarınız (kesilip) gider,** (kuvvet ve kudretiniz zayıflar, Allâh'ın size olan yardımı kesilir, kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). **Bir de sabr (-u sebat) edin,** (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir”.**⁵⁶⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِّعُوا اللَّهَ وَاطِّعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ج فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ط ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا.

“Ey imân edenler, Allâh'a itâat edin. Rasûl'e (Muhammed aleyhi's-selâm'a) itâat edin ve sizden olan emir sâhiblerine (ülû'l-emr'e) de itâat edin. Eğer (dîne âid işlerinizden) bir şey' hakkında ihtilâf ederseniz, hemen onu Allâh'a (Allâhü Teâlâ'nın kitâbı Kur'ân'a) ve Rasûl'üne (Rasûl'ünün Sünnet'ine) döndürün (mürâceat edin). Eğer Allâh'a ve âhîret günü'ne inanyorsanız, (bu mürâceat, sizin için) hem hayırlı, hem nefîce i'tibâriyle daha güzeldir (daha iyidir)”.⁵⁶⁷

⁵⁶⁶ -Enfâl Sûresi, âyet 46.

⁵⁶⁷ -Nisâ', 59.

Merhûm ve mağfûr Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, bu âyet-i kerimenin altındaki (60) ncı âyet-i kerîmede, Allâh'ın ve Rasûlünün hukmüne râzı olmayan münâfıkların durumuna işâretle,

"Bu emirleri tesbitden sonra evvel emirde adlî ve teşrîî esâslar üzerinde cereyan eden itâatî te'mîn etmek; mü'minlerin, -adl ile hukme me'mûr oldukları hâlde- adl ve hakk olan bir hukmün hilâfına tâlib olmamaları, muhâkeme mesâilinde tuğyankâr bir vaz'iyet almamaları, tâgutlar mahkemesine mürâceat etmemeleri lüzûmunu telkîn etmek; mü'min nâmı altında Peygambere itâatden hoşlanmayan ve O'nun hukmüne râzı olmayıp da başka mahkemelere mürâceat edenlerin münâfık olduğunu tefhîm etmek; bunun nefîcesi olarak da Rasûlü'llâh sall'illâhü aleyhi ve sellem' e itâat etmeyi tahkîm etmek üzere, şöyle buyruluyor..."

diyor ki ba'zı kimselerin, müslîman olduklarını söyledikleri hâlde -İnsan hakları-nâmı altındaki gayri müslim mahkemelerinden meded ummaları, ne derece doğru olabilir? Bilmey.

Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.2.ss.1379.Elmalılı M. Hamdi Yazır.

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ ۚ اتَّخَذَتْ بِمِثَابٍ ط وَإِنَّ
أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ.

“Allâh’dan başka veliler (dostlar, dayanaklar, putlar, kurtarıcılar) edinenlerin sıfatı, kendine bir yuva yapan örümcek misâli gibidir. Halbuki bilmiş olsalar, evlerin en çürüğü her halde örümcek yuvasıdır”. (Bunların hâli, ancak bir sinek avlayıp ondan istifâde edebilecek kadar çürük bir eve tutunmuş olan örümceğin hâli gibidir).⁵⁶⁸

Rasûlü’llâh *aleyhi* 's-*selâm* da şöyle buyuruyor:

"Bundan sonra sizin bir daha putperestliğe döneceğinizden endişe etmiyorum. Endişe etdiğim şey', sizin dünyâ işlerine dalarak ve servet peşinde koşarak birbirinizin kanını dökmenizdir. İhtiras ile nefsâniyyet güdüp didişmenizdir. İşte o zaman siz de sizden evvelki milletler gibi helâk olursunuz. Çünkü ihtiras, ni'metden mahrûmiyyete sebep olur".

*"Siz iyi olursanız, âmirleriniz de iyi olur. Kötülerin başına kötü geçerse, kimin kimde hakkı varsa helâllaşsın. Zîrâ âhiretde cezâ'ya uğramak, dünyâda mahcûb olmaktan kötüdür".*⁵⁶⁹

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ل.

“Siz, kendilerine ap-açık delîl’ler, âyet’ler geldikten sonra parçalanıp ayrılanlar, ihtilâfa düşenler, (toplum düzenini bozanlar) gibi olmayın, İşte onlar (ın hâli) : En büyük azâb onlarıdır”.⁵⁷⁰

⁵⁶⁸ - Ankebût, 41

⁵⁶⁹ - Rasûlü’llâh *aleyhi* 's-*selâm*'ın Vedâ' Haccı dönüşündeki Hutbesi'nden

⁵⁷⁰ - Âl-i İmran Sûresi, âyet 105.

وَلَقَدْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ أَنْتُمْ إِذَا لِحَاسِرُونَ.

“Eğer siz kendiniz gibi bir insana boyun eğecek olursanız, (onun emir ve nehiyelerine uyar ve onun dediklerini yaparsanız) and olsun ki, bu takdirde siz mutlakâ hüsrâna düşersiniz, (zarar ve ziyana düşmüş olursunuz)”.⁵⁷¹

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ط قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ .

“Rabb'inizden size indirilen (Kur'ân-ı Kerîm) e uyun. Ondan başka (larımı) velî'ler (edinib de onlar) a uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz?”.⁵⁷²

فَسْتَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ.

“Eğer bilmiyorsanız ehl-i zikr'e (Kur'ân'ı bilen âlimlere, mü'min'lere) sorun”.⁵⁷³

الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ ص فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ. لاص فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ج إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمُرْصَادِ ط

"Onlar memleketler (in) de azgınlık edenlerdi. O sûretle ki oralarda (fitne ve) fesâdı çoğaltmışlardı. Bunun için Rabb'in de üzerlerine bir azâb kamçısı yağdırıverdi. Çünkü Rabb'in rasad yerindedir, (her an her şey'i gören ve bilendir)".⁵⁷⁴

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ط وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ .

⁵⁷¹ -Mü'minûn 34

⁵⁷² -Ra'd Sûresi, âyet 3.

⁵⁷³ -Enbiyâ' Sûresi, âyet 7.

⁵⁷⁴ -Fecr, 11-13.

Bu âyet-i kerîmedeki **fesâd** lâfzı, küfür, şirk, katil, zulüm, anarşi gibi toplum düzenini bozan şey'ler anlamındadır ki bu gün bu konuların hepsini yaşıyor gibi bir durumdayız.

“İşte âhîret yurdu. Biz onu yer yüzünde büyüklenmek (böbürlenmek) ve fesâd arzûsuna düşmeyecek kimselere veririz. (En güzel) âkıbet, Allâh'a yönelip O'nun ikâb'ından (azâb'ından) sakınan müttekî'lerindir”.⁵⁷⁵

İslâm ve Müslümân düşmanlarını dost edinmemek

Kulları hakkında sonsuz rahmet ve mağfiret sâhibi olan Yüce Rabb'imiz, Kur'ân-ı Kerîm'in bir çok yerinde, bir taraftan, İslâm ve Müslümân düşmanlarına karşı çok dikkâtli ve uyanık olmamızı tavsiye etmekte, diğer taraftan da onlarla kuracağımız dostluk şekillerini ve ilişkilerimizi şöyle ifâde buyurmaktadır:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ. أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ
الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ. وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ
كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ط أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ.

“(Fitne fesâdı durmadan körükleyen kimselerin) kendilerine,-Yer (yüzün) de fesâd yapmayın- denildiği zaman, -Biz ancak islâh edicileriz- derler”.

“Gözünü aç. Onlar muhakkak ki fesâd'cılarının ta kendileridir. Fakat farkında değildirlers”.

“Onlara, insanların îmân etdiği gibi siz de îmân edin denildiği vakit, -Biz de o beyinsizlerin (akılsız ve ahmak kişilerin) inandığı gibi mi inanacağız- derler. Dikkât et ki

⁵⁷⁵ -Kasas Sûresi, âyet 83.

(asıl) **beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmazler**".⁵⁷⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ.

Ey îmân edenler, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız (olanlar) ı dostlar edinmeyin, (âdetlerini benimseyip tuzaklarına düşmeyin)".⁵⁷⁷

Allâhü Teâlâ'nın bu şekildeki eşsiz uyarılarına rağmen, Lozan anlaşmaları yapılırken, İslâm ve Müslümân düşmanları, mel'un emellerini gerçekleştirmek için,

"Müslümân'ları, bi'l-hâsa Müslümân Türkleri, millî ve ma'nevî geleneklerine uymayan dış telkin ve fikirler ile tahrip edip millî ve ma'nevî değerlerine uymayan fikir ve hareketlere onları alıştırmak lâzımdır. Böyle bir çalışmayı yaparken de Türklere bir şey' hissettirmeden bünyelerindeki bu tahribâtı tamamlamak gerekir. Birlik ve berâberliklerini bozmak için de ne gerekiyorsa onu yapmak lâzımdır"⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ -Bakara, 11-12-13.

⁵⁷⁷ -Mümtehine, 1.

⁵⁷⁸ -Bu şekildeki bu mel'un çalışmalar, "Türkler nasıl mahvedilir" konusunda uzun çalışmalar yapan patrik Gregorius'un Rus Çarı I.Aleksandr'a yazdığı bir mektubda dile getirilmiştir ki, o zamanki Rus elçisi General İdnadyef, -bu konu ile ilgili olarak-hâtıratında şöyle diyor:

"Türkleri, maddeten ezmek ve yıkmak mümkün değildir. Çünkü Türkler çok sabırlı ve mukâvemetli insanlardır. Gâyet mağrurdurlar ve izzet-i nefis sahibidirler. Bu hasletleri de, dinlerine bağlılıklarından, kadere rızâ göstermelerinden, an'anelerinin kuvvetinden, Padişahlarına, kumandanlarına, büyüklerine itâat duygularından gelmektedir".

"Türkler zekidirler ve kendilerini müspet yolda sevk ve idare edecek reislere sahip oldukları müddetçe de çalışkandırlar. Gayet kanaatkârdırlar. Onların bütün meziyetleri hatta kahramanlık ve şecaat duyguları da geleneklerine olan bağlılıklarından, ahlâklarının selabet ve safiyetinden, bilhassa dinî ve manevî hayatlarını tanzim ve tedvin eden şahsiyetlere olan bağlılık ve hürmetlerinden gelmektedir".

"Türkleri evvela bu din ve manevî şahsiyetlerinden mahrum bırakmak, buhran anlarında irşâd vazifesini ifa edecek şahsiyet ve mihraklardan nasipsiz kılmak icap eder. Bunun da kestirme yolu dinî ve manevî hayatı temsil eden teşkilat ve

gibi sözlerle kendi **Papalık** müesseselerini koruyup tüm dünyâ Müslümân'larının birlik ve berâberliklerinin koruyucusu durumunda olan **Halîfelik** müessesinin kaldırılmasını ısrarla şart koşmuşlar ve mel'un emellerini gerçekleştirmek için de ne gerekiyorsa onu yapmaya çalışmışlardır. Bu çalışmalar,

وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ج

“Fitne katilden beterdir”.⁵⁷⁹

وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ط

“Fitne katilden daha büyüktür”.⁵⁸⁰

şahsiyetleri, milletleri üzerinde etkili kudret olmaktan çıkartmaktadır. **Halkı da millî ve manevî geleneklerine uymayan dış telkin ve fikirlerle tahrip edip millî ve ma'nevî değerlerine uymayan fikir ve hareketlere onları alıştırılmaktadır”.**

“Türkler dış yardımı reddederler, haysiyet duyguları buna manidir. Veleve ki, geçici bir zaman için zahiri kuvvet ve kudret verse de, Türkleri dış yardıma alıştırmalıdır.

“Maneviyatları sarsıldığı gün kendilerinden şeklen çok kuvvetli, kalabalık ve zâhiren hakim kuvvetler önünde zafere götüren asıl kudretleri sarsılacak ve maddi vasıtaların üstünlüğü ile yıkmak mümkün olacaktır...”

“Bu sebeple Osmanlı Devletini tasviye için mücerred olarak harb meydanındaki zaferler kâfi değildir. Hattâ sâdece bu yolda yürümek, Türklerin haysiyet ve vekârını tahrik edeceğinden hakikatlere nüfuz edebilmelerine sebep olabilir. **Yapılacak olan, Türklere bir şey' hissettirmeden bünyelerindeki bu tahribi tamamlamaktır”.**

“Benim Osmanlı Devleti nezdinde vazifede olduğum esnâda bu teşhisler tamamen isâbetle tecelli etti”.

Tarih Konuşuyor, ss.69-70. Cemâl Kutay.

Yeni Mesaj Gazetesi internet arşivi.16-Şubat-2011.

⁵⁷⁹ -Bakara, 191.

Fitne : İmtihân, sınav ve sınama ma'nâsına geldiği gibi, bir adamı veyâ bir topluluğu azdırmak, doğru yoldan saptırmak, dâhili ihtilâf, ayrılık, karışıklık, küfr, azgınlık, sapıklık, günah işlemek, rüsvaylık, belâ', azâb, çirkin olan bir şey'i beğenip kalbin ona meyl ve muhabbet etmesi, ma'nâlarına da gelir.

İmâm Birgivi Hazretleri de, Tarikât-ı Muhammediyye adlı eserinde, fitneyi şu şekilde ta'rif ve tavsif eder:

“**Fitne**, insanları, meşrû' bir fâide olmaksızın, ızdırâba, ihtilâle, ihtilâfa, mihnet ve belâ'ya düşürmektir ki kalbe ârz olan âfetlerdendir”.

Kurân-ı Hâkîm ve Meâl-ı Kerîm, C.1.ss.52. Hasan Basri Çantay.

⁵⁸⁰ -Bakara, 217.

âyet-i kerîme'lerinde belirtidiği gibi, zamanla mel'un meyvesinini vermiş; böyle bir çalışmanın netîcesinde büyük bir gaflet eseri olarak **Halîfelik** müessesesi kaldırılmış, bu suretle de başsız kalan Müslümanlar arasında mel'un emellerini gerçekleştirme kolaylaşmış, demokrasî, özgürlük, lâiklik gibi beşeri sistem felsefelerini hayâta geçirmeye çalışarak Müslümân'lar içinde durmadan fitne, fesâd, tefrîka ve düşmanlık tohumları ekip Müslümân'ları parça parça, gurup gurup, ekol ekol, cemâat cemâat ayırıp bid'at, dalâlet, fitne ve fesâd yollarına sürüklemiş, bu suretle de Müslümân'ları, bu günkü perişan hallerine getirmişlerdir.

Geçî zamânı geldiği zaman fâcirlerin, haksızların, zâlimlerin, dinsizlerin, müşriklerin, kâfirlerin başına kıyâmet koparken; hakka gönül verib de **Tevhîd**'in ve **İslâm**'ın üstünlüğü için çalışan **Ehl-i hakk**'ın hayâtı, dünyâda Cenâb-ı Hakk'ın himâyesinde olduğu gibi mahşerde de Arş'ın gölgesi altında gölgelenerek "**Radıye'llâhü anhüm ve radû anh: Allâhü Teâlâ onlardan râzı olmuştur, onlar da Allâhü Teâlâ'dan râzı olmuşlardır**" âyet-i kerîme'sinin müjdesine nâil olup Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın Havz-ı kevser'inde O'nunla ve Ashâb-ı Kirâm'ı ile berâber olacaklardır ama, bu dünyâ hayâtında da Müslümân'ların başına gelmedik felâketler de kalmayacaktır.

Bununla berâber yine Yüce Rabb'imiz bizi uyararak *-hakk ile bâtulı birbirinden ayırıp hakka tâbi' olmamız için-* şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَلْبَسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَكُنْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Kendiniz bilib dururken, hakk'ı bâtul'a karıştırıp da gerçeği gizlemeyin".⁵⁸¹

⁵⁸¹ -Bakara Sûresi, âyet 42.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“Ey Ehl-i kitâb, neden doğruyu eğriye (hakkı bâtila) karıştırıyorsunuz ve neden bile bile gerçeği gizliyorsunuz?”⁵⁸²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْعِزِّ الْعَظِيمِ

“Ey îmân edenler, eğer Allâh'dan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü (hakk ile bâtila) ayırd edecek bir anlayış (bir ma'rifet ve nûr) verir, suçlarınızı örter ve sizi mağfiret eder. Allâh, büyük lûtufta ve ihsân sâhibidir”⁵⁸³

İfrât ve Tefrîdde bulunmamak

Kesbî îmân sâhib iyi bir Müslümân, Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyelerini, Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in sünnetlerini ve diğer dînî görevlerini yerine getirirken ifrât ve tefrîdde bulunmaz.⁵⁸⁴ Her şey'i yerli yerinde emr edildiği gibi veyâ nehy edildiği gibi normal bir şekilde yaparak Rabb'ine karşı güzel bir kul, peygamberine karşı da güzel bir ümmet olmaya çalışır. Çünkü âyet-i kerîme'de şöyle buyurulmuştur:

فَلِدَلِكْ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ ^ج وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ هُمْ ^ح

⁵⁸² -Âl-i İmrân, 71.

⁵⁸³ -Enfâl, 29

⁵⁸⁴ -İfrât: Aşırı gitme, her hangi bir şey'i aşırı bir şekilde yapma.

-Tefrîd: Tersine aşırılık, her hangi bir şey'i yaparken ona ehemmiyet vermemek, hafife almak, değer vermemek.

"İşte bunun için (Habîbim), **Sen** (onları Tevhîd'e) **da'vet et. Emr olduğun şekilde dosdoğru hareketde sebât et. Onların hevâ (ve heves) lerine uyma"**.⁵⁸⁵

فَأَسْتَقِيمَ كَمَا أَمَرْتِ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ط إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

"O halde sen, maıyyetindeki tevbe edenler ile berâber, emr olduğun şekilde dosdoğru hareket et. Aşırı gitmeyin. Çünkü O, ne yaparsanız (hepsini) hakkıyla görücüdür)".⁵⁸⁶

Bu bakımdan **Kesbî imân** sâhibi iyi bir Müslümân, her türlü ifrât ve tefrit hallerinden sakınarak takvâ sâhibi dosdoğru bir müslümân olup Ehl-i sünnet ve'l-cemâat yolundan ayrılmaz. En güzel bir şekilde İslâmî esâsları yerine getirmeye çalışarak Rabb'ine karşı güzel bir kul, peygamberine karşı da güzel bir ümmet olmaya gayret sarf ederek şeytanın ve şeytan gibi insanların telkin ve tuzaklarına düşmemek için uyanık bulunmaya çalışır.

İslâm Dîni ve Demokrasi

İlk çağlarda ve Eski Yunan'lılarda zaman zaman tatbik edilen ve bir halk idâresi şekli olan **Demokrasi**, onsekizinci yüzyılda, 4-Temmuz-1776 Pazartesi Günü vukû' bulan Amerikan bağımsızlık gününden sonra daha da geliştirilerek Amerika'nın tatbik ettiği, daha sonra da bir çok dünyâ ve Avrupa devletleri tarafından benimsenip tatbik edilen **beşerî**

⁵⁸⁵ -Şûrâ Sûresi, âyet 15.

⁵⁸⁶ -Hûd Suresi, âyet 112.

Bu âyet-i kerîme, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* 'ın "**Beni, Hûd sûresi kocaltı**" dediği âyet-i kerîmedir.

bir sistemdir ki İslâm Dîni ile uzakdan yakından hiç bir ilgisi ve benzerliği yoktur. Çünkü birisi **ilâhî bir kânun**, diğeri **beşerî bir sistemdir**. 1946-50 yılları arasında bizde de beğenilip tatbik edilmeye başlanılan bu sistem, Türkiye Cumhûriyeti Anayasası'nın belirlediği diğer ilkeler ile birlikde tatbik edilmeye başlanmışdır ki hâlen de öyledir.

Halbuki kullarının dünyevî ve uhrevî mutluluğunu isteyen Allâhü Teâlâ, **Rabb** isminin muktezâsı ve **sonsuz rahmeti**'nin bir eseri olarak sevgili rasûlü Hazreti Mehammed *aleyhi's-selâm* vasıtası ile bizlere teblîğ ettirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'inde ve İslâm Dîni esâsları'nda, insanlığın muhtaç olduğu en doğru yolun ve kendisini idâre edecek en doğru sistemin **kendi ilâhî sistemi** olduğunu belirterek şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ قَف

"**Hak dîn**, (insanları dünyevî ve uhrevî mutluluğa erdiren gerçek düzen, gerçek sistem, gerçek rejim, gerçek inanış), **Allâh indinde (ancak) İslâm'dır**".⁵⁸⁷

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

"**Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak İslâm'ı beğenip seçtim, ondan** (ve onun îcâblarını yerine getirenlerden) **râzı oldum**".⁵⁸⁸

Bundan sonra da her türlü dünyevî ve uhrevî felâketin sebebi olan, İslâm dışı fikir, görüş, sistem, düzen, rejim ve inanışlara gönül vermememizi emr ederek şu mühim uyarıyı yapmaktadır:

⁵⁸⁷ -Âl-i İmrân 19.

⁵⁸⁸ -Mâide, 3.

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa (İslâm dışı fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekillerine uyarsa) ondan (bu dîn, İslâm dışı bu fikir, görüş, yorum, sistem, düzen, rejim ve inanış şekilleri) aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiretde de en büyük zarara uğrayanlardandır".⁵⁸⁹

Buna rağmen hayâtımız boyunca gönül verib ta'kîb edeceğimiz en doğru yolun (*Sirat-ı müstekîm'in*) eşsiz örneğini misâl göstererek şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا.^ط

"And olsun ki Rasûlü'llâh'da (Allâh'ın Rasûlü Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'da) sizin için, Allâh'ı ve âhiret gününü ummakda olanlar ve Allâh'ı çok zikr edenler için, güzel bir (imtisâl) numunesi vardır".⁵⁹⁰

Bununla berâber demokrasi ve lâiklik gibi beşerî sistemlere gönül verib tatbîkâtında bir sakınca görmeyenlerin -*Ben de Müslümân'im dedikleri halde, İblîs gibi*- kalblerinde gizledikleri **gizli şirki** dile getirerek niçin imân edip Müslümân olmadıklarının sebebini de, şöyle ifâde buyurmaktadır:

وَإِذَا قُرَأَتِ الْقُرْآنُ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا.^ل
وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا^ط وَإِذَا ذُكِرْتِ رَبَّتْكَ فِي
الْقُرْآنِ وَخَدَّهُ وَلَوْ عَلَىٰ آذَانِهِمْ يُفَوِّرًا.

⁵⁸⁹ -Âl-i İmrân, 85.

⁵⁹⁰ -Ahzâb, 21.

“Sen Kur’ân okuduğun zaman seninle âhirete inanmazların arasına gizli bir perde çekeriz (de kendilerine okuduğun Kur’ân’ı idrâk etmezler)”.

“Onların kalbleri üzerine, onu (Kur’ân’ı) anlamalarına (engel) perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen Kur’ân’da Rabb’ini bir tek olarak andığın vakit onlar ürkek ürkek arkalarını çevirirler”.⁵⁹¹

Bunun için **Tevhîd** sâhibi **Hanîf** bir Müslüman, İslâm dışı her türlü beşerî sistemlerden, eğrilikden, sapıklıktan, çirkinlikden, yaramazlıktan yüz çevirip Hakk’a yönelen ve kayıtsız şartsız Allâhü Teâlâ’ya teslim olan bir **Müslüman** demektir

Bu bakımdan zamanımızın şerir insanları ve İslâm düşmanları, Kur’ân’ın ve İslâm’ın hükümlerini, insanların mutluluğu için **kifâyetsiz** görerek veyâ **beğenmiyerek** veyâ **tatbîkini** imkânsız bularak bunun yerine daha geniş bir özgürlük hevesi ile **Müslümân’lara kabul ettirilmek istenilen Avrupa kânunlarına, Lâiklik felsefesine, Demokrasî inançlarına, Demokrasî Kültürüne ve sınırsız bir hoş görü felsefesine** İslâmî bir kılıf giydirerek *-İslâm Dîni’ne bir zararı yokmuş gibi-* göstermekte; bu çalışmalarını Müslümanlar lehinde tecelli etmeye başlayınca da - ***Sandıktan çıkmak demokrasi değildir-*** gibi bir takım hezeyanlarla dillerinin altındaki baklayı çıkararak İslâm ve Müslümân düşmanlığı yapmaktadırlar ki böyle bir hâl, **beşerî bir sistem olan demokrasî’nin, ilâhî bir sistem olan İslâm Dîni ile hiçbir ilgisinin olmadığını açıkça ortaya koyup isbât eder.**

⁵⁹¹ -İsrâ’, 45-46.

Allâhü Teâlâ'nın
emir ve nehiylerine uymayanların
karşılaşakları azâb şekilleri

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ۗ ط أَنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُوْنَ.

“De ki: O (Allâh), size üstünüzden (fırtına, şimşek,tufan, sayha gibi), yâhud ayaklarımızın altından (kuraklık, zelzele, kıtal gibi) zorlu bir azâb göndermeye veyâ sizi bir birinize katıp kiminizden kiminin hıncını tatdırmaya kâdirdir. Bak, âyetleri, onlar iyice anlasınlar diye, nasıl türlü türlü açıklıyoruz”.⁵⁹²

Câbir radiye'llâhü anh, bu âyet-i kerîme'nin nâzil oluşunu şöyle rivâyet etmektedir:

“-Yâ: قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ (”

Muhammed- de ki: Allâh size üstünüzden bir azâb göndermeye kâdirdir) âyeti nâzil olunca, Rasûl'ülâh aleyhi's-selâm (أَعُوذُ بِوَجْهِكَ :Yâ Rabb, Senin zatına sığınırım) dedi.

(أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ :Yâhud ayaklarımızın altından bir azâb göndermeye kâdirdir) kısmı nâzil olunca (أَعُوذُ بِوَجْهِكَ) : Yâ Rabb, Senin zatına sığınırım) dedi.

(أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ط) :Yâhud sizi birbirinize katıp kiminizden kiminin hıncını tatdırmaya

⁵⁹² -En'âm, 65.

:Bu هَذَا أَهْوُنُ أَوْ هَذَا أَيْسَرُ (kısmı nâzil olunca da **kâdirdir**) hafifdir, yâhud kolaydır) buyurdu”.

Bu konuların tefsirinde, Kâmil Miras merhum şöyle demektedir:

“Âyet-i kerime’de üstten gönderileceği bildirilen azâb, Lût kavminin, Ashâb-ı Fîl’in başına taş yağdırılması, Nûh kavminin su tûfânına tutularak helâk edilmesi nev’inden azâblardır. Altdan gelen azâb da Kârûn’un yere batırılması ile, Âl-i Fir’avn’in suda boğulması ile helâk olmaları gibi”.

“Ba’zı âlimler de yukarıdan gelecek azâbı sultanlarla, pâdişahlarla ve iş başındaki büyük devlet adamlarının zulümleri ile; aşağıdan gönderilecek azâbı da ayak takımının çapulculukları ile tefsir etmişlerdir”.

“Gerek rüesânın zulmü, gerek ayak takımının toplum nizâmını bozacak bir hâle gelmesi, bir milletin harâb olmasını mûcib olan en büyük azâb ve felâkettir. Bu azâb, doğrudan doğruya Allâh tarafından gönderildiği için hadîsde bildirildiği üzere Peygamberimiz bu azâbdan Allâh’a sığınmıştır”.

“Âyet-i kerîme’nin ikinci kısmında ise, *bir milletin muhtelif ve birbirine zıd ictimâî fırkalarının büyük bir ihtiras ve ihtilâf ile meydana getirdikleri kargaşalık ve anarşiyi mûcib büyük bir âfet ve bir azâb-ı ilâhî’dir*, deniliyor. Dînimiz, hakka, adâlete ermek için, âmme işlerinde milletin refâh ve saâdeti için vukû’ bulan ictimâd ve ihtilâfı (*geniş mikyasa bir rahmet*) diye tavsif ettiği halde, bu mukaddes millî gâyelerden kör bir ihtirâs ile hâsıl olan ayrılığı ve birbirlerine saldırışı, büyük bir âfet ve mahv-ü helâkı mûcib bir azâb olarak tavsif etmiştir. Bu azâb, kulların birbirlerine

saldırmaları ile vücûde geldiği için Peyamber Efendimiz bu husûsda: **Allâh'ın semâvî ve arzî âfetlerinden ehvendir**, buyurmuştur”.

Evet, Sûriye ve Mısır'da olduğu gibi, bu mukaddes ve millî gâyeleri terk ederek kör bir ihtirâs ile hâsıl olan fitne, fesâd, anaşi, tefrika⁵⁹³ ve birbirlerine saldırış, *-hadîs-i şerîf'de belirtildiği gibi-* böyle büyük bir âfet, mahv-ü helâkı mûcib kolay ve hafif bir azâb olursa, âhiretdeki azâb nasıl olur? Bunun için Allâhü Teâlâ, kullarına vermiş olduğu sayısız nimetlerine karşı nankörlük edenler hakkında şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ هُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ.

“**Allâh'ın âyet'lerini tanımayanlar için pek şiddetli bir azâb vardır. Allâh Azîz'dir** (güçlüdür, kuvvetlidir) ve (ni'metlerine karşı nankörlük edip küfür, şirk, fitne ve fesâd peşinde koşanlar hakkında da) **intikam sâhibidir**”.⁵⁹⁴

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.

“(Şunu iyi) **bilin ki Allâh, muhakkak cezası pek çetindir**. (Bununla berâber) **Allâh, hakikaten Ğafûr ve Rahîm'dir** ((çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir)”.⁵⁹⁵

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ.

“**Allâh'dan korkun**, (şunu iyi) **bilin ki Allâh, cezası cidden çetin olandır**”.⁵⁹⁶

⁵⁹³ -Fitne: İbn-i Ömer *radiye'llâhü anhümâ*'ya göre, Müslümanların kendi aralarındaki ihtilâflar değil, **şirk** ma'nâsındır ki İbn-i Abbâs, Ebu'l-Âliye, Mucâhid, Hasan Basri, Katâde, Rabi' Mukâtil, İbn-i Hayyân, Süddî ve Zeyd ibn-i Eslem de aynı görüştedir.

S.B.M.Tecrid-i Sarîh Tercemesi, C.11.ss.109. Kâmil Miras.

⁵⁹⁴ -Âl-i İmrân, 4.

⁵⁹⁵ -Mâide, 98.

⁵⁹⁶ -Bakara, 196.

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزُورٌ حَلِيمٌ

“(Şunu iyi) **bilin ki Şübhesiz Allâh, Ğafûr ve Halîm'dir**, (çok bağışlayıcıdır ve cezâda acele edici deĝildir)”.⁵⁹⁷

فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزُورٌ رَحِيمٌ

“(Şunu iyi) **bilin ki şübhesiz Allâh, Ğafûr ve Rahîm'dir** (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir)”.⁵⁹⁸

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا

“(Şu halde) ne kadar **gücünüz yetiyorsa okadar Allâh'dan korkun** (Rabb'inizin sözünü) **dinleyin ve O'na itâat edin**”.⁵⁹⁹

✱

✱ ✱

Allâhü Teâlâ'nın **küfür, şirk ve fesâd erbâbını** **afvi mümkün mü?**

Kulları ve mahlûkâtı hakkında **Rahmân** olan Allâhü Teâlâ, imân kapısını son nefese kadar açık tutmuş, şirkden, küfürden ve nifâkdan imâna dönerek tevbe edip kendine yönelenleri afv ve mağfiret edeceğini bildirmiştir. Çünkü Allâhü Teâlâ, kulları hakkında **Raûf** ve **Rahîm**'dir ki aşağıdaki âyet-i kerîme'ler, bunun ap-açık bir delilidir:

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ:

“**Allâh, insanlar hakkında Raûf ve Rahîm'dir**”.⁶⁰⁰

وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَأَعْلَمَهُم بِرَجْعَتِهِمْ. وَمَنْ أَظْلَمُ
مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا ۗ إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ.

⁵⁹⁷ -Bakara, 235.

⁵⁹⁸ -Mâide, 34.

⁵⁹⁹ -Teğâbün, 16.

⁶⁰⁰ -Hacc, 65.

“Biz, o en büyük azâbdan (âhîret azâbından) önce de onlara mutlakâ yakın azâbdan (katl, esâret, kıtlık, salgın hastalıklar ve düşman tasallutu gibi dünyevî azâblardan) tattıracağız. Tâ ki ric’at etsinler (küfür, şirk ve nifakdan uzaklaşıp kesbî îmâna dönsünler diye)”.⁶⁰¹

Bu âyet-i kerîme’lerde böyle buyurulduğu gibi, İbrahîm *aleyhi ’s-selâm* da, ümmetleri hakkında şöyle duâ etmiştir:

فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Kim bana uyarırsa (Tevhîd Dîni’ne yönelib benim da’vetime icâbet ederse) işte o, bendendir (benim dînimden, benim milletimdendir). Kim de bana karşı gelirse (benim da’vetimi kabul etmez, sapıklık üzere kalıp -küfür, şirk ve nifâk hâli hâriç- amelî konularda bana karşı gelirse, tevbe ve istiğfâr edib Tevhîd’e yöneldikleri zaman) muhakkak ki sen onlar hakkında Gafûr ve Rahîm’sin (çok bağışlayıcı, çok esirgeyicisin)”.⁶⁰²

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۗ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

⁶⁰¹ -Secde, 21-22. İbn-i Abbâs radiye’llâhü anhümâ, bu husûsa işâretle,

"Bir toplum, Allâhü Teâlâ’ya karşı olan ahidini bozarsa, Allâhü Teâlâ, o topluma düşmanlarını musallat eder". buyurmuşdur. Taberânî.

Bu husûsda, **Taberânî** *rahmetü’llâhî aleyh*, İbn-i Abbâs *radiye’llâhü anhümâ* 'dan rivâyetle şu hakikatleri dile getirmektedir:

"Beş türlü günah karşısında beş türlü cezâ' vardır:

Bir toplum,

1- Allâhü Teâlâ ile olan ahidini bozduğu zaman Allâhü Teâlâ onlara düşmanlarını musallat eder.

2-Allâhü Teâlâ'nın indirdiğinden başkası ile hukm ettiği zaman aralarında fakirlik baş gösterir.

3-İçlerinde hayâsızlık belirince ödeklilik (*korkaklık*) meydana gelir.

4-Ölçü ve tartıda hâinlik yaptığı zaman nebât ve mahsûlden mahrûm edilir.

5-Zekâtı vermedikleri zaman da yağmurları kesilir.

Mevlânâ Hazretleri bu beşinci maddeye "*Zinâ çoğaldığı zaman*" kaydını ilâve etmiştir

⁶⁰² -İbrâhîm, 36.

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ.
وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ. ۝

“(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden (günahkâr) kullarım. Allâh'ın rahmetinden ümid kesmeyin.** (Eğer Tevhîd'e yönelir, şirk'den sakınır ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, Ğafûr ve Rahîm'dir,** (çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir)”.

“Size azâb gelib çatmadan Rabb'inize dönün. O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez”.

“Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb'inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur'ân-ı Kerîm'e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muammed) e uyun”.⁶⁰³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ۗ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۝

"Ey îmân edenler, tam bir sıdk-u hulûsa mâlik bir tevbe ile (bir daha günâha dönmek şartıyla) Allâh'a dönün. Olur ki Rabb'iniz kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar".⁶⁰⁴

⁶⁰³ -Zümer, 53-54-55.

⁶⁰⁴ -Tahrîm, 8.

Hazreti Ali radiye'llâhü anh, İyi bir tevbeyi şu altı şart ile ifâde etmiştirdir:

1-Geçmiş günahlara karşı pişmanlık duymak,

2-Terk edilmiş farzları ödemek,

3-Kul hakkını redd ve edâ' etmek,

4-Hısımlarla halâllaşmak,

وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

"Hepiniz Allâh'a tevbe edin ey mü'minler. Tâki korkduğunuzdan emîn, umduğunuza nâil olasınız".⁶⁰⁵

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً. ج

"Allâh'dan mağfiret iste. Çünkü Allâh çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir".⁶⁰⁶

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءاً أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُوراً رَحِيماً.

"Kim bir kötülük yapar yâhud nefesine zulm eder de sonra Allâh'dan mağfiret dilerse o, Allâh'ı Ğafûr ve Rahîm (çok bağışlayıcı ve çok esirgeyici) bulur".⁶⁰⁷

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ ج وَمَنْ يَعْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ ص وَمَنْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

"Onlar çirkin bir günah işledikleri yâhud nefislerine zulm etdikleri vakit hemen Allâh'ı hatırlayarak günahlarının bağışlanmasını isterler. Günahları Allâh'dan başka kim bağışlayabilir? Bir de onlar işledikleri (günah) üzerinde bile bile isrâr etmezler".⁶⁰⁸

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ.

5-Bir daha günâha dönmemek,

6-Nefsini ma'siyet içinde terbiye ettiğin gibi Allâh'a itâatte de terbiye etmek.

Tevbe, nefesine ma'siyetlerin lezzetini tattırdığın gibi tâatlerin de acılığını tatdırmaktır. (Keşşâf).

Tevbe, günâha buğz etmek ve her hatıra geldikçe istiğfâr eylemektir. (Hasan-i Basrî r.a.).

Kur'ân-i Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1038. Hasan Basri Çantay.

⁶⁰⁵ -Nûr, 31.

⁶⁰⁶ -Nisâ', 106.

⁶⁰⁷ -Nisâ', 110.

⁶⁰⁸ -Âl-i İmrân, 135.

"Allâhü Teâlâ, hem çok tevbe edenleri sever ve hem de çok temizlenenleri sever".⁶⁰⁹

Ni'mete şükür, belâlara sabır ve
istircâ'

Aslî (fitrî) îmânını **Kesbî** îmâna çevirerek takvâ ve ihlâs sâhibi olan bir Müslümân'ın kalbinde, **Allâh sevgisi**'nden ve **Allâh korkusu**'ndan başka hiç bir şey' yer etmemelidir. Aynı zamanda karşılaşıcağı herhangi bir musîbet ve belâları da (**İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn** : **İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn** : **-Biz (dünyâda) Allâh'ın (teslim olmuş kulları) yız ve biz (âhiretde) O'na dönücüleriz-**) diyerek yüce Rabb'ine karşı büyük bir teslîmiyyet gösterip **istircâ'** da bulunmalıdır.⁶¹⁰

Çünkü, "Kazâya rızâ, tarîk-i selâmetdir. Kul, Allâhü Teâlâ'nın gayri her neye muhabbet ederse **muhabbeti**, o şey'in âfâtına (bir musîbet olmasına) sebep olur. Bunun için **muhabbet-i ilâhîyye**'nin gayri hiçbir şey' bâkî olmadığından her şey' zevâl bulur, ancak **muhabbet-i ilâhîyye** kalır".

"Meselâ, Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm* Cennet'e muhabbet edince araya Şeytan'ın hîlesi girdi ve Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm* Cennet'den yer yüzüne indirildi ve bu sûretle de

⁶⁰⁹ -Bakara, 222.

⁶¹⁰ -**İstircâ'**:Geri dönme ma'nasına olup bir musîbet zamânında (**İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn** : **İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn** : **-Biz (dünyâda) Allâh'ın (teslim olmuş kulları) yız ve biz (âhiretde) O'na dönücüleriz-**) cümlesini söylemekdir.

elinden Cennet gitti; fakat Âdem *aleyhi's-selâm* **zikru'llâh** ile berâber kaldı".⁶¹¹

“Hazreti Ya'kûb *aleyhi's-selâm*, Yûsuf *aleyhi's-selâm*'a fazlaca muhabbet etti. Aralarında senelerce ayrılık vukû' buldu. (Netîcede Yûsuf *aleyhi's-selâm* ile buluştu). Fakat Ya'kûb *aleyhi's-selâm* ancak **zikr-i Hakk** ile berâber kaldı”.

“Bunun için insana lâzım olan, ifrâd ve tefrîd'den sakınarak her hangi bir şey'e fazla muhabbetten çekinmektir. Çünkü, dünyânın her cüz'ünde zevâl zarûrî olduğundan muhabbetin âkıbeti de gönül azâbı ve minnettir”.

“Şu halde **muhabbet**, ancak zevâlden münezzeh olan, ezelen ve ebeden dâim ve bâkî' olan Allâhü Teâlâ'ya olmak lâzım gelir”.⁶¹²

İbrâhim *aleyhi's-selâm*, Nemrud ve adamları tarafından ateşe atılırken ve İsmâil *aleyhi's-selâm*'ı kurban ederken, **muhabbet-i ilâhîyye**'nin gayri hiçbir şey'e muhabbet etmedi. Bunun için de Yüce Rabb'inin lütfuna mazhar olarak ateş güllük gülüstanlık oldu. Oğlu İsmâil *aleyhi's-selâm*'ı kurban ederken de baba-oğul Allâhü Teâlâ'ya büyük bir teslimiyet gösterdiler. Cenâb-ı Hakk da, oğlunun yerine kurban edilmek üzere *-Cebrâil aleyhi's-selâm ile-* büyük bir kurbanlık koç gönderdi ve o kurban edildi. Bu suretle de her zaman ve her yerde, baba-oğul, **Zikru'llâh** ile berâber olduğunu ins-ü cinne ve âlemlere temâşâ etdirip isbât etdi.

⁶¹¹ -Âdem *aleyhi's-selâm*, İblîs'in yeminle söylediği “**Rabb'iniz size bu ağacı, başka bir şey için değil, ancak iki melek olacağınız, yâhud (cennette) ebedî kâhırcılardan olacağınız için yasak etdi**” (A'râf, 20).

sözüne inanarak cennete muhabbet etmişti.

⁶¹² -Hulâsatü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân, C.1.ss.268.Mehmed Vehbi.

Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, hastalığı esnâsında okuduğu son hutbesinde “*Allâhü Teâlâ kulumu (Rasûl'ünü) dünyâ hayâtı ve ni'metleri ile âhîret hayâtı ve ni'metleri arasında muhayyer bıraktı. Allâh'ın kulu da âhîret hayâtını ve ni'metlerini tercih etdi*” buyurarak dünyâ hayâtının ni'metlerine karşı **Muhabbetü'llâh'**ı tercih etdi;

Mî'râc'da Sidretü'l-müntehâ'ya varınca kâinâtın künhüne vâkıf olduğu, Cennet ve Cehennem'in temâşâ etdirildiği ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltildiği halde,

"(O'nun) **göz** (ü, gördüğünden) **ağmadı**, (onu) **aşmadı da**".

"**And olsun ki O, Rabb'inin en büyük âyetlerinden bir kısmını görmüşdür**".⁶¹³

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyurulduğu üzere hiçbir şey'e rağbet edip bakmayarak **Muhabbetü'llâh'**ı tercih etdi;

Vedâ' Haccı hutbesinde

"*Ey insanlar, bu âlemde olan işler Allâh'ın kazâ ve kaderine tâbi'dir. Her şey' vaktini bekler. Allâh acele etmez. Takdîre galebe etmek isteyenler mağlûb ve mahcûb, Allâh'a hîle etmek isteyenler perîşân olur*".

"*Çok vâsî' olan **Havz-ı Kevser'e** sizden evvel ulaşacağım. Yarın hepimiz **Kevser Havuzu** kenarında buluşacağız. Evvel gidiyorum. Sizin Hakk yolunda can fedâ' ederek yaptığınız hizmetlerinize şehâdet edeceğim. Şu anda cennetdeki havuzumu görüyorum. **Emîn olunuz ki yine şu anda bana***

⁶¹³ -Necm, 1-18.

*arzin hazînelerinin anahtarları verildi, bütün cihâna İslâm nûrunun intişârı tebşîr edildi” buyurarak arzin hazînelerinin yerine **Muhabbetü’İlâh**’ı tercih etdi.*

Bu suretle de bütün ömrü boyunca **Zikru’İlâh** ile, **Zikr-i Hakk** ile berâber olduğunu ve **Habîbu’İlâh** şerefine lâyık bulunduğunu ve ezelde rûhlar âleminde iken Levh-ı mahfûz’a **Kelime-i Tevhîd** yazılırken Rabb’inin ismi ile kendi isminin niçin berâber yazılmış olduğunu, ins-ü cinne ve âlemlere temâşâ etdirib isbât etdi.

Bunun için, “Kazâ ve kadere râzı olmak büyük bir **Makam**’dır. Bu makâmı kazanan bir nefse, **Nefs-i râdıyye** denilir. Bu makâma ulaşmak için İnsan nefsinin, şu mertebelerden geçmesi lâzımdır:

1-**Nefs-i emmâre**: insanı kötülüğe sürükleyen nefis,

2-**Nefs-i levvâme**: Dînî bilgileri ve ahlâk-ı Muhammediyyi öğrendikçe yaptığı kötülüklerden huzursuzluk duyan, rahatsız olan, pişmanlık duyan nefis;

3-**Nefs-i mutmainne**: İtmînâne ermiş -*emîn olmuş, sükûna kavuşmuş, Hakk’a yakîn olmuş*- nefis (rûh);

“iyilik ile kötülüğü ayırd eden böyle bir nefis (rûh), temizlenerek kalb nûru ile nurlanıp kişiyi Allâh’a yaklaştıran böyle bir nefis (rûh), böyle bir itmînâna eriş, böyle emîn ve mutmaîn bir hâli elde ediş, ancak vâcibü’l-vücûd olan Allâhü Teâlâ’yı -*zikr-* ile hâsıl olur” ki şu âyet-i kerîme, bunun açık bir delilidir:

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ط أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ط

“**Bunlar**, (Allâh’ın gönüllerini kendisine çevirip doğru yola ilettiği kimseler), **îmân edenler ve kalbleri** (gönülleri)

Allâh'ın zikri ile sükûnete kavuşanlardır. Haberinizi olsun ki kalbler, ancak Allâh'ın zikri ile (O'na kulluk ile) huzûr bulur".⁶¹⁴

4-Nefs-i râdiye: Allâhü Teâlâ'dan gelen her türlü kazâ ve belâyâ râzı olup sabreden, râzı eden, hoşnud eden nefis;

5-Nefs-i merdıyye: Râzı edilmiş, hoşnut edilmiş nefis;

Hem râdiye, hem merdıyye olarak, öyle bir hale dön ki
(*رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ط*) : *Sen Rabb'inden hoşnûd, Rabb'in de senden hoşnûd*)⁶¹⁵ olsun.

Bunun için âyet-i kerîme'de şöyle buyurulmuştur:⁶¹⁶

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ. ارجعي إلى ربك راضيةً مرضيةً. فادخلي في عبادي.
وَادْخُلِي جَنَّتِي.

-Ey itmînâne ermiş (emîn ve mutmaîn olan) rûh. Dön Rabb'ine, sen O'ndan râzı, O senden râzı olarak. Haydi gir kullarımın içine. Gir Cennet'ime.⁶¹⁷

Kazâ ve belâ'ya sabır

Kazâ ve kadere râzı olmak büyük bir **Makam** olduğu için belâlara sabır hakkında da şöyle buyurulmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ط إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ. وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ ط بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ. وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ

⁶¹⁴ -Ra'd, 28.

⁶¹⁵ -Beyyine, 12.

⁶¹⁶ -Hak Dini Kur'an Dili Türkçe Tefsir, C.1 ss.549. Elmalılı M.Hamdi Yazır.

⁶¹⁷ -Fecr, 27-30

بَشِيءٍ مِّنَ الْخُوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالشَّرْمَاتِ ط وَبَشِيرٍ
الصَّابِرِينَ. لا الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ لا قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ. ط
أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ لا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ.

“Ey îmân edenler, (tâate ve belâya) sabr ile, bir de namaz ile (Allâhü Teâlâ’dan) yardım isteyin. Şübhesiz ki Allâh (ın yardımı) sabr edenler ile berâberdir”.

“Allâh yolunda öldürülmüş olanlar için -Ölüler- demeyin. Bi’l-akıs onlar diridirler. Fakat siz iyice anlayamazsınız”.

“And olsun, sizi biraz korku, (biraz) açlık, (biraz da) mal, can ve mahsulden yana eksiltme ile imtihan edeceğiz. Sabr edenlere (lûtf-ü keremimi) müjdele”.

“Ki onlar kendilerine bir belâ’ (bir musibet) geldiği zaman, إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ -Biz (dünyâda) Allâh’ın (teslim olmuş kulları) yız ve biz (âhiretde) O’na dönücüleriz- diyenlerdir”.

“Onlar, (o teslîmiyyet ve **istircâ**’ı gösterenler yok mu? onlar), Rabb’lerinden (gelen) mağfiretler ve rahmet hep onların üzerindedir ve onlar doğru yola erdirilenlerin ta kendileridir”.⁶¹⁸

⁶¹⁸ -Bakara, 153-157.

Bu âyet-ikerîme’ler hakkında, Saîd ibn-i Cübeyr *radiye’llâhü anhümâ* der ki: Bu ümmete verilen şu güzel haslet (**istircâ**’), hiçbir ümmete nasib olmamıştır. Eğer o, Ya’kûb *aleyhi’s-selâm*’a verilmiş olsaydı gâib ettiği oğlu Yûsuf *aleyhi’s-selâm* hakkında (*vâ esefâ*) demezdi.

Bu hâdiseyi anlatan âyet-i kerîme’nin tamâmı şöyledir:
Ey Yûsuf’ün üstünde: قَالَ يَا أَسْفَى عَلَى يَوْسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ.
(titreyen) **tasam**, (gel, şimdi tam senin gelmen zamânıdır) dedi ve **hüzn-ü**

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

kederinden gözlerine ak düşdü. (Bununla berâber) **O, artık gamını tamâmen utmakda idi**".^{Yûsuf,84.}

Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.1.ss.44.Hasan Basri Çantay.

Bu âyet-ikerîme'ler hakkında, merhûm ve mağfûr Mehmed Vehbi Efendi de, Hulâsattı'l-Beyân fi Tefsîri'l-Kur'ân, C.1.ss.267. de şöyle demektedir:

“Bir takım belâlara mübtelâ olmamak için kullukda sâbit kadem olmak ve insanlık hâli herhangi bir kusûra mübtelâ olduktan sonra da kusûrunun affını dilemekle belânın üzerinden kaldırılmasını Cenâb-ı Hakk'dan dâimâ istemek lâzımdır. Herhangi bir belâyı vukûundan evvel haber vermek Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* için bir mu'cize olduğu gibi, insanların metânet-i kalbiyyelerine de vesîle olur. Zîrâ, musîbetin geleceğini bilen bir kimse, musîbete hazırlanmış olacağından sabrı ve metâneti ziyâde olur ve o musîbet geldiği zaman çok feryad etmez”.

“Bunun için Cenâb-ı Hakk kullarının, bu âyet-i kerîme'de ifâde buyuralan musîbetler ile imtihan olunacaklarını haber verdi ki vukûunda sabr etsinler, feryâd etmesinler ve ihlâs üzere bulunsunlar. Çünkü, insanın her hangi bir belâ'ya uğraması hâlinde ihlâsı ve Rabb'isine olan ilticâ'sı daha ziyâde olduğundan herhangi bir musîbete mübtelâ olmak ihtimâlini düşünerek tuğyân etmez ve dâimâ ihlâs üzere bulunur”.

“Musîbet, insana isâbet eden sevilmeyecek bir şey'dir. Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın -**Mü'mine ezâ' veren her şey', mü'müne musîbetdir**- hadîs-i şerîfi, bu ma'nâyı te'yîd eder ve musîbet zamânında (**إِنَّمَا لِلَّهِ** **مُؤْتًا لِّإِنَّمَا لِلَّهِ** **وَأِنَّمَا إِلَهُي رَاجِعُونَ**)

innâ ileyhi râciûn) kelime-i tayyibesi ümmet-i Muhammed'e mahsûs bir atıyye-i ilâhiyedir (ilâhî bir ihsândır). Zîrâ, bu kelime ile musîbete rızâ göstermek diğer ümmetlere verilmemiştir. Çünkü, Allâhü Teâlâ'nın, o kulunu musîbet ile terbiye ettiği bir zamanda -*Biz Allâh'ın mahlûkuyuz ve âkîbet Allâh'ın huzûruna rücû' edeceğiz*- diyerek teslimiyetini ve musîbete râzı olduğunu izhâr etmesi, büyük bir meziyet olduğundan onun karşılığında verilecek olan büyük ecri de bu ümmete mahsûs kılmıştır”.

“Bunun için Ehl-i imân hakkında musîbet, ukubet olmayıp ayn-ı ni'met olduğu ve musîbetin hâlikı, Allâhü Teâlâ olduğu ve musîbet zamânında (**İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn**) cümlesi ile mukâbele etmek; Allâhü Teâlâ'dan her ne gelirse râzı olduğunu izhâr demek olduğu ve bu cümle ile ahireti, haşrı ve neşri ikrâr ettiği cihetle büyük sevâba nâil olacağı, bu âyet-i kerîme'den müstefâd olan (anlaşılan) fevâid (faydalar) cümlesindedir”.

Salevât: Bu lâfız aslında duâ ma'nasına ise de burada -bu vasıflara sâhib olan kulları-, Allâhü Teâlâ'nın mağfîret ve tezkiye etmesi (temize çıkarması) ve medh-ü senâ' buyurması anlamındadır.

Rahmet: lûtf-ü ilâhî ma'nâsındır.

Bu âyet-i kerîme'de ifâde buyurulan sıfatlara sâhib olan kimseler için rahmetin bolluğuna işâret etmek için (Salevât) lâfzı, cemi' sığası ile ifâde buyurulmuştur.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Şu halde sevindirici veyâ üzücü her hangi bir hâdise karşısında, Yüce Rabb'imiz Allâhü Teâlâ'ya yönelib O'na kayıtsız şartsız teslim olarak karşılaşılan o musîbet ve belâları, büyük bir sabırla, (*إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ*) : **İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn: -Biz (dünyâda) Allâh'ın (teslim olmuş kulları) yız ve biz (âhiretde) O'na dönücüleriz-** diyerek büyük bir teslîmiyyetle **istircâ'** da bulunmak, dünyevî uhrevî her türlü **mutluluğun** anahtarıdır.

Bunun için Cenâb-ı Hakk, Asr sûresi'nde, **îmân** ve **sâlih amelden** sonra dünyevî ve uhrevî kurtuluşun anahtarını, **hakkı tavsiye** ve **sabrı tavsiye** olarak göstermiş ve şöyle buyurmuştur:

وَالْعَصْرِ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ۝

“And olsun asra ki”.

“Muhakkak, insan kat'î bir ziyandır”.

Bir kimseye musîbet isâbet ettiği zaman bu kelime-i Tayyibe ile Rabb'isine ilticâ' ederse Allâhü Teâlâ'nın o musîbeti o kimse üzerinden kaldıracığı ve ahiretini güzel kılacağı ve o musîbetden meydana gelecek zarar karşılığında ondan daha iyisini halk edeceği husûsî da, Hadis-i şerîf'de ifâde buyurulmuştur.

Kazâya rıza, tarik-i selâmet olduğu halde, buna rıza göstermeyen Mûsâ *aleyhi's-selâm*' in kavmi hakkında şöyle buyurulmuştur:

“(Mûsâ *aleyhi's-selâm*'ın kavmi -**Tih-** sahrâsından çıkdıktan sonra) **şu kasabaya girip dilediğiniz yerde istediğinizi bol bol yeyin, Bâb-ı hitta'dan** (kemerleri aşağı indirilmiş kapıdan) **secde ederek** (eğilerek, saygı göstererek) **girin ve** (isteğimiziz) **Hitta** (dır, günahlarımızın dökülüp düşmesidir) **deyin**, (bu sûretle tevbe edin de o sâyede) **kusurlarımızı örtelim, iyilik (ve tâat) edenler (in ecrin) i de daha fazla artıralım, demişdik”.**

“(İçlerinden nefislerine) **zulm edenler ise sözü kendilerine söylenenden başkasına çevirmişlerdi** (de **Hitta**:günâhımızı affet yerine, emr-i ilâhî'yi hafîfe alıp eğlenerek **Hinta**:buğday veyâ **Hinta-i hamra**: kırmızı buğday isteriz, demişlerdi). **Biz de o zâlimlerin üstüne gökden -yaptıkları fısken karşılığı olmak üzere- murdar bir azâb (tâun) indirmişdik** (de hepsi çok kısa bir zamanda helâk olup gitmişlerdi)”).

Bakara, 58-59.

“Ancak îmân edenlerle güzel güzel amelde bulunanlar, bir de birbirine hakkı tavsiye, sabrı tavsiye edenler böyle değil”.⁶¹⁹

Emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker: İyiliği emr etmek kötülükten vaz geçirmek görevinin başka bir ifâdesi olan bu sûre hakkında, İmâm Şâfiî *rahmetü'llâhi aleyh* şöyle der:

*“Kur'ân'da başka hiçbir sûre nâzil olmasaydı şu kısa bir sûre bile (insanların dünyâ ve âhîret seâdetini te'mîne) yeterdi. Bu sûre Kur'ân-ı Kerîm'in bütün ilimlerini kucaklıyor”.*⁶²⁰

Netîce i'tibâriyle şunu söyleyebiliriz ki insana lâzım olan, ifrâd ve tefrîd'den sakınarak her hangi bir şey'e fazla **muhabet** etmemekdir. Çünkü, dünyânın her cüz'ünde zevâl zarûrî olduğundan muhabbetin âkıbeti de gönül azâbı ve minnettir.

“Şu halde **muhabbet**, ancak zevâlden münezzehe olan, ezelen ve ebeden dâim ve bâkî' olan Allâhü Teâlâ'ya mahsus olmak lâzım gelir ki o da ancak, dünyâda ve âhîretde hiçbir zaman zevâl bulmayacak olan **Zikru'llâh** ve **Zikr-i Hakk**'dır.

Bunun için Rabb'ine yönelib O'na kulluk yapmaya çalışan ihlâs ve takvâ sâhibi bir Müslümân, kendisini sayısız ni'metlerle şereflendiren Rabb'inden başka hiç bir şey'e ve hiç bir kimseye muhabbet duymaz. Sevdiklerini Allâh için sever, yerdiklerini de Allâh için yerer.

⁶¹⁹ -Asr, 1-2-3.

⁶²⁰ -Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1193.Hasan Basri Çantay.

Muhabbetü'llâh için
korku ve ümîd,
tek merkezden kaynaklanmalıdır

İnsanın dünyevî ve uhrevî hayâtı için en tehlikeli netîceleri doğuran **Küfür, Şirk, ve Nifâk, korku ve ümîd'in**, tek bir merkezden, vâcibü'l-vücûd olan tek bir ma'bûd'dan kaynaklanmadığı veyâ O'nda birleşmediği zamanlarda ortaya çıkar. Çünkü gönüller ve zihinler, fânî olan şey'lere bağlandığı zaman, ümîd veren şey'lerin kaynağı ile korku veren şey'lerin kaynağını, ayrı ayrı şey'lerde görür. Bunun netîcesi olarak da bir tarafda gâyet güzel ve câzib görülen şehvet, sevgi, dilber ve hırs ma'bûdları, diğer tarafda da gâyet çirkin ve zararlı görülen korku ve endîşe ma'bûdları, karşısına dikilmiş olur.

Bunun için dünyâ hayâtının bu şekildeki gelib geçici korku ve ümîd ma'bûdlarını, elimizin tersi ile bir tarafa atarak, hakîkî korku ve ümidin tek merkezi olan Allâhü Teâlâ'ya yönelerek O'na teslim olmak ve zevâl bukmayacak sayısız ni'metlerin güzelliğinin ve mutluluğunun O'nun katında olduğuna inanarak **Muhabbetü'llâh**'ı elde etmeye çalışmak, ancak ve ancak **Kesbî imân** sâhibi ihlâs ve takvâ ehli Müslümân'ların elde etmeye çalıştıkları bir neticedir ki şu âyet-i kerîme bunun açık bir ifâdesidir:

رُزْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ط ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ج وَاللَّهُ
عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ .

“Kadınlara, oğullara, yağın yağın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma ve güzel atlara (çeşitli binek vâsıtalarına), (deve, sığır, koyun, keçi gibi) hayvanlara, hars’e (ekinlere ve elinizin emeği olan her şey’e) karşı olan ihtiraskarâne sevgi (şiddetli arzû ve istek), insanlar için bezenip süslenmiştir. Bunlar dünyâ hayâtının (geçici) birer fâidesidir. Allâh’(a gelince), nihâyet dönüp varılacak yerin (Cennet’in) güzelliği O’nun nezdindedir”.⁶²¹

Bunun için bir taraftan **Muhabbetü’llâh’ı** kazanma ümîdi, diğer taraftan da bu **Muhabbetü’llâh’ı** kaybetme korkusu, tek merkezde birleşmelidir ki şu âyet-i kerîme’lerde belirtilen güzel ve mutlu netîceler elde edilebilsin.

اللَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ط .

“Bunlar, îmân edenlerdir. Allâh’ın zikri ile gönül’leri (vicdan’ları) huzûr ve sükûn’a kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalb’ler, ancak Allâh’ın zikri (zikru’llâh) ile sükûnet bulur (tatmin olur, yaratılış gâyesine ulaşır)”.⁶²²

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ.

“Allâh onlardan râzı olmuştur, onlar da O’ndan (Allâh’dan) râzı olmuştur ki işte en büyük kurtuluş ve seâdet budur”.⁶²³

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ.

“Allâh bunlardan hoşnûd olmuştur. Bunlar da O’ndan hoşnûd olmuşlardır. İşte bu (seâdet), Rabb’in (in azâbın) dan korkanlara mahsûsdur”.⁶²⁴

⁶²¹ -Âl-i İmrân Sûresi, âyet 14.

⁶²² -Ra’d Sûresi, âyet 28.

⁶²³ -Mâide, 119. Tevbe, 100. Mücâdile, 22.

⁶²⁴ -Beyyine, 8.

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۖ ارجعي إلى ربك راضيةً مرضيةً ۗ فادخلي في عبادي ۗ وادخلي جنتي.

“Ey itminâne ermiş (emîn ve mutmeîn olmuş) rûh”.

“dön Rabb’ine, sen O’ndan râzı, O senden râzı olarak”.

“Haydi gir (ahdinde durub kesbî îmâna sâhib olan) kullarımın içine”.

“Gir cennetime”.⁶²⁵

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۗ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ۗ

“Kim Allâh’a ve Peygamber’e itâat ederse işte onlar, Allâh’ın, kendilerine ni’metler verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehîdlerle, iyi adamlarla berâberdirler. Onlar ne iyi arkadaşdır”.⁶²⁶

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

“İşte bunlar, Rabb’lerinden gelen Hidâyet’in tam üzerindedirler. Asıl muradlarına kavuşanlar da işte bunlardır”.⁶²⁷

⁶²⁵ -Fecr, 27-28-29-30.

⁶²⁶ -Nisâ’, 69.

⁶²⁷ -Bakara, 5.

Özet bir
Y a k a r ı Ő

Yâ Rabb, Sevgili Rasûlün Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek Rûh-i Şerîflerini yarattığın zaman, **Levh-i mahfûz**'a, kendi isminle O'nun ismini berâber yazdığın ve yarattığın tüm mahlûkâtı bu esâsa inanıp yaşamakla (*Seni tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirip Sana kulluk yapmakla sorumlu tuttuğun **Kelime-i Tevhîd**'in bütün özelliklerini kalbimize yerleşdir ve ondan başka hiÇbir Şey'e yer verme. Kalbimizi, dilimizi ve tüm organlarımızı, **zıkrinden, Sana kulluktan ve Sana muhabetden**, bir an dahî ğâfil bırakma.

Âmîn, âmîn, âmîn;
ve'l-hamdü li'llâhî Rabbi'l-âlemîn.

06-Ekim-2013
01-Zü'l-hicce-1434

HULÂSA

Muhterem Müslümân Dikkât et ve iyi düşün

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmetle değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzehe kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yaratdım”.⁶²⁸

Âyet-i kerîme'sine göre yaratılışın amacı, **“Ma'rifetü'llâh”** dir: *ya'nî Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini bilip O'na inanma; O'nu noksan sıfatlardan münezzehe kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak “O'na kulluk etme”* dir.

Bunun için Allâhü Teâlâ,

كُنْتُ كَثْرًا مَخْفِيًا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرِفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ،

*“Ben gizli bir hazîne idim, bilinmek istedim, bilinmek için de mahlûkâtı yaratdım”.*⁶²⁹

⁶²⁸ -Zâriyât, 56.

⁶²⁹ -Keşfü'l-Hafâ, II, 173.

Hak Dîni Kur'an Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.5161 ve Sadeleştirilmiş Mülk suresi tefsiri C.8.ss.183. Elmalılı. M. Hamdi Yazır.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

خَلَقْتَنَّاكَ مِنْ نُورٍ وَجْهِي وَخَلَقْتُ مِنْ نُورِكَ كُلَّ الْأَشْيَاءِ

“*Seni kendi veçhimin (zâtımın) nûrundan), diğer şeyleri de senin nûrundan yarattım*”⁶³⁰

kudsî hadis'lerinde bildirildiğine göre, sevgili Rasûlü Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek Rûh-i şerîf'lerini (*nûrunu*) yarattığı zaman, ismini “**Muhammed**” koyarak O'na “**Habîbim**” demiş ve ismini kendi ismi ile berâber yazıp **Tevhîd**'in aslı, esâsı ve kaynağı olan,

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : **Lâ ilâhe illâ'llâh,**

Muhammedü'r-Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -*aleyhi's-selâm*- Allâh'ın (*kulu ve*) Rasûlü'dür”.

Kelime-i Tevhîd'ini, **Levh-ı mahfûz**'a yazmış, yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (*kendisini tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getiririp kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuşdur ki **îmân'ın ve İslâm'ın aslı, esâsı ve temeli olan bu mübârek cümleye “**Kelime-i Tevhîd**”, bunu söylemeye de “**Tehfîl**” denir.**⁶³¹

Bu Hâdis-i kudsî hakkında ba'zı kimseler senedi zayıf demişlerse de, **Aliyyü'l-Kârî** gibi bir kısım büyük **muhaddis**'ler de, bu Hâdis-i Kudsî hakkında, “*Senedi olmasa da ma'nâsı sahîhdîr, hakk ve hakikate uygundur*” demişlerdir.

⁶³⁰ -İmân Ahmed, Müsned IV-127; Hâkim, Müstedrek II-600/4175;

İbni Hibban, El İhsân XIV-312/6404; Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ I-265/827.

⁶³¹ -**Levh-ı mahfuz**: Korunmuş levha anlamındadır ki kazâ ve kaderin yazıldığı ezeli ve ebedî ilm-i ilâhî'dir. Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir kimse bunu bilemez.

Âdem aleyhi's-selâm Cennet'den çıkarılıp Serendib'e indirildikten sonra, afv ve mağfiret edilmesi için ikiyüz sene ağlayarak tevbe ve istiğfâr etmişdir. Bir cevab alamayınca “Yâ Rabb, âhir zaman peygamberi Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm hürmetine beni afv ve mağfiret et” diye duâ edince, Cenâb-ı Hakk “Sen O'nu nereden biliyorsun?” demiş, O da, “Yâ Rabb, beni halk edib yarattığın zaman

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İllâhî

Yerlerin göklerin yaratıcısı, âlemlerin Rabbi ve sâhibi Allâhü Teâlâ, Mâsivâ'yi⁶³² (*kâinâtı*) îcâd için (*yaratmak için*)

başımı kardırırken Levh'ı Mahfûz'da -Lâ ilâhe İllâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh- yazılı olduğunu gördüm de ondan biliyorum cevâbını verince, ***“Eğer O olmasaydı seni yaratmazdım”*** denilerek afv ve mağfîret edildiği müjdelenmiştir ki böyle bir rivâyet, bu konuyu te'yîd etmektedir.

Ayrıca diğere bir rivâyette de, Allâhü Teâlâ tarafından şu âyet-i kerime telkin edilince bu âyet-i kerime ile duâ etdi ve duâsı kabul olundu.

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ .

“Ey Rabb'imiz, biz kendimize yazık etdik. Eğer bizi bağışlamaz, bizi esirgemezsen her halde (maddî ve ma'nevî en büyük) zarara uğrayanlardan olacağız”. A'râf, 23. Tefsîr-i Mevâkib, Osmanlıca.ss.5. Ed-Dürri'l-Mensur.C.1.s.142.

Aynı şekilde, aşağıdaki **Hadîs-i şerif** de, her mahlûkun, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a karşı olan inancını, sevgisini ve O'ndan ayrı düşmenin üzüntüsünü ifade eder:

Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, ilk zamanlar, Mescid-i Nebî'de, mihrâbın sağ tarafına konulmuş bir hurma kütüğüne dayanarak (*veyâ üzerine çıkarak*) hutbe okurdu. Daha sonra üç basamaklı minber yapıp mihrâbın sağ tarafına konulunca onun üzerine çıkarak hutbelerini okumaya başladı.

Bir Cum'a günü bu minbere çıkıp hutbe okurken, bir köşeye konulmuş olan bu hurma kütüğü, *-bir ananın kendisinden ayrılan evlâdına hüzüen ve kederinden dolayı şiddetli bir arzû ve iştiyâk ile ağlayıp inlediği gibi-* inleyip feryâd etmeğe başladı. O'nun bu hâlini gören Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, minberden inip O'nu kucakladı ve *“İstersen seni eskiden yetişip büyüdüğün yere götürüp yeniden dikeyim. Sen de yeni başdan olduğun gibi yetiş. İstersen cennet'de dikeyim de cennet ırmaklarından, pınarlarından kana kana iç, güzelce yetiş, meyve ver ve meyveni Allâh'ın sevdiği kulları yesin. Nasıl istersen öyle yapayım”* dedi. O da, (*kendi lisânı ile*) âhireti ve cenneti, dünyâ'ya tercih ettiğini ifade edip *-susturulan bir çocuk gibi-* hafif hafif inleyerek susdu. Bunun üzerine Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*, şöyle buyurdu:

“Eğer ben O'nu kucaklamamış olsaydım, kıyâmet gününe kadar hep böyle inleyip duracaktı. Siz O'nu ayıplamayınız. Zirâ Allâh'ın Rasûlü hangi şey'den ayrı düşerse, o şey' mutlakâ mahzân olur”.

Bu hâdise, **Mescid-i Nebî'de** bir Cum'a günü bir mescid dolusu Ashâb-ı Kirâm'ın huzûrunda cereyan etmiştir ki Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in nübüvvetine delâlet eden ap-açık mu'cizelerden birisidir. Bu hâdiseyi bildiren Hadîs-i şerif'e, **“Hanîn-i Ciz’**: *Hurma kütüğünün feryâd-ı iştiyâkı*” hadîsi denir ki Kur'ân-ı Kerim âyetleri gibi **mütevâtir**'dir.

⁶³² -**Mâ sivâ**: Bir şey'den başka olan şey'lerin hepsi. Allâhü Teâlâ'dan başka olan bütün varlıklar, âlemler, kâinât.

irâdesini izhâr ettiği zaman, kendi nûrundan yaratmış olduğu bu nûra, (كُونِي مُحَمَّدًا) : Muhammed ol, (yerlerdeki göklerdeki mahlûkâtıma, sonsuz rahmetimin müjdecisi olarak, eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık ol) diye hitâb etti ki böyle bir hitâb-ı ilâhî, “(Habîbim), **biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik** (yarattık)”.⁶³³ Âyet-i kerimesinde ifâde buyurulan hakikate de uygundur.

Bu rûh, (bu nûr) da, âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu ifâde etmek üzere Allâhü Teâlâ'nın hicâbına kadar her şey'i aydınlatıp büyük bir teslîmiyetle secdeye kapanarak (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ : Her türlü hamd-ü senâ', yalnız Allâhü Teâlâ'yadır) deyip Muhammediyyetini (eşsiz bir sevgi ve övgüye lâyık olarak âlemlere rahmet için yaratılmış olduğunu) ifâde etdi.⁶³⁴

⁶³³ -Enbiyâ',107.

⁶³⁴ -Böyle bir hamd-ü senâ'da “**Rabbi'l-âlemîn**: âlemlerin Rabbi” ifâdesi yoktur. Çünkü henüz âlemler yaratılmamıştır. Bu ifâde, âlemler yaratıldıktan sonra,

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. لَا مَالِكَ يَوْمَ الدِّيْنِ. ط

“Bütün âlemlerin Rabb'i, Rahmân ve Rahîm, Din Günü'nün sâhibi olan Allâh'a hamd olsun”.

şeklinde kemâlini bulmuştur.

Aynı hâdisenin bir tekrârı da, **Allâhü a'lem**, Hâtemü'l-enbiyâ' (peygamberlerin sonuncusu) olarak Mi'râc Gecesi'nde, “**R e f r e f**” denilen ve mâhiyyeti beşer akıl ve idrâkine sığmayan bir vâsıtâ ile yüksele yüksele yükseldi de O, bir ve tek olan mukaddes, münezze varlığın, Allâhü Teâlâ Hazretlerinin dilediği bir makama (yakınlığa) ulaştı. Esrar perdesi kaldırıldı. Allâhü Teâlâ Hazretleri zaman ve mekândan münezze olarak, her türlü teşbih ve temsillerden uzak bulunarak kabûl buyurduğu *Harem-i Akdes* 'inde, *Habîbi'ne* ve *Hâtemü'l-Enbiyâ* 'sına, vahy edeceği şey'leri vahy etdi ki bu hâl, Kur'ân-ı Kerim'in Necm süresi'nde şöyle ifâde buyrulur:

مَا كَذَّبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى.

“O'nun gördüğünü kalbi yalana çıkarmadı”. Necm,11.

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى.

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Allâhü Teâlâ da, “Ben de, yarattığım varlık âlemini, seninle şereflendirip övdüm ve Mahmûdiyyet’imi (*her türlü hamd-ü senâ'nın yalnız bana olduğunu*) bildirdim. Bunun için de dünyâyı ve âlemleri yaratmaya senden başlayıp seni hilkatın başlangıcı ve risâlet’in sonuncusu yaptım. Çünkü, “*لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ* : (*Habîbim*)! *Sen olmasaydın, sen olmasaydın, (seni yaratmaydım, seni yaratmasaydım) felekleri, (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım*”.⁶³⁵

Bu nûr, Allâh’ın kudretiyle O’nun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh, ne kalem, ne cennet, ne ateş (*ne cehennem*), ne melek, ne gök, ne yer, ne güneş, ne ay, ne cin ve ne de insan vardı”.

Allâhü Teâlâ, (*اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ*), **Yaratan Rabb’inin adı ile oku**”.⁶³⁶ âyet-i kerîme’sindeki ilk emirde belirtildiği gibi, mahlûkları yaratmak istediği vakit, bu nûru dört parçaya ayırdı.⁶³⁷ Birinci parçasından **kalem**’i (*akl’i*), ikinci parçasından **Levh**’i (*Levh-i Mahfûz’u*) yarattı da kalem’e (*اُكْتُبْ* :Yaz) dedi. Kalem, bu emrin heybetinden, dehşetinden titredi ve “*Yâ Rabb, ne yazayım?*” dedi. Allâhü Teâlâ da, “(*لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ*) : **Lâ ilâhe illâ’llâh, Muhammedü’r-Rasûlü’llâh** : *Allâh’dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma’bûd- yokdur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi’s-selâm- Allâh’ın (kulu ve) Rasûlü’dür*” diye yaz, buyurdu.

“**And olsun ki O, Rabb’inin en büyük âyetlerinden bir kısmını görmüştür**”.

Necm,18.

⁶³⁵ -Rıfıkı Melül Meriç, A.Ü.İlahiyat Fakültesi Paleografi notları. 1955.

⁶³⁶ -Alâk, 1.

⁶³⁷ -Bu dört parça ifâdesi için, aşağıda gelecek olan Câbir r.a.hadîs-i şerîf’ine bak:

Ve tekrar Kalem'e (:أُكْتُبُ) dedi. O da “*Yâ rabb, ne yazayım? Dedi. Kaderi yaz dedi. işte o saatde kalem, (sonsuzca kadar) olmuş ve olacak şey'leri (her türlü vasıfları ile) yazdı*”.⁶³⁸

Bunun için Kâinatta **en büyük hâdise**, hiç şüphe yok ki, âlemlerin efendisi Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in, “:لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلَاكَ. (Habîbim)! Sen olmasaydın, sen olmasaydın eflâki (yerleri gökleri -âlemleri-) yaratmazdım. Ya'nî bilinmek için seni yaratmasaydım, bilinmek için seni yaratmasaydım yerleri

⁶³⁸ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.8.ss.5262-5263.Elmalı M.H.Yazır.

Tirmizî, (ğarîbün isnâden), Kader, 17. Ahmed bin Hanbel,V.317. Keşfü'l-Hafâ',1.309. El-Hâkim. El-Müstedrek,2/498.Beyhâkî,Es-Sünenü'l-Kübrâ',III.9.X,204.

Kâinât'da olmuş ve olacak şey'lerin yazılması Allâhü Teâlâ'nın bu emri ile Kalem tarafından yazılmış, bundan sonra da aşağıdaki âyet-i kerîme'de bildirildiğine gibi, insanların amellerini ve fiillerini yazmaya me'mûr melekler tarafından yazılmaya başlanmıştır. İnsanlardan ilk yazı yazan da ilk insan ve ilk peygamber Âdem *aleyhi's-selâm* olmuştur.

وَأِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ. كِرَامًا كَاتِبِينَ. يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ.

“**Muhakkak ki sizin üstünüzde hakîkî bekçiler** (amel ve hareketlerinizi dâimâ murakabe eden melekler)”.

“(Allâh indinde) **çok şerefli yazıcılar vardır**”.

“**ki onlar ne yapıyorsanız hepsini bilirler**”.⁶³⁸ İnfitar, 10-11-12.

✽

“Rivayete göre Adnan ibn-i uded'in hükümdarlığı zamanında Tasm kabilesinden (:أَبْعَدُ :Ebced), (:هُوْزُ :Hevvez), (:حُطَّى :Hutti), (:كَلَمَنْ :Kelemen), (:سَعْفَصُ :Sa'fes), (:قَرَشَتْ :Karaşet) isimli altı kişi kendi isimlerinde bulunan (*ma'nâsı bilinmeyen fakat Arab harflerine konu olan*) harfleri ilk defa vaz etmişlerdir. Kendi isimlerinde bulunmayan (:ث خ ذ :Sehhaz) ve (:ض ظ غ :Dazığ) + (:لُن :Len) harflerini de önceki 22 harfe ilave ederek Arab yazısının harflerini tamamlamışlar ve son altı harfe Revâdîf ismini vermişlerdir”.⁶³⁸

Rıfkı Melül Meriç. A.Ü.İlâhiyat Fakültesi Paleografî notları.1955.

gökleri -âlemleri- yaratmazdım” ⁶³⁹ kudsî hadisinde belirtildiği üzere, **rûhunun** yaratılıp **âlemlere rahmet** vesilesi olarak Levh-ı mahfûz'a “**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ**”:

Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-Rasûlü'llâh” olarak yazılması **hâdisesi**'dir.

En son ve en büyük bir peygamber olarak âlemlere rahmet, inse ve cinne peygamber olarak gönderilmesi; Mi'râc'da Sidretü'l-müntehâ'ya varınca kâinâtın künhüne vâkıf olarak Cennet ve Cehennem'in temâşâ etdirilmesi ve Sidretü'l-müntehâ'dan ötede hiçbir mahlûka nasîb olmayan yüce bir makâma yükseltilmesi, Mescid-i Aksâ'da Mi'râc'a çıkarken ve Mi'râc'dan dönerken tüm peygamberlerin tecessüm eden rûhlarına imâm olup namaz kıldırması, mahşerin en sıkıntılı bir zamânında Makâm-ı mahmûd'a (*en büyük şefâat makâmına*) sâhib olması gibi hâdiseler de, **bu büyük** ve **eşsiz şerefli hâdis**e'nin birer uzantısıdır.

Çünkü, “**Hilkat ağacı**” nın çekirdeği O'dur. Eğer Kâdir-i Zül-celâl, bilinmek için, “**Ma'rifetü'llâh için**”, O'nun yaratılışını; âlemlere rahmet, inse ve cinne en son peygamber olarak gönderilmesini takdîr etmemiş olsaydı, kâinatda, hiçbir şey' olmadığı gibi **halifelik vâsına namzet insan** da olmayacaktı. Dolayısıyla imtihan dünyasının kapısı da açılmayacak, bunun neticesi olarak Cennet ve Cehennem hayâtı da olmayacaktı.

⁶³⁹ -Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsîr, C.7.ss.4937 .Elmalılı M.H.Yazır.
Ed-Dürü'l-Mensur.C.1.s.142. Müstedrek. C.2.s.671.

Bunun için Yaratan Rabb'ini iyi tanı ve O'na iyi kulluk yap ki **-O senden râzı, sen O'ndan râzı olarak-** imtihan-ı ilâhî'yi kazanmış olasın.

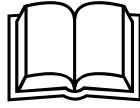
Özet bir
Y a k a r ı Ő

Yâ Rabb, Sevgili Rasûlün Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in mübârek Rûh-i şerîflerini yarattığın zaman, **Levh-i mahfûz**'a, kendi isminle O'nun ismini berâber yazdığın ve yarattığın tüm mahlûkâtı bu esâsa inanıp yaşamakla (*Seni tesbîh ve tenzih etmekle*) görevlendirip Sana kulluk yapmakla sorumlu tuttuğun **Kelime-i Tevhîd**'in bütün özelliklerini kalbimize yerleşdir ve ondan başka hiçbir şey'e yer verme. Kalbimizi, dilimizi ve tüm organlarımızı, **zikrinden, Sana kulluktan ve Sana muhabetden**, bir an dahî gâfil bırakma.

Âmîn, âmîn, âmîn;
ve'l-hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn.

01-Eylül-2013
25-Şevvâl-1434
A.Celâleddin Karakılıç

F İ H R İ S T

İ M Â N ' I N A S L I V E İ M T İ H Â N - I İ L Â H İ	1
Besmele, Hamdele, Salvele	3
Bu kitâbın özeti	5
İ M Â N ' I N A S L I V E İ M T İ H Â N - I İ L Â H İ	13
Ö N S Ö Z	13
İ M Â N	16
<u>YARATILIŞIMIZIN AMACI VE İMÂN'IN ASLI</u>	22
<u>Nûr (rûh) nedir?</u>	24
Mâhiyeti ve keyfiyeti bizim tarafımızdan bilinmeyen “Ol” veyâ “Olma” emrinin gereğine bir kaç örnek	32
Zamânımızın Dâbbe’inde bu gibi halleri seyr edip görmek mümkün müdür?	38
Göklerin ve yerin nûru ve mâhiyeti	39
Zerreler âlemindeki atom ve atomun içinde bulunan enerjî, etrafına ışık saçan bir kandil gibi midir?	43
Rasûlü’llâh <i>aleyhi’s-selâm</i> hakkındaki diğer rivâyet ve haberler	48
Peygamberler arasında bir fark varmıdır?	50
“Rabb” ism-i şerifi’nin muktezâsı	55
Yaratılmışların en efdali olan insan	56
Yaratılışımızın başlangıcı	60
İslâm Dînî’nin diğer dinlerden üstün kılınması	66
Yaratılışın amacı ve şekli	71
Levh-ı mahfuz ve özelliği	75
Kazâ ve kader	78

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Yaratılış amacımızın tescili ve	
Âdem <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın yaratılışı	80
Yaratılış amacımız ve Kelime-i Tevhîd'in aslı	87
Böyle bir Tevhîd'in şartları	95
Rasûlü'llâh <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın Yüce Rabb'ine karşı olan muhabbeti	100
Rasûlü'llâh <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın ümmetlerine karşı olan merhamet ve sevgisi	104
Hazreti Muhammed <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın ümmetlerinin dünyadaki ümmetlerin sonu, kıyâmet günündeki ümmetlerin önü olması	107
Hazreti Muhammed <i>aleyhi'sselâm</i> 'a okunun salât ve selâm'ın anlamı	108
Hazreti Muhammed <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın her cihetden üstünlüğünü ifâde eden âyet-i kerîme'lerden ba'zıları	111
İnsanların yaratılışı ve Fitrî imân'dan Kesbî imân'a yöneliş	115
Âdem <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın neslinin yaratılışı	123
Yaratılış şekillerimiz	126
İnsanların, Âdem <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın sulbünden yaratılışı ile ilgili âyet-i kerîme'ler	129
Âyet-i kerîme'lerin ifâdelerine göre insanların yaratılış şekli	135
Yaratılışın tekâmülü	137
İki doğu ve iki batı ifâdelerinin anlamı	139
Her canlının sudan yaratılışı	143
Bilim adamlarına göre bu yaratılışların zerreler âlemindeki hücre yapısı ve zigot hücresi'nin oluşumu	149
Rûhlar âlemindeki Hazreti Muhammed <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın nuru	154

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Kendimizi kendimize şâhid tutma keyfiyeti	155
Tüm insanların ezeli bir ahd ve zimmet altına girip aslî imân sâhibi olması	157
Emânet duygusunun kalblere indirilmesi	161
Emânetlerin korunması ve imtihân-ı ilâhî ile ilgili ba'zı âyet-i kerîme'ler	164
Aslî imân'ın kesbî imâna çevrilmesi ve kulun gerekeni yapması	166
İnsan timsâli şuursuz zerreciklerin mükellef bir hâle getirilmesi	167
İnsan tohumu (Acbü'z-zenb)	172
Melekler'in ve İblis'in imtihân edilmesi	176
Meleklerin ve İblis'in "Seni tenzîh ederiz" sözlerinde samîmî olup olmadıklarının denenmesi	178
İmtihân konusunu bildiren âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerden ba'zıları	183
İblis'in insanlara düşmanlığı, Şirk'in ve dalâlet'in kaynağı	187
İnsanların "Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk" sözlerinde samîmî olup olmadıklarının denenmesi	191
"فَالْوَأَبِلِيُّ شَهِدْنَا ۝ قَالَوا بَلِيَّ ۝ شَهِدْنَا ۝" (Rabb'imizsin), şâhit olduk" diyerek	
Müslüman'ım diyenlerin mutlu olması	196
Allâhü Teâlâ kime doğru yolu gösterirse onun göğsünü İslâm için açar ve onu imâna muvaffak eder	199
Aslî imânını Kesbî imâna çevirmek istemeyenlerin durumu	201
İstidrâc	204
Münâfıklık yapanların Kur'ân diliyle teşhiri	206

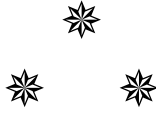
İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

Kesbî îmâna yönelmek istemeyenlerin sözleri	209
Kesbî îmâna yönelmeyenlerin şeytanla berâber olması	214
Kasbî îmâna yönelmek istemeyenlerin ve şeytana arkadaş olanların tekrar tekrar uyarılması	218
Allâhü Teâlâ'ya verdiği kesin sözde durmayarak kesbî îmâna yönelmemekte isrâr edenlerin ve kesbî îmân sâhibi olmayanların dünyâ ve âhiretdeki hâli	225
Arş ve Kürsî hakkındaki âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf'lerden ba'zıları	229
Göklerin ve yerlerin yaratılışı	238
Dünyâ hayâtında bülûğ çağına gelince mükellef olmak	242
Mükellef'in fiillerine tealluk eden şer'î hükümler	245
İmân'ın yenilenmesi	248
İslâm'ın şartları	250
Kazanılan kesbî îmânı, küfür, şirk ve nifâk virüsleri ile ibtâl etmemek	251
Kesbî îmân sâhibi olan bir kimse davranışlarında muhayyer olur mu?	264
İslâm Dîni'nde zorlama var mıdır?	265
Cenâb-ı Hakk'ın afv ve mağfiretinden ümid kesmemek	267
Bülûğ çağına gelen her mükellef'in görevi	271
Mükellef kime denir?	274
Mükellef'in fiilleri (görevleri) (<i>Ef'âl-i mükellefin</i>)	274
İslâm Dîni'nin yüceltilmesine çalışmak	278
İslâm'a ve Müslümân'lara düşmanlık yapanlar	281
Müslümân'ların birlik ve berâberliği için çalışmak	287
İslâm ve Müslümân düşmanlarını dost edinmemek	291

İmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

İfrât ve Tefrîdde bulunmamak	295
İslâm Dîni ve Demokrasî	296
Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyelerine uymayanların karşılaşakları azâb şekilleri	300
Allâhü Teâlâ'nın küfür, şirk ve fesâd erbâbını afvi mümkün mü?	303
Ni'mete şükür belâlara sabır ve istircâ'	307
Kazâ ve belâ'ya sabır	311
Muhabbetü'llâh için korku ve ümîd, tek merkezden kaynaklanmalıdır	316
Özet bir Y a k a r ı ş	319
H U L Â S A	320
Özet bir Y a k a r ı ş	327
F İ H R İ S T	329

Îmân'ın Aslı ve İmtihân-ı İlâhî

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

“Ben cinleri de, insanları da (başka bir hıkmlele değil) ancak bana kulluk etsinler, (benim varlığımı ve birliğimi bilsinler, beni noksan sıfatlardan münezzele kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarak bana kulluk etsinler), diye yaratdım”.⁶⁴⁰

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ.

فِي مَعْدِنٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ.

“Şübhesiz ki takvâ sâhibleri cennetlerde, ırmaklar (kenarların) da”.

“Hakk meclisinde (çok güzel bir mekânda) ve kudret sâhibi, mülk çok yüce olan (Allâh) ın yanında (ma'nevî makâmında) dırlar”.⁶⁴¹

اللَّهُمَّ إِنَّكَ مَلِيكٌ مُّقْتَدِرٌ

“Allâh'ım, Sen, şübhesiz Melik-i muktedir'sin”

“(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) : Lâ ilâhe illâ'llâh, Muhammedü'r-

Rasûlü'llâh :Allâh'dan başka hiç bir ilâh, -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, ancak O vardır; Muhammed -aleyhi's-selâm- Allâh'ın (kulu ve) Rasûlü'dür”.

Kelime-i Tevhîd'ini **Levh-ı mahfûz**'a yazan, Allâhü Teâlâ, yarattığı her mahlûku bu esâsa göre inanıp yaşamakla, (kendisini tesbîh ve tenzih etmekle) görevlendirerek bu esâsın gereklerini yerine getirip kulluk yapmaları ile sorumlu tutmuşdur ki kâinât'daki en büyük ve en şerefli hâdise budur.

بُيُتِّخَ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nu tesbîh (ve tenzih) eder”.⁶⁴²

Bunun için Yaratan Rabb'ini iyi tanı ve O'na iyi kulluk yap ki -O senden râzî sen de O'ndan râzî olarak- imtihan-ı ilâhî'yi kazanmış olasın.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ.

“Onların çoğu, Allâh'a şirk (ortak) koşmaksızın îmân etmez”.⁶⁴³

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ. “Şübhesiz, şirk, çok büyük bir zulümdür”.⁶⁴⁴

⁶⁴⁰ -Zâriyât, 56.

⁶⁴¹ -Kamer, 54-55.

⁶⁴² -Haşr, 24.

⁶⁴³ -Yüsûf, 106.

⁶⁴⁴ -Lukmân, 13.